120

NIEUWSBRIEF

MAANDBLAD VOOR COMPUTERGEBRUIKERS

Test Tandy 1000 TL en SL

dBase IV vergeleken

Tijdwaarneming Formule 1

8 710966 061114

OKTOBER 1989 - 12e JAARGANG NR. 10 - f 5,95

100% Error free heet voortaan TDK Electron Beam

TDK brengt als eerste ter wereld diskettes met Electron Beam hechting.
Deze revolutionaire technologie waarborgt een extreem fijne en homogene magnetische laag.

Het resultaat: volstrekte betrouwbaarheid gedurende 40 miljoen lees- en schrijfoperaties per spoor. Veiliger kunt u niet werken.

U herkent TDK Electron Beam diskettes aan de nieuwe verpakking.

TDK®
ZO HOORT 'T
AVC Nederland BV - Postbus 458 - 5400 AL Uden

C O L O F O N

Uitgever
HCC Nieuwsbrief B.V.
Postbus 149, 3990 DC Houten
Telefoon: 03403-78788
(9.00-16.00 uur)

Hoofdredacteur
Lucie Blom-Calis

Eindredacteur
Berend Harmens

Bureauredacteur
Edwin Ammerlaan

Redactie
Ed Baars, Wim Bolkensteyn, Quintus Bosman, Peter Buysman, Charles Cox, Jan Klene, Frans Kors, Jan Leijerweerd, Marc van Munnen, Ad den Ouden, Peter van Tilburg, Roel van der Vlugt.

Secretariaat
Monique Koot

Fotografie:
Stefan Ammerlaan

Medewerkers aan dit nummer:
Prof.ir. R.P. Offereins, Ben Rintjema, Hans Niessen, Jan Verschaeren, Peter van Diepen, H.J.M. Matthijssen, A. Stam, Arnoud de Jong, Michiel van der Vlist, Robert B. Snip, J. Geurtz, Theo Nicola, Wouter Klijn.

Redactieadres
Postbus 149, 3990 DC Houten
Telefoon 03403-78788 (9.00-16.00)

Sluitingsdatum verenigingsnieuws:
HCC Nieuwsbrief 121: 1 oktober
HCC Nieuwsbrief 123: 29 oktober

Faxnummer HCC:
03403-78930

Redactie-Fido Houten:
03403-78220

Micromarkt:
Monique Gerritse, HCC kantoor

Druk, vormgeving en produktie
Brouwer Offset, Utrecht

Omslagontwerp
Cox Design, Nieuwegein

Advertentie-exploitatie

Arnoud Hijmans
ADVERTENTIE EXPLOITATIE BV

Postbus 64850, 2506 CG 's-Gravenhage
Tel. 070-253830*, telefax 070-237891

R E D A C T I E

Wat lag ie daar mooi. En hoe herkenbaar. Het enige echte HCC logo zal weer iedere maand op de Nieuwsbrief in uw lectuurmand én in de winkels te zien zijn. Niet alleen de redactie was blij met deze vernieuwde cover, gezien de vele positieve reacties die wij kregen. Wij zullen op onze beurt doorgaan het u naar uw zin te maken.

Lucie Blom

Daarbij spreken we af dat u uw pennevruchten naar ons toestuurt. Ook vragen en opmerkingen zijn welkom. Aardige brieven vinden wij het leukst, maar dat neemt niet weg dat u uw kritiek ook mag spuien. Onze overtuiging is dat wij daar alleen maar van kunnen leren.
Hoe vreemd is het dan te ervaren dat leveranciers van hard- en/of software zo verschrikkelijk boos kunnen worden als wij hun produkten niet goed vinden. De schuld ligt dan altijd bij ons. De tester weet niet waarover hij praat en meer van dat soort, vaak beledigende, beschuldigingen krijgen wij te slikken. Meestal eerst per telefoon. Soms volgt dan een brief. Ons uitgangspunt is altijd geweest om alleen absolute onwaarheden inderdaad in de tekst te verbeteren of te rectificeren. Maar een slecht pakket zal nooit of te nimmer een goed pakket worden, ondanks beledigingen en dreigementen. De HCC Nieuwsbrief is nu eenmaal objectief, omdat zij een dienstverlening is aan de leden van de Hobby Computer Club.

TAAL Kennen, kannen (?) en kunnen, we liggen (leggen) er behoorlijk mee overhoop. Maar mijn grootste ergernis van het afgelopen jaar is het woord: *derhalve*. Te pas en te onpas wordt het gebruikt. En natuurlijk valt het nog meer op als je er op gaat letten. Tot voor kort hoorde je deze term onder anderen bij de notaris. Maar nu... alles en iedereen gaat het gebruiken, deze stoffige term. Wat is er mis met 'daarom'?

HCC DAGEN Al stormt het windkracht 10, al valt de regen met bakken uit de hemel: 24 en 25 november komt u allemaal naar Utrecht. Daar gaat het gebeuren, de enige echte computermanifestatie. De organisatie is al druk bezig en het ziet er naar uit dat u dit jaar een aparte catalogus gaat krijgen, waarin enkel en alleen de gegevens van de beurs zullen staan. Op die beurs zullen de prijzen bekend worden gemaakt van de wedstrijd invoerroutines én de wedstrijd muizejasjes.

OKTOBER Twee Tandy's. Wie herinnert zich niet die eerste Tandy machines? Schitterend. En nu heeft Tandy een uitgebreide lijn van MS-DOS computers. Pas op: vrijdag 13 oktober uw computer dus niet gebruiken! U bent gewaarschuwd.

P.S. Jasjes kunnen nog steeds worden ingestuurd!

De HCC Nieuwsbrief is een uitgave van de Stichting HCC Nieuwsbrief. Het blad verschijnt maandelijks en wordt gratis naar de leden van de Hobby Computer Club gezonden. In een groot aantal tijdschriftenwinkels en computershops zijn losse nummers verkrijgbaar. Naast de agenda en verenigingsnieuws van de Hobby Computer Club publiceert de HCC Nieuwsbrief artikelen van deskundige leden. Uw bijdrage is dan ook welkom en bij eventuele plaatsing krijgt u een vergoeding.

INZENDEN KOPIJ

De redactie stelt het op prijs als u uw kopij aanbiedt op Fido Redactie, telefoon 03403–78220. Vanuit het Maingebied kiest U F(iles) en u komt in filegebied 1. Na het uploaden kunt u een korte toelichting intoetsen. Vanuit het Filegebied kunt u via het M(aingebied), naar M(essagegebied) 1 en daar een berichtje achterlaten voor de redactie. Na enige tijd krijgt u een schriftelijke bevestiging van ontvangst van uw kopij.

Kopij kan ook op diskette worden aangeleverd. Zowel 5,25 als 3,5 inch diskettes kunnen verwerkt worden. Voor Fidokopij en kopij op diskette geldt dat de tekst als 'schone' ASCII-file wordt verstuurd, met alleen een return/linefeed aan het einde van elke paragraaf.

Gewone kopij kan in drievoud worden opgestuurd. Gebruik bij het printen van computerlistings een goede kwaliteit inktlint. Listings heeft de redactie het liefst op Fido of diskette, omdat de afdruk dan met een laserprinter gemaakt kan worden. Stuur vooral illustratiemateriaal mee, tekeningen zowel als foto's (het liefst zwart-wit). Ook kleurendia's kunnen worden verwerkt. De redactie behoudt zich het recht voor om ingezonden kopij niet of in gewijzigde vorm te plaatsen.

Copyright

Aansprakelijkheid

De redactie gaat er van uit dat de ingezonden kopij afkomstig is van de inzender, tenzij uitdrukkelijk anders is vermeld. Het is ondoenlijk voor elke inzending na te gaan of het onderwerp uit een andere publikatie afkomstig is. De aansprakelijkheid voor het auteursrecht van ingezonden kopij ligt dus bij de inzender.

HCC Micromarkt

HCC-leden die iets te koop aanbieden of vragen kunnen gratis adverteren in de HCC Nieuwsbrief. Onder bepaalde voorwaarden kunnen in deze rubriek ook betaalde publikaties worden opgenomen. Zie voor de wijze van opgave en de voorwaarden elders in dit blad. Telefonische opgave en het verstrekken van telefonische informatie is niet mogelijk.

Contributie

De contributie voor 1989 is ƒ 55,–. In de loop van het jaar geldt een aflopende regeling. Opgave als lid is ook telefonisch mogelijk. HCC kantoor: 03403-78788. Adres kantoor: Postbus 149, 3990 DC Houten.

INHOUD

Beginners

Listings

INHOUD

HCC Testen

Diversen

Spel

Interview

Onder redactie van Peter Buysman

BRIEVENBUS

Larry

U kunt zich waarschijnlijk de wanhopige schreeuw om eerlijkheid wel herinneren van Larry II in Nieuwsbrief 117. Deze meneer (of mevrouw, dat zullen we nooit te weten komen) had zich uit angst om voor een totale malloot c.q. vuile verklikker uitgemaakt te worden, al een schuilnaam aangemeten.
Ik heb toen ook gevraagd hoe u omging met het software-kopieer-fenomeen. En er zijn inderdaad enkele meningen ter redactie binnen gekomen. Jammer genoeg alleen van gebruikers. Zouden de leveranciers, importeurs en programmeurs dit blad niet lezen of zijn ze al totaal murw en berusten ze in hun lot? En ook de financiële bedrijfsdirecteuren en universiteits-inkopers lijken angstvallig op de achtergrond te willen blijven...

Rode Lopers?

Als afsluiter een eenvoudige, maar toch prikkelende vraag van dhr. Bodde te Wageningen voor de HCC afdelingen en gebruikersgroepen. Ik ben met de vraagsteller benieuwd welke creatieve oplossingen hiervoor worden bedacht door de verschillende besturen.

Hoe nemen jullie bij betrekkelijke beginners de drempelvrees weg als het gaat om een bezoek aan een gebruikersdag van een afdeling of gebruikersgroep?

Leesbaar Pica

We hebben flink wat mensen doen twijfelen aan hun ogen, met die listing-ellende in Nieuwsbrief 117. Ook deze meneer had een vergrootglas nodig.

Als zeer geïnteresseerde in de capaciteiten van onze jonge collega's ben ik altijd zeer benieuwd naar het produkt welke wordt neergelegd in de rubriek 'Jong Talent'. Maar bij Nieuwsbrief 117 bent u, geachte redactie, vergeten een zeer sterk vergrootglas bij te leveren. De listing bij deze rubriek is namelijk nauwelijks 'normaal' te ontcijferen.
Mijn verzoek luidt dan ook om de Nieuwsbrief met één extra pagina uit te breiden, zodat zo'n produkt op normale wijze kan worden weergegeven. Is het mogelijk in één van de volgende Nieuwsbrieven opnieuw aandacht te schenken aan dit jonge talent?

G.J.W.M. de Wolf
Kievietstraat 4
3853 VL Ermelo

Als het goed is, heeft u inmiddels de listing in pica ontvangen. Even is overwogen om 't geheel in dubbelgrote letter toe te sturen, maar dat zou zo'n dik pak papier worden. Maar in alle ernst, u heeft natuurlijk gelijk en we zullen er voor waken zo'n blunder niet meer te maken.
En wat die extra pagina betreft, wij zouden natuurlijk het liefst tien extra pagina's willen hebben, om al dat aanstormende jonge talent de mogelijkheid te bieden hun kunsten te vertonen. En we zouden nog vele pagina's met andere onderwerpen willen vullen. Maar de hoeveelheid pagina's heeft de redactie nu eenmaal niet in eigen hand.

Viditel op TelePad

Rob den Hartog had via Fido Houten de volgende vraag.

In de beschrijving van het Tornado Super Modem in Nieuwsbrief 118 wordt door Bert Gulikers gesteld, dat het voor Viditel niet nodig is om een modem met V23 aan te schaffen, omdat Viditel via TelePad is te bereiken.
Als gebruiker van TelePad t.b.v. Girotel en als abonnee van Viditel was mij dit onbekend, reden waarom ik bij Viditel navraag heb gedaan via welke dienst in Telepad Viditel te bereiken is. Klantenservice Viditel beantwoordde mijn vraag met de mededeling, dat Viditel **NIET** via TelePad bereikt kan worden, en dat dit in de nabije toekomst ook niet de bedoeling zal zijn.
Wel werd ik gewezen op de mogelijkheid om via een ASCII-aansluiting op Viditel op 1200 bps in te loggen, Viditel-abonnees kunnen het nummer daarvan in de Viditel-gids vinden. Ik hoop, dat door uw onjuiste mededeling geen (deels) onbruikbare modems werden aangeschaft.

Bert Gulikers boog bij deze opmerking deemoedig het hoofd en gaf het volgende, eerlijke antwoord.

U heeft gelijk! Viditel is niet via TelePad te bereiken. Dat Viditel ook niet het plan heeft om via V22 en V22bis bereikbaar te worden, is tekenend voor de service die Viditel haar klanten wil bieden. Ik ben op informatie van derden afgegaan in deze; deze is dus fout geweest, waarvoor mijn verontschuldigingen.

HCC-Diskettes

Nadat deze meneer met veel plezier de Nieuwsbrief had doorgekeken, stokte zijn adem volledig bij het zien van zoveel onrecht. Hij was namelijk bij de achterpagina aanbeland, waarop de HCC haar leden met een voordelige diskette-actie blij dacht te maken. Zo niet Boyd, die van spontane verontwaardiging deze brief stuurde.

Onlangs vond ik op de achterkant van de HCC Nieuwsbrief een advertentie: 'Topkwaliteit HCC-diskettes met forse korting!' Na lezing draaide ik het blad om, om te zien of ik soms het april-nummer in handen had. (Het zou een misplaatste 1 april-grap kunnen zijn). Maar nee, het was toch echt het juli/augustus-nummer.
Het HCC zegt in deze advertentie diskettes aan te bieden voor minder dan 50% van de normale prijs (alleen voor leden). Zo wordt bijvoorbeeld ƒ 19,50 gevraagd voor 10 stuks 5,25 inch diskettes. Dat zou betekenen dat deze diskettes normaal minstens ƒ 40,- per 10 zouden kosten! Heeft iemand bij de HCC soms een waanzinnige miskoop gedaan, waar men nu vanaf probeert te komen? Voor **bewezen** topkwaliteit diskettes (zoals Maxell) zal je moeite moeten doen om ze duurder dan ƒ 25,- per 10 te vinden! 'Gewoon goede' Nashua diskettes worden in dezelfde Nieuwsbrief voor ƒ 16,60 aangeboden. En voor die prijs hoef je geen HCC-lid te zijn!
Ik vraag mij in alle ernst af wat dit voor kwalijke praktijken zijn. Tot nu toe koesterde ik de hoop dan de HCC zich nog eens zou ontwikkelen tot een volwassen gebruikers-vereniging. Daarom ben ik lid geworden. Een vereniging die een vuist maakt tegen de soms malafide praktijken in de automatiseringsbranche. Een vereniging die de belangen van de gebruikers voorop stelt, waarschuwt voor valkuilen, enz.
Maar gaat de HCC nu ook al fabeltjes verkopen? Probeert de HCC nu ook beginnende (onwetende) gebruikers in een fuik te lokken, zoals zoveel dozen-boeren? Als ik er (nog steeds) van uitga dat de HCC het beste voorheeft met haar leden, dan is er maar een conclusie mogelijk: dit moet een vergissing zijn. Er blijven twee mogelijkheden over:
1. In de volgende Nieuwsbrief volgt een pagina-grote rectificatie: in overeenstemming met de tekst van de advertentie moet de juiste prijs voor bijv. 10 stuks 5,25 diskettes ƒ 12,- zijn. Iedereen die al besteld heeft, krijgt het teveel betaalde terug.
2. Wanneer de belofte 'een prijs, die meer dan 50% lager ligt dan normaal' niet gerealiseerd kan worden, wordt de actie onmiddellijk gestopt en krijgt iedereen zijn of haar geld terug.

Boyd Noorda
Postbus 13510
2501 EM Den Haag

Vrijheid, blijheid

Zulke boude uitspraken schreeuwen natuurlijk om een reactie, dus ik naar het HCC-kantoor met deze aanklacht. Zeer snel werd mij het volgende antwoord aangereikt.

De informatie die op de achterpagina van de HCC Nieuwsbrief is gegeven is juist. Er worden uitsluitend diskettes door de HCC verkocht, geen fabeltjes. Waar gaat het om? Er zijn contacten gelegd tussen de HCC en één van 's werelds grootste producenten van diskettes. Omdat de HCC in staat is grote hoe-

veelheden af te nemen kon een zeer forse korting worden bedongen op de normale prijs. Dat voordeel komt vanzelfsprekend weer ten goede aan de leden.
In tegenstelling tot wat Boyd Noorda veronderstelt kost het geen enkele moeite om dezelfde diskettes voor de normale prijs, dus een aanzienlijk forser bedrag, in de winkel te kopen. Het gaat om diskettes die in enkele tests als de beste uit de bus zijn gekomen. De term 'topkwaliteit' is dus niet overdreven. Daarmee wil natuurlijk niet gezegd zijn dat diskettes van een ander merk niet zouden deugen.
Bij de HCC diskettes is in ieder geval een continue topkwaliteit verzekerd. Terecht merkt de schrijver op dat in de Nieuwsbrief ook goedkopere diskettes worden aangeboden, hij heeft dus de vrije keus. Over de HCC diskettes kan verder nog worden gezegd dat er een overweldigende belangstelling voor bestaat. De vraag is zo groot dat al snel een tweede partij moest worden ingekocht. Ook die voorraad slinkt snel. Zo lang er voldoende belangstelling bestaat zal de actie vanzelfsprekend dan ook doorgaan.

Motivatie

Mijn eerste reactie op het leed van 'Larry II' was een verzuchting van: 'Zo is het leven', en een genoeglijk verder lezen... Maar bij nader inzien verdienen zijn vragen toch tenminste enige antwoorden.
- Natuurlijk is niemand gek die zijn software koopt (alhoewel het misschien wat moeilijk wordt om dat publiekelijk te verdedigen, als je 'normaal' dan definieert als datgene wat de meerderheid gebruikelijk vindt).
- Het lijkt me niet dat er iets aan het illegaal kopiëren gedaan kan worden. Althans niets effectiefs; zelfs met explosieven beveiligde ROM's zullen door fanaten nog gekraakt kunnen worden.
- Natuurlijk heeft kopen van software zin, ook al ontstaan de 'lekken' bij de bron. Het bestaan van lekken, waar dan ook, heeft alleen in zoverre met koopmotivatie te maken doordat ze een bepaald aanbod veroorzaken.
Om nog wat op het verhaal in te gaan: eigenlijk heb ik voornamelijk bezwaar tegen het regelmatig gebruiken van illegaal gekopieerde software, niet zozeer tegen het kopiëren zelf. Daarbij is het ontbreken van de juiste handleiding bij de meeste nuttige pakketten al voldoende motivatie om tot koop over te gaan.
In het geval van shareware vind ik het altijd een positieve ervaring om een reactie van de auteurs te ontvangen, die meestal uit een nieuwere versie van het programma of wat aanvullende of gelijksoortige hulpprogramma's bestaat.

Jan van 't Ent
Vaalserberg 37
2905 PM Capelle a/d IJssel

Eerst zien...

Bedankt voor het opnemen van de brief met de titel 'Naar eer en geweten'. Ik ben blij dat er nog eerlijke software-gebruikers zijn. Maar helaas herken ik de beschreven mentaliteit maar al te goed.
De opmerking die ik hierover zou willen maken is: kopieer alleen om te zien of een softwa-re-pakket zijn geld waard is. Maar koop het als je er daadwerkelijk mee gaat werken. Op deze wijze software uitproberen voorkomt in ieder geval dat men een kat in de zak koopt.
Voor alle duidelijkheid: deze suggestie is slechts een persoonlijke gedachte en niet bedoeld als bijdrage aan piraterij.

Hans Vosman
Worsinkweg 12
7475 TW Markelo

Mijn tranen, omhoog gestuwd door al deze blijken van ontroerende integriteit, verzilten toch weer snel bij de gedachte dat er toch ook mensen moeten zijn, die wel degelijk en vol overtuiging kopieëren. Anders bestond het verschijnsel toch helemaal niet? Kom op, waar blijven jullie nu?

Geplette Apple?

En toen werden we zelf ook nog beschuldigd van het stimuleren van gekraakte software.

Ik heb zo mijn bedenkingen over het stukje 'Valsspelen op de Apple IIe' op pagina 103 van Nieuwsbrief 118. Als de HCC (en de redactie van de HCC Nieuwsbrief) tegen het stimuleren van gekraakte software is, dan vraag ik mij af waarom jullie tips publiceren die alleen werken met de gekraakte versies van die programma's.
Er wordt gesproken over BLOAD filename en dat is iets wat bij een gekochte versie niet kan. Ik ken ze lang niet allemaal, maar als oud Apple IIe freak weet ik dat gekochte spelletjes niet zo gemakkelijk te BLOADen zijn.

Arjen van Loon
Capelle a/d IJssel
(2:281/1.3)

Dat werd dus direct een telefoontje naar Marc van Kampen, de schrijver van het bewuste stukje. Hij zei het volgende:

Tegenwoordig is het mogelijk om bijna alle Apple-software te loaden of bloaden. Vele spelen zijn namelijk heruitgebracht zonder beveiliging, om (legaal) kopiëren van 3,5 naar 5,25 inch diskettes (en vice versa) mogelijk te maken. Dit is begonnen met de Apple II GS, dus de klacht van Arjen geldt al niet meer sinds 1985.

Waar hobbyisme

'If we could Xerox a car, we would all drive a Rolls Royce' is een uitspraak die mij trof, enige maanden geleden in een buitenlands Amiga-tijdschrift. Het was een antwoord op een brief als die van 'Larry II' in de Nieuwsbrief 117.
Bij het lezen van die brief kon ik een lichte glimlach niet onderdrukken. Een gevoel van herkenning bekroop me. Ik heb inmiddels, naast wat illegale programma's met een 'legale marktwaarde' van nog geen *f* 600,- voor een kleine *f* 2500,- aan legale software in mijn disketteboxen zitten. En af en toe voel ik mij ook een Jan Lul. Laat ik eerlijk zijn. Het is hypocriet om te ontkennen dat je volledig vrij bent van illegale software. Vrijwel ieder die last heeft (gehad) van een virus, heeft vermoedelijk boter op het hoofd. Ook mensen die viruskillers kopen (of ook die kopiëren) hebben in meer dan één opzicht reden om hun schijven te verdenken. Zijn er geen illegale kopieën dan zijn er ook geen virussen. Dit is ook de reden waarom ik persoonlijk niet in public domain software geloof. Hoewel op zich toe te juichen is het een te mooie transportweg voor virussen.

Mijns inziens is het zo, dat je behoefte aan (met name illegale) programmatuur kleiner wordt, naarmate je je computer serieuzer, en dus minder oppervlakkig gebruikt. Er zitten tenslotte slechts 24 uren in een dag. Als je een kwalitatief goed en uitgebalanceerd pakket legale commerciële programma's hebt, blijft er minder tijd over voor gefröbel met illegale software.

De enige behoefte voor de **serieuze** computeraar is de behoefte lege diskettes en harde schijven te vullen met **eigen werk.** Of dat nu databases, teksten, tekeningen, berekeningen of muziekwerken zijn. En op wat voor niveau dan ook. Dat werk laat je niet verknallen door een of ander virus dat je kunt oplopen via een kopietje van wat voor programma dan ook. De echte liefhebber laat een spoorlijn besturen door de computer, gooit postzegelverzamelingen op een handige manier in een database of geilt op processor-instructies.
Dit zijn volgens mij ook de hobbyisten die de HCC een beter aanzien geven. Deze mensen hoor je zelden klagen over prijzen van programma's. Ze zien er de waarde van in en hebben een doel voor ogen. Het kan en mag lang duren, maar dat doel bereiken ze vroeg of laat. En zonder illegale software. Maar eigenlijk ben ik bang dat er ook onder HCC-leden weinig van dit soort mensen zitten. En wat gebeurt er allemaal bij die gebruikersdagen? Wat wordt daar uitgewisseld? Maar misschien zou een enquete hier meer uitsluitsel over kunnen geven.

Kopiëren is een maatschappelijk verschijnsel geworden. Onuitroeibaar vanwege de omvang. Cassettebandjes, CD's en boeken, alles wat gekopieerd kan worden wordt ook inderdaad gekopieerd. Maar de ware liefhebber koopt het produkt wel. Hij of zij zoekt een goede leverancier met kennis en service en laat zich van te voren goed voorlichten. Omdat hij er iets **aan** wil hebben en niet omdat zij het alleen maar wil hebben.

Frank van der Pol
Arke Noachstraat 33
6932 BZ Westervoort

De nieuwe Swift 24...

U haalt er gewoon meer uit.

Met de Swift 24 heeft u alles in de hand. Al z'n functies en mogelijkheden zijn direct bereikbaar.

Dankzij het menugestuurde bedieningspaneel met LCD-scherm. Geen schroevedraaier. Geen dipswitches. Eenvoudig een druk op de knop en u haalt uit de Swift 24 wat erin zit.

En dat is nogal wat. Natuurlijk ' eschikt u over alle gebruikelijke mogelijkheden tot papierbehandeling. Maar ook over bottom feed, scrolling en afscheurlineaal direct boven de printkop. En de papierparkeerfunctie maakt het wel heel eenvoudig om van kettingformulieren over te gaan op losse vellen.

U kunt ook net zo makkelijk afdrukken in draft als LQ-schoonschrift. Draft met 192 tekens per seconde. Schoonschrift met 64 tps plus de keuze uit vier verschillende fonts.

De Swift 24 past zich bij uw applicatie aan. Drie printer-emulaties (Epson*, IBM* en NEC*) standaard. Vier voorprogrammeerbare printerinstellingen. Zodat u met een druk op de knop over de juiste printerconfiguratie beschikt.

Als optie: afdrukken in kleur, half– of vol-automatische sheetfeeder en fontcards. Al met al beschikt de Swift 24 over eigenschappen die u normaal alleen bij veel duurdere printers aantreft.

En er is nog meer. Op de Swift 24 krijgt u ook nog eens 24 maanden garantie. Dat betekent voor u 2 jaar lang zorgeloos printen.

CITIZEN
COMPUTER PRINTERS

Wilt u meer weten over de Swift 24? Bel 020-5861 580 of vul de bon in en stuur die in een open enveloppe zonder postzegel naar:
Geveke Electronics, DHP-Citizen,
Antwoordnummer 675,
1000 PA AMSTERDAM

2 JAAR GARANTIE

*geregsistreerd handelsmerk

Ja, ik wil meer weten over de Citizen Swift 24.
☐ Stuur mij meer informatie.
☐ Bel mij voor een afspraak.

Naam:..
Functie..
Bedrijf/organisatie ....
Adres ....
....
Postcode en plaats........................
Telefoon..

Geveke Electronics, DHP-Citizen, Antwoordnummer 675,
1000 PA AMSTERDAM

NIEUWS

Voor de derde keer organiseerde Atari haar jaarlijkse bijeenkomst in Düsseldorf. Deze belangrijkste beurs is de ontmoetingplaats voor gebruiker, soft- en hardware-ontwikkelaar, handelaars en vakpers.

Derde Atari Messe in Düsseldorf

Theo Nicola

Het gaat goed met Atari. Vooral in het tweede kwartaal van dit jaar is de verkoop duidelijk toegenomen. Alwin Stumpf, directeur van Atari Duitsland, verwacht dan ook dat de omzetcijfers voor 1989 beduidend hoger zullen zijn dan over 1988. Volgens Jack Tramiel, eigenaar van Atari, is Europa goed voor 70 procent van de totale wereldomzet. Vandaar dat het zwaartepunt voor onderzoek en ontwikkeling steeds meer in Europa komt te liggen.

TT Al twee jaar lang was er sprake van dat Atari de ST range naar boven toe zou uitbreiden met krachtige familieleden, de TT en TT/X, voorzien van een 32 bits Motorola processor. Eerder dit jaar, op de CeBIT in Hannover, beloofde Atari dat deze computers op de Atari Messe geïntroduceerd zouden worden. De eerste telg, de TT, stond er eindelijk. Het is een desktop model. De grotere TT/X, een zogenaamde deskside uitvoering, is voor het eind van het jaar aangekondigd en zal onder het Unix operating systeem draaien. De basisuitvoering van de TT heeft een 16 Mhz 68030 processor, 512 Kb ROM voor TOS, 2 Mbyte aan RAM en een real time klok. Ten opzichte van de ST heeft de TT drie extra video modes. Er zijn twee seriële poorten, een Centronics printerpoort, MIDI poort, een slow LAN interface en een ASCI-DMA poort. Nieuw zijn de SCSI interface, een 8 bits stereo PCM chip met 2 uitgangen en een interne VME busconnector, alsmede een ingebouwde 30 Mbyte 3,5 inch harddisk.

BESTURING De TT is een ST compatible machine. Software die voor de ST familie is geschreven loopt ook op de TT. Daartoe is een nieuw 32 bits versie van TOS ontwikkeld, TOS 030. Later dit jaar is Unix systeem V leverbaar. Verder wordt de laatste hand gelegd aan X Windows en aan een op X Windows gebaseerde gebruikersinterface. Het hart van de TT is een 68030 processor van Motorola, die tikt op 16 Mhz. Programma's lopen gemiddeld vier keer sneller als op de ST. Verder is er een voet voor een 68881 of 68882 floating point coprocessor. De TT wordt geleverd met 2 Mb aan RAM. Met behulp van 1 Mb chips is dit tot 8 Mb uit te breiden, bij gebruik van 4 Mb chips zelfs tot 26 Mb.

VIDEO Ten opzichte van de ST heeft de TT er drie video modes bijgekregen: 320 x 480 pixels, met een keus van 256 kleuren uit een palet van 4096 kleuren; 640 x 480 pixels, met 16 uit 4096 kleuren en een monochrome hires van 1280 x 960 pixels. Het geluidsgedeelte van de TT maakt gebruik van stereo PCM (Puls Code Modulatie). Hierdoor kan de ST als digitale bandrecorder gebruikt worden. Weergave is mogelijk via de ingebouwde luidspreker of de beide stereo uitgangen.

VME, GOED IDEE... De TT heeft een slot voor VME kaarten op Eurokaart formaat. Goed idee? Ja, uitstekend zelfs. Waarom het wiel opnieuw uitvinden? De VME bus is een industriestandaard en er zijn al honderen kaarten op de markt. Geen lange en moeizame ontwikkelingen meer. Stel je eens voor, net als bij de PC en AT gewoon even winkelen voor de juiste kaart en daarbij de software kopen of schrijven. Prettige bijkomstigheid voor ontwikkelaars: de boarden zijn ook op andere systemen te gebruiken.

GEMISTE KANS? Hoewel vorig jaar diverse bronnen nog melding maakten van 3 Eurokaart slots is het er maar 1 geworden. Gevraagd naar de reden van slechts 1 VME slot antwoordde Sam Tramiel dat dit voldoende is. Wie meer slots wil moet wachten tot de TT/X komt. Nu is de TT met een basisprijs van ongeveer ƒ 7500,- inclusief BTW ten opzichte van de concurrentie zeer aantrekkelijk geprijsd, maar niet direct goedkoop. De TT/X zal waarschijnlijk nog een duizendje of wat duurder zijn. Je moet hem maar kunnen betalen of op je bureau willen hebben.

Wie had gehoopt dat Atari zich de kritiek over onvoldoende slots in de ST (geen slot) of Mega ST (één slot) zou aantrekken en het bij de TT familie zou corrigeren wordt teleurgesteld.

Onbekend is wie de steep door deze twee slots heeft gehaald. De TT blijft daardoor zo zo goed als gesloten. Atari zegt niet precies te weten wie de TT gaan gebruiken. Men hoopt dat mensen die beroepshalve met Unix workstations zoals Suns werken er één privé zullen aanschaffen. Maar dit zijn nu juist wel precies de mensen die van alles met deze workstations doen, inclusief ontwikkelingswerk. En met bijvoorbeeld een Ethernetkaart in de VME connector is ie vol. Jammer, een gemiste kans. Maar misschien bij de eerste upgrade?

STE Naast de TT introduceerde Atari ook de STE. Dit is een ST die op tal van punten is verbeterd. TOS heeft meer faciliteiten en is ondergebracht in 256 Kb ROM. In de STE geformatteerde floppen zijn nu volledig MS-DOS compatible. Het geheugen is uit te breiden tot 4 Mb. Er is een 8 bits stereo PCM soundchip en een 4096 omvattend kleurenpalet. Hardwareverbeteringen zijn aangebracht voor sneller scrollen en het aansluiten van meer externe regelaars, zoals joysticks en lichtpennen.

NETWERKEN Het laatste jaar is door diverse bedrijven veel energie gestoken in het ontwikkelen van netwerken voor de ST en Mega ST. Zei Atari op de CeBIT zelf geen plannen in deze richting te hebben en de ontwikkeling geheel aan derden over te laten, toch heeft men in de afgelopen periode ontwikkelaars bijeengeroepen om standaards af te spreken. De volgende exposanten toonden netwerkoplossingen: PAM Software uit Mainz met PAM's NET, waaronder Ethernet hard- en software, Biodata GmbH uit Burbach met BioNet, GTI uit Berlijn met eLAN.

SOFTWARE Alle bekende software-ontwikkelaars waren aanwezig. Soms met nieuwe versies van hun pakketten, zoals Tommy Software met de nieuwe versie 2.20 van MegaPaint II, HEIMSOETH en BORLAND met Turbo DEBUGGER, dat later dit jaar op de markt komt. Bavaria-soft (nee, geen relatie met drankjes) liet diverse netwerkapplicaties zien voor handel en industrie, waaronder voorraadbeheer en facturering.
Enkele Nederlandse bedrijven waren

NIEUWS

met zelf ontwikkelde produkten aanwezig. MOPRO uit Utrecht toonde SON, een audio editing and mixing system, een A/D en D/A converter met bijbehorende software. Analoog geluid wordt door middel van de analoog/digitaal converter omgezet en kan real-time naar de harddisk worden geschreven. Na bewerking van dit gedigitaliseerde geluid kan dat in omgekeerde volgorde worden weergegeven. Op de stand was een van een grammofoonplaat opgenomen en gedigitaliseerde song van Louis Armstrong op twee manieren te horen: het onbewerkte mét en een gerestaureerde zónder spetters en tikjes. ComMedia uit Amsterdam stond met eigen softwareprodukten, waaronder Craft, en natuurlijk de nieuwe aanwinst, de ATW, voorzien van enkele transputers. HOTZ-BOX Jimmy Hotz, componist en technicus van de befaamde popgroep Fleetwood Mac, is samen met Atari en Mick Fleetwood een nieuwe generatie keyboards aan het ontwikkelen. Op de persconferentie op de avond vóór de beurs werden genodigden al op een voorproefje getracteerd. Onbekend is wanneer de HOTZ-BOX op de markt komt.

AI conferentie Den Haag

Op 28 en 29 november 1989 zal in het Nederlandse Congresgebouw in Den Haag de conferentie 'AI-Toepassingen 1989' worden gehouden.

Peter Buysman

Hierbij zullen verschillende sprekers, zoals Professor Raj Reddy, Alex d'Agapeyeff en Professor Bob Wielinga, acte de presence geven. Er is een indeling in vier stromen van toepassingsgebieden, namelijk overheids- en juridische toepassingen, financiële en verkeerstoepassingen, logistieke toepassingen en defensie.
Naast een technisch programma zal John van der Wiel een schaakwedstrijd spelen tegen het computerprogramma MACH IV van Fidelity. Er zullen twee partijen worden gespeeld volgens de regels van Active Chess (iedere speler heeft een half uur bedenktijd). Na afloop wordt verder ingegaan op deze AI-toepassing. Daarnaast is gelegenheid om tegen een optimaal spelend vier-op-een-rij programma te spelen.
Op 28 november kunnen verschillende tutorials worden gevolgd, zoals technieken in expertsystemen, kennisacquisitie, neurale netwerken, Hypertext en -media, objectgericht programmeren en mens-computer interactie.
De toegangsprijs voor de conferentie is ƒ 500,- en voor een tutorial is ƒ 400,- verschuldigd. Voor leden van beroepsorganisaties (VMBI, Jurix, CIAD, NGI en SAI) geldt een kortingsregeling. Voor verdere inlichtingen kunt u terecht bij het SIC, telefoon 020-6620681

Atari transputer workstation leverbaar

Onlangs zijn de eerste twee ATW-800 transputer workstations van Atari in Nederland geleverd, de eerste aan HSA en de tweede aan de firma ComMedia in Amsterdam.

Het Atari Transputer Workstation is het krachtigste systeem dat Atari op de markt brengt, zelfs krachtiger dan de binnenkort te lanceren TT modellen met de Motorola 32 bits 68030 processor. Het is een workstation met een zeer gunstige prijs/prestatieverhouding. De microprocessor in de ATW is een snelle (10 MIPS) Inmos T800 transputer. Deze RISC processor beschikt over enkele speciale kenmerken, die hem geschikt maken om met andere transputers samen, parallel, te werken.

Een produkt als het ATW-800 workstation vereist een goede ondersteuning, zowel voor de hardware als de software. Daarvoor wordt een geselecteerd dealernet opgezet.

Vakbonds BBS

Leden van de Vervoersbond FNV kunnen sinds kort gebruik maken van een eigen bulletinboard: de Vakbonds-BBS. Dit gebeurt als vervolg op een PC privé-project voor FNV-leden. Er wordt algemene informatie gegeven over de FNV enm aangesloten bonden zoals adressen, contributieregelingen en dergelijke, maar ook kunnen vragen worden gesteld over allerlei zaken die op het terrein van de vakbeweging liggen. Sinds 10 september is er een gebied 'Belastingen', waarbij vragen kunnen worden gesteld op belastinggebied. Er zijn verder ondersteunende programma's beschikbaar, zoals een aantal loonberekeningsprogramma's. Daarmee kunnen de effecten van het plan Oort worden berekend.

Het Vakbonds BBS is 24 uur per dag bereikbaar via het nummer 020-767621. Er kan worden ingelogd met alle gangbare baudrates, tot en met 2400 Baud.

Conflicten tussen Motorola en Hitachi

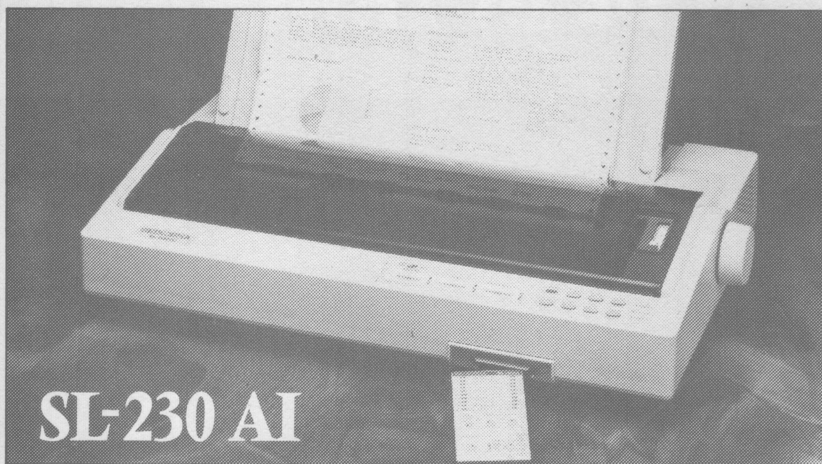
Motorola BV en het Japanse concern Hitachi hebben een diepgaand conflict over de H-8 en H-16 microprocessorfamilies.
Volgens Motorola heeft Motorola verschillende patenten geschonden, daarbij is zelfs de term 'fraude' gevallen. In januari van dit jaar werd aan Hitachi gevraagd om vrijwillig met de introductie en verkoop te stoppen. Toen Hitachi hier niet op in ging werd de rechter ingeschakeld. De rechtzaak zal op 23 oktober dienen in Austin in Texas.
Volgens een bericht van Motorola zou Hitachi inmiddels alle aanspraken op de 86HC11 microcontroller hebben ingetrokken, wat nog eens zou bevestigen dat het Japanse concern onjuist heeft gehandeld. Maar Motorola is niettemin van plan om de rechtzaak door de zetten.

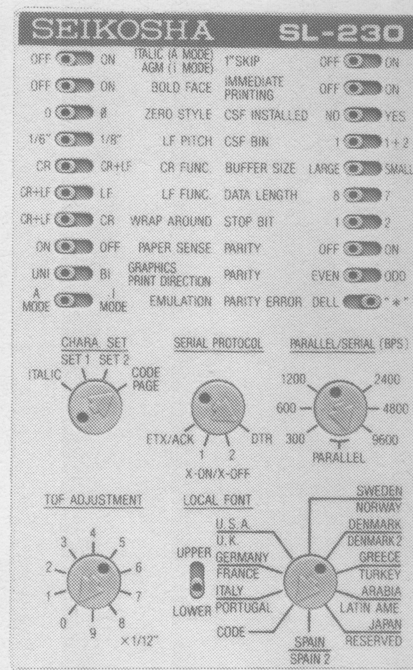

SYSTEEM F ZES: HET ULTIEME BOEKHOUDPROGRAMMA

GW Boeken BV, De Posthoorn, Haarlemmerstraat 126/b, 1013 EX Amsterdam. Telefoon: 020 - 27 42 58. Fax: 020 - 20 77 56.

GROEP 92
INFORMATIE

De nieuwe Seikosha SL-230 AI printer biedt mogelijkheden die tot op heden alleen de veel duurdere printers in huis hadden. En méér: superbe 24 naalds technologie waarmee iedereen zijn persoonlijke afdrukwensen kan instellen. Zonder dat tijdrovende worstelen door een kilo-dik manual. Een Seikosha wereldprimeur voor nog efficiënter en veelzijdiger kantoorgebruik. Zéér geschikt voor toepassing in multi-user (netwerk) situaties.
Als 's werelds grootste printerspecialist biedt Seikosha voor iedere werkplek altijd de professionele oplossing. En Compac garandeert de perfecte service en support. Bel, fax of schrijf voor dokumentatie en printvoorbeelden.

Dit kunt u in uw zak steken!

Iedereen zijn persoonlijke programmeer-insteekkaart voor individueel printergebruik.

Seikosha SL-230 AI

■ Printinstellingen gestuurd door de unieke insteekkaart, alsook softwarematig ■ 277 Tekens per sec. (Elite Draft) ■ 92 Tekens per sec. (Elite LQ.) ■ 9 Letterfonts standaard ■ Bi-directionele tractor met tussentijdse parkeerstand ■ IBM proprinter XL-24 en Epson LQ emulatie ■ Resolutie 360 x 360 DPI voor een perfecte grafische kwaliteit.

COMPAC Compac B.V., postbus 111, 1200 AC Hilversum.
Telefoon: (035) 260 635. Telefax: (035) 41578.

(FAX-) BON

Ja, ik ben geïnteresseerd in de Seikosha SL-230 AI met de unieke insteekkaart. Stuur mij dokumentatie/printvoorbeelden.

Naam: ____________________

Bedrijf: ____________________

Adres: ____________________

Postcode: __________ Plaats: __________

Telefoon: ____________________ HCCN

Efficiency Beurs
RAI
29-9 t/m 6-10-1989
Welkom op onze stand
nr. 231 (Amstelhal).

THE RELIABLE PROFESSIONAL

SEIKOSHA

COLUMN

Voor Neeltje

Ed Baars

Enige jaren geleden worstelde de NS met een klus die in het automatiserings-wereldje als klassiek bekend staat. Het plannen van duizend zelfstandig bewegende lichamen over een beperkt wegennet. Ofwel: het jaarlijkse spoorboekje moest de computer op. Eenmaal klaar bleef het wegennet aan veranderingen onderhevig. Een kennis van mij kon er uiterst beeldend over verhalen. "Een wissel nabij Utrecht verlegd. Zes uur rekentijd. Resultaat: 'NIET MOGELIJK'. Wissel terugleggen..." Toen ik hem zei dat hij met zijn ervaring lid zou moeten worden van de modelbaan GG verliet hij mijn woning in overspannen toestand. Ik heb hem nooit teruggezien.

Toch lukte het altijd weer, want NS programmeurs kennen de computer van haver tot gort. Overmoedig geworden door de beheersing van die duizend bewegende treinlichamen begonnen ze aan de automatisering van die miljoenen lichamen aan de andere kant van de computer. Mensen die van A naar B willen en daar geen Teleac-cursus voor willen volgen. Sinds de invoering van het meest universele plaatskaartje ter wereld lopen er op de stations van tram en metro zoekende vreemdelingen rond, die maar niet kunnen begrijpen waarom het kaartje overal, behalve op de halte of in het openbaar vervoer verkrijgbaar is. Autochtonen weten dan wel ongeveer waar de grenzen lopen, maar hoe vindt een Amsterdammer het aantal strippen (plus één, hoe krijgen ze het verzonnen) in bijvoorbeeld Maastricht? Nog hilarischer wordt het als de zonegrens dwars door een station heenloopt. Er staan dan twéé stempelautomaten in het station. Voor elke richting één met elk zijn eigen nummer. Uiteraard ontbreekt de richtingvermelding op de automaat en worden de door welmenende forensen met viltstift opgeschreven hulpteksten als 'ZUID' of 'NOORD' wekelijks als 'graffiti' weggeboend door een altijd ijverige schoonmaakdienst. Onlangs nog zag ik een controleteam een gehele wagon op de bon slingeren, omdat de monteur die wekelijks de lintjes in de automaten verwisselt hetzelfde deed met de stempeltjes, zodat iedere reiziger met een Noord-stempeltje naar het Zuiden reed en dus volgens dat stempeltje van een eerder station vertrokken moest zijn. Iedereen reed dus ineens met een stripje tekort. Het meest verbazende was wel dat geen van de controleurs bij deze toch wel èrg hoge score de grijze massa eens aan het werk zette. Maar ja, ze waren van een andere afdeling en de hunne was verzorgd...
Toegegeven, straks worden er bij de NS op kilometers gebaseerde en van vele toelichtingen voorziene rekeningen uitgeprint, maar de snoodaard die er steels een station bijsmokkelt kan de plaats van zijn misstap ongehinderd verlaten, want een personele of elektronische uitgangscontrole ontbreekt.

In New York hebben ze het op de meest eenvoudige manier opgelost. Je betaalt per automaat en je krijgt er een handje 'tokens' voor. Bij een gevangenishek werp je zo'n muntje in de gleuf en je kunt rijden en overstappen tot je er genoeg van hebt en een station verlaat. Zwartrijden kan niet en is ook vrij zinloos.
In Parijs werken ze ook met een eenheidsprijs, met als enig verschil dat men daar een kaartje met magneetstrip krijgt. Die strip wordt bij het verlaten van het station van bestemming ongeldig gemaakt, zodat men ze ter voorkoming van verwarring met nog geldige kaartjes massaal op de grond werpt. Verwarrend is dat de stadsbus die kaartjes ook gebruikt en men daar, afhankelijk van de afstand, soms twee kaartjes ongeldig moet maken. Gratis rijden is mogelijk, maar dan zul je bij het begin- en eindstation over het - lage - tourniquet moeten springen.
In Londen betaal je per kilometer. Frauderen is er gemakkelijk, want zonder kaartje reizen mag ook. Je komt dan alleen door de controle van het eindstation als je eerlijk vertelt waar je bent ingestapt en geen haar op een Engels hoofd, die erover piekert om te smokkelen.

De enige plaats waar men - naar mijn weten - het plaatskaartje afdoende heeft geautomatiseerd is Washington. Daar kun je je kaartje alleen bij automaten verkrijgen. Het ingeworpen bedrag bepaalt het aantal kilometers in de magneetstrip. Bij vertrek wordt het beginstation erop vastgelegd en bij het eindstation worden de verreden kilometers afgeboekt. Bij iedere volgende rit kun je met zo'n automaat nagaan hoeveel 'krediet' je nog hebt en hoever je daarmee komt. Kom je tekort dan stort je bij en je kaartje wordt bijgeladen. Bemerk je het deficit pas bij de uitgang, dan kun je je bij de ernaast opgestelde automaat alsnog vrijkopen. Zéér milieuvriendelijk, want een kaartje gaat op die manier weken mee! En fraude is absoluut onmogelijk.

Een apart verhaal zijn de beide Berlijnen. In West doen ze wat lacherig over de metro van Oost. In het stukje dat de Westbahn onder Oost doorrijdt stopt hij heel treiterig en zinloos als een mistige spooktrein bij de trieste, en in hun troosteloze vervallenheid weergaloos mooie, sinds 1961 van boven dichtgemetselde stations 'Unter den Linden' en 'Potsdamerplatz'. In deze monumenten staat de tijd al 28 jaar stil. Elke vijf minuten opgeschrikt door Westers ijzer.

Die West-metro werkt net als Parijs met een eenheidsprijs, maar smeekt om fraude. Een kaartje kan alleen bij de automaat worden gekocht, maar het helse ding kan alleen gepaste betaling aan en de kiosken er omheen weigeren - om den brode - iets te wisselen. Nèrgens zag ik in een metro zoveel chocoladerepen consumeren. Controle bij in- of uitgang vindt niet plaats en zwartrijden is dus meer regel dan uitzondering.

De metro van Oost stal mijn computerhart en ik stal één meter plaatsbewijs als souvenir. Oost keek de kunst af in het Westen en behield het goede. Bij de ingang staat een 'kaartjesautomaat', waar je na inworp van een eenheidsbedrag 5 centimeter van de er vrijelijk buitenhangende, voorgedrukte, maar ongeperforeerde rol mag scheuren. Vervolgens loop je naar de 'stempelautomaat': een aan de wand gemonteerde blikken doos, waar van boven een soort barbecue-pen in steekt. De procedure is simpel: pen omhoog trekken, strookje in de gleuf, pen er doorheen drukken, weer optillen en vervolgens het ongeldig geprikte kaartje er weer uithalen. Alleen een Westerling bedenkt dat zo'n kaartje wekenlang meegaat, want van controle of hekken is geen sprake. De Oost-Berlijner echter betaalt trouw voor elke rit zijn tol van **vijf** *cent per rit.*

Een door zijn eenvoud en betaalbaarheid voor ons Westerlingen verpletterend doelmatige automatisering. Hoe meer ik erover nadenk, hoe dieper ik mijn petje afneem...

INTERVIEW

Rondetijden op éénduizendste seconde

Zodra er auto's over de weg vliegen met een snelheid van meer dan driehonderd kilometer per uur en miljoenen kijkers over de hele wereld getuigen zijn van dit spektakel, zal er ongetwijfeld een Grand Prix *Formule 1* verreden worden. Uw verslaggever bezocht zo'n race op het circuit van Francorchamps in België en sprak met de mensen van Olivetti over de manier waarop zij de rondetijden electronisch verwerken.

Edwin Ammerlaan

Overal waar het aankomt op snelheid, precisie en het verwerken van een gigantische informatiestroom, zijn de computers niet meer weg te denken. Zo ook in de autosport waar het allemaal draait om trainingstijden, rondetijden, snelheden en verschillen van soms eenduizendste seconde. In de koningsklasse van de autosport, de Formule 1, maakt Olivetti er een sport van deze gegevens tijdens training en race zo nauwkeurig mogelijk bij te houden. Dankzij die Italianen weten niet alleen de coureurs wat zijzelf en de concurrentie presteren, maar kunt u ook thuis voor de buis meegenieten van de kunsten van mensen als Alain Prost, Ayrton Senna, Nelson Piquet en Nigel Mansell.

CIRCUS Midden in de Ardennen ligt het vernieuwde circuit van Francorchamps. Op zondag 27 augustus jongstleden werd er de Grand Prix van België verreden. Een dag voor deze race, kort na de laatste kwalificatietraining, spraken we met Giampiero Rinaudo die tot het team van acht Olivetti-technici behoort die het hele seizoen het Formule 1-circus achterna reist.
Vijf van deze technici, waaronder Rinaudo, werken in het zenuwcentrum van de gegevensverwerking, de 'timing-booth'. Daarnaast bevinden zich twee mensen op de baan en één in het perscentrum. De 'booth' is niet meer dan een bouwkeet die bovenop de pits (de tijdelijke 'garages' waar er aan de auto's gesleuteld kan worden) geplaatst is en uitzicht heeft op de start en finishlijn. Binnen in het hok is het een wirwar van computerapparatuur en kabels. Rinaudo legt echter uit dat er wel degelijk orde in deze chaos zit.
'De feitelijke tijdwaarneming gebeurt door de mensen van Longines. Dat doen ze op verschillende manieren. Allereerst staat er een sensor naast de finishlijn die aangeeft welke wagen op welke tijd passeert. Dat is mogelijk omdat iedere auto een eigen zendertje heeft die een uniek signaal uitzendt. Verder hebben zij twee foto-electrische cellen opgesteld. Eén aan de finish en één er dertig meter voor of achter. Deze cellen dienen als dubbele check op de sensor, en hebben daarnaast nog het voordeel dat ze de snelheid kunnen berekenen waarmee bijvoorbeeld Prost hier voorbij komt scheuren. Al deze informatie wordt doorgestuurd naar de 'timings-machines' van Longines, waarna wij in actie komen.'

QUICKBASIC 'Op dit moment gebruiken wij negen PC's, waarvan er vijf hier in de 'booth' staan. We werken Olivetti M380 computers, dat zijn AT's met een snelle 80386 microprocessor. De tijden van die drie punten worden door één van de machines met elkaar vergeleken en, indien goed bevonden, doorgestuurd naar onze centrale

Martin Brundle bekijkt de resultaten van de concurrentie

Alessandro Nannini wijst op zijn prima trainingstijden

Een gedeelte van de timing-booth, met in het midden Giampiero Rinaudo

database. Daar kan alle informatie worden verwerkt naar zaken als rondetijden, snelste rondes, verschil tussen twee coureurs, etcetera.'

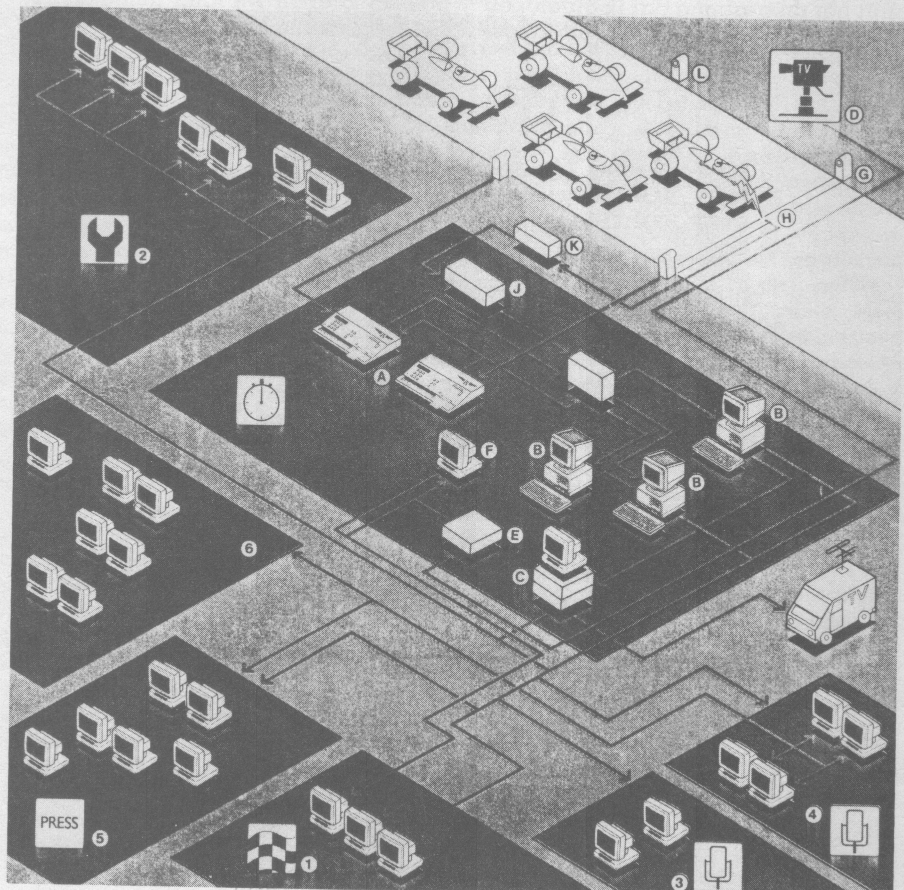
'Die database hebben we zelf moeten ontwikkelen, omdat de bestaande database-programma's veel problemen gaven met de snelheid van het verwerken en het doorsturen van de gegevens. Nu hebben we met behulp van de C-taal (speciaal voor de grafische kant), assembler en QuickBasic ons eigen pakket ontworpen.'

'De database kan op één PC, maar we gebruiken er drie, die samen als een LAN (Local Area Network) functioneren. Eén PC dient hierbij als de centrale database, de ander als automatische corrector en zo hou ik altijd nog een machine over waarop ik handmatig aanpassingen kan aanbrengen. We moeten namelijk altijd het zekere voor het onzekere nemen, want tijdens de race mag er absoluut niets mis gaan.'

JAPANNERS 'Er zijn verschillende afnemers van onze informatie. Ten eerste worden de rondetijden doorgestuurd naar de pits, waar de diverse teams kunnen zien hoe hun coureurs en de concurrentie rijden. Zij beschikken over een soort kleine televisie-toestellen die makkelijk op de wagen te plaatsen zijn als deze in de pits stilstaan. Omdat de meeste teams ook electronisch zaken als het benzineverbruik en de temperatuur van de motor kunnen opmeten, is het voor hen heel handig dit te relateren aan de tijden die wij ze doorgeven. Dat gebeurt door hun eigen computerexperts. Het McLaren/Honda team heeft daar bijvoorbeeld een heel leger Japanners voor ingehuurd.'

'Tevens hebben wij hier ter plekke lijnen met het wedstrijdsecretariaat, de persruimtes, radio en tv. Je ziet op de tv wel eens een grafisch 'circuitje' of twee 'race-wagens' op het beeld verschijnen. Ook daar zorgen wij voor. Onze database genereert automatisch deze plaatjes. De televisie-regie kan dan zelf kiezen op welk moment ze welke informatie over de wedstrijdbeelden kan projecteren. Ten slotte is het misschien nog wel aardig te vermelden dat we per telefoonlijn (modem) onze gegevens naar de Amerikaanse en Japanse televisie sturen. De Amerikanen omdat ze er zelf mee willen stoeien en de Japanners omdat ze de info willen vertalen in hun eigen taal. Dat gaat met 1200 baud, wat niet snel is, maar wel veiliger.

STOPWATCH 'Op dit moment hebben we een contract voor vier jaar afgesloten. Welke bedragen ermee gemoeid gaan, weet ik niet. Het zullen ongetwijfeld gigantische bedragen zijn als je nagaat dat alleen al onze technische staf uit acht mensen bestaat en dat we van race naar race meer dan duizend kilogram aan computerapparatuur mee moeten slepen. Een team zou ons in principe voor een testrit in kunnen huren, maar dat is waarschijnlijk veel te duur. De teams beschikken zelf ook over timing-apparatuur. Ons voordeel is dat wij echt goed worden als er veel auto's op de baan zijn. Want het timen van één auto kan, hoe snel hij ook is, tevens met een stopwatch.'

A. Longines timers
B. Computers with printers
C. Interface.
D. Fixed camera
E. Video recorder
F. Timekeeping control monitor
G. Finish line photoelectric cells
H. Signal reception line
I. Transmitter
J. Decoder
K. Receiver
L. Photoelectric cells

1. Direction of race
2. Pits
3. Race commentator
4. Radio/TV commentators
5. Press room
6. Special service

BEGINNERS

Op het moment dat ik dit stukje schrijf is de Nieuwsbrief met het eerste artikel van deze rubriek nog niet verschenen. Daarom zal ik nu nog aandacht besteden aan mijn eigen 'probleem', dat ik afgelopen maand voorstelde.

Beginners BASIC (2)

Peter van Tilburg

Het probleem heeft betrekking op het berekenen van de preciese uitkomst van een deling. In BASIC bestaan de uitkomsten, bij het gebruik van dubbele precisie variabelen, uit maximaal 16 cijfers. Hoe kunnen we nu een meer preciese uitkomst krijgen (in een door ons opgegeven aantal decimalen)?
De oplossing is: de computer te leren hoe wij een staartdeling verrichten. Het berekenen van T/N is het eenvoudigst wanneer zowel T als N groter zijn dan 0, en wanneer N groter is dan T. In dat geval ligt de uitkomst namelijk tussen 0 en 1.
Afgelopen keer heb ik uitgelegd hoe, bij deze randvoorwaarden, een uitkomst in een vooraf aantal opgegeven decimalen kan worden verkregen. Deze keer zal ik nog wat meer ingewikkelde situaties behandelen. Daarbij blijft het programma dat ik afgelopen keer heb ontwikkeld het uitgangspunt:

```
10 REM berekening T/N, waarbij T>0, N>0, N>T
20 GOSUB 1000:REM invoer
30 GOSUB 2000:REM verwerking en uitvoer
40 END

1000 REM invoer
1010 OK=0:REM 0 symboliseert niet waar
1020 WHILE NOT OK
1030   INPUT "Teller              >0  ";T
1040   INPUT "Noemer              >0  ";N
1050   INPUT "Aantal decimalen    >0  ";AD
1060   OK=T>0 AND N>0 AND AD>0 AND N>T AND AD=INT(AD)
1070   IF NOT OK THEN PRINT "Invoer niet juist: opnieuw"
1080 WEND
1090 RETURN

2000 REM verwerking en uitvoer
2010 PRINT "De uitkomst is : 0,";
2020 FOR X=1 TO AD
2030   LET T=T*10
2040   LET AK=INT(T/N)
2050   PRINT CHR$(48+AK);
2060   LET T=T-AK*N
2070 NEXT X
2080 PRINT
2090 RETURN
```

Het programma wordt wat ingewikkelder wanneer we de eis dat N groter moet zijn dan T laten vallen. In dat geval hoeft de uitkomst niet meer tussen 0 en 1 te liggen. We zouden dan de volgende wijzigingen kunnen aanbrengen:

```
10 REM berekening T/N, waarbij T>0, N>0

1060   OK=T>0 AND N>0 AND AD>0 AND AD=INT(AD)

2005 PRINT "De uitkomst is :";
2010 IF N<=T THEN PRINT STR$(INT(T/N));",":LET T=T-INT(T/N)*N
       ELSE PRINT " 0,";
```

De eerste wijziging betreft de REM-opdracht op regel 10. Door deze aan te passen kunnen we later gemakkelijk het programma herkennen dat we nodig hebben.

In subroutine 2000 moeten we nu onderscheid maken tussen de situatie dat N≤T en N>T. In de laatste situatie wordt hetzelfde gedaan als in het oorspronkelijke programma (regel 2005 in combinatie met de ELSE-tak in regel 2010).

Wanneer geldt dat N≤T, dan berekenen we eerst het gedeelte voor de komma; het aantal keer dat we geheel N uit T kunnen halen. Wanneer we dit aantal berekenen via INT(T/N), dan zetten we de uitkomst eerst om naar een string (via STR$) voordat we deze afdrukken. Wanneer we immers een uitkomst van een berekening afdrukken, dan wordt deze (bij positieve getallen) voorafgegaan door een spatie.

Bovendien wordt achter de uitkomst ook nog een spatie afgedrukt. Deze laatste spatie is in dit geval niet gewenst; we voorkomen dit door de genoemde omzetting via STR$. Achter deze uitkomst drukken we nog een komma af.

Tenslotte moet de waarde van T nog worden verminderd met het aantal keer dat we er N uit hebben gehaald.

Deze oplossing zal niet in alle gevallen goed werken. Wanneer T veel groter is dan N, dan krijgen we een uitkomst die wordt weergegeven in de zogenaamde exponentiële notatie (bijvoorbeeld 4.987365E+17).
Dit kunnen we alleen voorkomen wanneer we de computer uitleggen hoe deze een staartdeling kan uitvoeren waarbij T veel groter is dan N.

Dit gebeurt in het volgende programma:

```
10 REM berekening T/N, waarbij T>0, N>0, N>T, T=INT(T), N=INT(N)
20 GOSUB 1000:REM invoer
30 GOSUB 2000:REM verwerking en uitvoer
40 END

1000 REM invoer
1010 OK=0:REM 0 symboliseert niet waar
1020 WHILE NOT OK
1030    INPUT "Teller                    >0   ";T$
1040    LET T=VAL(T$)
1050    INPUT "Noemer                    >0   ";N
1060    INPUT "Aantal decimalen          >0   ";AD
1070    OK=T>0 AND N>0 AND AD>0 AND AD=INT(AD) AND T=INT(T) AND N=INT(N)
1080    IF NOT OK THEN PRINT "Invoer niet juist: opnieuw"
1090 WEND
1100 RETURN

2000 REM verwerking en uitvoer
2010 LET LN=LEN(STR$(N))-1
2020 PRINT "De uitkomst is : ";
2030 IF VAL(T$)>=N THEN GOSUB 3000 ELSE PRINT "0";
2031 PRINT ",";
2040 FOR X=1 TO AD
2050    LET T=T*10
2060    LET AK=INT(T/N)
2070    PRINT CHR$(48+AK);
2080    LET T=T-AK*N
2090 NEXT X
2100 PRINT
2110 RETURN

3000 REM gedeelte voor komma
3010 LET T=VAL(LEFT$(T$,LN-1))
3020 EK=-1
3030 FOR W=LN TO LEN(T$)
3040    LET T=T*10+VAL(MID$(T$,W,1))
3050    AK=INT(T/N)
3060    IF NOT(EK AND AK=0) THEN PRINT CHR$(48+AK);
3070    T=T-AK*N
3080    EK=0
3090 NEXT W
3100 RETURN
```

Voorop dien ik te stellen dat dit programma, in deze vorm, eist dat zowel teller als noemer gehele positieve getallen zijn. Omdat de waarde van de teller in een stringvariabele (T$) wordt opgeborgen, kan deze uit maximaal 255 posities bestaan.

In regel 2010 wordt bepaald uit hoeveel posities de noemer bestaat. Wanneer we een positief getal omzetten naar een string via STR$, dan krijgen we altijd een string die met een spatie begint. Het aantal cijfers waaruit N bestaat is dus gelijk aan LEN(STR$(N)))1.

Wanneer VAL(T$)≥N, dan komen er nog cijfers voor de komma. Deze cijfers worden berekend in subroutine 3000. Is aan de genoemde voorwaarde niet voldaan, dan begint de uitkomst met '0'. Dit wordt dan afgedrukt in regel 2030.

In subroutine 3000 wordt gewerkt met een T die in eerste instantie uit evenveel posities bestaat als N. Wanneer T$ dus gelijk is aan "843455" en N=23, dan krijgt T via de regels 3010 en 3040 als beginwaarde 84.

De boolean variabele EK ('Eerste Keer') zorgt ervoor dat de uitkomst die wordt afgedrukt nooit begint met een 0. Deze situatie zou optreden wanneer de beginwaarde van T kleiner zou zijn dan N. Deze situatie treedt bijvoorbeeld op wanneer T$="12345" en N=34 (T krijgt dan de beginwaarde 12). In regel 3080 wordt EK gelijk gemaakt aan false, om te zorgen dat nullen die later worden berekend (die dus niet aan de uitkomst voorafgaan) wel worden afgedrukt.

Het programma kan nog verder worden aangepast, zodat het ook werkt met niet gehele getallen. In een dergelijke situatie moet worden bepaald of en waar binnen het getal een decimale punt staat. Dit kan in GWBasic worden bepaald met de INSTR-functie. Probeer dit eens!

BEGINNERS

Computer en communicatie (2)

In de vorige aflevering ging het onder meer over half en full duplex communicatie. Nu eerst wat aandacht voor een andere indeling, naar de soort communicatie: serieel of parallel. Daarna vast een inleiding op de seriële communicatie zelf. Dit is zo'n breed onderwerp dat er bijna een encyclopedie over volgeschreven kan worden. Maar dat zal hier niet gebeuren. Wel zal in latere delen af en toe vrij diep op het onderwerp worden ingegaan.

Wouter Klijn

VERSCHILLEN De verschillen tussen seriële en parallelle communicatie ontstaan door de vormen van verzenden en ontvangen van de gegevens. Om de W van Wouter af te drukken op een printer wordt deze letter met een getal weergegeven. Om een getal naar de printer te sturen wordt dit getal omgezet in een digitale code van bijvoorbeeld acht nullen en enen. Nu wil parallelle communicatie zeggen dat alle 8 nullen/enen tegelijk over acht draden verstuurd worden. Bij seriële communicatie worden de acht nullen/enen achter elkaar aan verstuurd over een enkele draad.
Voor de volhouder: ook een nul of één is niet naar de printer te sturen, dus wordt een 1 weergegeven door bijvoorbeeld 5 Volt spanning op de draad en een 0 door bijvoorbeeld 0 Volt.

In het vorige deel is duidelijk geworden dat er met parallelle communicatie niet veel mis kan gaan, omdat er maar een paar soorten zijn. Bij de seriële communicatie is dat anders, door de eindeloosheid van de mogelijke varianten. Daarom eerst veel aandacht voor de seriële communicatie.

SERIEEL De seriële communicatie is ontstaan in de tijd dat de computer nog niet bestond. De ontwerpers van de eerste computers pasten voor het aansluiten van andere apparatuur namelijk een technologie toe die al meer dan een eeuw oud was. Het eerste elektrische apparaat dat (in redelijke aantallen) voor verbindingen werd gebruikt was de telegraaf van André Ampère. Het was Samuel Morse die een praktische codering van karakters bedacht, die mechanisch verzonden kon worden. Elk karakter krijgt een unieke code van punten en strepen.
Met de komst van de telex waren de punten en strepen al vervangen door nullen en enen. Omdat het aantal punten en strepen van de Morse-code

A .-	E .	I ..	O ---	U ..--
B -...	F ..-.	J .---	P .--.	V ...--
C -.-.	G --.	K -.-	Q --.-	W .--
D -..	H	L .-..	R .-.	X -..-
		M --	S ...	Y -.--
		N -.	T -	Z --..

1 .----	6 -....	oproep	-.-.-
2 ..---	7 --...	wacht	.-...
3 ...---	8 ---..	vergissing	....
4 ....-	9 ---.	scheiden	-...-
5	0 -----	begrepen	...-.
		sluiten	.-.-.

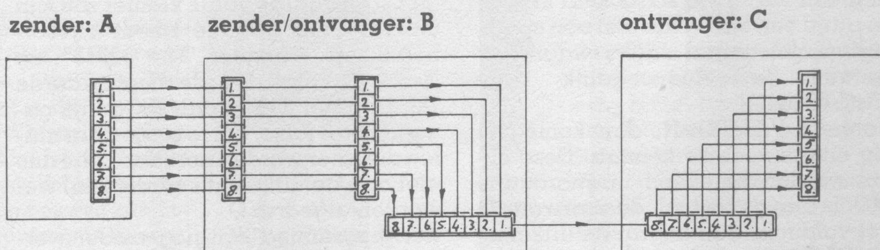
Tabel 2.1. De morse-code.

per karakter kon verschillen ging men over op een andere code, waardoor het detecteren van de onderlinge karakters eenvoudiger werd. Er was dus bij de intrede van de computer al een overvloed aan elektronische communicatie.
Dat de door een computer over te zenden gegevens gecodeerd moeten worden is duidelijk. Er zijn tot nu toe verschillende mogelijkheden ontstaan, maar bijna allemaal hebben ze iets gemeen met de in 1874 gepatenteerde Baudot-code van J. M. E. Baudot. De Baudot-code geeft voor ieder karakter een samenstel van vijf pulsen en perioden van rust en kan zo 32 verschillende tekens representeren. Modernere tijden hebben niet genoeg aan deze 5-bits code. Daarom vond uitbreiding plaats naar een 7-bits code, waarmee dus 128 tekens zijn weer te geven. Deze code (de ASCII-code) is de computernorm geworden voor letters, cijfers en leestekens. IBM vond 7-bits nog te weinig en voegde er een achtste bit (256 combinaties) aan toe.

HOOFDDELING Alweer een indeling? Ja het is niet anders. Naast de simplex, half- en full-duplex indeling en naast de seriële en parallelle indeling is de seriële communicatie zelf nog op te delen in synchrone en asynchrone communicatie. Ook nu weer is de indeling deels het gevolg van een afspraak over de manier van communiceren. Bij elke seriële communicatie wordt een reeks karakters omgezet in een lange reeks (serieel) nullen en enen. Als deze achter elkaar verzonden worden is het voor het ontvangende apparaat om uit te zoeken welke nullen en enen een karakter vormen. Door het gebruik van speciale tekens kan dit onderscheid wel gemaakt worden. Het herkenbaar maken van de databits (dit zijn de nullen en enen die het karakter weergeven) kan op verschillende manieren. Zo ontstaan de twee verschillende soorten seriële communicatie:
- asynchrone seriële communicatie.
- synchrone seriële communicatie.

ASYNCHROON Bij de asynchrone communicatie wordt elk karakter afzonderlijk verstuurd. De vijf tot acht databits (ASCII+) worden voorafgegaan door een startbit en gevolgd door één of meer stopbits. Het blok dat wordt overgezonden is als het ware maar één karakter lang. De asynchrone communicatie is eenvoudig en betrouwbaar. Uit de lage technische eisen volgt dan ook dat dit type modem erg goedkoop kan zijn.
Als er een karakter wordt verstuurd kunnen bijvoorbeeld de volgende bits worden waargenomen: startbit, databit-1, databit-2, databit-3, databit-4,

Figuur 2.1. Het verschil tussen parallelle en seriële verbinding.

parallel van A naar B en serieël van B naar C

databit-5, databit-6, databit-7, databit-8, pariteitsbit, stopbit-1, stopbit-2. Een laag voltage op de datalijn markeert het begin van een startbit en de volgende vijf tot acht databits stellen het karakter voor. Ter controle worden de databits gevolgd door een pariteitsbit. Het einde van het karakter wordt aangegeven met twee (of één) stopbits.

De asynchrone communicatie is natuurlijk een zeer veel voorkomende vorm van communicatie in de hobbysfeer. Daarbij kunnen de problemen flink oplopen door de afspraken over de vorm van de asynchrone communicatie, die nogal eens verschilt. Bijvoorbeeld: 1-startbit 7-databits 1-pariteitsbit (even) 1-stopbits.

PARITEITSBIT De computer die zendt telt bijvoorbeeld het aantal enen. Als dit even is wordt het pariteitsbit nul en anders wordt het één. Het pariteitsbit wordt achter de databits aan gezonden. De ontvangende computer telt de enen en controleert of 'het even of oneven zijn' overeen komt met het pariteitsbit. Als dit niet het geval is vraagt de ontvangende computer om herhaling.
Naast de even en oneven pariteit bestaat er ook nog de 'high=mark', 'low=space' en de 'none=off'.

TYPE	CONDITIE (7-databits)	WAARDE 8ste BIT
ODD	aantal enen is oneven	0
EVEN	aantal enen is even	0
SPACE	geen	0
MARK	geen	1
NONE	geen	genegeerd

Tabel 2.3. De verschillende pariteitstypen.

SYNCHROON Al die start- en stop- en pariteitsbitten gaan bij grote hoeveelheden data een belangrijkere rol spelen dan de kosten van de elektronica, omdat communicatietijd duur is. Bij synchrone communicatie worden geen start- en stopbits tussen de tekens gebruikt. De gegevens (reeksen nullen en enen) worden in blokken overgezonden. Het ontvangende apparaat kan de blokken herkennen en de betekenis van de bits binnen een blok is van tevoren afgesproken. Begin en einde van een blok wordt door een speciale code (SYN en ETB) gemarkeerd. Als er een verstoring van de communicatie optreedt wordt het gehele blok opnieuw verzonden. Deze vorm van communicatie komt in de hobbyistenwereld nog niet veel voor. De blokken data die overgezonden worden zijn meestal redelijk groot. Gedurende het overzenden van een blok is er geen synchronisatie, dit gebeurt alleen aan het begin van een blok.
Het synchrone van de verbinding is als volgt te zien: de zendende computer geeft aan dat er een blok met gegevens gaat komen. Daarna worden de gegevens (bits) in een vast tempo overgestuurd en door de ontvangende computer in hetzelfde tempo ingelezen. Tijdens het versturen van een blok is er geen controle op de gelijkheid in het zenden en ontvangen van de bits. U kunt zich dus wel voorstellen dat er hoge eisen gesteld worden aan de hardware om zender en ontvanger zonder communicatie synchroon te houden gedurende de periode van een blok.

een aantal karakters in de buffer van de ontvangende computer zetten. Als de buffer vol is moet de zendende computer wachten totdat de ontvangende computer de buffer ver genoeg heeft leeggehaald (op lage snelheid).

Een volgende keer, als het onder andere over het modemverkeer gaat, komt deze methode (het Xon/Xoff protocol) nog aan bod.

	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	A	B	C	D	E	F	
0	0	☺ 1	☻ 2	♥ 3	♦ 4	♣ 5	♠ 6	• 7	◘ 8	○ 9	◙ 10	♂ 11	♀ 12	♪ 13	♫ 14	☼ 15	0
1	► 16	◄ 17	↕ 18	!! 19	¶ 20	§ 21	▬ 22	↨ 23	↑ 24	↓ 25	→ 26	← 27	∟ 28	↔ 29	▲ 30	▼ 31	1
2	32	! 33	" 34	# 35	$ 36	% 37	& 38	' 39	(40	) 41	* 42	+ 43	, 44	- 45	. 46	/ 47	2
3	0 48	1 49	2 50	3 51	4 52	5 53	6 54	7 55	8 56	9 57	: 58	; 59	< 60	= 61	> 62	? 63	3
4	@ 64	A 65	B 66	C 67	D 68	E 69	F 70	G 71	H 72	I 73	J 74	K 75	L 76	M 77	N 78	O 79	4
5	P 80	Q 81	R 82	S 83	T 84	U 85	V 86	W 87	X 88	Y 89	Z 90	[91	\ 92	] 93	^ 94	_ 95	5
6	` 96	a 97	b 98	c 99	d 100	e 101	f 102	g 103	h 104	i 105	j 106	k 107	l 108	m 109	n 110	o 111	6
7	p 112	q 113	r 114	s 115	t 116	u 117	v 118	w 119	x 120	y 121	z 122	{ 123	| 124	} 125	~ 126	⌂ 127	7
8	Ç 128	ü 129	é 130	â 131	ä 132	à 133	å 134	ç 135	ê 136	ë 137	è 138	ï 139	î 140	ì 141	Ä 142	Å 143	8
9	É 144	145	146	ô 147	ö 148	ò 149	û 150	ù 151	ÿ 152	Ö 153	Ü 154	¢ 155	£ 156	¥ 157	Pt 158	ƒ 159	9
A	á 160	í 161	ó 162	ú 163	ñ 164	Ñ 165	ª 166	º 167	¿ 168	⌐ 169	¬ 170	1/2 171	1/4 172	¡ 173	« 174	» 175	A
B	176	▒ 177	▓ 178	│ 179	┤ 180	╡ 181	╢ 182	╖ 183	╕ 184	╣ 185	║ 186	╗ 187	╝ 188	╜ 189	╛ 190	┐ 191	B
C	└ 192	┴ 193	┬ 194	├ 195	─ 196	┼ 197	╞ 198	╟ 199	╚ 200	╔ 201	╩ 202	╦ 203	╠ 204	═ 205	╬ 206	╧ 207	C
D	╨ 208	╤ 209	╥ 210	╙ 211	╘ 212	╒ 213	╓ 214	╫ 215	╪ 216	┘ 217	┌ 218	█ 219	▄ 220	▌ 221	▐ 222	▀ 223	D
E	α 224	ß 225	Γ 226	π 227	Σ 228	σ 229	µ 230	τ 231	Φ 232	Θ 233	Ω 234	∂ 235	∞ 236	∮ 237	∈ 238	∩ 239	E
F	≡ 240	± 241	≥ 242	≤ 243	⌠ 244	⌡ 245	÷ 246	≠ 247	° 248	∙ 249	· 250	√ 251	^{n} 252	^{2} 253	■ 254	255	F

Tabel 2.2. 8-bits codering volgens IBM.

TRANSMISSIESNELHEID Tot nu toe is eigenlijk alleen de mode en de betekenis bekend, maar er is nog geen sprake van vloeiende communicatie. Aan beide zijde van de verbinding moet ook nog de transmissiesnelheid bekend zijn. Zoals gezegd wordt de seriële transmissiesnelheid uitgedrukt in bits per seconde (bps).
Voor de aantallen bps van de asynchrone communicatie gelden een aantal standaardniveau's: 110, 300, 600, 1200, 2400, 4800, 9600. Uiteraard moeten zender en ontvanger met dezelfde bps-aantallen werken. Hierop is een uitzondering te maken door het gebruik van een stuk geheugen tussen beide (buffer). De zendende computer kan bijvoorbeeld op hoge snelheid

S O

W A

In het rijk der talen zijn wij heer en meester.

Zoals we voor meerdere onderdelen van de automatisering de basis hebben gelegd, zo heeft Microsoft ook de eerste taal voor de PC ontwikkeld. Deze taal is in z'n huidige vorm, Microsoft Basic, de standaard op PC-gebied.

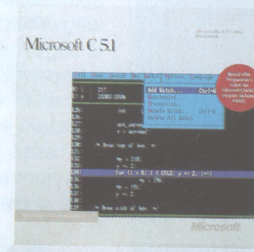
Dit feit heeft niet alleen te maken met onze ervaring en toewijding maar bovenal met onze filosofie. Volgens Microsoft behoeft elk probleem zijn specifieke aanpak. Of u nu professional of beginner bent en met welk probleem u ook te maken krijgt: Microsoft biedt u de juiste programmeertaal.

Met de Microsoft talen: Basic, Fortran, Microsoft C, Pascal, Cobol en Macro Assembler bent u absoluut het snelst in staat programma's op maat te ontwikkelen.

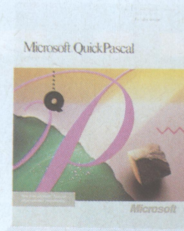
Miljoenen gebruikers ontwikkelen dagelijks, krachtige met vele eigenschappen uitgeruste, zakelijke applicaties, maar ook eenvoudige privé programma's.

Passend binnen de filosofie bieden wij u dan ook twee categoriën programmeertalen, te weten de professionele programmeertalen en de Quick programmeertalen.

Over onze professionele programmeertalen hoeven wij u weinig te vertellen. Deze staan op eenzame hoogte. Ze bezitten alle denkbare features die een programmeur nodig heeft om professionele programma's te maken. Een zeer plezierige feature is de mogelijkheid om programma's uit verschillende talen aan elkaar te linken. Natuurlijk draaien Microsoft talen ook onder OS/2.

Naast de professionele programmeertalen hebben wij de Quick programmeertalen geintroduceerd. Quick C, Quick Basic en Quick Pascal zijn uitermate geschikt voor startende programmeurs, die nog niet aan het professionele werk toe zijn en met een geringe investering kunnen beginnen. Op een gemakkelijke wijze kunnen ze eenvoudige programma's (leren) maken.

De Quick programmeertalen zijn echter ook heel geschikt voor professionele gebruikers die snel even iets willen maken in bijvoorbeeld C, zonder gebruik te maken van de volledige geoutilleerde professionele versie.

De Quick programmeertalen worden allen gekenmerkt door uitzonderlijk hoge prestaties en gebruikersvriendelijkheid in optima forma.

Hiervan getuigt het feit dat elke Quick versie uitgerust is met een interactief hulpprogramma, helpschermen tijdens het programmeren (met handige, te copiëren praktijkvoorbeelden) en een drop-down menusysteem.

De gebruikersinterface is voor elke Quick programmeertaal hetzelfde. Natuurlijk zijn de debugger, linker en compiler geïntegreerd in dezelfde omgeving. Als dit u aanspreekt, wilt u waarschijnlijk meer horen. U kunt ons bellen voor een uitgebreide informatiemap. Telefoon: 02503-13181.

Microsoft® PROFESSIONAL SOFTWARE

Een plezier om mee te werken.

T E S T

TANDY 1000 SL

Nieuwe PC met interessante uitbreidingen

Frans Kors

Tandy is al meer dan tien jaar actief op het gebied van personal computers. De eerste computer waarmee Tandy uitkwam was de op de Z80 gebaseerde TRS 80. De eerste poging van Tandy om met een PC, gebaseerd op de IBM-PC, op de markt te komen mislukte. Deze computer, de Tandy 2000, was slechts in geringe mate IBM-PC compatible. De Tandy 1000 SL is echter wél een geslaagde poging om een navolger van de IBM-PC op de markt te brengen.

Deze Tandy 1000 SL behoort tot de nieuwe generatie IBM-PC compatibles. Zij hebben een aantal vernieuwingen, waardoor ze aantrekkelijker zijn dan de echte 100% klonen.

VERNIEUWINGEN De meest in het oog springende vernieuwingen bestaan uit de toepassing van de 8 Mhz 8086 processor, MS-DOS 3.3 in ROM op het moederbord, het DeskMate programma in ROM, een uitgebreid geluidsopname- en weergavesysteem en een aantal standaard uitbreidingen, zoals printerpoort, seriële poort, twee joystick interfaces, een video interface en een floppydisk interface, die op het moederbord zijn uitgevoerd.
Bij de video interface heeft men de keus uit monochroom, Hercules compatible en CGA kleur compatible. Door deze standaard uitbreidingen op het moederbord uit te voeren zijn alle vijf uitbreidingsslots beschikbaar.
In de uitvoering van de Tandy 1000 SL met een harde schijf wordt gebruik gemaakt van een harddiskcard, waardoor een slot verloren gaat.

GEBRUIK De Tandy 1000 SL is erg eenvoudig te gebruiken. Doordat MS-DOS zich in ROM bevindt (een vast geheugen op het moederbord) start de computer snel op. Dit biedt echter alleen een voordeel wanneer er met een enkele of met twee floppydisks wordt gewerkt. Bij gebruik van een harde schijf is dit voordeel veel minder in het oog springend. Wordt alleen gebruik gemaakt van het ingebouwde DeskMate programma, dan is het zelfs mogelijk om met een enkele floppy diskdrive te werken. Op de floppy hoeven alleen maar de applicatieprogramma's te staan die onder DeskMate gebruikt worden.
De Tandy 1000 SL wordt niet meer ingesteld met behulp van dipswitches op het moederbord, maar met het setup programma, dat op zijn beurt de instellingen opslaat in een EPROM. Een EPROM is een lees- en schrijfgeheugen, dat zijn informatie niet verliest als de spanning van het geheugen wegvalt.

DE MACHINE Door slechts twee bouten los te draaien is de kap er af te nemen en zijn de uitbreidingen te installeren. Deze operatie is uitvoerig beschreven in de uitstekende Nederlandstalige handleiding. Het toetsenbord is een door Tandy in de Verenigde Staten gefabriceerd toetsenbord van het '102 key' type. De aanslag van het toetsenbord is prima en de constructie is degelijk. De bijgeleverde monochrome monitor heeft een amber scherm en wordt op Taiwan gefabriceerd. Het uiterlijk van dit beeldscherm vertoont veel overeenkomsten met de Philips monochrome beeldschermen.

GEHEUGEN De geteste uitvoering van de 1000 SL, met de 20 Mb harde schijf, heeft volgens de folder een geheugen van 640 Kbytes. Maar na controle met de Norton SI werd een geheugencapaciteit gerapporteerd van 576 Kb voor DOS en applicatieprogramma's. Ook het CHKDSK DOS-programma rapporteerde minder, namelijk 589 Kb.

Na opening van de kast en bestudering van de bijgeleverde technische documentatie bleek dat het hoofdgeheugen uit 512 Kb bestaat en nog 128 Kb, die zowel voor het hoofdgeheugen


```
BEELDSCHERM                               KLEUR       MONOCHROOM
AUTOMATISCHE WEERGAVE DATUM/UUR           NEEN        JA
GEHEUGENTEST BIJ OPSTARTEN                NEEN        JA
PRIMAIRE STARTEENHEID                     ROM         SCHIJF
INITIEEL STARTPROGRAMMA                   MS-DOS      DESKMATE

COMPUTER-SNELHEID                         SNEL        LANGZAAM

AANTAL SCHIJF-BUFFERS (2-17)              10
MAXIMUM # OPEN BESTANDEN (8-23)           10
CONFIG.SYS CONTROLE OP DRIVE              NEEN
AUTOEXEC.BAT CONTROLE OP DRIVE            NEEN

TOEWIJZING VAN DISK DRIVE A:              BOVEN       ONDER

TAAL VAN HET MENU                    NEDERLANDS
MS-DOS LANDCODE                      31  Nederland
TOETSENBORD-TYPE                     NL  Nederland
CODE-PAGINA                          437 US,UK,FR,GR,IT,SP,LA,SV,SU,NL,BE,SF,SG

ESC = VERLATEN, F1 = BIJWERKEN ↑ EN ↓ VERPLAATSEN, ← EN → VERANDEREN
F10: CONFIGURATIE FABRIEK
```

gebruikt worden als voor videogeheugen. Deze laatste 128 Kb is altijd in de 1000 SL aanwezig, ook in de goedkoopste versie. Volgens de folder is in die versie een geheugen van 384 Kb aanwezig. Bedoeld wordt echter een hoofdgeheugen van 256 Kb en 128 Kb geheugen, waarvan 64 Kb wordt gebruikt als videogeheugen. Of de overige 64 Kb aansloten bij de eerste 256 Kb kon niet worden nagegaan.

Bij de bestudering van het geheugen bleek ook dat niet in een parity-bit is voorzien. Het parity-bit wordt gebruikt om de acht bits van iedere geheugenplaats te controleren op betrouwbaarheid. Het geheugen is dus een beetje verwarrend. Wat moet worden geloofd: Tandy met 640 Kb, Norton met 576 Kb of CHKDSK met 589 Kb? Het verschil tussen CHKDSK en Norton is een kwestie hoe er gerekend wordt.

Er is dus een verschil van 64 Kb tussen Norton en Tandy. Dit gemis wordt echter weer goedgemaakt doordat geen geheugen in beslag wordt genomen door MS-DOS, die zich in ROM bevindt en toch ook weer goed is voor ongeveer 52 Kbytes.
Geconcludeerd kan worden dat in vergelijking met een PC-XT er ongeveer 12 Kb ontbreekt.

SOFTWARE De meegeleverde software bestaat uit MS-DOS 3.3, zowel in ROM als op floppydisk, GW-BASIC 3.2 op floppy en het programma DeskMate, zowel in ROM (Nederlandse versie) als op floppy (Amerikaanse versie). DeskMate is een grafische gebruikersinterface, waardoor het bedienen van de computer sterk wordt vereenvoudigd. Bij dit grafische interface programma wordt een groot aantal utilitieprogramma's geleverd, zoals een tekstverwerker, een kalender, een adresboek, een tekenprogramma, een spreadsheet, een database en een datacommunicatieprogramma. De bijbehorende documentatie is geheel in het Nederlands, zeer uitvoerig en prima verzorgd.

Er bleek echter dat bij het testexemplaar van de 1000 SL nog de Amerikaanse applicatieprogramma's zijn geleverd, terwijl de begeleidende documentatie er van uit is gegaan dat Nederlandse programma's zijn geleverd. Kopers van de Tandy 1000 SL en TL zullen dat probleem niet hebben, want sinds april van dit jaar worden standaard Nederlandstalige applicatieprogramma's bijgeleverd, inclusief een Nederlandse spellingscorrectie.
Met DeskMate worden een groot aantal programma's in huis gehaald waarmee men direct aan de slag kan. Zeker voor een beginner is dit een belangrijk voordeel. Het is (nog) niet nodig om software aan te schaffen. Pas als men deze programma's onder de knie heeft is het misschien tijd om naar de meer gestandaardiseerde softwarepakketten te kijken. De software voor het muziek- en geluidsgedeelte van DeskMate vereist wel een geheugen van 640 Kb.

DOCUMENTATIE De begeleidende documentatie bestaat uit twee delen. Het Technical Reference Manual, in het Engels geschreven, dat werkelijk alle technische documentatie bevat over de computer. Dit wordt echter niet standaard meegeleverd maar moet apart worden gekocht. En dan zijn er nog de uitstekende Nederlandse handleidingen voor het gebruik van de computer, van DeskMate en voor het gebruik van het geluid- en muziekgedeelte van deze Tandy 1000 SL. In totaal gaat het om zes boekwerken.

PRESTATIES De processor van de Tandy 1000 SL is een 8086, die op een klokfequentie loopt van 8 Mhz. Een 8086 is een processor met een 16 bits databus, die dus ten opzichte van een 8088 met een 8 bits databus ongeveer 20% sneller is. De Tandy 1000 SL loopt dus twee maal zo snel als de originele IBM-PC met een 8088 op 4,77 Mhz, wat bevestigd werd door de benchmarktests van het Amerikaanse blad PC Magazine. De floppy diskdrive is van het fabrikaat Teac en staat ingesteld op een track tot tracktijd van 6 milliseconden, de standaard IBM tijd. De harddisk card in de 1000 SL is van Western Digital en heeft een capaciteit van 20 Mb. De gemiddelde accestijd van de disk is volgens de documentatie 85 milliseconden, maar met de Core Benchmark Test werd een gemiddelde van 55 milliseconden gehaald. Gesteld kan worden dat de Tandy 1000 SL tweemaal zo snel is als de standaard IBM-PC/XT en iets sneller dan de 8 Mhz Turbo XT klonen.

CONCLUSIE De Tandy 1000 SL is een mooie, degelijke machine met een aantal interessante uitbreidingen, zo-

als het muziekgedeelte en MS-DOS in ROM. Wat prestaties betreft doet hij zeker niet onder voor andere XT klonen. Het DeskMate pakket met zijn Nederlandse handleiding is een aantrekkelijk pakket, zeker voor de beginner. Grote insteekkaarten kunnen er niet in. De maximale maat is 10 inch.

Wil men zelf een harddiskcard aanschaffen dan moet echt op de maat van deze kaart gelet worden. Ten opzichte van een IBM-PC/XT of kloon komt men 64 Kb geheugen te kort, wat deels weer wordt opgeheven door MS-DOS in ROM. Een punt van kritiek is het ontbreken van een batterijgevoede klok, die alleen als optie wordt geleverd. Veel is gedaan om de machine aantrekkelijk te maken voor mensen die geen Engels kunnen lezen. De documentatie is vertaald, een Nederlandse versie van DeskMate staat in ROM, alleen wordt nog gebruik gemaakt van de Engelstalige versie van MS-DOS. De prijs, ƒ 3325,- exclusief BTW, is niet echt laag te noemen, maar men krijgt er een uitgebreid softwarepakket bij, een jaar garantie en een monochrome monitor.

Produktinformatie:
Tandy 1000 SL
Processor: 8086
Kloksnelheid: 8 of 4 Mhz instelbaar
Geheugen: 640 Kb, inclusief videogeheugen
Diskdrives: 5,25 inch 360 Kb floppy
20 Mb harddisk card
Interfaces: printerport, seriële poort (9 pins), 2 joystick, mic/audio en stereo, hoofdtelefoon
Video: monochroom, Hercules en CGA compatible
Monitor: 12 inch monochroom amber
Toetsenbord: 102 toetsen
Interne klok: op batterij is een optie
Software: MS-DOS 3.3 op floppy en in ROM, GW-BASIC 3.2, DeskMate en een groot aantal applicatieprogramma's, muziek- en klankeditor
Slots: vijf 10 inch slots, waarvan één door de harddisk card wordt gebruikt
Prijs: ƒ 3325,- exclusief BTW
Inlichtingen:
Tandy Business Center
Postbus 3130
5203 DC Den Bosch
Telefoon 073-425855

De snellere broer...
TANDY 1000 TL

Uiterlijk het evenbeeld van de 1000 SL, met uitzondering van het typeplaatje en het soort ingebouwde drives. Innerlijk een aantal verschillen.

Lucie Blom

Allereerst de processor. Geen 8086, maar een 8 Mhz 80286 en in deze machine wél een real-time klok. Een 40 Mb harddiskkaart bezette één van de vijf uitbreidingsslots.
Net als bij de SL heeft de TL MS-DOS 3.3 en het Deskmate programma in ROM op het moederbord. De overige aansluitingen zijn hetzelfde als bij de SL.

Bijzonder handig is het set-up programma. Hiermee kunnen de diverse instellingen worden aangepast, zoals het beeldscherm, de taal van het menu (Nederlands, Frans, Duits of Engels), de snelheid van de computer en de opstarteenheid (ROM of schijf). Bij het instellen van de ROM als opstarteenheid maakt het niet meer uit of er een diskette in één van de drives zit: de computer zal altijd opstarten.

De software is gelijk aan die van de 1000 SL. Vooral het muziekprogramma is schitterend. Een aantal melodietjes staan al in het programma. Daarmee kan naar hartelust geëxperimenteerd worden. Printen van de muziek is ook mogelijk. Het geluid wordt geleverd door een 8 Ohm, 0,5 Watt luidspreker. Microfoon en hoofdtelefoon kunnen aan de voorzijde worden aangesloten. De kleurenmonitor heeft ook een mogelijkheid om een hoofdtelefoon aan te sluiten. Bovendien kan deze monitor gebruikt worden met een homecomputer.

De 1000 TL is uiteraard sneller dan zijn kleine broer: 7.2 geeft Norton aan. Het verschil in prijs voor de 286 processor komt neer op ongeveer duizend gulden en dat maakt de keus tussen een SL en een TL de moeite van het overdenken waard.

Specificaties

Tandy 1000 TL

Processor: 80286
Kloksnelheid: 8 of 4 Mhz instelbaar
Geheugen: standaard 640 Kbytes, uitbreidbaar tot 768 kb.
Diskdrives: 3,5 inch 720 Kb floppy (standaard), 5,25 inch 360 Kb floppy (optioneel)
40 Mb harddisk card (optioneel)
Interfaces: printerport, seriële poort (9 pins), 2 joystick, mic/audio en stereo, hoofdtelefoon
Video: monochroom, Hercules- en CGA compatible
Geluid: 8-bit DMA-gestuurde, ADC/DAC voor stem- en muziekgenerering
Monitor: 14 inch CGA kleurenmonitor (optioneel)
Toetsenbord: 102 toetsen
Real time klok
Software: MS-DOS 3.3 op floppy en in ROM, GW-BASIC 3.2, DeskMate en een groot aantal applicatieprogramma's, muziek- en klankeditor
Slots: vijf 10 inch slots, waarvan één door de harddisk card wordt gebruikt
Handleidingen: allemaal in het Nederlands!
Prijs: ƒ 5867,- exclusief BTW in geteste uitvoering (kleurenmonitor, harddisk en 5,25 inch drive)
Zonder extra drives en met monochroom monitor: ƒ 2945,– exclusief BTW

Inlichtingen:
Tandy Business Center
Postbus 3130
5203 DC Den Bosch
Telefoon 073-425855

BESPREKING

Samsung S5000 portable

Snel, compleet en niet duur, maar wel met een compromis

Draagbare computers wordt een grote toekomst voorspeld. Een draagbare computer kan nuttig en gemakkelijk zijn. Alleen de prijs... Tien mille en meer voor een beetje laptop is geen uitzondering. Samsung houdt de prijs wél draagbaar, door voor ruim vierduizend gulden inclusief BTW de S5000 op de markt te brengen. Reden genoeg om verslag te doen van een eerste gebruikservaring.

Berend Harmens

Helemaal een 'echte laptop' is het niet, want de S5000 is volledig afhankelijk van het lichtnet. Wat krijg je voor die ruim vier mille? Een draagbare AT met een kloksnelheid van 10 Mhz, 1 Mb RAM-geheugen, een 20 Mb harddisk en een 3,5 inch floppydrive (1,44 Mb/720 Kb). Het gewicht ligt rond de vijf kilo, wat redelijk is. Het is niet eenvoudig om een dergelijke kleine machine van een probleemloos toetsenbord te voorzien. Het toetsenbord van de Samsung voldoet na enige gewenning goed. De onderlinge ruimte is voldoende en er is een duidelijke 'klik' te voelen bij het typen.

BEELDSCHERM Zoals zo vaak heeft ook deze draagbare computer een LCD-scherm, waarbij het beeld wordt opgebouwd uit vloeibare kristallen. Het is wat te vergelijken met wat je ziet bij digitale horloges. Over het algemeen is de beeldkwaliteit niet denderend, dat geldt zeker ook voor het Samsung-scherm. Het contrast kan weliswaar worden aangepast, maar dat is niet voldoende om urenlang achtereen werken tot een uitgesproken genoegen te maken. Nu stelt de een natuurlijk wat meer eisen aan een beeldscherm dan de ander, iedereen zal voor zichzelf moeten bepalen of de kwaliteit voldoende wordt geacht. Er zijn LCD-schermen van betere kwaliteit, maar dan praten we ook over andere bedragen. Hier is toch wel duidelijk sprake van een compromis van Samsung om de prijs scherp te houden. De S5000 heeft een aansluiting voor een externe CGA-monitor, waarmee het werken een stuk plezieriger wordt.

HANDLEIDING De dunne gebruiksaanwijzing die bij de S5000 wordt geleverd is duidelijk. Met name een beginnende computergebruiker zou toch nog wel wat meer informatie willen hebben. Daarnaast is er dan nog een dikke 'pil' over MS-DOS en Basic. Jammer genoeg zijn beide boeken Engelstalig, wat voor sommige mensen een bezwaar zal zijn.

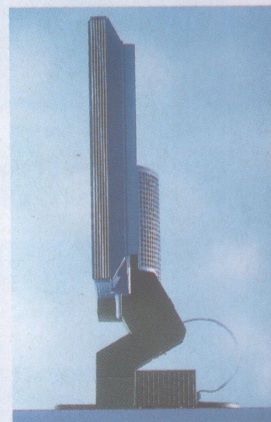
GEBRUIK De machine maakt ondanks het ruime gebruik van kunststof een degelijke indruk. Zowel harddisk als floppydrive gaven tijdens testperiode geen problemen. Wel kwam er in de loop van de tijd een mededeling van de importeur dat de harddisks verkeerd geformatteerd zouden zijn, waardoor de snelheid van werken nadeling wordt beïnvloed. De aanwijzingen die werden gegeven om hier verbetering in te brengen via het setup menu waren voor mij als computergebruiker (toch iets anders dan een doorgewinterde tester) niet overduidelijk. Van Malchus, de importeur, vernam ik dat het low-level informatteren enigszin afwijkt van wat de PC-gebruiker gewend is. Hiervoor is een uitvoerige handleiding beschikbaar.
Er hebben verschillende - ook 'zware' - pakketten op de Samsung gedraaid, nergens ontstonden problemen mee. Hoewel het bij zo'n machine wat minder voor de hand ligt is er ook het DTP-pakket Ventura op gezet. Juist bij dit gebruik is het prettig dat de machine niet te traag is. Voor een effectief gebruik moet er natuurlijk wel een externe monitor aan de S5000 hangen.
Eigenlijk viel tijdens het werken maar één minpuntje op, niet meer dan een detail, maar toch. De stekker waarmee de Samsung portable van elektriciteit wordt voorzien gaat niet erg ver de machine in. Daardoor is er een kans dat de stroom uitvalt bij het aanraken van de kabel.

CONCLUSIE De prijs in aanmerking genomen biedt de S5000 veel voor z'n geld. Uren achtereen werken met een LCD-scherm van deze kwaliteit vind ik vermoeiend, maar dat kan persoonlijk zijn. Ik zou er een externe monitor aan koppelen. Wellicht een portable voor mensen die thuis èn op het werk een computer moeten gebruiken.

Produktinformatie:
Samsung S5000
Draagbare AT, uitsluitend voor gebruik via het lichtnet
Kloksnelheid omschakelbaar, 5/10 Mhz, 80286 microprocessor
Toetsenbord: 85 toetsen, numeriek display
20 Mb harddisk, 1 floppydrive 720 Kb/1,2 Mb
Seriële interface RS232C, aansluiting voor parallelle printer en voor interne CGA-monitor
Beeldscherm: LCD twisted (backlit), 640 x 400 pixels, regelbaar contrast
Prijs: *f* 4.295,- inclusief BTW
Importeur:
Malchus
Postbus 48
3100 AA Schiedam
Telefoon 010-4277788

De nieuwe LCD-monitor. Het Museum of Modern Art heeft al grote interesse.

Schitterende slanke vormgeving, dankzij de techniek van Liquid Crystal Display. High tech op uw bureau.

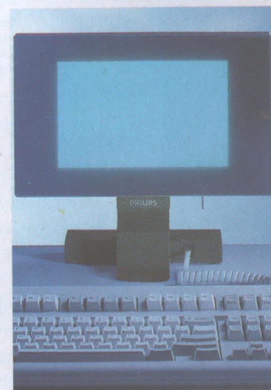
menteel op de markt
ijgen zijn. De func
oorbeeld op scherm"
in een oogopslag e
mplete pagina tekst
beeldingen zien, u
zoomen op de pagina
uwkeuriger te bekij
genoverliggende pag
gelijk bekijken.
t is een test met g
zwarting is ingest

Absoluut schittervrij scherm. Kan zowel zwarte karakters op een witte achtergrond tonen als omgekeerd. Resolutie 640 x 400 beeldpunten.

En eerlijk gezegd, dat verbaast ons niet. De nieuwe Philips LCD-monitor is van een zeldzame schoonheid.

Vormgeving en techniek, beide zijn uiterst sophisticated. Neem bijvoorbeeld het vlakke beeldscherm: minieme diepte, dus er is nauwelijks plaats voor nodig. Stralingsvrij en stabiel, dus rustig voor uw ogen. Geruisloos en zonder warmte-produktie. Het scherm rust op een zeer solide, verstelbare voet. Het toetsenbord van uw PC kan direct op de monitor worden aangesloten. Kortom: de PC hoeft op uw bureau geen plaats meer in te nemen.

En dat alles in een futuristische antraciet grijze behuizing… Geen wonder, dat de belangstelling ook uit onverwachte hoek enorm is…

Er zijn 2 uitvoeringen: de LCD 100, die MDA-CGA emuleert en 7 grijstinten onderscheidt. En de LCD 150, voor CGA-EGA emulatie met 8 grijstinten.

Liever 'n Philips.

PHILIPS

dBase IV, de winnaar?

TEST

Jan Verschaeren

dBase IV is ondertussen al geruime tijd onder ons. Het werd voor de HCC dus tijd om dit pakket te gaan testen, ware het niet dat zoiets nu geen zin meer heeft. Vrijwel iedere belanghebbende heeft wel ergens een testverslag van dBase IV gelezen. Vandaar dat we ons nu voor een belangrijk deel maar eens richten op vergelijkend warenonderzoek.

Het is aantrekkelijk om dBase IV te vergelijken met de gevestigde orde: Foxbase+ 2.10 en Clipper S'87, de grootste concurrenten van dBase IV in Nederland. De gemakkelijkste methode daarvoor is het uitvoeren van dezelfde test bij al deze softwarepakketten. De oplettende lezer zal dan misschien al dan wel of niet terecht opmerken dat dan een relatief klein aantal mogelijkheden van dBase IV, Foxbase+ 2.10 en Clipper S'87 getest worden. Terecht, omdat zulks inderdaad het geval is. Niet terecht, omdat het wel om de belangrijkste commando's gaat.

SNELHEID Het eerste dat je als gebruiker van een database wenst te weten is de vraag welk pakket het snelste is. Zonder echt in details te treden, volgt hier eerst een beschrijving van de tests.
De tijd die nodig is om een aantal bewerkingen uit te voeren op een bestand met een bepaald aantal records en daarnaast de tijd die nodig is om in een geïndexeerd bestand records te selecteren.
Foxbase+ 2.10 en Clipper S'87 ontwijken elkaar niet zoveel, waarbij opgemerkt dient te worden dat Foxbase+ 2.10 wat sneller is bij bestanden met meer dan 100.000 records. Aangezien de tests zijn uitgevoerd op een AT-kloon van 16 MHz, zal dat verschil op een XT(-kloon) bij een bestand van 25.000 records al merkbaar zijn. dBase IV is duidelijk trager. De snelheidsverschillen variëren van luttele seconden bij een bestand van 10.000 records tot meerdere minuten bij een bestand van 100.000 records. Opvallend is dat de verschillen tussen Foxbase+ 2.10 en Clipper S'87 aan de ene kant en dBase IV aan de andere kant toenemen bij grotere bestanden, anders gezegd: hoe groter het bestand hoe meer tijd dBase IV per record nodig heeft om de opdrachten af te werken. Wel dient hierbij opgemerkt te worden dat de verschillen aanmerkelijk kleiner zijn als commando's ontbreken waarbij alle records gebruikt worden, zoals Copy All, Replace All, etcetera. Maar om het verhaal kort te houden: dBase IV is een stuk trager dan Clipper S'87 en Foxbase+ 2.10.

INDEXEREN Bij het indexeren doet zich het merkwaardige verschijnsel voor dat Clipper S'87 indexbestanden aanmaakt die ongeveer twee keer zo groot zijn als de indexbestanden van Foxbase+ 2.10 en dBase IV. Dit geldt zowel bij kleine als bij grote .DBF-bestanden. Daarnaast is van Clipper bekend dat het netwerken behoorlijk belast. Zelfs zodanig dat er met arbeidsintensieve applicaties problemen kunnen ontstaan in het netwerk.

```
Layout   Fields   Words   Go To   Exit                                     9:29:09
[····•··▼·1·····•▼···2···▼•·····3·▼·•·······▼·······•··▼·5·····•▼···6···▼•····7·▼··•····]

        Field name:          INKOOP
        Type:                Numeric
        Length:
        Decimals:       Positive credits followed by CR   C     OFF
                        Negative debits followed by DB    X     OFF
        Template        Use () around negative numbers    (     OFF
      ▶ Picture functions Show leading zeroes             L     OFF
      ▶ Edit options    Blanks for zero values            Z     OFF
        Display as      Financial format                  $     OFF
      ▶ Border lines    Exponential format                ^     OFF

                        Trim                              T     OFF
                        Left align                        B     OFF
                        Center align                      I     OFF
                        Horizontal stretch                H     OFF
                        Vertical stretch                  V     OFF

Form    C:\dbase\<NEW>                    File:Test
 Position selection bar: ↑↓    Select: ←┘    Accept: Ctrl-End    Cancel: Esc
                  Display the number with leading zeros
```

SCHERMPRESENTATIE Uit de tests blijkt dat Clipper S'87 sneller is dan Foxbase+ 2.10 en dBase IV als het op schermpresentatie aankomt. Clipper is hierbij zelfs duidelijk sneller. Ook hier is dBase IV de traagste van de drie.

OUDE SITUATIE In feite is de situatie nog steeds zoals die was vóórdat dBase IV uitgebracht werd. Foxbase+ 2.10 is het snelste en dBase IV het traagste. Het enige verschil is dat dBase IV gelukkig wel een stuk sneller is dan dBase III Plus. En dan zijn we weer terug bij het begin van dit artikel: een test heeft nu geen zin meer. Dit zou echter betekenen dat dBase IV afgeschilderd wordt als een zeer matig bestandsbeheerpakket en dat is niet het geval. Om dat duidelijk te maken moeten we dit artikel toch vervolgen als testverslag van dBase IV.

TE KOOP dBase IV is te koop als het 'gewone' dBase IV pakket en als Developer's Edition. De Developer's Edition heeft als belangrijkste extra's netwerkondersteuning en een linker: een programma dat na het compileren van .PRG-files een .EXE-file maakt. Beide pakketten worden geleverd in boxen van 25x25x25 cm en vormen zo een lust voor het oog op het bureau van de hedendaagse manager.
De gewone dBase IV is gedeeltelijk in het Nederlands. De Developer's Edition is volledig in het Engels. Voor beginners zit er bij de gewone versie weliswaar een begrijpelijk boekje, maar ik verwacht in de komende jaren vele beginnersboeken van schrijvers die denken dat ze het beter kunnen en een aantal van hen zal het ook beter doen.

NIEUW Ashton-Tate heeft goed naar de concurrentie gekeken, want daar is het definiëren van menu's al een hele tijd mogelijk. In dBase IV is met de commando's DEFINE POPUP, DEFINE MENU en DEFINE WINDOW de structuur te bepalen.
De keuze-opties worden vastgelegd

met DEFINE BAR en DEFINE PROMPT. Oproepen gaat met ACTIVATE POPUP, ACTIVATE MENU of ACTIVATE WINDOW; buiten werking stellen gebeurt met DEACTIVATE. Het resultaat is een zeer eenvoudig te programmeren menu-structuur.
Een andere nieuwe optie kennen we van Clipper, namelijk de gebruiker in een menu de mogelijkheid bieden een bestand te laten kiezen. Op een eenvoudige wijze is een file-manager van .DBF-files te creëren, die in een menu gebruikt kan worden om de gebruiker te laten kiezen. Bij dBase IV gaat dat als volgt: PROMPT FILES LIKE *.DBF. Zoiets kan natuurlijk ook met indexbestanden of met velden. Bij Clipper kan het ook, maar daar kost het meer moeite.

ARRAYS Een array is een reeks waarden die in een tabel zijn opgeslagen. Omdat ze in die tabel zijn opgeslagen, hebben ze een bepaalde samenhang. Een array-element wordt volgens een bepaalde index opgezocht. Een eenvoudig voorbeeld is een array met de naam TEST. Het zevende element van die array heet dus TEST[7]. Bijna altijd is bekend hoeveel elementen er in een array zitten, waardoor we met bijvoorbeeld het DO WHILE-commando de waarden van een array kunnen binnenhalen. Foxbase+ 2.10 en Clipper S'87 konden al met arrays overweg en nu dBase IV dus ook. Wel is het zo dat het bij elk pakket de commando's anders zijn. Ze zijn dus niet bepaald meer compatibel te noemen.

GEGEVENSVERLIES Het is mij wel eens overkomen dat ik met dBase III Plus een aantal noodzakelijke wijzigingen had aangebracht in een bestand, waarna ik werd weggeroepen voor iets wat blijkbaar urgent was. Een deel van die wijzigingen zit in de buffers en wordt pas na QUIT of CLOSE DATABASES fysiek in het bestand aangebracht. Een tijd later denk je dan weer aan je bestand, maar het systeem zit vast, de kinderen zijn na reset een spelletje gaan spelen of er is een stroomstoring geweest. Een deel van die wijzigingen is verloren gegaan, maar welk deel? Om dat ongemak te voorkomen kent dBase IV nu AUTOSAVE. Zet in CONFIG.DB het commando AUTOSAVE=ON en alles wordt meteen fysiek in het bestand gewijzigd. Wel handig, echter met één nadeeltje voor supersnelle tikkers: dBase wordt ietsje trager. Natuurlijk hadden Foxbase+ 2.10

StepIVward - Een stap voorwaarts

Niet lang na de introductie van dBase IV kwam Ashton-Tate met het pakket StepIVward. Met dit pakket is het mogelijk om .PRG-files (de source codes) van Clipper, Foxbase en Quicksilver om te zetten naar dBase IV. De bedoeling van StepIVward is dus duidelijk: zieltjes terugwinnen!
In de loop der jaren zijn behoorlijk wat programmeurs van dBase III (Plus) overgestapt naar Clipper, Foxbase en Quicksilver. Vooral Foxbase is erg populair, maar ook Clipper heeft veel aanhangers. Quicksilver daarentegen kent in Nederland maar weinig professionele gebruikers.
StepIVward maakt het deze 'afvalligen' gemakkelijk om terug te keren naar Ashton-Tate i.c. dBase IV. Daarvoor heeft Ashton-Tate zich heel wat moeite getroost. Allereerst is de prijs van het pakket erg laag gehouden, nog geen tweehonderd gulden. Het pakket is dermate gebruikersvriendelijk dat een handleiding nauwelijks noodzakelijk is. Toch zit er een 136 pagina's dikke en zeer lezenswaardige handleiding bij, want Ashton-Tate heeft zich zelfs de moeite getroost om alle verschillen tussen Clipper, Foxbase en Quicksilver aan de ene kant en dBase IV aan de andere kant op een rijtje te zetten.

Natuurlijk kent ook StepIVward een aantal toeters en bellen: instelmogelijkheden, code naar scherm of printer of geen van beide, kop- of voetregels opnemen in nieuwe file, printerinstellingen, enzovoorts. Maar het gaat vooral om de vraag of StepIVward daadwerkelijk de source codes van Clipper, Foxbase of Quicksilver goed overzet naar dBase IV. Door mij zijn dus een flink aantal .PRG-files van Clipper en Foxbase met dit pakket omgezet naar dBase IV. Meer dan de helft is meteen in dBase IV te gebruiken. De rest behoeft enige aanpassing en daarbij biedt de door StepIVward geproduceerde file WARNING.TXT de benodigde informatie.

StepIVward is dus een uitstekend pakket voor die programmeurs die van Clipper, Foxbase of Quicksilver willen terugkeren naar dBase. Of ze willen terugkeren, hangt echter af van de vraag of dBase IV de 'stap voorwaarts' is die Ashton-Tate met StepIVward belooft.

```
Catalog   Tools   Exit                                                9:25:07
                         dBASE IV CONTROL CENTER

                       CATALOG: C:\DBASE\UNTITLED.CAT

   Data       Queries      Forms      Reports      Labels    Applications
 <create>    <create>    <create>    <create>    <create>    <create>
 BEWERK
 NAMEN
 OEFENING
 SCH70-79
 TEST

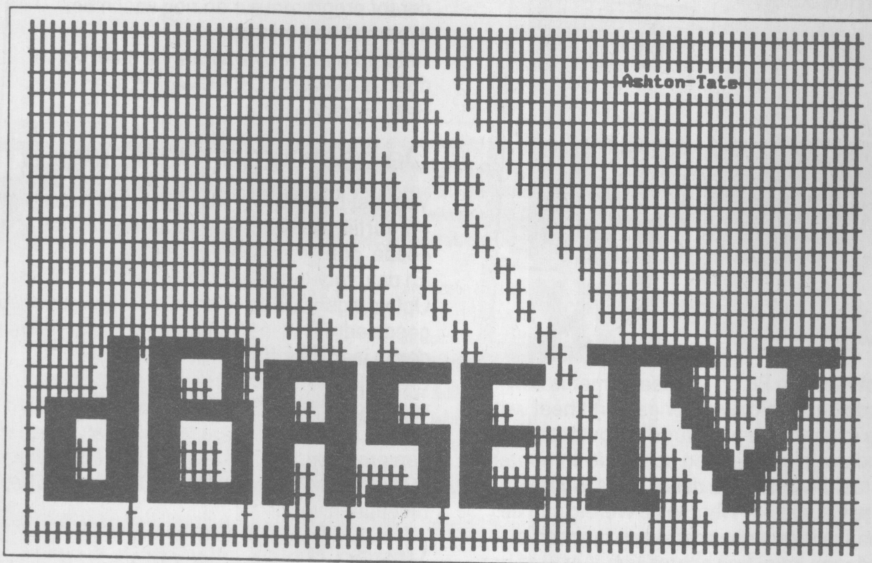
File:        New file
Description: Press ENTER on <create> to create a new file

Help:F1  Use:←┘  Data:F2  Design:Shift-F2  Quick Report:Shift-F9  Menus:F10
```

(FLUSH) en Clipper S'87 (COMMIT) dit handigheidje al.

SQL Ja, en dan is er natuurlijk ook nog SQL (Structured Query Language), een programmeertaal die in het database-wereldje zo'n beetje de standaard aan het worden is. SQL kent feitelijk een twintigtal commando's met een zeer groot aantal mogelijkheden om er allerlei argumenten aan toe te voegen. Een ander belangrijk verschil met de dBase-programmeertaal is de benadering van de bestanden. Alle .DBF-bestanden vormen samen de tabellen van één grote database. Die tabellen vormen samen een soort gegevensoverzicht. Het moge duidelijk zijn dat het geheel op deze wijze veel beter te controleren is en overtollige gegevens voorkomen worden. Door deze tabellen is het met veel minder moeite mogelijk om met gegevens te manipuleren of op scherm/papier te krijgen. Kort en krachtig uitgedrukt: bij SQL gaat het om het probleem en bij dBase om de procedure; in SQL kan in een paar regels soms evenveel als in dBase in een programma van 50 regels.
SQL is dan eindelijk iets dat de concurrentie (nog) niet heeft. dBase IV werkt met een versie van SQL die behoorlijk compleet genoemd kan worden. De gebruiker bepaalt heel eenvoudig wat hij gebruiken wil, dBase of SQL. Dat gebeurt met het commando SET SQL ON of SET SQL OFF.

CONTROL CENTER Voor de gewone dBase-gebruikers was er bij dBase III Plus de ASSIST. Die ASSIST is nu uitgebreid en verbeterd en heeft dus ook een nieuwe naam gekregen: Control Center. Gebruikers die van dBase III Plus overstappen op dBase IV zullen wel even tijd nodig hebben om daar aan te wennen, maar de duidelijke verbeteringen ten aanzien van het gebruikersgemak en de diverse toevoegingen maken die overstap toch de moeite waard.

UDF User Defined Functions, kortweg UDF's, kennen we al een hele tijd van Clipper S'87 en Foxbase+ 2.10. Een UDF is een functie die door de programmeur zelf gemaakt wordt; een functie dus die door dBase IV niet ondersteund wordt, maar wel met dBase-commando's samengesteld kan worden. Een UDF is eigenlijk een procedure die commando's bevat benevens een lijst van parameters die door die UDF gebruikt wordt om een bepaalde waarde te kunnen teruggeven.
Er zijn nog veel zaken veranderd of verbeterd. Twee daarvan wil ik hier nog noemen, namelijk de lijstgenerator en de schermontwerper.
Bij een bestandsbeheerprogramma is het van groot belang om de gegevens duidelijk en overzichtelijk op papier te krijgen. dBase bood daar matige mogelijkheden toe. Dat is nu wel even anders. De lijstgenerator is een juweeltje. Er kan snel een overzicht samengesteld worden door keuze uit drie standaardtypen. Kaders en lijnen zijn nu mogelijk en er zijn vele afdrukmogelijkheden zoals lettertypes, vet, cursief, spatiëring. Bovendien is er nu de keuze tussen afdrukken of vastleggen in een file. Ook het scherm gaat er op vooruit. Met de schermontwerper kunnen velden en veldnamen automatisch ingedeeld worden. Ook hier zijn kaders en lijnen mogelijk. Elementen kunnen ingekleurd worden en makkelijk over het scherm verplaatst worden. Berekende velden zijn nu ook mogelijk.

```
Layout   Fields   Bands   Words   Go To   Print   Exit                  9:27:08
                                          ....▼.5....▼...6..▼.....7.▼.....
 ▶ Quick layouts

 ▶ Box
 ▶ Line

   Use different database file or view
   Edit description of report
   Save this report

Report  C:\dbase\<NEW>         Band 1/5        File:Test
      Position selection bar: ↑↓    Select: ←┘     Leave menu:  Esc
           Create a default column, form, or mailmerge layout
```

KEUZE Uit dit verhaal blijkt dat kiezen soms moeilijk kan zijn. Derhalve een aantal opmerkingen. De 'professional' hoef ik niets te adviseren. Die heeft dBase IV al lang bekeken en zijn conclusies getrokken. Bij grote bestanden (boven de 20.000 records) en in netwerken heeft die professional wellicht voor Foxbase+ 2.10 gekozen. Het is zelfs zo dat zeer grote bestanden (100.000 records en meer) met dBase IV of Clipper S'87 in een netwerk nauwelijks of niet mogelijk zijn. De kans dat de professionele programmeur op dit ogenblik voor dBase IV kiest, acht ik dus niet erg groot, hooguit voor applicaties waarbij kleine bestanden gebruikt worden.
Een beginner daarentegen of iemand die bij dBase III Plus de ASSIST gebruikt(e), heeft wel voordeel van dBase IV, want de gebruikersinterface (Control Center) en diverse andere utilities zoals de lijstgenerator en de schermontwerper bieden hem/haar een gemak dat bij Foxbase+ 2.10 of Clipper S'87 niet te vinden is. Welk pakket het is of wordt, hangt dus van de gebruiker af. De aanhef van dit artikel luidde 'dBase IV, de winnaar?' Of dBase IV de winnaar is, hangt dus van de gebruiker af. Feit is wel dat dBase IV Foxbase+ 2.10 en Clipper S'87 een stuk genaderd is.

Vóor nadere informatie over dBase IV:

Ashton-Tate
Postbus 71876
1008 EB Amsterdam
telefoon 020-462515

De prijs van dBase IV NL schommelt in de winkels zo rond de ƒ 1500,-

Stoeien met een PC op je zolderkamer is een boeiende bezigheid, waar ongemerkt heel wat uurtjes in gaan zitten. Natuurlijk zou het nòg boeiender zijn als die uren achter de computer ook betaald werden. En dat kàn: als je van je hobby je vak maakt. Want in de wereld van de informatika is grote behoefte aan mensen met een gedegen opleiding achter zich: AMBI of het Praktijkdiploma Informatika (PDI) bij NOVI bijvoorbeeld.

Veel mogelijkheden

Het uitgebreide NOVI-programma is opgebouwd uit meer dan 30 modulen waarmee je letterlijk alle kanten uit kunt. Van software engineer tot opleidingsadviseur, van systeembeheerder tot programmeur en nog veel meer dynamische funktie.
Het minimale nivo waaraan je moet voldoen is MAVO of LBO-C voor PDI, en HAVO voor AMBI.

De beste kans van slagen

Voor het behalen van die diploma's moet natuurlijk wèl eerst iets gebeuren: een goede, praktijkgerichte opleiding.
En daarvoor ben je bij NOVI, het Nederlands Opleidingsinstituut voor Informatika, aan het goede adres. Want NOVI verzorgt al meer dan dertig jaar informatika-onderwijs op hoog nivo. Mondeling onderwijs, waardoor je effektiever studeert en altijd meteen antwoord krijgt op je vragen. Bovendien is gezamenlijk studeren met een groep enthousiaste mensen een plezierige en motiverende bezigheid. Bij NOVI sta je er bepaald niet alleen voor!

Vraag de studiegids aan!

Over het uitgebreide NOVI-programma is veel meer te vertellen. Dat doen we in de uitgebreide PDI- en AMBI-studiegidsen. Als je de bon even opstuurt, heb je de gids van je keuze snel in huis (bellen kan natuurlijk ook: 03465-60744).
En wie weet is dat het begin van een veelbelovende toekomst!

Bon voor gratis studiegids(en)

In open envelop zonder postzegel zenden aan:
NOVI, Antwoordnummer 2100, 3600 VB Maarssen.

Stuur mij de studiegids(en)
☐ AMBI (HBO-nivo)
☐ PDI (MBO-nivo) HCC-04/0235

Naam: ________________ m/v
Adres: ________________
Postkode: ________________
Plaats: ________________

NOVI, Bisonspoor 2016, 3605 LB Maarssen,
Postbus 1600, 3600 BP Maarssen. Telefoon 03465-60744.
Telefax: 03465-71352.

novi
Nederlands Opleidingsinstituut voor Informatika
informatika op nivo

Studeren bij NOVI. Een frisse wind door je bovenkamer!

T E S T

Sota 286i: een overdrive voor uw PC

Niet mis, die advertenties waarin de mogelijkheid wordt geboden uw trage XT harder te laten lopen. De prijzen van dit soort versnellers variëren nogal. Van rond de 1200 gulden tot enige duizenden guldens. Mijn nieuwsgierigheid was gewekt. Zou mijn Philips 9116 inderdaad sneller worden? Want ook in zijn 'turbostand'(8 Mhz) werken sommige programma's toch wel erg traag.

Lucie Blom

De Sota 286i bestaat uit een korte kaart, waarop de originele processor geprikt moet worden. Om mijn NEC V20 uit zijn huisje te lichten werd een hulpstuk meegeleverd. Op de plek van de NEC kwam een keurige kabel. Vervolgens alle kaarten weer op hun plaats gezet en de kast dichtgeschroefd. Dan volgt het altijd weer spannende ogenblik na het inzetten van een kaart: doet-ie het nog of doet-ie het niet meer?
Hij deed het nog. Met zijn originele en dus trage processor. De bijgeleverde software werd geïnstalleerd en na een reset plus het omzetten van een schakelaartje, startte mijn Philips op in 286-mode.

KEUZE Het schakelaartje achterop de kaart geeft dus de mogelijkheid om de computer in zijn originele staat op te starten of in 286-mode. Dit omschakelen kan overigens ook softwarematig. De computer reboot dan wel, dus nooit omzetten tijdens een belangrijk werkje!
De snelheidswinst was geweldig. In plaats van 3.4 MHz gingen we op 14.6 MHz! De beide schermafdrukken laten de verschillen goed zien. Programma's en vooral spelletjes liepen stukken sneller.

NOG SNELLER Inmiddels kregen we de allernieuwste kaart van Paperback Direct: de SOTA386si. Ontvangen op de deadline van dit nummer toch nog even snel ingebouwd om te kijken wat deze kaart met mijn XT deed. Het inbouwen ging op dezelfde wijze als de 286. Dus werd de NEC V20 weer uit zijn behuizing gelicht. Tot nu toe overleeft deze chip het in- en uitzetten voorbeeldig.

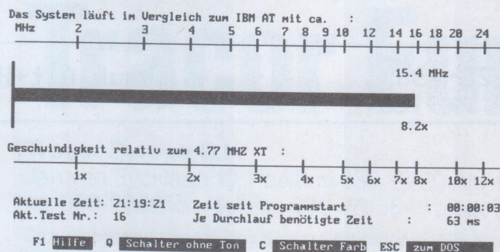
Meer over deze kaart in het decembernummer van de Nieuwsbrief, waarin meerdere 'versnellers' aan bod zullen komen.

CONCLUSIE De Sota kaarten zijn redelijk geprijsd en daardoor aantrekkelijk. De snelheidswinst is duidelijk en uitermate plezierig. Dit is vooral te merken bij het werken met databases en spelletjes.

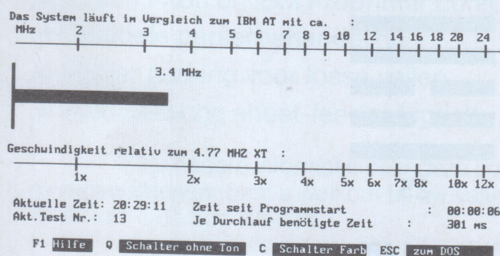
SOTA 286i, korte insteekkaart
Geschikt voor onder anderen: XT, PS/2 model 30, Olivetti, Zenith, Amstrad PC en de meeste 8088/8086 compatibele computers
Inclusief installatie software
Duidelijke Engelstalige handleiding
Prijzen:
SOTA286i 12 Mhz ƒ 1195,– exclusief BTW
SOTA386si 16 Mhz ƒ 1795,– exclusief BTW

Paperback Direct
Nijverheidsweg 37
202 LK Heemstede
Tel:023-339101
Fax:023-293873

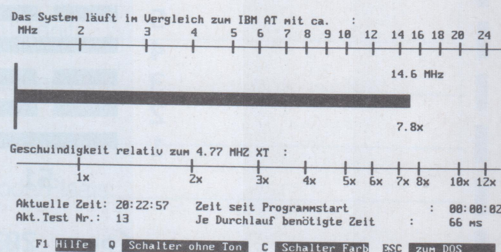
Snelheid met de SOTA 386si

Snelheid met de NEC V20

Snelheid met de SOTA 286i

TEST

I TJING: De intuïtie geautomatiseerd

Het was de tijd van krenten op de Dam, het Lieverdje en het Maagdenhuis, Woodstock en Peace. De tijd van Marx, Marcuse en Mulisch, en een nieuwe belangstelling voor Lao Tze: de Tao Te Tsjing en de I TJING, het boek der veranderingen (waar Lao in de loop der eeuwen aan meeschreef). Toen ik als zovelen van mijn generatie die laatste kocht ontbrak de geheimzinnige zwarte koker met de stokjes. 25 jaar lang behielp ik me met drie oude Franc-stukjes. Met enige weemoed nam ik er afscheid van, want je bent computeraar of niet...

Ed Baars

BINAIR 2500 jaar na de oorsprong van de I TJING, zei Confucius (die er ook zijn steentje aan bijdroeg) op zijn sterfbed in 500 v. Chr., dat als hij nog **256** jaar te leven had, hij deze uitsluitend zou besteden aan de verdere bestudering van de **64** binair samengestelde hexagrammen. Weer 2500 jaar later was er eindelijk de computer die op deze waarden gegrondvest is.
Na Confucius hebben zich nogal wat geleerden van naam op deze materie geworpen. Shao Yung gebruikte hem in de 11e eeuw voor zijn 'pruimebloesem-numerologie'. G. F. Leibniz ontdekte in de 17e eeuw dat het zijn eigen tweetallig stelsel in omkering was. Immanuel Kant schreef in de 18e eeuw met de I TJING in zijn achterhoofd het beroemde 'Kritik der reinen Vernunft'. In de 19e eeuw verrichte Gustav Schlegel van de Leidse universiteit baanbrekend werk. Carl Gustav Jung schreef, na de I TJING 30 jaar te hebben bestudeerd, in 1949 zelfs een 'westerse' inleiding voor de vertaling uit het Chinees van Richard Wilhelm. Tot op de dag van vandaag wordt het Boek aan diverse universiteiten - veelal wiskundig - verder uiteen gerafeld.

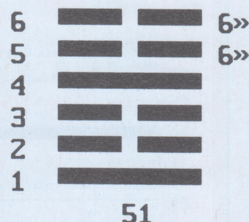
49 DUIZENDBLADSTELEN De stengel van het ook in Nederland groeiende Duizendblad wordt gebruikt voor de 50 stokjes waarmee men in China 5000 jaar geleden orakelde. Door er eerst één opzij te leggen en met de rest volgens een vast ritueel te manipuleren ontstaat een binaire waarde (0 of 1) in het **heden** en daaraan gekoppeld een tweede waarde die bepaalt of de eerste waarde in de **toekomst** ja dan nee in zijn tegendeel zal verkeren.
De vaststelling van de waarden kan op meerdere manieren. In plaats van de duizendbladstelen kan men ook kaarten gebruiken of via numerologie-formules de waarden berekenen. Of door het werpen van muntjes.

MUNTJES De eenvoudigste manier om tot de waarden te komen is het tegelijkertijd werpen van drie muntjes. Van belang daarbij is dat de werper, sterk geconcentreerd op de vraagstelling, het moment van werpen intuïtief bepaalt.
Bij elke worp zijn er dan vier mogelijkheden:

- 2 kruis + 1 munt = onderbroken lijn
- 3 munt = idem, maar in de toekomst ononderbroken
- 1 kruis + 2 munt = ononderbroken lijn
- 3 kruis= idem, maar in de toekomst onderbroken

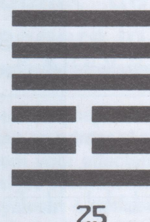
```
Datum: 08-28-1989        Druk Alt+H voor hulp        Tijd: 11:34:57

Kan de I TJING na 5000 jaar worden gevangen in een computerprogramma?
```


51

(pag. 283)

25

(pag. 140)

```
Als U nog een vraag wilt stellen, toets dan een 'v' in, anders een 'e'
```

Na zesmaal werpen kunnen er twee hexagrammen worden gemaakt. Het eerste volgt de worp exact en betreft het 'heden'. Het tweede kan er alleen zijn als de eerste 'veranderende' lijnen bevat, waardoor er een blik in de toekomst ontstaat.

TRIGRAMMEN Een ingewikkelder manier om tot de hexagrammen te komen is via de numerologie. Ieder hexagram bestaat uit twee trigrammen. Het bovenste deel zou kunnen worden bepaald door uit de probleemstelling een intuïtief getalaspect te nemen (aantal ramen in een huis dat u kopen wilt, aantal diskdrives van dat ding in de etalage) en het te onderwerpen aan een formule. Voor het onderste trigram zou de datum (volgens de Chinese kalender) uitgangspunt kunnen zijn. Zou kùnnen zijn, want er zijn meer manieren. Het gaat om de formule van de Vroegere Hemel (de Latere bestaat ook). Deze formule is door de Chinese wiskundige Da Liu enige tijd geleden voor computerverwerking geschikt gemaakt. Als ik die in handen krijg leest u daar nog over.

TEKSTEN Bij elk hexagram behoort een intuïtief te interpreteren tekst die onderverdeeld is in steeds dezelfde hoofdstukken. Die tekst is voor de leek volslagen onbegrijpelijk, daar ze geen voorspellingen bevat, maar raadgevingen die op het oog niets te maken hebben met de vraag waarmee men zit en waarvoor het orakel werd geraadpleegd. Zou u zich afvragen of u er goed aan deed de hand van uw buurmeisje te vragen, zou het wel zeer toevallig zijn als u hexagram 54: Kwéi Méi (Het Huwende Meisje) zou werpen. **'Boven is Tsjen, de oudste zoon, onder Twéi, de jongste dochter. De man gaat voorop, het meisje volgt hem verheugd (sic). En als zij geen hoofdvrouw is dient zij ingetogen te zijn'** Zit u echter met een zakelijk probleem, dan zou deze tekst wel eens kunnen wijzen op de mogelijkheden van overname van een kleinere (onderliggende) onderneming met een aanvullend produkt.

MANAGEMENT En naar dat laatste wilde ik heen. De managers van mijn generatie moeten het Boek bezitten of tenminste kennen. Maar het lezen en interpreteren ervan vraagt nogal wat studie.
De Engelsman Guy Damian Knight zag het gat in de markt en vertaalde de I TJING met het oog van de zakenman onder de titel: 'Intuïtief management en de I TJING'. 'Het Huwende Meisje' werd 'Wettige Betrekkingen', 'Het Onpeilbare' werd 'Hachelijke Omstandigheden'. Ieder hexagram werd voorzien van dezelfde vaste structuur, maar daarnaast worden - indien van toepassing - aanwijzingen gegeven op het gebied van onder andere reclame, investering en financiering, communicatie, produktkeuze, onderzoek en ontwikkeling, succes, etcetera.
Nauwkeurige vergelijking met de originele I TJING leerde me dat de teksten bijzonder respectvol naar het zakenleven zijn overgezet. Het leerde me tevens - en dat vind ik persoonlijk van nog grotere waarde - hoe je door de oude teksten moet heenzien om ze van toepassing te doen zijn op de eigen probleemstelling. En die zou best dat buurmeisje kunnen zijn.

SOFTWAREPAKKET Welke idioot laat zijn beslissing om ergens al dan niet in te investeren nu leiden door een paar muntjes? Dat zijn er meer dan u zou vermoeden. Niet iedereen is voor zakenman in de wieg gelegd, maar zij die dat wèl zijn gaan bijzonder vaak op hun intuïtie af. Daarbij mag niet worden vergeten dat het raadplegen van het Boek in succesvol Japan niemand de wenkbrauwen doet fronsen...
Maar die muntjes, of erger nog, die 49 duizendbladstelen. Ziet u uw baas er al mee aan de gang als u uw uiteraard welverdiende weddeverhoging komt bepleiten? De Hollandse managers die de I TJING raadplegen (en die zijn er wel degelijk) doen dat dus stiekem thuis.
En dat hoeft nu niet meer. Terwijl u denkt dat 'ie achter zijn spreadsheetje zit, beslist hij op geheel andere - intuïtieve - wijze dat u nog maar een jaartje moet wachten op die verhoging. Met een programma van CCI Ltd.
Na het openingsschermpje kan de probleemstelling worden ingetypt. Tijdens het werpen met de spatiebalk blijft de vraag ter concentrering staan. Na de zesde worp staan de heden- en toekomst-hexagrammen in mooie Chinese kleuren (maar monochroom kan ook) op het scherm, compleet met paginaverwijzing naar het boek van Guy Damian Knight. En die paginaverwijzing is ook wel nodig, want het boek mist helaas een index.

DUUR Boeken zijn duur en software vaak ook. Aan boeken zie je (zeker in dit geval) de prijs wel af. Voor de flop met het eenvoudige werpprogramma geldt dit niet. ƒ 236,- voor een zo simpel programmaatje lijkt me hoog. Maar voor de ondernemer die naast intuïtief ook snel en efficiënt wil handelen (en zijn geloof niet in het openbaar wil belijden), is die prijs peanuts. En de computerhobbyist die belangstelling voor de materie heeft, beperkt zich tot het boek en investeert drie stuivers in zijn eigen werpmechanisme.

TEST

Produktinformatie:

Boek:
Guy Damian-Knight
Intuïtief management en de I TJING.
ISBN 90 6325 339 7
Uitg. Servire
Prijs: ƒ 39,50 incl. BTW.

Programma en boek samen:
CCI Ltd
Postbus 286
6800 AG Arnhem
Prijs. ƒ 275,- incl BTW.

Verdere literatuur:
I TJING
ANKH-Hermes, Deventer
ISBN 90 202 4785 9
Prijs plm. ƒ 50,-

Da Liu, I TJING Numerologie
ANKH-Hermes, Deventer
ISBN 90 202 4749 2
Prijs ƒ 34,-

OOK U KOMT VROEG OF LAAT ONZE NAAM TEGEN

1769 James Watt vraagt patent aan op zijn stoommachine

GROTE ONTDEKKINGEN ZIJN ZELDZAAM. TOCH HOEFT U GEEN JAMES WATT TE ZIJN OM EEN INTERESSANTE VONDST TE DOEN. IEMAND DIE LOGISCH NADENKT ZAL REGELMATIG KLEINE ONTDEKKINGEN DOEN. DOORDAT ER GROTE VERSCHILLEN ZIJN IN LEVERANCIERS VAN PC SOFTWARE EN HARDWARE, KAN LOGICSOFT DOOR DE KWALITEIT VAN DE SERVICE, HET UITGEBREIDE ASSORTIMENT EN DE SCHERPE PRIJZEN EEN INTERESSANTE ONTDEKKING ZIJN.

WIE LOGISCH NADENKT, KOMT AUTOMATISCH BIJ ONS TERECHT

100107	*Always voor 1-2-3*	*Aktie prijs*	229,-
100116	*Always voor Symphony*	*Aktie prijs*	249,-
100209	*Clipper*		1205,-
100577	*Dr. Halo III*	*Aktie prijs*	225,-
100597	*Reflex Nieuwe release 2.0*		426,-
100834	*Microsoft QuickBasic*		170,-
100837	*Microsoft QuickPascal*		170,-
100911	*Paradox single user release 3.0*		1189,-
101007	*Dan Bricklin's Demo Program*		273,-
101024	*Harvard Graphics*		749,-
101224	*Generic Cadd Level 2*		279,-
101226	*Generic Cadd Level 3*	*Aktie prijs*	518,-
101239	*Lotus 1-2-3 Nieuwe release 2.2*		999,-
101239	*Lotus 1-2-3 Nieuwe release 3.0*		999,-
101475	*Lotus Magellan*		263,-
101781	*Microsoft Flight Simulator*	*Aktie prijs*	69,-
103081	*Microsoft Quick C release 2.0*		170,-
103112	*Generic Auto Convert*	*Aktie prijs*	95,-
103112	*Generic Cadd Level 1*		95,-
103184	*PC Tools de Luxe release 5.5*		229,-
502469	*Logictech New Mouse serial*		309,-
700369	*Lotus Freelance Plus*		944,-
800198	*WordPerfect Nederlands release 5.0*		1526,-
801024	*Harvard Graphics Nederlands*	*Aktie prijs*	814,-
801160	*Supercalc 5 Nederlands*	*Aktie prijs*	797,-
852067	*Reflection I*		719,-
	Generic Lib Electronics I		49,-

Prijzen onder voorbehoud en exclusief BTW. Orders boven f500,- franco

LOGICSOFT EUROPE BV

Bel of schrijf voor meer informatie naar: Logicsoft Europe B.V., Antwoordnummer 16058, 1000 SE Amsterdam, Telefoon 020-834864, Telefax 020-836766, Telex: 10759 logic

OFFICIEEL DEALER VAN: ASHTON TATE . A S T . AUTOCAD . C A . C P I . INTEL . LOTUS . MICROSOFT . PLUS DEVELOPMENT . RANX XEROX RHONE POULENC . STSC . WORDPERFECT . EN VELE ANDERE

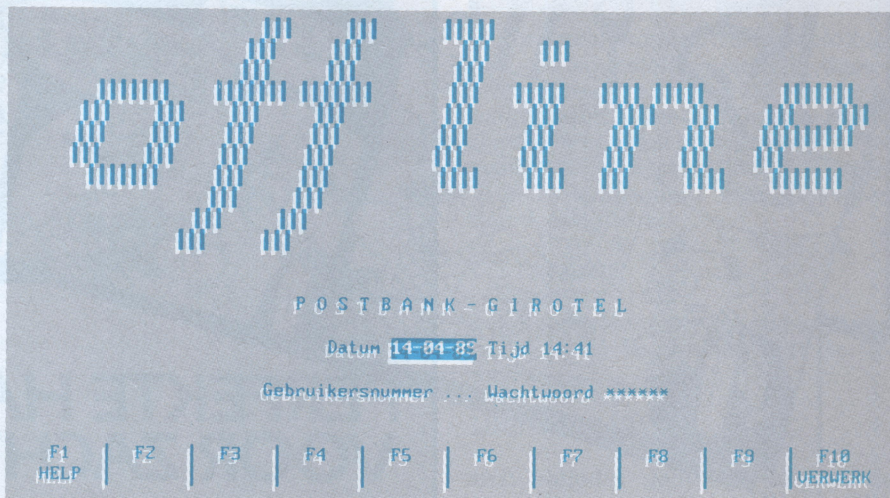
BESPREKING

Door het uitbrengen van het MS-DOS softwarepakket Off Line heeft de Postbank z'n thuisbank-faciliteiten compleet gemaakt. Ik kan nu iedereen met één of meer girorekeningen, een MS-DOS computer en een modem voor 1200/75 Baud aanraden voor ƒ 5,- per maand Girotel-abbonnee te worden. De Postbank levert voor dat geld een prachtige handleiding, telefonische ondersteuning, nieuwsbrieven en Off Line op 3,5 of 5,25 inch floppy.

Beter thuisbankieren

Peter van Diepen

Ik ben vanaf het prille begin gebruiker van Girotel geweest. Eerst gratis, toen Girotel nog een proef was, en later als betalend abonnee. Girotel is evenals Teletext en Viditel geïmplementeerd volgens de Videotext-standaard. Dat betekent 1200/75 Baud, invoer met de tekens van het telefoon-toetsenbord: 0, 1, 2, .., 9, * en #, en uitvoer op een beeldbuis in kleur en met een aantal zeer speciale truc's. In de begintijd heeft het me heel wat moeite gekost om voor m'n toenmalige IBM PC met Hercules-kaart een programma te vinden dat dit allemaal kan. Pas met Supertel van CS Engineering liep het allemaal perfect.

VERBETERINGEN De Postbank ging intussen steeds verder met het verbeteren van Girotel en stuurde heel veel informatie. De service werd steeds beter. Dit jaar werden maar liefst drie nieuwe zaken geïntroduceerd.
Ten eerste hoefde ik opeens niet meer naar Den Bosch te bellen, maar dat ging ook tegen lokaal telefoontarief in m'n woonplaats Alkmaar.
Daarnaast kreeg ik voor de zoveelste keer een prachtige nieuwe handleiding en nieuwe blauwe tapbladen voor de blauwe Girotel-ringband. Ik denk dat menig softwareleverancier jaloers zal zijn op die keurige map.
Tenslotte ontving ik de voorlopige documentatie en een diskette van Off Line.

DOEL Het doel van Off Line is om alle intoetsingen voor overschrijvingen, TAN, GIN en andere codes, ophalen van saldo en mutaties, en crediteuren- en debiteuren-administratie niet uit te voeren tijdens de telefonische verbinding met de Girotel-computer, maar Off Line dus. Verder biedt Off Line de mogelijkheden om meer dan één girorekening te beheren en om met meer dan één gebruiker administratieve handelingen te verrichten. Off Line is beveiligd met wachtwoorden en de hoofdgebruiker kan voor alle gebruikers specificeren wat ze wel en wat ze niet mogen. De bediening is heel simpel, met functietoetsen, keuzemenu's en veel helpschermen.

VOORDELEN Eén van de belangrijkste voordelen van Off Line is dat je Girotel met die primitieve Videotext interface niet eens meer ziet. Op je computer zie je alleen Off Line. Dat verzorgt het opbouwen van de verbinding, het ophalen van de gegevens en breekt vervolgens de verbinding onmiddellijk af. Je zou Off Line kunnen vergelijken met Dutchie. Dankzij Dutchie zie je Fido of een anderssoortig BBS ook niet, maar je krijgt wel alle files en berichten op je computer tijdens een superkorte telefonische verbinding.
Een klein nadeel is dat Off Line alleen met het telefoonnummer in Den Bosch werkt en niet met de nieuwe lokale telefoonnummers. Maar daar staat dus tegenover dat de telefonische contacten heel kort duren.

Een tweede belangrijke voordeel is de mogelijkheid om de gegevens door te sturen naar je eigen toepassingen. Off Line maakt namelijk print-files of files voor dBase en Lotus.

CONCLUSIE Ik heb het allemaal uitgeprobeerd en ben enthousiast. De beveiligingen vind ik voor het huis-, tuin- en keukengebruik lastig, maar ze zijn natuurlijk noodzakelijk. Slechts één probleem heb ik gehad. M'n Discovery 1200A modem werkte niet meteen met Off Line. Maar na enig telefonisch overleg met de Off Line Helpdesk en wat aanpassingen in de AT-strings was ook dat probleem opgelost. Voor Girotel heb ik Supertel weggedaan en gebruik ik uitsluitend nog Off Line. Thuisbankieren is eindelijk werkelijkheid geworden. De barre tocht naar de brievenbus is overbodig dankzij Girotel en eigenlijk hoeft de postbode ook geen afschriften te bezorgen, want die komen tegenwoordig uit m'n printer dankzij Off Line.

T E S T

Artefact RAMROM-kaart

Een XT/AT geheugenuitbreidingskaart voor boven de 640 Kb onder MS-DOS

Frans Kors

De Artefact RAMROM-kaart maakt het mogelijk om een mix van RAM, EPROM en EEPROM aan het geheugen van een PC toe te voegen, waardoor MS-DOS over meer dan 640 Kbytes kan beschikken.

Enkele voorbeelden van het gebruik van dit extra geheugen zijn:

- Uitbreiding van het standaard geheugen van 512 Kb naar 640 Kb
- Extra RAM boven de 640 Kb voor alle standaard MS-DOS programma's
- Geheugenwinst door TSR programma's zoals bijvoorbeeld Sidekick boven de 640 Kb te laden
- Extra EPROM voor opslag van applicaties
- Extra EEPROM voor bijvoorbeeld registratie van het gebruik van de PC
- Boot PROMS voor PC's zonder floppy- of harddisks.

GEHEUGENSEGMENTEN Om optimaal gebruik te kunnen maken van de Artefact-kaart is het noodzakelijk om op de hoogte te zijn van de geheugenindeling van een PC. In de handleiding van de Artefact-kaart staat dit uitvoerig beschreven.
De kaart maakt gebruik van niet door de PC gebruikte geheugensegmenten boven de 640 Kb.
Op de kaart bevinden zich vier 28 pins voeten waarin, al naar gelang de applicatie, EPROM's van 32 - of 64 Kbytes, EEPROM's van 8 - of 32 Kbytes en RAM's van 32 Kbytes. De vier voeten met geheugens kunnen ieder afzonderlijk in het geheugenbereik gezet worden met behulp van de vier dipschakelaars. Hoe dit allemaal ingesteld moet worden staat beschreven in de handleiding. Is niet bekend waar zich nog niet gebruikte geheugenplaatsen bevinden dan kan dit met het bijgeleverde programma Memtype bepaald worden zoals op de onderstaande figuur te zien is.

```
za  19-08-1989 OM 15:56:17
C:\>memtype 8 9 a b c d e f
memtype V1.1  (C) ArteFact, Delft 1988

8000 : rrrrrrrr rrrrrrrr rrrrrrrr rrrrrrrr rrrrrrrr rrrrrrrr rrrrrrrr rrrrrrrr
9000 : rrrrrrrr rrrrrrrr rrrrrrrr rrrrrrrr rrrrrrrr rrrrrrrr rrrrrrrr rrrrrrrr
A000 : ........ ........ ........ ........ ........ ........ ........ ........
B000 : rrrrrrrr rrrrrrrr rrrrrrrr rrrrrrrr rrrrrrrr rrrrrrrr rrrrrrrr rrrrrrrr
C000 : RRRRRRRR RRRRRRRR ........ ........ RR..RR.. ........ ........ ........
D000 : rrrrrrrr rrrrrrrr rrrrrrrr rrrrrrrr rrrrrrrr rrrrrrrr rrrrrrrr rrrrrrrr
E000 : rrrrrrrr rrrrrrrr rrrrrrrr rrrrrrrr rrrrrrrr rrrrrrrr rrrrrrrr rrrrrrrr
F000 : ........ ........ ........ RRRRRRRR RRRRRRRR RRRRRRRR RRRRRRRR RRRRRRRR
(r = RAM   R = ROM   . = no memory)
za  19-08-1989 OM 15:57:11
C:\>
```

XLOAD Installatie van de kaart is niet moeilijk. Als de kaart wordt gebruikt om het DOS geheugen uit te breiden tot boven de 640 Kb dan wordt aan de Autoexec.bat file het programma Extraram.exe toegevoegd met het startadres en de lengte van het extra geheugen op de Artefact-kaart. Het programma Xload wordt dan gebruikt om DOS-programma's te laden en uit te voeren in een geheugengebied buiten de standaard 640 Kb. Xload kan dus bijvoorbeeld gebruikt worden voor programma's als Sidekick, de zogenaamde TSR (Terminate and Stay Resident) programma's. Verder kan Xload gebruikt worden voor het laden van drivers.

Met behulp van het eveneens bijgeleverde programma PS is na te gaan waar zich deze programma's allemaal in het geheugen bevinden. De geheugenwinst is dus hier in te vinden dat een groot aantal programma's, die zich normaal in de 640 Kb bevinden, nu kunnen verhuizen naar het geheugen boven de 640 Kb, zodat men in de 640 Kb area meer plaats overhoudt voor de applicatie software.

```
za  19-08-1989 OM 15:57:19
C:\>ps
PS V1.1 (C) Artefact, Delft 1988-89

PID  COMMAND
1263 command
136B scherm
13B5 ps
D009 append C:\;C:\DOS;C:\UTILS;C:\NORTON;C:\FIDO;\C:\TELETEKS
D125 keyb US,437
D283 ng
E413 clock0 F=24 C=0E
E443 pr256 (damaged psp)

za  19-08-1989 OM 15:57:24
C:\>
```

RESIDENT De test Artefact RAMROM-kaart had 128 Kb RAM aan boord, die ik in mijn XT geplaatst heb in segment D en E. Installatie leverde geen problemen op. Eerst heb ik PS gedraaid om te zien welke programma's resident waren, waarna ik deze programma's in de Autoexec.bat met behulp van Xload in het geheugen van de Artefact-kaart heb geladen, wat een geheugenwinst opleverde van ongeveer 85 Kbytes. De kaart is voorzien van een prima Nederlandstalige handleiding. Het is een uitstekende manier om wat meer ruimte te krijgen in het 640 Kb gebied. De kaart kost *ƒ* 495,- exclusief BTW en exclusief geheugen. Wordt de kaart gebruikt met 128 Kb statische RAM dan komt er nog ongeveer *ƒ* 320,- exclusief BTW bij, afhankelijk van de dagprijs van deze statische RAM's.

Leverancier:
Artefact Ingenieursbureau
Nassaulaan 2a
2628 GH Delft
Telefoon: 015-621246
Artefact bulletinboard
Telefoon: 015-620790 (18.00 - 08.00)

computercollectief

microcomputer tijdschriften boeken en software

```
****************************************
* onze nieuwe NAJAAR '89 catalogus     *
* is nu uit. We sturen hem GRATIS toe  *
* als je ons een kaartje stuurt met    *
* je naam en adres. Vermeldt tevens    *
* 'HCC'                                *
****************************************
```

COMPUTERBOEKEN Top 30 September 1989

PC Tools en PC Tools DeLuxe 29,50
*Werken met WordPerfect 5 (Boeke) 69
Starten met MS-DOS/PC-DOS (Boeke) . 32,50
*Basishandleiding WordPerfect 5.0 15
Werken met WordPerfect 7e druk, 4.2 . 69
Programming in Clipper, 2nd ed 89
dBASE III Plus Handboek (Chou) 78
PC Magazine DOS Power Tools 119
Basishandleiding Norton Utilities ... 15
*Basishandleiding Lotus 1-2-3 15

Het WordPerfect 5.0 Handboek (PCM) 59,50
Understanding dBASE IV 69
Het AutoCAD Handboek - release 10 . 64,95
180 Tips en Trucs voor MS-DOS (Oets) 49
Using Clipper - summer '87 69
De NORTON Utilities - 4.0 en Adv .. 29,50
Atari ST Profibuch 79
Werken met Lotus 1-2-3 78
Werken met Dynamic Publisher 79
*dBASE IV Handbook, 3rd Edition (Chou) 65

Het PageMaker Handboek, voor Mac/PC 49,50
DOS Handleiding voor DOS 3.30 34,50
*Werken met WordPerfect 5 deel 1 68
Inside AutoCAD, 5th edition 79
*Het Amiga Handboek 59,50
dBASE III Plus Handboek v Programm 84,50
Het Ventura Publisher 2.0 Handboek 49,50
*WordPerfect 5.0 Begin en Naslag NL 9,90
Basishandleiding WordPerfect 15
*Upgrading to 1-2-3 Release 3 45

HIERONDER EEN OVERZICHT VAN ZEER RECENT BINNENGEKOMEN BOEKEN

DOS, OS/2, UNIX

*MS-DOS Bible, third edition ... 69
DESQview - guide to programming 69
Prog. Guide to OS/2 Pr. Manager 75
Software Tools for OS/2 - DLL 65
*KornShell Command and Prog Lang 95
*UNIX Programming on 80386, 2nd. 69

Programmeertalen

*Programmeren in QuickBASIC4 ... 78
*QuickBASIC Advanced Progr Tools 69
*Using C++ 75
*Fractal Programming in C 69
*Mastering QuickC 2.0 69
*Turbo Pascal 5.5: Complete Ref. 79
*Werken met Turbo Pascal 5.5 ... 79

Amiga, Macintosh, NeXT, ST

Grosse Buch WordPerfect Amiga . 49
*AmigaDOS Reference Guide, 3rd. 65
*Mac Bible, nederlands 75
*Using Microsoft Word 4, Mac ed. 59
The NeXT Book 65
*Programmeren in ST GfA BASIC 64,50
Grosse Calamus Buch 49

PC

*System BIOS for PC/XT/AT...... 79
InfoWorld Consumer Product Gde 79
PC Handboek (Norton) 60
The Winn Rosch Hardware Bible 89
Microsoft Mouse Prog Ref +disk 89

CAD

*AutoCAD Desktop Companion 99
Inside AutoLISP 79
*The ABC's of Genereic CADD 65

Databases, Spreadsheets

Clipper Programming Guide 79
Tom Rettig Clipper Encyclopedia 69
*Inleiding to dBASE IV 49
*Aan de slag met dBASE IV 59
*dBASE IV Reference for Programm 69
*Paradox 3 made Easy 59
*Werken met SuperCalc 4 78
*Mastering 1-2-3 Release 3 69

WordProcessors, DTP

Using Microsoft Word 5 (QUE).. 59
WordPerfect 5.0 en Library 2 69,50
*WordPerfect Tips en Techn 5. 69,50
Werken met Ventura 2.0 69
Ventura Publisher Handboek . 79,50

Graphics, Utilities, diversen

Het Novel NetWare Handboek . 59,50
*NetWare User's guide 65
*Werken met Dynamic Desk 79
Mastering Norton Utilities 4.5 65
*Norton Utilities: ASK - WIPE 17,50
*Cluebook Bard's Tale I 20
*Falcon Air Combat guide 49
Inside PostScript 99
PostScript Programmers Ref. .. 69

NIEUW BINNENGEKOMEN SOFTWARE (inclusief BTW)

Amiga

*Digipaint III 249
DeLuxe Paint III 289
*AREXX 139
*SuperPlan 349
Interchange 119
Hisoft BASIC compiler 319
The Works - platinum . 699
Battletech 95
*The Dominator 79
*F16 Combat Pilot 95
Lords of the Rising Sun115
Millennium 2.2 95
Outrun 39
Populous 95
*Populous datadisk 39
*Robobcop 95
*RVF Honda 95
*Shoot'm Up Constr Kit 115

Atari ST

Turbo C 1.1 + assembl. 399
Archipelogos 95
*Balance of Power 1990 95
Forgotten Worlds 79
F16 Combat Pilot 95
Populous 95
RVF Honda 95
STOS Compiler 79
STOS Maestro 95

Mac

*DeLuxe Music 2.5 379
*Life & Death 115

PC SOFTWARE TOP 30

Leisure Suit Larry II 115
King's Quest III Pack 135
PC TOOLS DeLuxe 5.5 .. 329
Flightsimulator 3.0 .. 149
Police Quest II 95
QEMM-386 169
Turbo C 2.0 429
Scenery Disk W Europe 59
*Space Quest III 115
QuickBASIC 4.5 299

COPY II PC 5 99
Norton Utilities Adv 379
HuisManager 3.1 114
Procomm Plus 1.1 239
Tasword PC 149
King's Quest IV 135
Falcon PC 129
Tracon -air tr control 139
Manhunter New York ... 115
F19 Stealth Fighter .. 149

Test Drive II the duel 95
Leisure Suit Larry I . 79
SpinRite 229
Police Quest 79
Grand Prix Circuit ... 89
Instant Pages 79
Norton Commander 229
Saywhat?! 3.6 169
Gold Rush PC 115
DeLuxe Paint II PC ... 359

PC toepassingen:

Corel DRAW! 1395
dBFast/DOS 1.03 299
FormWorx with Fill&File 399
*Lotus 1-2-3 Rel 2.2 .. 1499
Lucid 3-D version 2.0 299
MemoryMate 179
Music Studio 3.0 219
Per:FORM 2.0 799
Procomm Plus 1.1 239
*R&R Code Generator ... 449
Reflex 2.0 689
Slidewrite Plus 3 1245
Straley's Clipper Toolk 599
*TrackGenie 2.0 309
*VP-Expert - version 2 . 699
WordPerfect Lang. Mod. 468
WordPerfect 5.0 NL ... 2008

PC utilities:

Brooklyn Bridge Parall. 379
Desk-Link 2.21 489
DESQview 386 (inc QEMM) 499
QEMM-386 169
EasyFlow 6.0 495
Flash 6.0 cache 199
Lap-Link III 379
Norton Advanced 4.5 ... 379
PC Anywhere III 369
Print Q 4.0 429
SoftSafe 299
Super PC-Kwik Power Pak 349
VP Toolbox 3.0 advanced 429
XTree-NET 995

PC programmeertalen:

*PCYACC 2.0 Profess. .. 1299
ASMtool 1.32 319
*RTLink 750
PolyAWK 329
QuickBASIC 4.5 299
db/LIB for QuickBASIC 399
QuickC 2.0 299
*QuickC + QuickAssembler 459
Turbo C 2.0 429
Turbo C 2.0 PRO 679
*C Database Toolchest . 79
Zortech C++ compiler . 449
*Zortech C++ Tools 299
*QuickPascal Microsoft. 299
*Turbo Pascal 5.5 435
*Turbo Pascal 5.5 PRO . 679
Smalltalk/V 299

PC games:

Archipelagos 115
Balance of Power 1990 . 95
Black Cauldron 95
ChessMaster 2100 95
The Colony 95
I.F.Locator for FS 3.0. 95
Sargon IV 139
Scenery Disk #9 59
*Life & Death 115
Marble Madness -classic 39
NEMESIS GO Master 219
*Skweek 79
Star Wars 115
Zak McKracken 95

winkel open van dinsdag t/m zaterdag tussen 10 en 5 (maandag gesloten)
alle prijzen zijn inclusief BTW - verzendkosten f 6,- per bestelling

Amstel 312 (t.o. Carré) | 1017 AP Amsterdam | Fax (020) 226668 | Postbank 4475158 | NMB 697915646

in BELGIE is alles verkrijgbaar bij:
Het Computerwinkeltje (nu ook BRUGGE!)
M Sabbestraat 39, B-2800 MECHELEN
fax: 015-207 332 tel: 015-206 645

dealer aanvragen welkom

TOEPASSINGEN

De MC68701 van Motorola is een single chip microcomputer met onder meer 2 K interne eprom. De prijs van dit interessante IC is nu op een voor de hobbyist betaalbaar niveau gekomen. Het programmeren van die interne eprom moet door de processor zelf plaatsvinden. Dit apparaat maakt dat mogelijk.

68701 programmeerapparaat (1)

Michiel van der Vlist

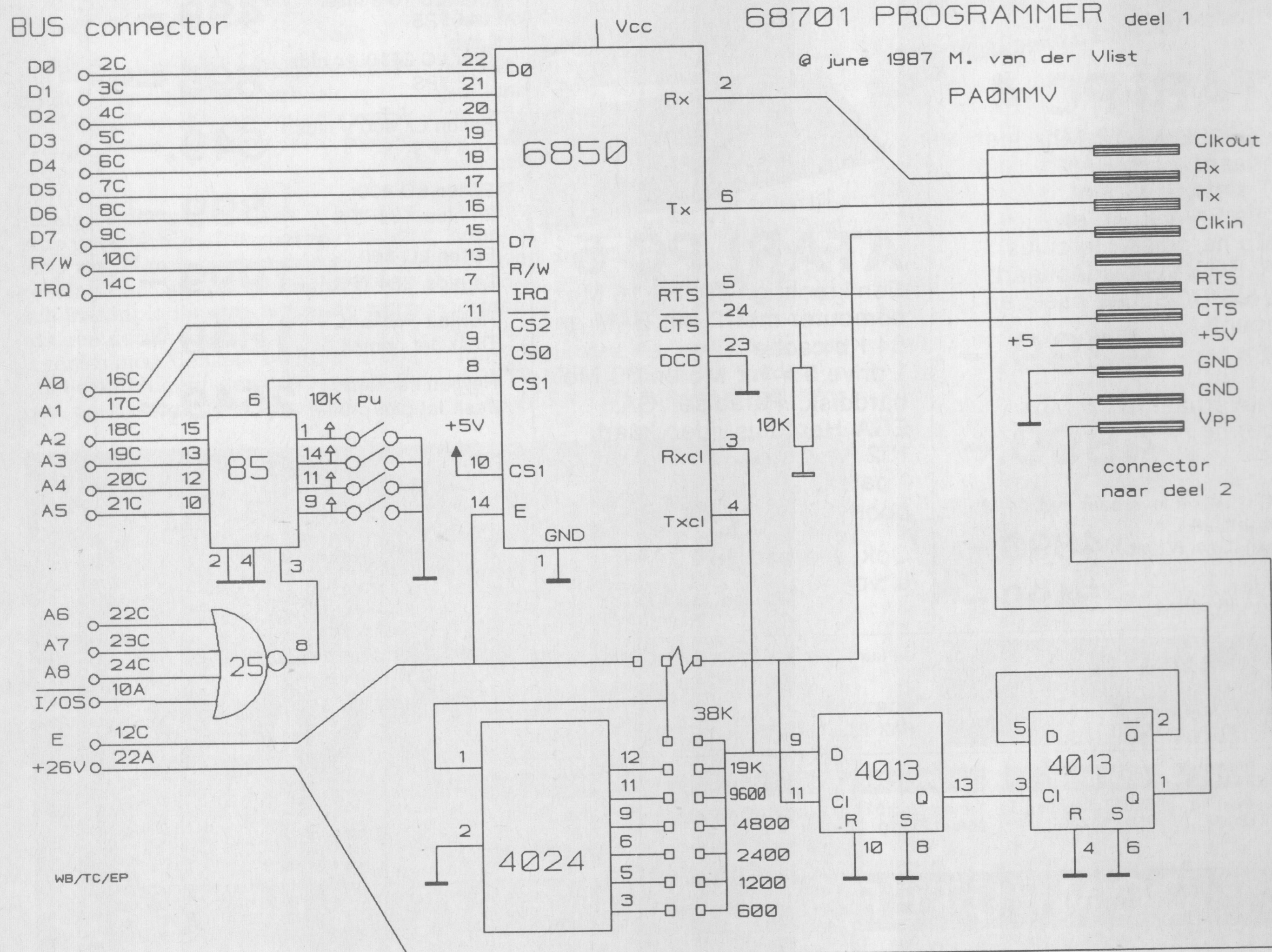
De 68701 is een zogenaamde single chip microprocomputer. Het is de eprom versie van de 6801. De instructieset van de processor is een extensie van die van de 6800. Er zijn elf instructies toegevoegd en van sommige bestaande instructies is de verwerkingssnelheid wat opgevoerd. Dat lijkt niet zoveel, maar er zijn wel een paar handige bij als STD, PSHX en ABX. De PSHX en PULX instructie maken re-entrant code mogelijk. Bij de 6800 is dat niet mogelijk. Er zijn vier extra vectoren voor de interne interupts. De 6801 is bijna upward objectcode compatible met de 6800. Dat bijna slaat dan op de CPX instructie, die in tegenstelling tot die van de 6800 een full compare doet en de PUL instructie, die de carry niet beïnvloedt. Dat geeft wel eens een verrassing.

Er is een 16 bits timer, een seriële poort met baudrategenerator, 128 bytes RAM, 2 K ROM en 29 programmeerbare I/O lijnen.

Er is ook een 6803, dat is de versie zonder interne ROM. De 6803NR mist ook de 128 bytes interne RAM. De chip kan in zogenaamde extended mode werken. Er worden dan I/O lijnen opgeofferd om als adres- en datalijnen te fungeren, zodat extern RAM en/of ROM kan worden aangesloten. In dit programmeerapparaat wordt hij op die manier gebruikt om zichzelf te programmeren.

STAND ALONE Dit soort chips komt het best tot zijn recht in stand alone toepassingen, waarin ze in single chip mode werken. Men denke aan keyboards, modems, TV decoders, wasmachines en auto's. De MC68701 is bedoeld als hulpmiddel bij de programma-ontwikkeling. Er wordt een prototype van een apparaat gemaakt, men schrijft een applicatieprogramma, test en 'ontvlooit' het. Als alles naar wens werkt laat men een masker maken voor de 6801 om tot massaproduktie over te gaan.

Bij de introductie in 1980 was de 68701 zeer prijzig. Inmiddels is de prijs flink gezakt, zodat toepassing voor kleinere aantallen zonder een masker te laten maken ook aantrekkelijk wordt.

Ik heb een programmeerbare antennerotor gemaakt met zo'n single chipper. Een nadeel van de 68701 is zijn geringe temperatuurbereik (0-50^0 C).

Hitachi en Thomson leveren ook processors uit de 68xx serie. Mogelijke kleine verschillen zijn bij normaal gebruik niet van belang. Volgens Motorola bijvoorbeeld loopt de 6803 alleen in mode 2 en 3. De 6803 van Hitachi loopt ook in mode 0, 1, 4 en 5. De 63(7)01 van Hitachi loopt op dit apparaat in mode 0 en mode 2.

MEER KEUS Alternatieven voor de 68701 zijn de 68705 van Motorola, die wat minder mogelijkheden heeft, en de 63701 serie van Hitachi, die in cmos is uitgevoerd, nog een paar handige instructies, meer lijnen, meer RAM en meer eprom heeft, maar ook veel duurder is. Voor de 68705 is ook een speciaal programmeerapparaat nodig. De 63701 kan met behulp van een verloopvoet in een gewoon eprom programmeerapparaat geprogrammeerd worden. De 63701 wordt geleverd in drie uitvoeringen, met sufffix V, X en Y. De V heeft 40 pennen en kan in mode 0 en 2 ook op dit apparaat getest, doch niet geprogrammeerd worden. De X en Y versies hebben meer I/O lijnen en daarom een 64 pens behuizing. Die passen dus niet in dit apparaat. De Y versie heeft bovendien 16 K eprom. Er zit een 6301V in het keyboard van de Atari ST. De 63701 serie is (voor een aanzienlijk lagere prijs) ook verkrijgbaar in een vensterloze behuizing voor eenmalig programmeren.
De eerlijkheid gebiedt te zeggen dat de 63701 serie in de cmos uitvoeringen van Hitachi voor de professionele gebruiker veel aantrekkelijker is dan de 68701 van Motorola. Waarschijnlijk juist daarom zijn de prijzen van de Motorola uitvoering nogal fors gezakt. Dat maakt het voor de hobbyist mogelijk er eens mee te experimenteren.

OPBOUW De hele schakeling is uitgevoerd in wire wrap. Het past in mijn ontwikkelsysteem dat is opgebouwd met Eurokaarten. Om redenen van flexibiliteit is de module in twee delen splitsbaar. Het achterste en kleinste deel gaat met de 64 polige connector in de bus van mijn systeem. Het is een seriële poort gebouwd rond een 6850. Functioneel moet het beschouwd worden als deel van van het ontwikkelsysteem. Via een 10-polige connector maakt het verbinding met het voorste deel, het eigenlijke programmeer- en testapparaat.
Op het frontplaatje van het voorste deel is een 40 polige IC voet gemonteerd. Om economische redenen is dat een gewone IC voet. Een speciale voet met een handeltje zou wel de voorkeur verdienen.
Naast de voet een rode, een gele en een groene LED. Daaronder een 11 standen draaischakelaar voor het instellen van de diverse modes. Een rode LED voor het programmeren is bij de draaischakelaar geplaatst. Helemaal boven zitten de LED en de schakelaar voor de voedingspanningen. De schakelaar is met opzet zo gemonteerd dat het verwisselen met ingeschakelde voedingspanning lastig is. Er is 4 K RAM (2 x 6116) voor werkruimte en tijdelijk opslaan van de te programmeren data en 4 K eprom (2732) voor het programmeer- en testprogramma. Verder nog een aantal kleinere IC's om alles in goede banen te leiden.
Zoals ik het apparaat gebruik zijn de twee delen aan elkaar geschroefd. Desgewenst kan het voorste deel losgemaakt worden en hoeft dan via de 10-polige connector alleen maar van voedingspanningen worden voorzien om zelfstandig te draaien. Het kan ook middels een eenvoudige level convertor met elk systeem verbonden worden dat over een RS232 poort beschikt of zonder meer worden aangesloten op een seriële poort op TTL niveau.

WERKING Voor zover niet anders vermeld zijn alle bipolaire IC's van het type LS. Daar waar een pijltje omhoog met de vermelding 'PU' staat is 10 K naar de +5 bedoeld.
Over het host interface zal ik kort zijn. Het is niet zonder meer nabouwbaar, omdat het op mijn unieke FLEX 6809 systeem is toegesneden. De kenners zullen het wel herkennen voor wat het is en modificaties aan kunnen brengen om het aan hun eigen systeem aan te passen. Slechts een paar korte opmerkingen.
De klok voor de ACIA wordt betrokken uit het tweede deel. Dit om een aparte baudrategenerator te omzeilen. De 4024 is als deler geschakeld. Een strapje kiest als ingangssignaal de 1 MHz klok van de host of de klok van de 68701. Er zijn strapjes voor deelfactoren van 1 tot en met 128. Met een kristal van 2.4576 MHz in deel twee kunnen we een hele reeks snelheden kiezen tussen 300 en 38400 Bd. Sommige uitvoeringen eisen dat een externe klok met de opgaande flank van de interne klok gesynchroniseerd is. De eerste helft van de 4013 vervult die functie. De 6850 moet een klok hebben van 16 maal de baudrate. De 68071 wil voor een externe klok 8 maak de baudrate zien. Door de tweede helft van de 4013 door twee te laten delen lossen we dat probleem ook meteen op. Het bussignaal I/OS selecteert het gebied F200-F3FF, waar bij mij alle I/O zit. Met de vier dipswitches rechts van de 74LS85 kan het adres in stappen van vier bytes ingesteld worden van F200 tot en met F23C.

Met de 11 standenschakelaar kunnen alle modes 0-7 worden ingesteld. In het datasheet van de 68701 worden de diverse modes uitgebreid besproken. Om het IC in een bepaalde mode te zetten moet bij reset de mode binair worden aangeboden op P20 - P22. De 74LS348 verzorgt deze codering. De 4551 werkt als omschakelaar en verbindt alleen tijdens reset de 348 met P20 - P22. De 10 K weerstand en de 1000 pF condensator zorgen voor een kleine vertraging. De toestand van P20 - P22 wordt intern ingeklokt als de spanning op de resetpen 4 Volt overschrijdt. Zonder die vertraging zou de 4053 te vroeg omschakelen. De resetschakelaar zit rechts onder in het schema. Om te programmeren moet de processor in mode 0 staan en 21 Volt programmeerspanning op de reset pen worden gezet.
Er zijn vier standen die voor de processor mode 0 coderen. Via een diode netwerk worden op P16 en P17 deze vier standen verder gecodeerd. Noem ze mode 0A, 0P, 07 en 00. Mode 00 is voor het uitlezen van een 6801 of 6301. In die mode is via het vierde kanaal van de 4551 de resetvector extern op FFFE-FFFF gedurende ca 10 uS na reset en daarna intern. Voor een 6801 moet dat 2 à 3 cycles en voor een 6301 3 à 4 cycles zijn. Erg kritisch is de timing echter niet, zolang adres FFF0 - FFFF maar niet aangesproken wordt. Een RC netwerkje voldoet dus wel.
Modes 07, 0P en 0A zijn voor de 68701. Die verwacht externe interrupt vectoren op BFF0-BFFF. In de modes 0A en 0P is programmeren mogelijk. Alleen in die standen kan de software door P13 laag te maken de programmeerspanning via de BC547 op de resetpen zetten. P13 stuurt ook de LED die aangeeft dat de programmeerspanning ingeschakeld is. De diode en de pull-up weerstand in de lijn naar P17 voorkomen dat een foutief programma P17 als uitgang kan programmeren en laag maken. De stand 0A is de autoprogrammeerstand. In de 40-polige voet kan voor testdoeleinden ook een 6801, 6803 of 6301 geplaatst worden. Zeer waarschijnlijk zijn die echter niet bestand tegen 21 Volt op de resetpen. Ik heb het niet geprobeerd. De standen 0A en 0P dus alleen gebruiken bij een 68701.

In mode 0-3 is er RAM van 8000-8FFF

Baud	P15	P14
600	0	0
4800	0	1
38400	1	0
extern	1	1

Tabel 1 Baudrate instelling

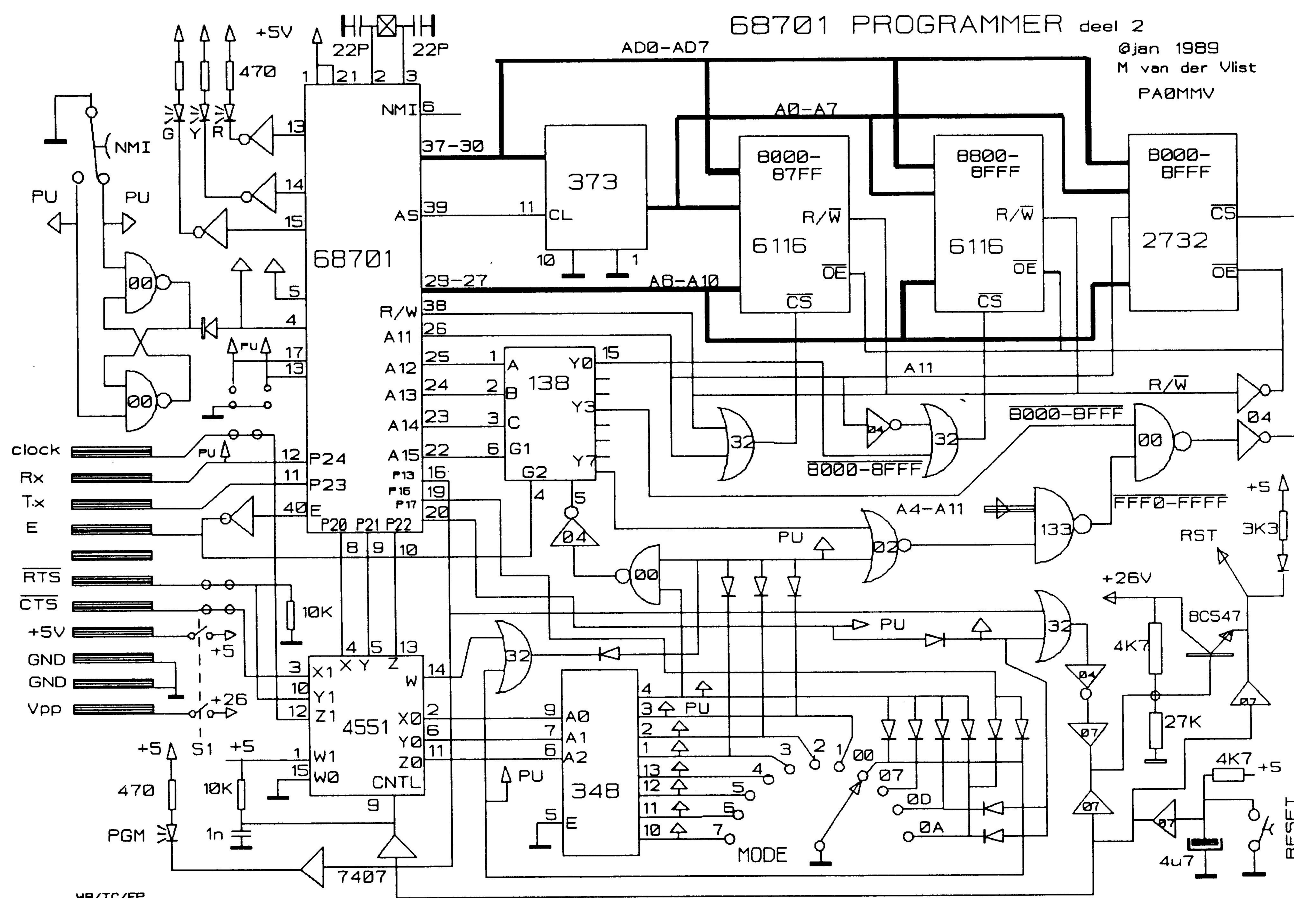
en eprom van B000-BFFF. In de overige modes wordt extern RAM en ROM uitgeschakeld door pen 5 van de 74LS138 hoog te maken. Mode 5 en 6 komen er daardoor een beetje bekaaid af, want zij bieden de mogelijkheid 256 bytes extern geheugen aan te sluiten. Het benutten van die mogelijkheid zou de schakeling echter aanzienlijk moeilijker maken. Ik heb daar maar van afgezien. De 68701 verwacht in mode 0 externe vectoren van BFF0-BFFF, daar moet dus in elk geval (e)prom zitten. In mode 1, 2 en 3 verwacht de processor externe interrupt-vectoren op FFF0-FFFF. In die modes wordt de eprom dus ook geselecteerd voor die adressen. Van een 6801 kunnen dus de interne interupt vectoren alleen in de stand 00 worden uitgelezen.

In de extended modes worden de laagste 8 adreslijnen gemultiplexed met de databus. Eerst wordt het adres op de bus gezet. Op de neergaande flank van AS wordt het adres in de latch (74LS373) geklokt. De data staan op de bus zolang E hoog is. De signalen op het niet gemultiplexte deel van de adresbus (A8-A15) blijven geldig tot E weer laag wordt, die hoeven dus niet gelatcht te worden.

Linksboven vinden we drie LED's die door P10 - P12 aangestuurd kunnen worden. Ik heb ze rood, geel en groen gemaakt. Vlak daarbij de NMI schakelaar, die in de autoprogrammeerstand dient om het programmeren te starten. De NMI is ontdenderd met twee kruisgekoppelde NAND poortjes.
De lijnen P23 en P24 worden als seriële in- respectievelijk uitgang geprogrammeerd. De pull up weerstand aan P24 voorkomt rare tekens op het scherm bij reset. P20, P21 en P22 worden gebruikt als RTS, CTS en externe klok. Bij snelheden van 600, 4800 en 38400 Baud kan de interne klok worden gebruikt. RTS en CTS zijn alleen nodig voor snelheden groter dan 9600 Baud. Verder wordt ten behoeve van deel 1 ook nog het gebufferde E-signaal over de connector naar buiten gevoerd. In de lijnen die P20, P21 en P22 met het host interface verbinden zitten strapjes, die voor testdoeleinden weggenomen kunnen worden. Omdat P21 als RTS ingang wordt gebruikt is er een 10 K weerstand naar aarde, zodat de seriële poort kan functioneren zonder doorverbinding. P15 en P14 kunnen door strapjes al of niet aan aarde worden gelegd. Ze worden door het programma uitgelezen om de baudrate in te stellen.
S1 is de dubbelpolige schakelaar op het front waarmee de voedingsspanningen worden uitgeschakeld voor het verwisselen van het IC.
Omdat in mijn systeem 26 Volt aanwezig is (nog een relikwie uit het 2708 tijdperk) betrek ik die daaruit. De 4K7 en 27 K rond de BC547 zorgen er voor dat de spanning op de emitter van de BC457B 21 Volt is als de programmeerspanning wordt geactiveerd. In de 26 Volt lijn zit nog een strapje, dat voor testdoeleinden verwijderd kan worden. Niet getekend in het schema, maar wel belangrijk, zijn een handvol 100nF ontkoppelcondensatoren voor de voedingsspanning, die her en der verspreid zijn geplaatst.
Als het uitsluitend gaat om het programmeren van een 68701 is dit ontwerp een lichte overkill. Een eenvoudiger schakeling zou dan ook wel voldoen. Zie de literatuur. Voor wat uitgebreidere experimenten zijn de extra's echter erg handig.

BEGRIP In populaire elektronicabladen treft men wel eens de opmerking aan dat begrip van de schakeling niet noodzakelijk is voor succesvol nabouwen. Ik onderschrijf die stelling niet. Zelfs bij goed uitgewerkte foutloze ontwerpen, met kant en klare print lay-out, blijken in de praktijk de succes scores nogal tegen te vallen. Dat geldt des te meer voor bouwontwerpen zonder print. Wire wrap is heel geschikt voor 'eenmalige' schakelingen en het is eenvoudig er later nog een uitbreiding bij te maken. Daar staat dan tegenover dat een foutje bij het bedraden zo gemaakt is. Zonder begrip van de werking of een onwaarschijnlijke dosis geluk is zo'n fout nooit te vinden. Het eindresultaat is dan meestal dat het baksel in de doos met onvoltooibare projecten wordt bijgezet. Zeer onbevredigend uiteraard.

VERVOLG Dit apparaat is uiteraard machteloos zonder software. Daarover leest u in de volgende HCC Nieuwsbrief.

BESPREKING

Betaalbaar en gebruiksvriendelijk

Davilex optie- en optiebeheerprogramma

Peter Buysman

Na een bespreking in HCC Nieuwsbrief 117 van het Davilex-beursprogramma viel het oog op twee zelfstandig te gebruiken, maar toch tot het beurspakket behorende programma's: het optie- en het optiebeheerprogramma. Hiervan enkele korte bevindingen.

OPTIEPROGRAMMA Doel van dit programma is: beoordeling van de theoretische waarde van (Europese) opties en optiecombinaties. Berekening gebeurt ook in dit programma op basis van de Black & Scholes formule. Hierin wordt rekening gehouden met de beursprijs van het aandeel, de looptijd tot de expiratie van de optie, de beweeglijkheid van de aandeelprijs in de laatste 260 dagen, de rentestand en de contante waarde van eventuele tussentijdse dividenduitkeringen.

Het programma kent een logisch opgebouwde menu-structuur. Men begint bijvoorbeeld met het ingeven van de soort onderliggende waarde van de optie (aandelen, obligatie, index, valuta), waarmee voor het vervolg van het programma de uitgangspunten zijn vastgelegd. De opties lopen namelijk niet altijd in dezelfde maand af.

De diverse foutcontroles geven geen boodschappen op het scherm, maar een pieptoon, waarna pas kan worden doorgegaan als data alsnog correct zijn ingevoerd. Als beveiliging is dit afdoende en voor uitleg kan worden teruggevallen op de handleiding.

Deze is toegankelijk, maar zou nog aanmerkelijk verbeterd kunnen worden door in een soort stroomschema de samenhang van de programmamodules tot uitdrukking te brengen. Ook had men moeten aangeven welke files met welke extensies (inclusief verklaring over hun doel c.q. gebruik) nodig zijn. Helaas ontbreekt ook een alfabetische index.

De grafieken die gemaakt kunnen worden zijn inzichtelijk, maar missen soms elementaire informatie over de naam van het getoonde fonds, het zogenaamde n-daagse gemiddelde en de produktiedatum van de grafiek. Voor de liefhebber van optiecombinaties is een afdoende hoeveelheid spreads (met de meest exotische namen) in te voeren en te beoordelen. Tot slot wil ik noemen dat bij dit programma ook koersgegevens (15 hoofdfondsen) zijn inbegrepen.

OPTIEBEHEERPROGRAMMA Hiermee is het mogelijk om resultaten en rendement van transacties alsmede de waarde van open en gesloten posities te laten berekenen. Bij het schrijven van opties wordt aangegeven welke verplichte kasreserve (per fonds is een verschillende margin mogelijk) moet worden aangehouden. Je kunt maximaal zestig optiefondsen invoeren. De portefeuille is op diverse invalshoeken te benaderen, namelijk op volgorde van fondsnaam, uitoefenprijs, afloopmaand of call/put. Automatisch worden verlopen optieposities afgesloten. Al met al voldoende mogelijkheden in een gebruiksvriendelijk en volledig menugestuurd programma, dat in tegenstelling tot het optieprogramma wel wat hobbyistisch aandoet.

CONCLUSIE De test leverde een beeld van betaalbare en gebruiksvriendelijke software, zonder al te storende fouten of gebreken. De prijs is relatief laag en staat niet in verhouding tot de bedragen die (ook kleine) beleggers investeren in opties en de financiële risico's die daarbij worden gelopen. De beginnende belegger heeft hier direct baat bij. Wel had de handleiding wat vollediger kunnen zijn.

Produktinformatie:
Optieprogramma ƒ 125,-
Optiebeheerprogramma ƒ 149,-
Prijzen inclusief BTW en verzendkosten
Leverancier:
Davilex Software BV
Postbus 180
6800 AD Arnhem
Telefoon 085-430718
Benodigde configuratie: MS-DOS met minimaal 256 Kb

VOLATILITIES AANDELEN (1) pagina 1

	Fonds	E.O.E.	volat.		Fonds	E.O.E.	volat.
1	ABN	ABN	: .262	11	HEINEKEN	HEI	: .416
2	AEGON	AGN	: .320	12	HOOGOVENS	HO	: .459
3	AHOLD	AH	: .305	13	KLM	KLM	: .345
4	AKZO	AKZ	: .244	14	KNP	KNP	: .339
5	AMEV	AMV	: .374	15	KONINKLIJKE OLIE	RD	: .225
6	AMRO	ARB	: .250	16	NATIONALE NED.	NN	: .290
7	BUHRMANN TETTERODE	BT	: .288	17	NEDLLOYD	NED	: .503
8	ELSEVIER	ELS	: .401	18	PHILIPS	PHI	: .321
9	EOE-INDEX	EOE	: .426	19	ROBECO	ROB	: .175
10	GIST-BROCADES	GIS	: .384	20	UNILEVER	UNI	: .270

Huidige datum : 14,08,89
Huidige rente : 4

Wat wilt u veranderen (1 - 20 , # 1 - 20 , S , W , < , >):

EEN NUMMER OM VAN TE SMULLEN!

06 - 910 910 33*

Uw toegangsnummer tot een BBS Menu
met vele smakelijke gangen. Opgediend door DX Data BV.

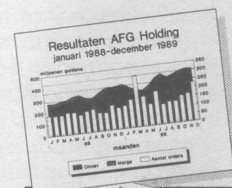
Public Posting Areas	: Technische publikaties en informatie
Private Electric-Mail	: Van gebruiker naar gebruiker
Teleconferencing	: Vergaderen via uw PC
File Upload/Download	: Info komt binnen en kan eruit
"Quest of the Alchemists"	: Een multi-user game vol spanning en sensatie....

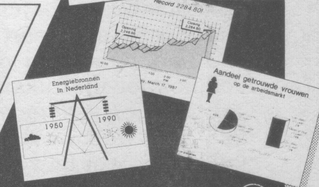
* 50 cent per minuut

24 uur per dag, 7 dagen per week toegankelijk!

HAAL MÉÉR UIT UW PC MET HET BBS MENU VAN DX DATA BV!

HARVARD GRAPHICS PAKKET: **f 1250,-** (excl. BTW)

BERTHA EHRHARDT, directeur.

"In onze visie moet elke manager overtuigend kunnen presenteren aan klanten en prospects. Voor de Professor heeft de flip-over daarom afgedaan: hij presenteert met het demonstratiepakket Harvard Graphics. Nederlandstalig, makkelijk te bedienen en heerlijk flexibel, waardoor je alert en uiterst persoonlijk kunt presenteren. Op het scherm, via video-projectie, op papier, op dia, overhead-sheet... Professor ACM is verrukt van de mogelijk-heden. Ikzelf ook. Want Harvard Graphics helpt me uitstekend om de mensen van de voordelen van ACM te overtuigen."

Voor professioneel presenteren is Harvard Graphics dè oplossing. Daarmee kunt u op uw PC alle gewenste combinaties van teksten, afbeeldingen, symbolen en grafieken maken. In sprekende kleuren! U kunt snel 'cum laude' afstuderen als Harvard-presentator: het pakket wijst u de weg. Harvard Graphics is in de USA niet voor niets het meest bekroonde programma. Het integreert business graphics, een tekenpakket en videopresentaties. Integratie met Lotus 1-2-3, tekstverwerking en Desk-Top Publishing programma's is mogelijk.

Gun uzelf die Harvard-opleiding en bel direct met ACM (020-5753019 of 010-4147066) voor alle informatie. U kunt natuurlijk ook de bon gebruiken.

HARVARD Graphics

ACM, Advanced Computing Management B.V., is o.a. officieel distributeur van Javelin, Harvard Graphics en Breakthru. ACM is tevens authorized training center van NOVELL.

Bon

Zendt mij alle informatie over het Harvard Graphics presentatieprogramma.

Naam: ______
Functie: ______
Bedrijf: ______
Adres: ______
P.code: ______ Plaats: ______
Telefoon: ______
Vaste PC-dealer: ______ HCC

Bon zenden aan ACM, Postbus 100, 1170 AC Badhoevedorp.

ACM

PCNL-MEMO

Jaargang 1, aflevering 7

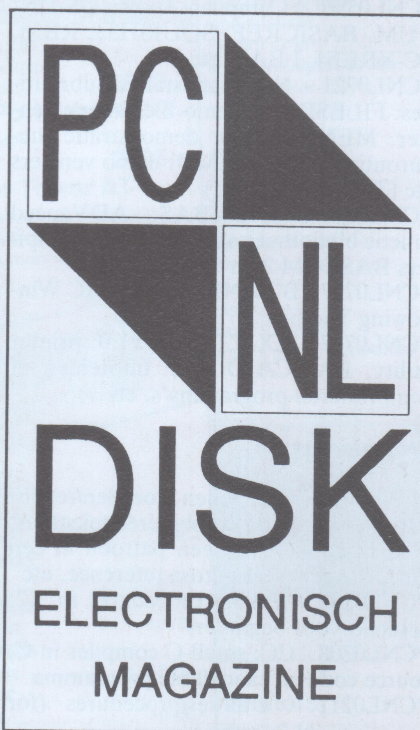
oktober 1989

PCNL-DISK 7

De nieuwe PCNL-DISK is uit, aflevering 7. PCNL-DISK is het elektronische magazine van de IBM-PC gg, met verhaaltjes van voor en door PC-gebruikers, rubrieken voor (gebruikers)ervaringen (ook voor beginners), nieuwe ontwikkelingen op PC-gebied, besprekingen van software, etc. En natuurlijk met software! PCNL-DISK aflevering 7 bestaat uit 2 diskettes (PCNL1023 en 1024).
De afleveringen van PCNL-DISK bestaan uit minimaal twee diskettes. De losse afleveringen kosten per diskette ƒ 7,50 (5,25 inch) of ƒ 10,- (3,5 inch) exclusief verzendkosten. Een abonnement voor vier afleveringen kost ƒ 60,- (5,25 inch) en ƒ 80,- (3,5 inch) **inclusief** verzendkosten. Abonnees op PCNL-DISK ontvangen tevens alle nieuwe delen van de PDS Catalogus gratis. Zie voor de bestelnummers de vierde pagina van deze PCNL-MEMO.
In PCNL-DISK 7 treft u de volgende artikelen en rubrieken:
- "Datacommunicatie, deel 1". De eerste aflevering van een nieuwe (diepgravende) serie over datacommunicatie. Ter spraken komen het verschil tussen synchrone en asynchrone communicatie, de voor- en nadelen van parallel en serieel datatransport, de eigenschappen van RS232 poorten, etc.
- "Wat is de boot sector?" In dit artikel wordt besproken waar de boot sector staat op schijf, wat er in staat en wat de functie is? Tevens komen aan bod de File Allocation Table (FAT), de directory en de indeling van een schijf in sectoren en clusters. Met het op deze PCNL-DISK aanwezige BOOTDMOD kunt u het aantal sectoren per cluster en het aantal entries per schijf wijzigen.
- "EGA/VGA exploding windows met TURBO-PASCAL". Iedereen kent wel de schermen die als het ware vanaf het centrum vollopen, maar hoe programmeer je dat nu zelf? Met TP blijkt dat in eerste instantie niet eenvoudig door de directe geheugenadressering via memfunctie. Maar door gebruik te maken van de EGA plane techniek lukt het toch. In dit artikel leest u hoe (complete listing van een exploding window bijgesloten).
- HOT NEWS: Vergelijking van de nieuwste chip van Intel de 80486 en de Motorola 68040. PowerMouse, de muis die de functies heeft van een programmeerbare rekenmachine. Een 80386 33Mhz machine van Zenith voorbereid op EISA.
- IBM-PC gg Nieuws, met o.a. informatie over uitgebrachte diskettes.
Aflevering 7 bevat ook software; REC8 (zet dotmatrixprinters o.a. STAR NL10, NEC P2200 en EPSON FX80 in 160 kolommen (elite, condensed, 8 regels/inch) mode. Dat kan een hele papierbesparing opleveren), GRAB ("grijpt" een adres van het scherm en print dat op een envelop), PMAP (lijst van in het geheugen aanwezige programma's, ook EMS), WORLD (geschreven in TP4.0, leest de MPS- en MP1-files met coordinaten van de aardbol zoals bijvoorbeeld aanwezig op PCNL0389 t/m 0391).

Abonnement

Een abonnement nemen op 4 afleveringen van PCNL-DISK is heel eenvoudig. U bepaalt met ingang van welk nummer u een abonnement wenst, zoekt op de vierde pagina van deze PCNL-MEMO welk bestelnummer daarvoor van toepassing is en maakt het abonnementsbedrag over met vermelding van dit bestelnummer. Basisprijs voor een abonnement is ƒ 60,- (5.25 inch) of ƒ 80,-(3.5 inch). Uiteraard geldt ook hier een korting van 10% voor IBM-PC gg leden. Let op! Een abonnement kan ook ingaan bijvoorbeeld bij nummer 1. U ontvangt dan alle afleveringen in 1 keer. Afzonderlijke diskettes van PCNL-DISK zijn te bestellen via hun PCNL-nummer.

Programmeren

Onderstaand vindt u een overzicht van de diskettes uit de IBM-PC gg PDS Software Bibliotheek die vallen in de rubriek "zelf programmeren". In deze rubriek treft u programmeertalen, tutorials en een groot aantal programma's of functies en procedures geschreven in diverse programmeertalen. Specifieke hardware- of software-eisen indien van toepassing staan vermeld tussen haakjes. De rubriek is onderverdeeld in 9 catogoriën aan de hand van de programmeertaal. De IBM-PC gg brengt ook het PCNL-PROGRAMMEER pakket, een set van 10 diskettes speciaal voor de PC-gebruikers die zich niet willen beperken tot BASIC en kennis willen maken met assembler, pascal, C, Modula-2, Prolog, Xlisp, Forth, EBL en Ladybug (voor bestelinformatie zie de vierde pagina van deze PCNL-MEMO).

Programmeren: ALGEMEEN

PCNL0209 - SDA v3.0: Screen Design Aid: utility om programma schermen te ontwikkelen
PCNL0326 - Demo compiler en interpreter ontwikkelaar
PCNL0459 - GENESIS v1.0: maken van adventure spellen zoals beschreven in 'THE TRAVELLER BOOK', vol 1
PCNL0488 - EBL (Extended Batch Language) v3.06c: uitgebreide batch ontwerptaal
PCNL0533 - Demo die laat zien hoe programma's resident te maken zijn
PCNL0649 - PATCH v1.1: utility voor MINIX, de UNIX-achtige OS van A.S. Tannenbaum

Inhoud

Colofon

PCNL-MEMO is een uitgave van de IBM-PC gebruikersgroep, postbus 47, 7250 AA VORDEN. PCNL-MEMO verschijnt maandelijks integraal opgenomen in de HCCNieuwsbrief.

PCNL-MEMO

PCNL0677 - SE v1.00: scherm editor voor invoeren van data, met voorbeeldschermen, voor Basica/GWBasic, Turbo & ASCII/ANSI.SYS versies
PCNL0751 - Mogelijkheid om programma's te schrijven voor verschillende operating systems
PCNL0929 EN 0930 - Cross assembler voor de IBM 370 mainframe v3.2: bedoeld als educatief hulpmiddel voor studenten die geen toegang hebben tot IBM 370

Programmeren: ADA

PCNL0869 - ADA-TUTOR v1.01: inclusief AUGUSTA: compiler voor de ADA-subset (harddisk of 3,5 inch diskette)

Programmeren: ASSEMBLY

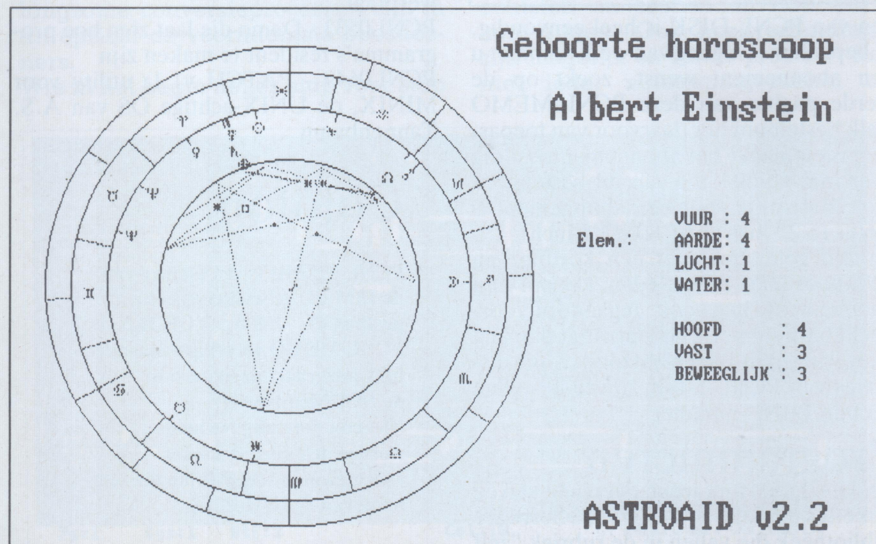
PCNL0129 - ASMTUT: assembler tutorial en enkele eenvoudige programma's geschreven in assembly
PCNL0196 EN 0197 - Language utilities: LOOK: kijken naar de geheugenplaats, DRAWLINE: routine om snel lijnen te trekken, UNDOS: verwijderen DOS-systeem file etc
PCNL0565 - SKELETON: assembly language programma, ONEKEY: eenvoudig TSR macro programma, IBMASM: informatie over de IBM assembler etc
PCNL0573 - CHASM, CHeap ASseMbler v4.09: tutorial in assembly language, uitgebreide informatie
PCNL0874 - A86 & D86 v3.0: Assembler en disassembler incl. hulpmiddellen bij het programmeren en debuggen

Programmeren: BASIC

PCNL0014 - RT: Basic preprocessor, verzameling programma's om een kleine database op te zetten en te onderhouden, MODEM7 etc
PCNL0017 - Een Assembler: in Basic, PCS: beheren diskette systeem
PCNL0033 - XREFMOD: Basic cross reference en listing, EDIT: eenvoudige editor in Basic, HIDEFILE, KEYMOVE etc
PCNL0098 - BASIC programma's (o.a. RASCAL BASIC v1.5) en een preprocessor MS BASIC
PCNL0204 - Invoerroutines in Basic en (Turbo)Pascal
PCNL0250 - BASIC XREF: BASIC cross reference generator, bijhouden van alle variabelen en utilities
PCNL0253 - PCINPUT: BASIC scherm generator
PCNL0272 - Subroutines en extenties: GETSP, SCROLL, QUICKC, JULIAN, SCRNDUMP etc
PCNL0280 - BASICAID: multifunctioneel BASIC utility, TBASIC: vertalen van gestructureerd BASIC naar MS-BASIC
PCNL0316 EN 0317 - (SNO)BASIC interpreter en voorbeeldprogramma's
PCNL0427 - WINDOW: toolbox voor Basic
PCNL0596 - Compiler Tools: GS-UNNUM, BASICREF, SQUISH33, RB58, PC-XREF4, LBAS, etc
PCNL0721 - Nederlandstalige subroutines: FILESDEM; demo-files in een venster, MENUDEMO: demonstratie menuroutines, VENDEMO: demo vensters etc (TURBO-BASIC)
PCNL0756 - ADVBAS: ADVanced functie bibliotheek voor de BASic compilers BASCOM 2 en Quickbasic 2-4
PCNL0757 - B-WINDOW: BASIC Windowing Toolbox
PCNL0767 - EXPLISTER v1.0: printer utility, BASICAID v5.2: uitbreiden of comprimeren programma's, etc

Programmeren: C

PCNL0099 - WC: tellen woorden/regels/karakters, LUMP: combineren tekstfiles, GREP: zoeken van een patroon in een file, XC: genereren cross reference, etc
PCNL0130 - Enkele procedures in 'C': geschikt voor beginners
PCNL0208 - CC: small-C compiler in C, source code en executable programma
PCNL0211 - Utilities/procedures (for C86/Lattice): XC, XENIX, SQ, GREP, MEMCLEAN, TPRINT etc
PCNL0212 - Utilities/procedures: CPCN, FRAME, FUNKEY, INKEY, SNAP, ZAPLOAD, ADDLF, UNTAB4 etc
PCNL0253 - Verschillende C-functies: TINKEY, FRAME, FUNKEY, ISCHECK, XC, STRING, TOWERS etc
PCNL0334 - Elementair C: collectie van C routines
PCNL0427 - C WINDOW: toolbox voor de C-compiler
PCNL0477 EN 0478 - C-TUTOR: introductiecursus, veel voorbeelden, tutorial sluit aan bij veel compilers
PCNL0570 - De Smet C source code's
PCNL0571 - Bibliotheek met window functies, documentatie en source code aanwezig
PCNL0572 - MicroSoft/C86 C sources: routines voor het omgaan met de cursor, data conversie en schermcontrole, XC: cross reference utility, ROFF: text formatter
PCNL0643 - TINY C: gebruik is het meest zinvol in combinatie met het boek 'Learning 'C' with TINY-C', CROBOTS: spel
PCNL0683 - SCI, v1.5: Small C Interpreter, bevat schermvullende editor, debugger en interpreter
PCNL0755 - STEVE MARGISON'S TURBO C LIBRARY
PCNL0758 - MC Windows Library for MicroSoft C v5
PCNL0759 - MC Windows Library for Turbo C
PCNL0805 - BOSE: Bose-Nelson sorteerroutine, CFLOW: uitprinten samenvatting hiërarchy in C programma's, SSORT: sorteerroutine etc
PCNL0806 - MAKE & VIEW: voor gebruik met BDS C compiler, MAKE: compile/link hulpmiddel (als>1 source file), TABIFY5, LTRI etc
PCNL0807 - TRANS: C elementary transcendentals, SOUND: hoofd voor C files, PROGS.C: een aantal algoritmen etc
PCNL0849 EN 0850 - TURBO C TUTORIAL v1.0: online tutorial voor de Turbo C programmeur, niet voor beginners, met voorbeeldprogramma's
PCNL0876 EN 0877 - WINDOW BOSS: programma om windows e.a. user-interface gerelateerde procedures in eigen programma's op te nemen
PCNL0878 - Source en executable 68000 C compiler, compilers' output is 68000 assembly language
PCNL0895 - CTASK: multitasking kernel voor MS-DOS, SGLASS: aardige grafische demo, TSKBUF: elementen die betrekking hebben op de buffer etc
PCNL0945 - PERSONAL C COMPILER v1.2b: krachtige C compiler van C ware, compatibel met v2.51 van DeSmet compiler
PCNL0970 - HIM: Human Interface Manager, bevat meer dan 350 macro's en functies, documentatie is zeer illustratief (310 pag.)
PCNL0972 - Library voor Turbo-C van Steven E. Margison

Programmeren: FORTH

PCNL0159 EN 0160 - FORTH language systeem van M. Perry en H. Laxen, met documentatie
PCNL0244 - 3 FORTH's: MVPFORTH, FORTH-H, FIG-FORTH
PCNL0357 - UNIFORTH: subset van (professioneel) Uniforth met volledige assembler, video editor en software floating point arithmetic

Programmeren: MODULA-2

PCNL0847 EN 0848 - MODULA-2 TUTORIAL v1.0: tekst en voorbeeldprogramma's
PCNL0893 - FITTED SOFTWARE TOOLS' MODULA-2 COMPILER v1.1: shareware Modula-2 compiler, ondersteunt module volgordes, gebruikt een large memory model etc (harddiske en 640 Kb)
PCNL0894 - Utilities om met Modula-2 compiler te werken en een leuk voorbeeld van een Modula-2 code

Programmeren: PROLOG

PCNL0324 - PDPROLOG v1.70: PD-versie of A.D.A. Prolog

Programmeren: XLISP

PCNL0360 - XLISP v1.6: object-oriented language, zonder source code

Public Domain Software

De nummering van de onderstaande diskettes is afkomstig uit de Public Domain & Shareware Bibliotheek van de IBM-PC gg. De genoemde PCNL-diskettes zijn verkrijgbaar op zowel 5,25 als 3,5 inch diskettes. De diskettes kosten ƒ 7,50 (5,25 inch) of ƒ 10,- (3,5 inch) per stuk. Alle diskettes zijn rechtstreeks te verkrijgen bij de IBM-PC gg (**niet** via de HCC bestelservice!). Voor bestelnummers e.d. zie de PCNL-bestelinformatie op de vierde pagina.

PCNL0981 T/M 0989 - ON-LINE BIBLE. Volledige (Engelstalige) tekst van de King James Bijbel op 9 diskettes. Met het bijgeleverde zoekprogramma is het mogelijk te zoeken op het voorkomen van woorden (los of in combinaties), voorvoegsels etc. De geselecteerde passages of specifieke delen van de bijbel kunnen ook geprint worden. NB. De files op deze diskettes moeten eerst geinstalleerd worden op een harddisk (ca. 3 MB) voordat ze geschikt zijn om mee te werken.

PCNL1003 en 1004 - ASTROAID v2.2. Nederlandstalig astrologieprogramma van J. Matthijssen op 2 diskettes. Het programma helpt beginnende en gevorderde astrologen bij het maken van geboortehoroscopen, aspectenlijsten, aspectentabellen, transit kalenders etc. Het programma voert alle vaak ingewikkelde berekeningen volledig automatisch uit maar interpreteert niet, dat moet de gebruiker zelf doen aan de hand van de tekeningen en tabellen die ASTROAID produceert. Een uitstekende gelegenheid om kennis te maken met astrologie. De tekeningen kunnen zichtbaar gemaakt worden op het scherm (CGA (niet zo mooi), Hercules of EGA) of geprint op papier (IBM Graphics of EPSON compatibel matrix printers). Op de diskette is beknopte informatie aanwezig, na registratie bij de auteur ontvangt u een uitgebreidere gedrukte handleiding.

PCNL1007 en 1008 - CREATIVITY PACKAGE. Twee diskettes met twee programma's, VERSIFIER v2.1 en THUNDER THOUGHT v2.1, en een boek genaamd "Think Thunder! and Unleash Your Creativity". Dit boek is tevens de handleiding voor THUNDER THOUGHT. De programma's en het boek hebben tot doel te helpen bij het ontwikkelen van nieuwe ideeen. De creativiteit wordt gestimuleerd door het combineren van gedachten en ideeen. Typisch Amerikaans, maar wel erg leuk. VERSIFIER is een gedichten generator. Het programma maakt gedichten, zgn. free style of haiku, van door de gebruiker opgegeven woorden.

PCNL1012 - GKAL v3.13, E88 & TED v1.0. GKAL is een calculatieprogramma voor het bijhouden van de cijfers van leerlingen. Het programma berekent in principe het gemiddelde, maar cijfers kunnen ook zwaarder of minder zwaar meegeteld worden. GKAL werkt met schone ASCII-bestanden. Daarom bevat deze diskette ook twee editors die schone ASCII leveren. E88 is een editor met vrijwel alle benodigde functies. TED is een piepkleine editor (3K!) met alleen de meest essentiele functies. Het bijzondere aan TED is dat het programma alle 256 ASCII-codes aankan en regels toestaat van oneindige lengte (<64K).

PCNL1013 - FILE MANAGERS & MENU UTILITIES. Deze diskette bevat twee file managers, FILE-MAN v3.21 en FMAN v1.0, en twee menuprogramma's, GALLERY v3.0 en UITZICHT v1.0. UITZICHT is een Nederlandstalig programma dat eenvoudig te installeren is en waarmee de gebruiker zelf zijn menu's kan definieren. Het bijzondere van FMAN en GALLERY is dat beide programma's werken met pictogrammen (zoals de MacIntosh), echter in tekstmode. Commando's worden gegeven door de pictogrammen aan te wijzen. FILE-MAN is een zeer krachtige file manager met 18 macro's, visuele directory trees, geformatteerde output, muisondersteuning etc.

```
408k Bytes used              « File Manager »                      A:\

Copy Files    Execute    Set Drive    View File    Modify File
Open Dir      Discard    Format Disk  Print File   Home

                                                               Page 1 of 2
Name            Date      Time     Kb  Name            Date      Time     Kb
ARCE     .COM   09-16-87  03:12am  7.0 GAMES    .MNU   12-22-88  10:42pm  4.8
ARCE     .DOC   09-27-87  04:14pm 12.7 INSTALL  .BAT   04-02-89  03:29pm  5.9
BOOT     .EXE   06-02-89  10:42am  5.4 LEES     .DIT   06-22-89  09:32am  0.8
FILE-MAN.COM    04-20-89  07:07pm 34.6 PCNL1013.IBM    08-21-89  04:05pm  2.9
FILE-MAN.DOC    04-27-89  02:23pm 26.9 READMEFI.RST    04-03-89  03:38pm  1.6
FM       .BAT   04-02-89  07:48am  0.0 UITZICHT.CNF    09-01-89  08:09pm  0.7
FMAN     .EXE   12-28-88  10:34am 92.0 UITZICHT.DOC    06-02-89  09:32am 21.8
GALLERY  .DOC   01-31-89  11:41am 29.6 UITZICHT.EXE    05-31-89  09:51pm 48.7
GALLERY  .EXE   12-28-88  11:15pm 90.6 UITZICHT.HLP    05-21-89  12:48am 20.6
Copy selected files to another drive or directory          F3=Sort  F10=DOS

                          *****  FMAN v1.0  *****
```

PDS Catalogus

Een volledige beschrijving van de inhoud van de diskettes kunt u vinden in de PDS Catalogus. De diskettebeschrijvingen van de PDS Catalogus staan op diskette. Helemaal compleet kost de nieuwe PDS Catalogus ƒ 50,-. Hiervoor ontvangt u een ringband en slipcase met daarin alle tot nu toe uitgebrachte delen (op dit moment 10!) met diskettebeschrijvingen (op 10 diskettes van 5,25 inch of 5 diskettes van 3,5 inch) en twee boekjes (de handleiding en een file/diskette-index). Zonder ringband/slipcase kost de complete PDS Catalogus ƒ 40,-. De (onder)delen van de PDS-catalogus zijn ook los verkrijgbaar.

Zie voor de bestelnummers e.d. de vierde pagina van deze PCNL-MEMO.

Bestelinformatie

Prijzen

Alle hieronder genoemde prijzen zijn inclusief BTW. en exclusief f 5,00 bijdrage porto en verzendkosten, tenzij nadrukkelijk anders is vermeld.
Leden van de HCC IBM-PC GG krijgen op alle artikelen en op de bijdrage verzendkosten 10% korting.

PCNL-software

Diskettes met programma's die beschreven staan in onze Public Domain en Shareware Catalogus. De prijzen zijn per diskette. Elk PCNL-nummer is een diskette. Als bij de beschrijving van een programma meer nummers staan vermeld is de prijs gelijk aan het aantal diskettes maal de diskette prijs.

Bij elke beschreven diskette is een PCNL-NUMMER vermeld. Het BESTELNUMMER van de diskette bestaat uit het 4-cijferige PCNL-nummer voorafgegaan door een 5 (voor levering op 5.25" diskettes) of voorafgegaan door een 3 (voor levering op 3.5" diskettes).
De PCNL-software is leverbaar op 2 disketteformaten:
a: op 5.25" diskette (360 kB DSDD 48 tpi)
prijs per diskette f 7.50
b: op 3.5" diskette (720 kB DS 135 tpi)
prijs per diskette f 10,00

PDS-Catalogus

Deze bevat de beschrijving van de PDS-programma's uit de bibliotheek van de HCC IBM-PC GG. Een complete PDS-C bestaat uit een ringband+slipcase, diskettetassen met daarin alle beschikbare 10 PDS-delen op diskette (op 10x5.25 of op 5x3.5") en in boekvorm a:handleiding gebruik PDS en bestelinformatie en b:indexen.
Elk PDS-deel bevat 100 diskettebeschrijvingen op diskette en het zoekprogramma PCNL-View.

De complete PDS-Catalogus kost f 50,00
bestelnummers: op 5.25" 58001,op 3.5" 38001

Zonder de ringband+slipcase is de prijs f 40,00
bestelnummers: op 5.25" 58002,op 3.5" 38002

Losse PDS-delen (100 diskettebeschrijvingen)
PDS deel 1 bevat de beschrijvingen van PCNL0001-PCNL0100, deel 2 die van PCNL0101-PCNL0200 enz.
Het meest recent is PDS deel 10 (PCNL0901-PCNL1000).
De prijs per PDS-deel is f 5,00
NB. Ook bij aflevering van 2 delen op 1x3.5" diskette blijft de prijs f 5.00 per PDS-deel Bestelnummers op 5.25"
PDS deel 1 :58101, deel 2 :58102,enz,deel 10 :58110
Bestelnummers op 3.5"
PDS deel 1 :38101, deel 2 :38102,enz,deel 10 :38110

PCNL-pakketten

Een vaste selectie van 10 PCNL-diskettes.
prijs op 5.25 inch f 60,00, op 3.5 inch f 80,00

bestelnummers op	5.25	3.5"
PCNL-STARTER-PAKKET (samengesteld uit PCNL0352,0481,0482,0485,0486, 0487,0520,0646,0647,0700)	58201	38201
PCNL-TURBOPASCAL-PAKKET (samengesteld uit PCNL0255,0332,0333,0479,0480, 0515,0536,0537,0544,0606)	58202	38202
PCNL-PROGRAMMEER-PAKKET (samengesteld uit PCNL0055,0176,0324,0330,0360, 0488,0573,0683,0893,0894)	58203	38203
PCNL-DOS-UTILITIES-PAKKET (samengesteld uit PCNL0320,0382,0471,0483,0597, 0598,0599,0648,0649,0682)	58204	38204
PCNL-GAMESPAKKET (samengesteld uit PCNL0178,0201,0351,0352,0353, 0355,0496,0527,0542,0674)	58205	38205

PCNL-DISK

Electronisch magazine op diskette. Een abonnement geldt voor 4 afleveringen van tenminste 2 diskettes. Abonnees ontvangen nieuwe PDS-delen gratis.
Een abonnement kan met ingang van elke (verschenen of toekomstige) aflevering ingaan.
Uitgekomen afleveringen:
1=nov87(PCNL0701,0702),
2=mrt88(PCNL0739,0740),
3=sep88(PCNL0809,0810,0811),
4=dec88(PCNL0861,0862),
5=mrt89(PCNL0933,0934,0935)
6=jul89(PCNL1001,1002)
7=sep89(PCNL1023,1024)

prijs op 5.25" f 60,00, op 3.5" f 80,00
De abonnementskosten zijn inclusief verzendkosten.
(Bij alle andere artikelen bedragen die f 5,00.)

Bestelnummers op 5.25"
Afl 1 t/m 4: 59001, Afl 2 t/m 5: 59002 enz. Met ingang van afl. 7 (t/m 10): 59007
Bestelnummers op 3.5"
Afl 1 t/m 4: 39001, Afl 2 t/m 5: 39002 enz. Met ingang van afl. 7 (t/m 10): 39007

Ringbanden,Slipcases

PCNL-Ringband blauw met 38 mm mechaniek
bestelnummer 73101
PCNL-Slipcase blauw, passend om de PCNL-ringband bestelnummer 73201
prijs per ringband(73101) of slipcase(73201)
bij 1 st.10.00, bij 5 st. 9.50,bij 10 st. 9.25,
bij 20 st. 8.50, bij 40 st. 8.00

Diskettetassen

Diskettetassen zoals gebruikt in de PDS-catalogus
voor 3.5" diskettes bestelnummer 75301
voor 5.25" diskettes bestelnummer 75501
per st. 2.00, bij 10 st. 15.00
bij 20 st. 25.00, bij 50 st. 55.00

Diskettes:

Voor lege diskettes gelden verschillende prijzen.
Bij gelijktijdige aanschaf van PCNL-diskettes:

		per doos	3M	RPS	TDK
5.25"	360 kB	f 17.50	59501	59502	59503
	1.2 MB	f 35.00	59521	59522	59523
3.5"	720 kB	f 35.00	39531	39532	39533
	1.44 MB	f 80.00	39541	39542	39543

per 5 diskettes met software kan 1 doosje lege diskettes worden afgenomen.

Zonder gelijktijdige aanschaf van PCNL-diskettes:

per doos		3M		RPS	
5.25 inch	360 kB	25.00	59601	25.00	59602
	1.2 MB	57.50	59621	47.50	59622
3.5 inch	720 kB	52.50	39631	50.00	39632
	1.44 MB	110.00	39641	110.00	39642

per doos		TDK	
5.25 inch	360 kB	25.00	59603
	1.2 MB	52.50	59623
3.5 inch	720 kB	47.50	39633
	1.44 MB	100.00	39643

Boekjes

Handleiding PDS (met o.a. aanwijzingen voor het gebruik van PDS-software) bestelnr: 62101 f 5.00
Indexen PDS (filenames t/m PCNL0800):62201 f 5.00

Porto en verzendkosten

Bijdrage porto en verzendkosten f 5.00
Behalve een bedrag voor de artikelen die u wilt bestellen voegt u per zending 1 maal een bedrag van *f* 5,00 toe als bijdrage porto en verzendkosten. Dit bedrag geldt voor binnen- en buitenlandse bestellingen. Allleen de prijzen voor abonnementen op het electronisch magazine PCNL-DISK zijn inclusief porto en verzendkosten.

Correspondentie:

Bij correspondentie n.a.v. bestellingen wordt u verzocht altijd zoveel mogelijk gegevens te vermelden, zoals uw postcode, naam en adres, telefoonnummer, zaken die van belang zijn bij het opzoeken van overboekingen zoals datum van uw afschrijving, verzenddatum van uw brief, het kenmerk van onze factuur.
Het verstrekken van onvoldoende gegevens leidt minimaal tot vertraging.

Bestellen en levering:

Als u in het bezit wilt komen van PCNL-artikelen dan dient u het bedrag voor de artikelen en de verzendkosten bij vooruitbetaling te voldoen onder vermelding van de bestelnummers van de gewenste artikelen.
Pas na ontvangst van uw betaling wordt tot afhandeling van uw bestelling overgegaan.
(De HCC IBM-PC GG werkt NIET met acceptgiro's en maakt GEEN gebruik van de Bestelservicekaartjes.)

Betaling

Betaling is mogelijk op de volgende manieren:
- door overmaking op onze Postbankrekening. U zendt uw girooverschrijvingskaart naar de giro. Bij de mededelingen of achterop het formulier kunt u de bestelnummers vermelden.
- door overmaking op onze bankrekening. U zendt uw bankopdracht naar uw bank. Bij de mededelingen kunt de bestelnummers vermelden. Indien u te weinig ruimte heeft stuurt u een tevens een brief met de bestelnummers en deelt daarin mee dat betaling via de bank volgt.
- door een brief naar ons adres te zenden met de BESTELNUMMERS en een VOLLEDIG (naam-,datum,bedrag, pasnummer) ingevuld gegarandeerd betaalmiddel zoals betaalcheque,eurocheque of girobetaalkaart in te sluiten.

Het verschuldigde bedrag:

Voeg aan het totaalbedrag van de artikelen eenmaal het bedrag van f 5,- porto en verzendkosten toe.
Leden van de HCC IBM-PC gg krijgen op het zo berekende bedrag 10% korting. Zie ook bij korting.

Besteladres:

PCNL, Postbus 115, 7250 AC Vorden
Postbankrekening 61125
Bankrekening 51 09 89 284 of
36 64 13 600
Informatie over gedane bestellingen:
tel. 05752-1881(kantooruren), fax 05752-1382

Aflevering:

Aflevering vindt in het algemeen plaats binnen twee weken na ontvangst van de betaling.

Korting:

Alleen leden van de HCC IBM-PC GG komen in aanmerking voor 10% korting. Ruime info hierover in HCC Nieuwsbrief 116, blz.57. Leden hebben linksonder op hun HCC lidmaatschapskaart IB staan.
Als u er zeker van wilt zijn dat u in aanmerking komt voor de korting, stuur dan een volledig ingevuld ledeadministratiekaartje voor of gelijk met uw bestelling naar Vorden. Wij checken dan of u al lid bent en geven u zonodig door aan de HCC. Alleen als IB op uw lidmaatschapskaart staat en deze meer dan twee maanden in uw bezit is of als u al eens eerder korting heeft gekregen of als u een (extra) ledenadministratiekaartje inzendt, mag u de 10% korting onmiddellijk afhouden. Het vermelden van uw HCC-lidnummer maakt de controle op lidmaatschap van de IBM-PC GG eenvoudiger.
Nieuwe leden wordt verzocht er rekening mee te houden dat het enige tijd duurt voor we hun aanmelding als lid doorkrijgen van de HCC.
Het extra ledenadministratiekaartje is dan ook geen overbodige zaak.

Leverbare artikelen:

Bij de HCC IBM-PC GG zijn alleen artikelen verkrijgbaar die staan vermeld op de PCNL-memopagina's of op bladzijden waar duidelijk HCC IBM-PC GG is aangegeven. Let ook op de aanduiding PCNL. Wij kunnen geen artikelen leveren die bij andere gebruikersgroepen of bij de HCC-bestelservice worden vermeld.

Gestage groei HCC

Het aantal computergebruikers is vooral onder invloed van de PC privé-projecten stormachtig gegroeid. Inmiddels zijn veel van deze projecten afgerond en lijkt het er op dat er sprake is geweest van een tijdelijk verschijnsel. Het aantal computergebruikers zal ook de komende jaren ongetwijfeld verder groeien, maar dit proces zal geleidelijker verlopen.
Vanzelfsprekend is dit ook merkbaar binnen de HCC.
Aan veel PC privé-projecten was een lidmaatschap van de HCC verbonden. Een deel van die groep beginnende computergebruikers is na dit eerste jaar lid gebleven, anderen hebben hun lidmaatschap niet verlengd.
Het bestuur is van oordeel dat de individuele deelnemers aan PC privé-projecten ook in de toekomst moeten kunnen rekenen op ondersteuning door de HCC, zoals dat trouwens voor ieder lid geldt, maar er wordt niet naar gestreefd om actief deel te nemen aan nieuwe PC privé-projecten.
Een positief gegeven is dat de HCC, nu er nauwelijks nog PC privé-projecten worden opgezet, tóch een geleidelijke groei doormaakt. Het tempo waarin dit gebeurt ligt uiteraard lager dan in de hoogtijdagen van de PC privé-projecten, maar dat is op zichzelf niet ongunstig voor de vereniging. Het bestuur streeft er niet naar om de groei bewust af te remmen, maar wil wél voorkomen dat al te grote 'golfbewegingen' ontstaan.
Een rustig groeitempo stelt de afdelingen en de gebruikersgroepen van de HCC in staat de 'nieuwkomers' op te nemen in hun organisatie en hen de aandacht te geven die zo nodig hebben.
Vanzelfsprekend zal er alles aan worden gedaan om de HCC ook de komende jaren aantrekkelijk te houden als vereniging van computergebruikers.

Bestuur HCC

HCC Dagen

Het organisatieteam van de HCC Microcomputer Dagen is druk bezig met de voorbereidingen voor de dertiende editie van dit gebeuren, dat op 24 en 25 november wordt gehouden in de Utrechtse Jaarbeurs.
Het thema is dit jaar: 'De computer compleet'. Er worden circa vijftigduizend bezoekers verwacht.
Verschillende lezers van de HCC Nieuwsbrief hebben inmiddels gereageerd op de oproep in dit blad om een steentje bij te dragen aan het succes van de HCC Dagen.
Wij zullen trachten om al uw ideeën en op- en aanmerkingen zoveel mogelijk 'mee te nemen' in de opzet.

Het organisatieteam van de HCC Dagen

Verenigingsnieuws

Fido-net is een bulletin board systeem voor berichten-uitwisseling door HCC-leden.

Fido Naam	Fido-node	Sysop	Telefoon		Sponsor
Fido-HCC-Alkmaar-1	028	Peter van Diepen	072-126783	abcd	-
Fido-HCC-Almelo-1	021	Jan Verschaeren	05490-62542	abcd	HCC
Fido-HCC-Almere-1	038	Henk Slegh	03240-38702	abcd	Ormas bv
Fido-HCC-Amersfoort-1	013	Evert Bruinsma	033-950750	abcd	HCC
Fido-HCC-Amstelveen-1	040	Eltjo Huisman	020-472021	abcd	Hewlett Packard Nederland
Fido-HCC-Amsterdam-1	011	Olf van Reijen	020-154154	abcd	ABN
Fido-HCC-Apeldoorn-1	025	Ron Goossen	055-211811	abcd	Centraal Beheer
Fido-HCC-Apple.gg	107	Jan Willem Oomen	015-622421	abcd	Apple Nederland bv
Fido-HCC-Auditief-Gehandicapten.gg	117	Lud van der Garde	030-315317	abcd	-
Fido-HCC-Bliep	110	Chiel Heybloem	01623-14722	abcd	
Fido-HCC-Brielle-1	012	Andre Visser	01810-15600	abcd	Infó Products Holland bv
Fido-HCC-Commodore.gg	108	Hans Kessels	04760-77487	abcd	Commodore Nederland
Fido-HCC-Den Haag-1	026	Jan de Vries	070-936969	abcd	HCC
Fido-HCC-Eindhoven-1	014	Hans van Melis	040-481792	abcd	HCC
Fido-HCC-Emmen-1	031	Jan Leijerweerd	05910-21000	abcd	Cyco/Wordperfect Europe/ Academic Service
Fido-HCC-Gouda-1	030	Hans Ligthelm	01820-22314	abcd	Multiware
Fido-HCC-Groningen-1	019	Jan Maarten Langbroek	050-772950	abcd	HCC
Fido-HCC-Herpen-1	027	Frans Boeyen	04123-2332	abcd	LCI
Fido-HCC-Hoorn-1	020	Frank Bieri	02290-34046	abcd	Infotheek bv
Fido-HCC-Hoorn-2	033	Henk de Hen	02290-17748	abcd	-
Fido-HCC-IBMPC.gg	101	Ton Derks	08859-52370	abcd	IBM Nederland bv
Fido-HCC-Leeuwarden-1	041	Klaus Spithost	058-671351	abcd	HCC
Fido-HCC-Leiden-1	015	Jan Bregman	071-142014	abcd	
Fido-HCC-Middelburg-1	022	Jaap Delvoye	01180-34336	abcd	HCC
Fido-HCC-Mill-1	032	Ton Derks	08859-54500	abcd	Computershop Libo bv
Fido-HCC-Modelbaan-automatisering.gg	124	Lex van der Loo	079-422334	abcd	HCC
Fido-HCC-MSBoss-Oost	116	Mark Rebers	08360-26515	abcd	
Fido-HCC-MSBoss-West	121	Ed van der Bent	020-982155	abcd	Siemens
Fido-HCC-MSX.gg	102	Joop Zwart	072-338228	abcd	Micro Technology/ MSX Computer Magazine
Fido-HCC-Nijmegen-1	037	Rene Janson	080-788405	abcd	Wesseling Elektronika
Fido-HCC-Olivetti.gg-1	106	Majel Migo	079-610438	acde	HCC Olivetti gg
Fido-HCC-Olivetti.gg-2	112	Hero Bruinsma	05980-93025	abcd	HCC Olivetti gg
Fido-HCC-Olivetti.gg-3	113	Theo vanLottum	076-870519	abcd	HCC Olivetti gg
Fido-HCC-Olivetti.gg-4	115	Remco Slegh	03240-41871	abcd	HCC Olivetti gg
Fido-HCC-Olivetti.gg-5	118	Roelof Beverdam	053-337444	abcd	HCC Olivetti gg
Fido-HCC-Olivetti.gg-6	119	Johan van Wingerden	010-4776746	abcd	HCC Olivetti gg
Fido-HCC-Olivetti.gg-7	120	Bernard Bodt	08303-12998	abcd	HCC Olivetti gg
Fido-HCC-Olivetti.gg-8	122	Inno Frencken	02522-33245	abcd	HCC Olivetti gg
Fido-HCC-Olivetti.gg-9	123	Ruud van der Linden	055-413377	abcd	HCC Olivetti gg
Fido-HCC-Olivetti.gg-10	125	Hans van Baalen	045-215877	abcd	HCC Olivetti gg
Fido-HCC-Politie&Comp.-gg	126	Ruud Weteling	072-157891	abcd	Tulip Computers
Fido-HCC-Rotterdam-1	029	Ed Rijnhout	010-4834256	abcd	PCP the Netherlands
Fido-HCC-Shareware	114	Wim Loerakker	01821-3014	abcd	Datashare bv
Fido-HCC-Sharp.gg	103	Henk Slegh	03240-38866	abcd	Ormas bv
Fido-HCC-Sittard-1	016	Leo Reijnen	04755-2041	abcd	HCC
Fido-HCC-Soft-Airmail	109	Erwin Hoogzaad	053-892704	abcd	Siemens nv
Fido-HCC-Steenwijk-1	042	J.M.J. Groenendijk	05210-88583	abcd	Nokia Data
Fido-HCC-SWBoss	104	Henk Jansen	079-317774	abcd	HCC
Fido-HCC-Techstand	500	Hanno van der Maas	01860-15579	abcd	Zero bv
Fido-HCC-Tilburg-1	036	Martien Gerla	013-563150	abcd	Geveke Electronics
Fido-HCC-Utrecht-1	034	Peter Noy	030-945975	abcd	Vicorp
Fido-HCC-Venlo-1	023	Joep Niessen	077-822522	abcd	Simac
Fido-HCC-Zoetermeer-1	024	Jean-Pierre Verheij	079-423335	abcd	HCC
Fido-HCC-Zwolle-1	018	John Broek	038-547425	abcd	HCC
Fido-HCC-Zwolle-2	039	Willem Groeneveld	038-547161	ac	Dirksen Opleidingen
Fido-HCCN-Redactie	402	Jan Leijerweerd	03403-78220	acd	-
Fido-Dosmenu-Service	213	Adrie Verkuil	03240-19797	acd	-
Fido-Gezondheidszorg	211	Ruud van der Linden	055-337951	abcd	-
Fido-IFG	210	Andre Schager	050-416073	abcd	-
Fido-Infoboard	206	Joop Mellaart	04780-88119	acd	-
Fido-Intra-bbs	208	Fred Theunissen	04780-89612	abcd	-
Fido-John	204	John Pansters	040-531453	abcd	-
Fido-NOS-Hobbyscoop	202	Joop Engels	035-45395	abcd	-
Fido-SCO-Narwal	209	Aad Nienhuis	020-279804	abcd	-
Olivetti-Qbbs	215	Andre de Lange	01729-9549	abcd	HCC Olivetti gg

a = 300/300 baud; b = 1200/75 baud; c = 1200/1200 baud; d = 2400/2400 baud; e = 19.200 PEP Line setting: [baudrate], 8, N, 1

AFDELINGEN

De Hobby Computer Club is een zelfstandige vereniging, voor allen die belangstelling hebben voor of zich bezig houden met het bouwen, programmeren en/of gebruiken van micro-computers.

Contributie
De contributie voor 1989 bedraagt ƒ 55,–. (Basiscontributie inclusief lidmaatschap één gebruikersgroep. ƒ 5,– extra per gebruikersgroep meer dan één. Bij aanmelding in de loop van het jaar geldt een gereduceerd tarief. Tevens wordt bij aanmelding éénmalig ƒ 10,– inschrijfgeld in rekening gebracht.

Deze staat vermeld op de u toegezonden acceptgirokaart. Beëindiging van het lidmaatschap is mogelijk per einde van het kalenderjaar. Opzegging van het lidmaatschap per briefkaart (voor 1 november) aan de HCC. Bij tussentijdse opzegging van het lidmaatschap vindt geen restitutie plaats van de contributie. Wel worden de te verschijnen HCC Nieuwsbrieven voor het lopende kalenderjaar toegezonden.

1. Aanmelding als lid door invullen en inzenden van de achterin dit blad afgedrukte aanmeldingskaart. Vergeet niet een postzegel te plakken.
2. Adreswijzigingen zo snel mogelijk doorgeven aan de HCC via de achterin dit blad afgedrukte briefkaart.
3. Indeling in een afdeling vindt automatisch plaats op postcode.
4. Indeling bij een gebruikersgroep moet u zelf opgeven.

Vermeld in al uw correspondentie, bij uw bestellingen, adreswijzigingen en dergelijke steeds uw lidmaatschapsnummer en postcode. Dit bespaart ons veel zoekwerk. Uw lidnummer staat elke maand op de adresstrook van de HCC Nieuwsbrief.

De HCC Afdelingen, die per regio zijn ingedeeld, geven de HCC-er algemene informatie. In de cursussen en/of lezingen, die door hen worden georganiseerd, komen verschillende interessante onderwerpen op het gebied van 'micro-computing' ter sprake. Eenmaal in het bezit van een systeem kan de HCC-er zich aansluiten bij een van de vele gebruikersgroepen. Op de bijeenkomsten die door deze groepen worden belegd, kan de HCC-er in een gezellige sfeer kennis uitwisselen waardoor het gebruik van zijn machine nog plezieriger wordt.
Hieronder staan de afdelingen en gebruikersgroepen vermeld met hun contactpersoon.

Afdeling Almere
Paul van Balken, 03240-31689 (18.30-21.00)
Dillepad 14, 1314 KB Almere

Afdeling Amsterdam
Theo Nicola, 020-265390 (19.00-21.00)
Postbus 61289, 1005 HG Amsterdam

Afdeling Apeldoorn
J.H.T. Benda, 055-426292 (18.30-21.00)
Postbus 20218, 7302 HE Apeldoorn

Afdeling Arnhem
Hans Drexler,
Semmelinkstraat 30, 6512 JT Nijmegen

Afdeling Breda
Jan Douwes,01608-35391 (19.00-21.00)
Waldhoornlaan 104, 4876 BE Etten-Leur,
Postbus 1931, 4801 BX Breda

Afdeling Den Haag
Theo Spinders, 079-612180 (18.30-21.00)
Postbus 71740, 2507 BH Den Haag

Afdeling Den Helder
L. Visser, 02230-21865 (18.30-21.00)
Lijsterstraat 22, 1781 WD Den Helder

Afdeling Eindhoven
040-835703

Afdeling Friesland
Jaap Stok,058-152796
Postbus 1079, 8900 CB Leeuwarden

Afdeling Groningen
Herman Hegge, 050-272711 (18.30-21.00)
Postbus 1650, 9701 BR Groningen

Afdeling Haarlem
J. den Nieuwenboer, 02550-13331,
Fazantenlaan 22, 1971 KL IJmuiden

Afdeling Hoorn
Sjaak Sneek, 020-457214
Uilenstede 194, 1183 AP Amstelveen

Afdeling Leiden
Hans Baak, 01717-8622
Roerdomperf 21, 2251 WX Voorschoten

Afdeling Nijmegen
René Janson
Krayenhofflaan 21, 6541 PN Nijmegen

Afdeling Noordoost Brabant
Nico Koppers, 073-137644 (18.30-21.00)
Postbus 2281, 5202 CG 's-Hertogenbosch

Afdeling Rotterdam
M. Alstede, 01879-3178
Haveneind 21, 3252 LE Goedereede

Afdeling Sittard
Ad Hoogenboezem, 04748-1695 (18.30-21.00)
Salmenhofweg 5, 6095 BX Baexem

Afdeling Steenwijk
Cor Hilbrink
Linthorst Homanstraat 40,
8384 EG Wilhelminaoord

Afdeling Tilburg
C. A. F. S. Scholberg, 013-424401 (18.30-21.00)
Juraweide 308, 5022 LG Tilburg

Afdeling Twente
M. Mensink, 053-330082 (18.30-21.00)
Postbus 3801, 7500 DV Enschede

Afdeling Utrecht
Hans Verbeek, 035-47825 (18.30-21.00)
Leeuwenstraat 28a, 1211 EV Hilversum

Afdeling Venlo
Jan Peeters, 04765-1693 (18.30-21.00)
Postbus 8029, 5993 ZG Maasbree

Afdeling Zeeland
Mw. J. H. Berghuijs-Goris, 01185-1680 (overdag)
De Boisotstraat 45, 4371 BL Koudekerke

Afdeling Zoetermeer
Guido Melief, 079-313195 (18.00-22.00)
v. Boisotring 64, 2722 AD Zoetermeer

Afdeling Zwolle
G. Weide, 038-543381 (18.30-21.00)
Chopinstraat 37, 8031 ZH Zwolle

GEBRUIKERSGROEPEN

1802 gg
Jan Waldorp, 023-286808 (18.30-21.00)
Crayenesterlaan 85, 2012 TJ Haarlem

2650 gg
Joep Reits, 074-424117 (18.30-21.00)
Oelerweg 98a, 7555 GW Hengelo

6500 gg
J. Beyer, 015-134269 (18.30-21.00)
Bastinglaan 7, 2614 GP Delft

68' gg
Pieter Schiphorst, 02159-35211 (18.30-21.00)
Lange Heul 394a, 1403 NZ Bussum

68000 gg
D. A. H. van Beek,
Friezenpoort 3, 3991 JH Houten

Advance gg
Postbus 86, 5201 AB Den Bosch

AIM-65/PC-100 gg
A. J. Tuinhout, Postbus 505, 2600 AM Delft

Amstrad/Schneider gg
Ernst Pereira, 015-131048 (niet 18-20)
R. de Beerenbrouckstraat 31, 2613 AS Delft

Apple gg
Postbus 23396, 3001 KJ Rotterdam

Aquarius gg
N. v. d. Laan, 079-211493 (18.30-21.00)
Herikerberg 72, 2716 EX Zoetermeer

Artificiële Intelligentie gg
Paul Guijt, 020-476637, Van Heuven
Goedhartlaan 677, 1181 KX Amstelveen

Astrologie gg
H. Leefkens, 01720-34665
Schuberthof 90, 2402 GL Alphen a/d Rijn

Atari gg
R. Aerts
Broekerwaard 102, 1824 EV Alkmaar

Auditief Gehandicapten gg
L. van der Garde
Cornelis Evertsenstr. 27, 3572 JR Utrecht

BigBoard gg
Erwin Hoogzaad
Schiestraat 46, 7523 TH Enschede

Bondwell/Elci gg
Henk v. d. Hoeven, 010-4359313 (18.30-21.00)
Schiedamseweg 38, 3134 BL Vlaardingen

C gg
Postbus 89
6930 AB Westervoort

Commodore/Compet gg
Henk Lurvink, 020-267887 (20.00-22.00)
Postbus 2, 3984 ZG Odijk

Compucolor gg
Jaap Severein, 02207-19954 (18.30-21.00)
Bergkristal 36, 1703 EC Heerhugowaard

CS/SWTPC/09 gg
dhr. P. G. Waldman, 075-172719 (na 20.00)
Molenveld 24, 1541 SK Koog a/d Zaan

DAI gg
H. Rison, 04490-48863
Luxemburgstraat 17, 6164 BS Geleen

Datacommunicatie gg
Vacature

DOS gg
Ron Scheepers, 03212-1653 (18.30-21.00)
Langs de Bogen 16, 8255 GG Swifterbant

Exidy Sorcerer gg
Charles Netteler, 010-4330493 (18.30-21.00)
Pr. Hendrikstraat 3d, 3071 LG Rotterdam

Forth gg
Vic van de Zande, 033-941671 (18.30-21.00)
Finnmark 7, 3831 JE Leusden

G2 gg
W. H. Klijn, 01623-17501 (18.00-22.00)
Helfrichstraat 7, 5102 VH Dongen

Genealogie gg
J. B. van der Schoot
Amstellaan 2, 2105 VE Heemstede

IBM PC gg
Johan Hageman
Postbus 1169, 1200 BD Hilversum

Kunst, ontwerp en vormgeving gg
Robert Borst, 04163-72271 (18.30-21.00)
Kasteeldreef 30, 5151 RS Drunen

Logo gg
W. Heyster, 08380-21306
Annadaal 96, 6715 JC Ede

Modelbaan gg
J. van den Oever, 079-512060
Valenberg 29, 2716 LP Zoetermeer

MSX gg
F. Thijssen, 08850-22780
Ganzenbroek 21, 5437 BL Beers

NewBrain gg
Menno Stevens, 020-924137 (20.00-22.00)
Postbus 4494, 1009 AL Amsterdam

Olivetti gg
Postbus 232, 2910 AE Nieuwerkerk a/d IJssel

Onderwijs gg
Postbus 338
1600 AH Enkhuizen

P2000 gg
Lambert Knapen, 02942-2204 (maandag
20.00-22.00)

Pascal gg
Piet Hermkens, 033-614593 (18.30-21.00)
Scheltemalaan 21, 3817 KR Amersfoort

Politie & Computers gg
A. van Rheenen, Molenhei 37
5262 TP Vught

Postzegel gg
D. B. Bezemer, Elzendreef 187
2272 CL Voorburg, 070-873650

Sharp MZ gg
J. Bancken, 033-945286 (20.00-22.00)
Lis 14, 1273 CD Huizen

Sinclair gg
T. Molenaar, 01670-66845 (18.30-21.00)
Postbus 76, 2260 AB Leidschendam

Tandy gg
P. Huisman, Herculesstraat 4
3204 AL Spijkenisse

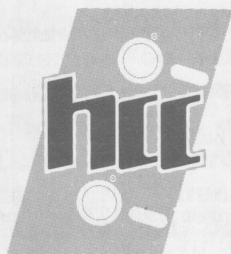
Tulip gg
J. van Noordwijk, 030-290124 (19.00-21.00)
Postbus 6, 3734 ZG Den Dolder

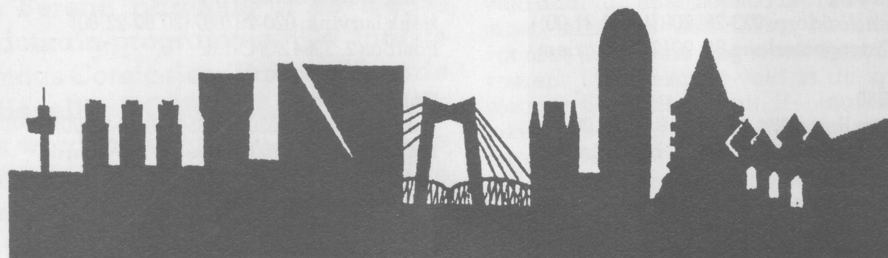
Unix gg
Hans Oey, 03402-32100 (8.30-17-00)
Vosseweide 92, 3437 TE Nieuwegein

Zenith/Heath gg
Han Nieuwland, 020-189304
1e Helmerstraat 101, 1054 DM Amsterdam

PROFIEL

Een optimale ondersteuning aan de leden op velerlei computergebied, waarbij THE SKY THE LIMIT is. Dat is de doelstelling die het geheel vernieuwde bestuur in 1989 en 1990 nastreeft. De bijeenkomsten vormen zo'n ondersteuning. Vanaf oktober worden er maandelijks op een geheel nieuwe lokatie in het centrum van Rotterdam centrale bijeenkomsten gehouden én zijn er elke maand regionale bijeenkomsten.

ROTTERDAM

SECRETARIAAT: Haveneind 21, 3252 LE GOEDEREEDE

De HCC afdeling Rotterdam is één van de grootste afdelingen binnen de Hobby Computer Club. Ruim 10 % van het aantal HCC-leden woont binnen het gebied van de afdeling. Voor onze leden hebben we een scala van activiteiten beschikbaar, die zich elke maand uitbreiden, maar ook in aantal toenemen. Dat vergt een goede organisatie, om het peil te handhaven en waar mogelijk te verhogen.

ORGANISATIE Het bestuur bestaat uit vijf leden. Zij hebben elk een specifieke taak, ondersteund door diverse bestuursmedewerkers. Deze mensen dragen zorg voor de uitvoering van het bestuursbeleid. Zo zijn voor alle activiteiten personen belast met de organisatie daarvan. De verantwoordelijkheid ligt echter bij het bestuur.

BELEID IN 1989 EN 1990 Het bestuur heeft voor deze jaren een beleidsplan uitgestippeld, genaamd: De SKY IS THE LIMIT. Sinds april wordt deze lijn gevolgd. De bijeenkomsten worden steeds drukker. De opgezette activiteiten groeien in aantal en grootte. Er is een behoorlijke ledenaanwas en een groot enthousiasme. Met (steeds meer) vereende krachten wordt op Rotterdamse wijze de zaak verder opgebouwd.

REGIOVORMING De afdeling is verdeeld in regio's: Dordrecht, Gouda, Hoekse Waard, Goeree-Overflakkee en Voorne Putten. Met ingang van deze maand organiseren we wisselend een regionale bijeenkomst. Bij voldoende belangstelling kunnen de bijeenkomsten hier misschien zelfstandig gaan draaien, zodat de leden dichter bij huis van onze activiteiten gebruik kunnen maken. De data staan in de agenda.

DE ACTIVITEITEN VAN DE AFDELING
- centrale en regionale bijeenkomsten
- gratis computerboekenbibliotheek
- gratis PD-software bibliotheek
- kostprijs CD-ROM, PD-software
- HCC-Rotterdam floppies
- herinkten van printerlint
- HCC Rotterdam verkoopservice
- gratis modemuitleen
- WP, dBase III+ en MS-DOS cursus
- voorlichtingsavonden en demonstratraties van computertoepassingen
- werkgroepen computergebruik
- gratis gebruik van eprombrander
- gratis PC-gebruik (12 PC's!)
- maken van laserprints
- fotokopieerservice.

INFORMATIELIJNEN Voor IBM, PC, DOS en programmeervragen: 010-4102261. Voor de agenda van bijeenkomsten en alles hierboven: 01879 - 3178. Via het modem : 01810-15600.

CENTRALE BIJEENKOMSTEN Elke derde donderdag in het bruisende hart van Rotterdam, nabij de Willemsbruggen en station Blaak, op de Burg. van Walsumweg 876, in het gebouw van de Computerette. Een bord en een vlag aan de gevel van het pand geven onze lokatie aan.
In dat gebouw hebben we de beschikking over diverse ruimten. Zo is er een PD- en CD-software ruimte met twaalf PC's. Er is een centrale ruimte voor boeken-, modem- en andere uitleenactiviteiten. Er zijn fotokopieerapparaten, een laserprinter en binnenkort een plotter en digitizer tot onze beschikking. Een ruimte is beschikbaar voor demonstraties voor computertoepassingen. Twee kleine ruimten zijn beschikbaar voor diverse toepassingen.

ROUTE AANDUIDING Met openbaar vervoer stap je uit op station Blaak. Je loopt onder de kubuswoningen door en ziet aan de rechterkant de HCC afdeling ROTTERDAM vestiging. Met de auto rij je richting de Willemsbruggen en daarna richting Blaak. Ook dan ga je onder de kubuswoningen door.

Huisvesting centrale bijeenkomsten in Rotterdam centrum. Elke derde donderdag avond in een levendig deel van de binnenstad, de Oude Haven, nabij station Blaak en de Willemsbruggen.

T E S T

ES, Exidy Sorcerer gebruikersgroep

In 1990 bestaat de ES gg tien jaar. Het is daarom prettig ons nu, beter laat dan nooit, in de HCC Nieuwsbrief voor te kunnen stellen.

ONTSTAAN Voor de cursus Microcomputers 2 (1979) bood Teleac de cursisten voor een (destijds) redelijke som de gelegenheid een microcomputer aan te schaffen, zodat de lessen ook in de praktijk konden worden getoetst. Doordat de DAI-computer niet tijdig kon worden geleverd, kon uit een aantal andere computers een keus worden gemaakt, waarbij geadviseerd werd de Exidy te kiezen. Velen hebben toen inderdaad gekozen voor de Exidy Sorcerer, op basis van de complete uitrusting en de vele extra mogelijkheden ten opzichte van de overige computers in de aanbieding.
In 1980 heeft een groep enthousiasten zich sterk gemaakt voor het stichten van een landelijk werkende gebruikersgroep binnen de HCC. Na de oprichting, die op de HCC Dag in Breda (Turfschip) in datzelfde jaar geleid heeft tot de vorming van het definitieve bestuur, heeft de ES gg een stormachtige ontwikkeling doorgemaakt, zowel in groei als in ontplooiing van aktiviteiten. We mogen rustig stellen dat de oprichting van de ES gg voor een flinke groei van het HCC-ledental heeft gezorgd!
De jaren en de komst van modernere computers hebben duidelijk aan het ledental van de ES gg geknaagd, maar nog steeds verheugen we ons in de belangstelling van ruim 450 HCC-leden. Het aantal abonnees op ons periodiek ligt rond de 400.

DE COMPUTER De Exidy Sorcerer is een rond de Z80 microprocessor opgebouwde computer met een 8-bits databus. De klokfrequentie bedraagt 2.1 MHz.
Op grafisch gebied heeft de Exidy Sorcerer een pluspunt: men kan zelf tekens definiëren en onder toetsen opslaan of bewaren als file! Standaard werd de Exidy geleverd met 16 Kb tot 48 Kb intern geheugen, twee cassette-aansluitingen, twee seriële- en een parallelpoort en, last but not least, een S-100 bus aansluiting. Hierop zijn, naast een uitbreidingsbus met 6 slots voor verschillende soorten kaarten (RAM of ROM, I/O, AD/DA en dergelijke), via een controller diskdrives aan te sluiten.

ONTWIKKELINGEN De steun van hobbyisten met ervaring op verschillende gebieden is voor verenigingen een noodzaak. Doordat weinig hulp werd ontvangen van de fabrikant, moesten onze leden zelf zorgen voor de noodzakelijke kennis van de hard- en software van ons systeem. Dat daarvan uiteindelijk profijt kon worden getrokken, bewijzen de binnen de ES gg ontwikkelde hardware en software. Wij zijn dus echte 'tovenaars' geworden.

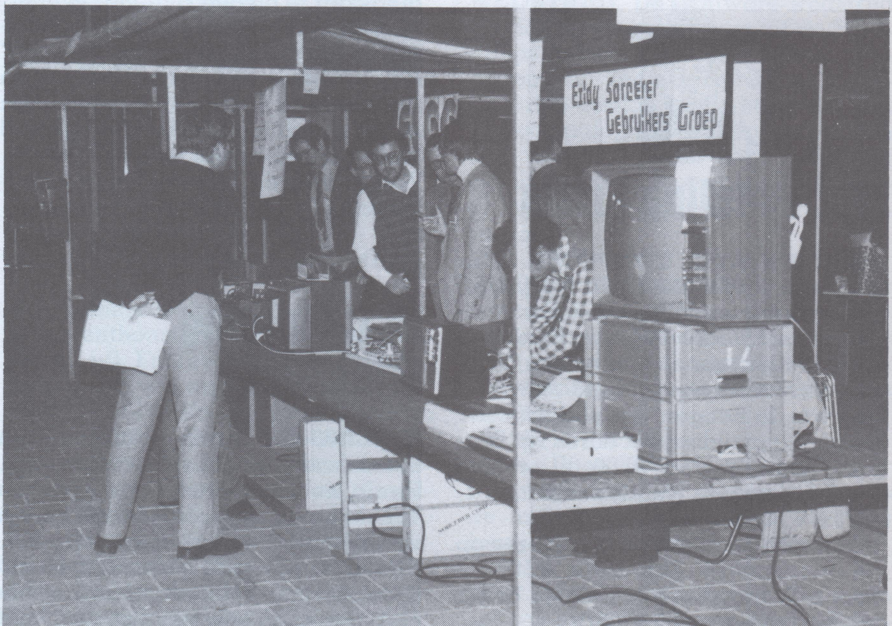
Voor de eerste ontwikkelingen heeft het zelfs stormgelopen. Dat betrof de verbetering en uitbreiding van het Basic Pack, BEXT genoemd. Verder is het geheugen van de Sorcerer met EX-RAMDISK uit te breiden tot 784 Kb, waarvan een deel als geheugendisk kan worden gebruikt. Voor aldus uitgebreide Sorcerers is nu ook CP/M Plus (3.0) verkrijgbaar.

BESTUUR Het bestuur van de ES gg bestaat uit vijf personen: voorzitter Michel Sanders, secretaris Charles Netteler, penningmeester Chrit Peeters, en algemeen bestuursleden Welmoed Jonker en Gerlof Donga. De meeste bestuursleden zijn al vanaf het begin bij de aktiviteiten van de vereniging betrokken, hetgeen de hechte band typeert.

TOEKOMST Veel en vaak ook nog bekende merken uit het verleden, zijn inmiddels bijgezet in de tomben van de nostalgie. Ook de fabrikant van de Exidy Sorcerer: na van de hand te zijn gedaan en later in Amerika al verdwenen, werd gedurende jaren de Sorcerer alleen nog in ons eigen land gemaakt. Nadat de fabrikage werd gestaakt, begon geleidelijk de terugloop van het ledental, onvermijdelijk bij gebrek aan 'opvolging'.

Koffiedik kijken behoort (nog) niet tot de mogelijkheden die een computer ons kan bieden. De toekomst kan, tot op zekere hoogte, wel worden beïnvloed of bepaald.
De ES gg zal het 10-jarig jubileum niet onopgemerkt voorbij laten gaan. We blijven er echter niet te lang bij stilstaan en gaan vol goede moed verder.

ACTIVITEITEN De ES gg verzorgt (met uw hulp) een eigen (tweemaandelijks) periodiek.
Twee maal per jaar hebben we onze bekende ontmoetingsdag, de 'Sorcerer Dag,' die in de Technische School 'De Bron' in Utrecht wordt gehouden. Helaas kunnen we u nog niet bekend maken welke dagen dat in 1990 zullen zijn. Onze dagen zijn echter altijd in maart en september.
Misschien dat we u daar ook (weer) eens mogen begroeten? Is uw belangstelling gewekt? Kijk dan eens in de gele pagina's naar de ES gg-kolom voor verdere informatie.

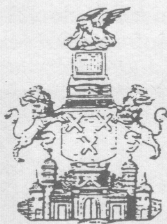
Deadlines

De sluitingsdata voor het verenigingsnieuws zien er als volgt uit; voor HCC Nieuwsbrief 121 (november) op 1 oktober, voor HCC Nieuwsbrief 123 (december) op 29 oktober. De kopij kan ingeleverd worden via de redactie Fido in Houten, gebied 3, telefoon 03403-78220.

HCC Afdeling Amsterdam

POSTCODES Amsterdam is, om maar eens een open deur in te trappen, één van de grotere afdelingen. Niet alleen qua ledenaantal, maar ook qua oppervlakte. Wie de kaart erbij pakt kan een lijn trekken vanaf Noordbeemster in het Noorden via Castricum, Assendelft, Zwanenburg, Badhoevedorp, Aalsmeer, Kudelstaart en Uithoorn naar de Bijlmermeer in het Zuiden. Vreemd genoeg hebben we meer oostelijk nog een enclave die wordt gevormd door de steden Ankeveen, Blaricum, 's-Graveland Hilversum, Huizen, Kortenhoef, Laren en Loosdrecht.
De bijeenkomsten in het centraal gelegen Ytech-gebouw worden echter overwegend bezocht door leden die wonen in het postcodegebied 1000-1299. De èchte Amsterdammers dus.
Om onze leden in de gebieden 1420-1599 en 1900-1939 ook een op redelijke afstand liggende plaats van bijeenkomst te bieden zouden we daar kunnen zorgen voor een ruimte, mits er in die regio één, of nog liever méér mensen zijn die die activiteit zouden willen trekken. Wie zich geroepen voelt belt dus naar onze contactpersoon (Zie de betreffende pagina in dit nummer).

Ed Baars

HCC Afdeling Breda

MANIFESTATIE COMPUTER BREDA Attentie! De datum in het profiel van vorige maand is **onjuist**. De manifestatie zal plaatsvinden op **zondag 29 oktober** aanstaande (dus niet op 27 dezer). Excuseer ons voor deze verwisseling van de 'neugen' met een 'zeuven'. De openingstijd en het adres zijn korrekt, namelijk van 10.00 tot en met 17.00 uur aan de Mendelssohnlaan 1, 4873 CV Breda.
U kunt een en ander rustig nalezen op de plaatselijke Fido-node 2:500/113 voor alle gangbare baudrates onder telefoonnummer 076-870519.

UITBREIDING De afgelopen maand heeft de afdeling haar werk- en demonstratiecapaciteit uitgebreid met twee PC's.
Dit betekent, dat onze leden op de afdelingsavonden een verdrievoudiging van de program-capaciteit mogen verwachten. Hoe deze capaciteitsvergroting ingevuld gaat worden, bepalen de leden zelf.

NIEUWE CURSUS Het grote succes van de eerste parallelinstructie 'MS-DOS, wat is dat?' (naar de gelijknamige publikaties van Charles Cox in de Nieuwsbrief) geeft aan, dat de behoefte naar een goede computerbasis onverminderd blijft voortbestaan. Dit is ook de reden, dat wij deze maand opnieuw gestart zijn met een gestructureerde opzet, waarvan wij hopen dat deze onze leden minstens in gelijke mate zal aanspreken.

PRIJSVRAAG Pas het volgende nummer zullen we weten hoe hoog we de inventiviteit van de 'Bredase' leden mogen inschatten. Wij vertrouwen erop dat bij de inzendingen voldoende interessant materiaal zit om de afdeling ook in 1990 een boeiend verenigingsjaar te bieden.
De tijd breekt weer aan, dat een groeiend aantal bruingebakken 'bollekes' zich over hun toetsenbord buigen en zich zacht in hun beeldscherm laten weerspiegelen. Samen in het gebied van de onbegrensde mogelijkheden! Veel plezier en tot ziens op de manifestatie.

Jan Douwes

HCC Afdeling Friesland

MAILING De eerste clubavond van het seizoen ligt alweer achter ons. Hierin werd een presentatie gegeven van hetgeen wij u allemaal willen voorschotelen de komende maanden. Allereerst zijn er de cursussen. Mocht u de mailing hebben gelezen en de clubavond hebben bezocht, dan kunt u zich nu een duidelijk beeld vormen van de inhoud van de cursussen. Middels het in de mailing opgenomen inschrijfformulier kunt u zich dan aanmelden.
In de enquête is ook een vraag opgenomen welk type printer u heeft. Dit is van belang voor de mogelijke aanschaf van een re-inker. Met deze reinker kunnen wij dan uw vaal geworden inktlinten dan weer hernieuwen. (dit niet onbeperkt).

Voorts willen wij nog uw aandacht vragen voor de komende ledenvergadering op 13 november. Enkele bestuursleden zullen dan aftreden. Voor de vacante plaatsen roepen wij kandidaat bestuursleden op. De te vervullen posten zijn: Voorzitter, Secretaris en 2 bestuursleden.
Een agenda voor de komende ledenvergadering zal geplaatst worden in de HCC Nieuwsbrief van November.

Tenslotte willen wij nog uw aandacht vragen voor de komende clubavond waarin een lezing gegeven zal worden over 'Micro Processoren'. Deze zal gehouden worden zoals gebruikelijk op de derde maandag van de maand in 'Zalen Schaaf', Breedstraat 48, 8911 GJ Leeuwarden, telefoon 058-152796.

Jaap Stok

HCC Afdeling Groningen

STAP Woensdagavond 18 oktober is het weer zover. Wij hopen u dan weer in grote getallen te ontmoeten op onze bijeenkomst in het Denksportcentrum aan de Oliemuldersweg 43 te Groningen (Oosterpark), van 20 uur tot 23 uur. Als u nog niet bij uw eigen HCC-avond geweest bent, zet u dan nu de stap eens.

VERHUISD Vorige maand zijn we verhuisd van de bovenzaal naar de begane grond. Uw natje en droogje zijn nu beter bereikbaar geworden, want we

zitten nu pal naast Joop, onze gastheer. Ook is het hierdoor veel gemakkelijker om uw eigen hard- en software mee te nemen. Als u iets op computergebied goed beheerst en u zou daar bijvoorbeeld een lezing over willen geven dan wordt u verzocht dit te melden bij het bestuur.

U kunt het bestuur bereiken:

- Via een briefje naar postbus 1650, 9701 BR Groningen.
- Door 's maandag tussen 20.00 en 22.00 te bellen met 050-272711. Op andere tijden kunt u luisteren naar een bandje met bestuursmededelingen.
- Via Fido (telefoon 050-772950).

ATTRACTIE In november zal een cursus Pascal van start gaan. Nadere info in het volgende nummer van de HCC Nieuwsbrief.

Onze serviceverlening naar de leden is uiteraard ook weer bereikbaar. Na de succesvolle handleiding voor Wordperfect 4.2 is er nu ook een voor Wordperfect 5.0 te verkrijgen.

Henk Wieringa

HCC Afdeling Haarlem

SUCCES Op zaterdag 2 september werd de eerste bijeenkomst van de afdeling Haarlem gehouden in De Dwarsligger te IJmuiden. Het bleek een doorslaand succes. Ondanks het feit dat de belangstelling veel groter was dan verwacht (zo'n vijfhonderd mensen bezochten de bijeenkomst!) konden de meeste vragen en problemen worden behandeld of doorverwezen.
Er was veel interesse voor de demonstraties. Zo kon een fax/scanner/printer bewonderd worden, die aan een computer gekoppeld werd. Ook was bij wijze van primeur de nieuwe 20 Megabyte floppydisk van Verbatim in actie te zien. Met behulp van een PC-Speed inbouwkaart was een Atari ST veranderd in een MS-DOS computer. Verder waren goedkope public domain diskettes te koop voor Atari ST en MS-DOS. Helaas was voor de laatste geen catalogus beschikbaar, maar dit zal volgende keer verholpen zijn, beloofde secretaris Jaap den Nieuwenboer.
De regionale pers had veel aandacht besteed aan deze bijeenkomst. Een wanklank vormde helaas het Haarlems Dagblad, dat pas op de dag van de bijeenkomst een stukje plaatste, waarin vermeld werd dat we de volgende dag, op zondag dus, zouden bijeenkomen. Hopelijk hebben niet teveel mensen een vergeefse tocht ondernomen.

GRATIS We hopen dat volgende keer nog wat meer mensen de moeite nemen hun apparatuur mee te nemen. Gebruik van tafels, stoelen en elektra is immers geheel gratis. Voor wie het nog niet wist: elke eerste zaterdag van de maand komen we bijeen in De Dwarsligger, Planetenweg 338 te IJmuiden, van 10 tot 16 uur. De eerstvolgende bijeenkomst is op 7 oktober. Graag tot dan!
P.S. We zoeken nog vrijwilligers die willen helpen met het in goede banen leiden van de bijeenkomsten. Stuur een briefje naar HCC Haarlem, Postbus 5255, 2000 CG te Haarlem. Of meld je aan op de volgende bijeenkomst.

AFDELINGEN

HCC Afdeling Leiden

FIDO Zoals de modembezitters onder u gemerkt zullen hebben is Fido-Leiden enige tijd buiten dienst geweest. Gelukkig heeft het afdelingsbestuur dat kunnen opvangen. Tegen de tijd dat deze nieuwsbrief bij u in de bus ligt is Fido-Leiden weer bereikbaar onder een nieuw telefoonnummer: 071-142014. In eerste instantie alleen als bulletinboard, maar we hopen zo snel mogelijk ook weer als Dutchie-Boss en mailer te kunnen gaan draaien.

BIJEENKOMSTEN De maandelijkse afdelingsbijeenkomsten worden gehouden : In Den Leidschen Salon, Steenstraat 2, Leiden. (Vlak bij het station Leiden). De eerstvolgende bijeenkomst in Leiden is op dinsdag 12 september, om 20.00 uur.
Verder hebben we in september en oktober afdelingsbijeenkomsten in Katwijk. Respectievelijk op dinsdag 19 september om 20.00 uur en zaterdag 21 oktober om 13.30 uur in de recreatiezaal van het Rijnlands Zeehospitium, Drieplassenweg 17 in Katwijk.
In november houden we ook een afdelingsbijeenkomst in Alphen. Daar leest u binnenkort meer over.

Kom kennis maken met andere computer enthousiasten en wissel ervaringen uit. Er is ruimschoots gelegenheid om in een ontspannen sfeer vragen te stellen en problemen voor te leggen aan mede HCC-leden. Neem vooral uw systeem mee. (Een aanmoedigingspremie is voorhanden.) Zo mogelijk geven wij demonstraties. Op deze avonden is ook het afdelingsnieuws beschikbaar. Daarin leest u meer over onder andere onze printer en floppyconversie service.

CURSUSSEN De cursus MS-DOS voor beginners wordt gehouden op de donderdagavonden in september: 7, 14, 21 en 28 september van 20.00 tot 22.00 uur. Steeds in zalencomplex Tripodia, Hoornesplein te Katwijk. Er is nog plaats voor enkele deelnemers. Aanmelding en inlichtingen: 01718-24558. De cursus MS-DOS voor gevorderden en de cursus Datacommunicatie worden begin volgend jaar gehouden. Meer informatie in het afdelingsnieuws en op de bijeenkomsten.

Jm Tewis

HCC Afdeling Nijmegen

SPIJTIG Zeer tot onze spijt is het niet meer mogelijk gebleken om het afdelingsnieuws de vorige keer nog op tijd aangeleverd te krijgen. U als trouw lezer had dat uiteraard al lang gekonstateerd. Vandaar dat we deze keer wat meer informatie voor u hebben dan normaal het geval is.

ZATERDAGBIJEENKOMST Na een geslaagde eerste zaterdagbijeenkomst (welke wij door omstandigheden dus niet via de agenda hebben kunnen melden) hebben wij op zaterdag 21 oktober wederom een dagbijeenkomst gepland, deze zal beginnen rond 11.00 uur en zal eindigen rond 16.00 uur. U bent uiteraard (zowel leden als niet-leden) weer allemaal van harte welkom (en brengt u een systeem mee?). Natuurlijk gaan de vaste dinsdagavond bijeenkomsten ook gewoon door, zodat u ook deze maand weer volop gelegenheid heeft om uw afdeling Nijmegen te bezoeken. Mensen die hun systeem meenemen krijgen zoals altijd enkele konsumpties aangeboden.

WEDSTRIJD De software-wedstrijd (hoofdprijs tien diskettes uit de HAN-floppytheek) is verlengd tot de afdelingsavond van oktober. Zoals u wellicht nog weet is het de bedoeling om een computerspel (wat voor soort dan ook) te schrijven en deze zowel als broncode als ook eventueel als programma (gecompileerd) aan te leveren.

NIEUWE CURSUSSEN Er zijn weer een aantal zelflerende cursussen toegevoegd aan het zich inmiddels gestaag uitbreidende aanbod, te weten:
-Adventures programmeren (met een voorbeeldflop)
-dBase IV elementair
-dBase IV en SQL
Informatie hierover is te verkrijgen op de afdelingsavonden, of via een briefje naar ons postbusnummer.

HCC DAGEN De afdeling Nijmegen zal ook op de eerstvolgende HCC Da-

gen in Utrecht present zijn, met de nodige informatie omtrent het reilen en zeilen van de afdeling. Zoals al aan de leden is gevraagd zullen wij diegene, die een leuke demo voor de HCC Dagen maakt, met een klein presentje belonen.

BESTUURSSAMENSTELLING Het huidige bestuur zal in dezelfde samenstelling de eerstkomende bestuursperiode de HCC afdeling Nijmegen weer vertegenwoordigen. Op ons verzoek tot het aanmelden van nieuwe bestuurskandidaten is namelijk geen respons gekomen. Het bestuur bestaat dus uit: Rudolf Ruiter, Rene Janson, Jan van den Hogen en Martin van Deudekom. Toch zoeken wij nog mensen die binnen de afdeling eens wat willen organiseren, of voor langere duur iets willen opzetten. Wij denken dan aan bijvoorbeeld een hard- of software werkgroepje. Maar ook natuurlijk aan een mensen die een van de afdelingsavonden willen vullen. Zoals wij ook al vaker hebben gezegd zullen wij alle medewerking aan dit soort aktiviteiten geven. Wie durft? Ook zou het leuk zijn als er eens bij de DOS-machines andere niet DOS-computers op de avond zouden verschijnen. (waar blijven bijvoorbeeld de Commodore en Atari gebruikers?)

REGIO ZEVENAAR Het bestuur is zeer nauw betrokken bij de aktiviteiten welke de regio Zevenaar ontplooit, om als aparte regio-avond binnen de afdeling Arnhem te gaan funktioneren. Met raad en daad staat de afdeling Nijmegen de initiatiefnemers uit Zevenaar terzijde. Wij wensen Dick Rijssemus en zijn helpers veel sukses toe.

CONTACTADRES De afdeling is schriftelijk bereikbaar onder Postbusnummer 6601, 6503 GC te Nijmegen. Indien u telefonisch contact met een van de bestuursleden zoekt, wilt u dit dan doen tussen 19.00 en 21.00 uur, omdat het bestuur nu eenmaal bestaat uit vrijwilligers welke overdag andere bezigheden hebben. Voor de modemers zijn wij bereikbaar op Fido Nijmegen onder telefoonnummer 080-788405. Dit kan natuurlijk 24 uur per dag.

HCC Afdeling
Noord Oost Brabant

BERICHTEN Door onverklaarbare en nog niet opgeloste oorzaken werden verschillende maanden geen berichten van onze afdeling in de HCC Nieuwsbrieven meer geplaatst. Onze

afdeling is eveneens in de HCC Agenda van de laatste HCC Nieuwsbrieven niet meer vermeld. Wel, daar gaat uw afdelingsbestuur dus verandering in brengen.

ACTIVITEITEN Op 12 september is de eerste lezing over Q&A, door Freek Claassen, automatiseringsdocent in het Provinciehuis. Q&A is een heel mooie database, met spreadsheet en tekstverwerker. Deze lezing zal worden vervolgd op 10 oktober en op 14 november worden besloten. De bijeenkomst op 14 november beloofd heel bijzonder te worden. Om half tien zal door Ir. S.W. Boekestein, directeur van Robotion een lezing worden gehouden over de ontwikkeling en toepassingen van robots, met demonstraties. In de vorige HCC Nieuwsbrief, nummer 119 op bladzijde 22 en 23 kunt u er meer over lezen. U bent allen welkom.

Let op! Onze Public Domain Bibliotheek is flink uitgebreid.
Denk ook aan de HCC Dagen op 24 en 25 november aanstaande. Dit jaar presenteren alle afdelingen uit de Provincie Noord Brabant zich gezamenlijk in één hele mooie stand. Kom deze stand dus even bezoeken. U bent welkom, ook voor het verkrijgen van adviezen.

BIJEENKOMSTEN Elke tweede dinsdag van de maand in het Wijk- en Dienstencentrum 'De Biechten', Vincent van Goghlaan 1 in Hintham (gemeente Rosmalen), vanaf 20.00 uur.

CONTACTEN Contacten met ons bestuur bij voorkeur op onze afdelingsbijeenkomsten of schriftelijk via onze Postbus 2281, 5202 CG, 's-Hertogenbosch.

Tot ziens op onze afdelingsbijeenkomsten.

Het afdelingsbestuur

HCC Afdeling Rotterdam

BIJEENKOMSTEN De tweede in Gouda, op zaterdag 7 oktober 1989 van 13.00 tot 17.00 uur, Turfsingel 35 in de Garenspinnerij, en wel in de Glanszaal. Heb je suggesties, bel dan met Hans Ligthelm, 01820-16697. Hij coördineert deze bijeenkomst. Er zal worden gesproken over de mogelijkheid van een nieuw op te richten afdeling in Gouda en omgeving. Deze afdeling zou vooralsnog 'Midden-Holland' moeten gaan heten. We hopen op een grote opkomst uit de regio Gouda. Komt allen en neem vooral je PC, MSX, Amiga en PD-software mee. Bij voldoende belangstelling kunnen we de bijeenkomsten in Gouda wellicht vaker laten plaats vinden. Laten we hier gezamenlijk naar streven. De bijeenkomsten zijn er voor en door jullie. In november hebben we geen regionale bijeenkomst. De HCC Dagen zorgen voor een overvolle bestuursagenda, vandaar. We hopen ook met deze regionale bijeenkomst weer leden, die verder van Rotterdam wonen naar de bijeenkomsten te trekken om zo het HCC lidmaatschap meer inhoud te geven. Kijk in je regionale krant voor ons persbericht.

VACATURES We zijn op zoek naar enthousiaste leden die zich in willen zetten als bestuursmedewerker/contactpersoon binnen onze regio's. Leden vanuit Voorne-Putten, de Hoekse Waard en Goeree-Overflakkee die interesse hebben kunnen bellen met het secretariaat. In overleg kunnen we dan tot afspraken komen voor de betreffende regio's, voor december, januari en februari.

CD-ROM SCHIJF De belangstelling voor software vanaf onze CD-ROM schijf heeft geleid tot de aanschaf van een derde schijf. We hebben nu meer dan 12.000 PD en shareware programma's voor je, omgerekend is dat 2500 floppen. De laatste schijf bevat nieuwe PD programma's. Op 19 oktober, de centrale bijeenkomst in Rotterdam komt de inhoudsflop te koop voor twee gulden vijftig. De prijs van een piek voor 360 KB blijft gelijk, de keus wordt des te groter.

ANDERE COMPUTERS PC-ers hebben wij in grote hoeveelheid, maar ook andere gebruikers als Amiga, MSX, en andere computers zijn lid. Als afdeling kun je niet van alle markten thuis zijn. Vandaar dat de gebruikersgroepen zijn benaderd over deelname aan onze bijeenkomsten. Immers jullie zijn onze leden, maar ook hun leden. Heb je zelf leuke dingen ontwikkeld op een niet-PC, meldt dat dan bij ons. We kunnen dan via deze rubriek oproepen op een bepaalde bijeenkomst, het een en ander te demonstreren. Ook hier geldt; Alles voor en door jullie. Wil je zelf een voortrekkersrol vervullen om niet-PC's, meer aandacht te geven dan kan dat natuurlijk. Stuur daarvoor eens een briefje met je gedachten aan ons op.

CURSUSSEN De eerste cursussen zijn gestart. De grote opgave maakt dit tot een succes. We hebben twaalf computers tot onze beschikking. Je hoeft dus geen computer mee te ne-

men. We geven vijf avonden MS-DOS voor beginners voor 75 gulden, tien avonden WordPerfect en DbaseIII+ voor beginners voor ieder 150 gulden. De cursussen zijn bestemd voor HCC-leden, inclusief het gezin, van de afdeling Rotterdam. Ben je wel HCC-lid, maar geen Rotterdams lid, dan kun je wel de cursus volgen, maar de eigen leden gaan voor. Ben je geen HCC lid, dan is dit een reden om het zeer snel te worden. Informatie en een inschrijfformulier zijn verkrijgbaar op de bijeenkomsten of bij het secretariaat.

NIEUWE CURSUSSEN In januari kunnen we naast deze cursussen ook nieuwe cursussen van start laten gaan. Gedacht kan worden aan Inleidend PC-gebruik, een cursus die informatie geeft aan de beginnend PC-gebruiker, over programmeren in GWBASIC en informatica. Of gaan we over de opzet en achtergrond van database structuren, programmeren, communicatie (Dutchie) of spelletjes-programmering iets opzetten? Misschien heb je wel interesse in een cursus voor de AMIGA of je MSX? Op de bijeenkomsten kun je je opgeven als belangstellende. Je kunt daarvoor ook een briefkaartje sturen naar het secretariaat.

LEDENVERGADERING Dinsdag 19 december 1989, aanvang 19.30 uur is de ledenvergadering van de HCC Afdeling Rotterdam. Op deze avond vinden geen andere aktiviteiten plaats. De vergadering wordt gehouden in Rotterdam, Burg. van Walsumweg 876. In de volgende Nieuwsbrief geven we meer informatie over deze avond.

VERKOOPSERVICE HCC ROTTERDAM We hebben een kwaliteitsservice voor je opgezet. Tegen bodemprijzen kun je merkfloppen, (Kodak, 3M, Nashua), printerlinten, diskette-boxen, ketting papier in 60 en 80 grams en micro-perforatie bij ons kopen. Op de bijeenkomst vul je een bestelformulier in en betaal je je bestelling. Op de volgende bijeenkomst ligt je bestelling klaar. Je moet echter wel HCC-lid zijn, dus neem je lidmaatschapskaart mee. Weer een reden voor een lidmaatschap van onze afdeling.

COMMUNICATIEDEMONSTRATIE Op verzoek van velen geven we een informatie-avond over het gebruik van een Fido-node. Op 19 oktober geven we op onze nieuwe lokatie een blik in de keuken van een dergelijke Fido-node. Fido Brielle en een andere computer zijn aan elkaar gekoppeld. U krijgt informatie en kunt gericht vragen stellen. Toch leuk om eens te weten wat er aan de andere kant van de telefoonlijn gebeurd.

Tot ziens in Rotterdam-Centrum en/of in Gouda.

Miranda Alstede

HCC Afdeling Sittard

POSTZEGELCOLLECTIE Wij beschikken over de namen en adressen van leden, welke zich meer dan de gemiddelde gebruiker hebben verdiept in specifieke gebieden van onze boeiende hobby. Een voorbeeld: U wilt uw postzegelcollectie op verantwoorde wijze vastleggen via de computer en u heeft geen idee waar en hoe te beginnen. Natuurlijk kunt u terecht bij onze voortreffelijke landelijke gebruikersgroepen waar de nodige expertise aanwezig is.
U vindt het echter prettig om met iemand te spreken uit uw eigen regio, niet te ver uit de buurt dus. In dergelijke gevallen kan onze namenlijst met kontaktpersonen erg prettig zijn. De nodige adressen kunt u opvragen via de telefonische hulpdienst en/of bij een van de bestuursleden.

THEMA AVOND Woensdag 20 december 1989; luchtverkeersleiding door middel van computers, (air traffic control) door Hein Kop.

CURSUS Wij starten, bij voldoende deelname, in november 1989 met een totaalcursus dBase bestaande uit tien lessen en samengesteld uit twee delen:
5 lessen dBase III plus voor beginners op prompt niveau en
5 lessen dBase III plus programmeren aan de hand van een n.a.w. bestand

Hier volgen in telegramstijl enige bijzonderheden:

Aantal deelnemers: minimaal 10
Docent: Harry Princen
Aantal cursusavonden: 10 avonden van ca. 2 1/2 uur
Data: start in november 1989, eenmaal per week op donderdagavond (20.00 uur)
Plaats: buurtcentrum Limbrichterveld, Sittard
Cursusmateriaal: losbladige klapper met leerstof/diskette met oefenstof
Computers: de cursisten dienen hun eigen systeem mee te brengen.
Kosten: de kosten bedragen ca. ƒ 125,00 per cursist

Wij verzoeken kandidaat-cursisten contact op te nemen met de door het bestuur aangewezen opleidingsfunctionaris, Ad Hoogenboezem, telefoon 04748-1695. Als u zich al heeft opgegeven behoeft u dit niet opnieuw te doen.

PROJECTEN Er bestaat binnen onze afdeling belangstelling voor hardware-uitbreidingen voor onze PC's. In onze laatste publicatie nodigden wij leden uit tot deelname aan een van onze hardware-projecten. In december 1989 starten wij met ons eerste project. Er zijn dan (onder voorbehoud) printjes verkrijgbaar met componenten (inbouwklaar) voor temperatuur geregelde blowers in PC's. De kosten zullen circa ƒ 25,00 bedragen, exclusief inbouw. Inbouw kan al dan niet op de afdelingsbijeenkomsten plaats vinden. Omdat inbouw niet in alle PC's even gemakkelijk is zal van geval tot geval bekeken worden hoe gehandeld dient te worden.

HULPDIENST Leden van de afdeling Sittard kunnen gratis gebruik maken van onze telefonische hulpdienst voor PC-gebruik. Onze coördinator is Hein Kop, telefoon 04490-14818, maandag tot en met vrijdag, (niet op zon- en feestdagen), van 18.30 tot 20.30 uur. Als u problemen heeft met uw PC-gebruik bel dan eens naar Hein, telefoon 04490-14818.

LINTEN Onze afdeling beschikt over een re-inkter. De re-inkter maakt het mogelijk, dat linten voor uw printer meerdere malen opnieuw kunnen worden gebruikt. Dit kan in de praktijk een aanzienlijke kostenbesparing betekenen. Tegen een kleine vergoeding worden uw gebruikte inktlinten op de afdelingsavonden bewerkt en u krijgt ze als nieuw terug. Het zal duidelijk zijn, dat beschadigde linten (gerafeld) niet voor re-inkten in aanmerking komen. Als de linten tot vaalgrijs zijn gebruikt kan het noodzakelijk zijn, dat het re-inkten tweemaal moet plaats vinden. Ik heb zelf al enkele linten laten re-inkten en de resultaten zijn werkelijk goed.

Ad Hoogenboezem

HCC Afdeling Steenwijk

BIJEENKOMSTEN Zoals bekend, bent u weer van harte welkom op de avonden van de afdeling Steenwijk. Iedere eerste en derde vrijdag, met uitzondering van de maand mei van het volgende jaar, want dan schuiven we een week op wegens de 4de mei. Dit wordt dan 11 mei en 18 mei wordt 25 mei.

GRATIS Voor zover de afdelingskas het kan trekken, krijgt u een gratis kop koffie aangeboden.

BESTUUR Het bestuur zou aangevuld kunnen worden wegens het vertrek van de heer Ron Nieuwenhuisen naar een andere regio. Kandidaten zijn van harte welkom.

HOOGEVEEN-MEPPEL Afdeling Steenwijk komt naar u toe deze winter! Het bestuur is van plan om iedere tweede week van de maand naar Hoogeveen of Meppel te komen om er een avond te organiseren. Voor een vaste avond in deze regio's wordt nog naar een geschikte locatie en avond uitgezien. Er is op 28 oktober een computerdag in de Tamboer in Hoogeveen. Het ligt in de bedoeling dat ook afdeling Steenwijk zich hier zal presenteren en daar enkele mogelijkheden van de computer zal demonstreren.

HCC DAGEN Afdeling Steenwijk is aanwezig in de Julianahal tijdens de HCC dagen, met een show van alles wat de leden bezighoudt. Komt u ook even langs? U bent van harte welkom. Ook is het mogelijk om u in te schrijven voor het vervoer naar Utrecht.

THE BOX De afdeling Steenwijk zet zich in om het gebruik van het mailerprogramma The Box te ondersteunen.

Dit programma heeft het voordeel dat ook andere computermerken (hier Atari ST) zich als point aan kunnen sluiten bij een Fido node in onze regio. Fido Steenwijk draait al enige tijd met een aantal The Box-point's. Het gebruik van deze mailer geeft geen problemen bij de Boss, mits goed geïnstalleerd natuurlijk. Er is binnen de afdeling een installatie-programma geschreven om al de noodzakelijke configuratie-files aan te maken. Onze mening en ervaring is, dat deze mailer net zoals Dutchie de zaken op een juiste manier kan regelen. Ook andere mailers voor bijvoorbeeld de Amiga, zouden zo'n kans moeten krijgen om volwaardig mee te draaien in de service welke er is voor de leden van het HCC.

LEDENVERGADERING Voor 17 november staat er weer een ledenvergadering op het programma. Op deze avond kunt u het woord krijgen over zaken die u als lid eens aan het bestuur zou willen mededelen. Eenieder heeft inspraak op deze avond. U kunt uw wensen op papier zetten en deze naar onze secretaris sturen. Indien nodig, worden ze discreet behandeld. Ook kunt u bericht op Fido achterlaten.

CONTACTADRES Voor inlichtingen of reacties kunt u terecht bij de afdelingssecretaris C.M.Hilbrink, Linthorst Homanstraat 40, 8384 EG Wilhelminaoord, telefoon 05216-1685 (na 18.00 uur).

Dirk de Vos

HCC Afdeling Twente

GEEN BERICHT IS... Inderdaad, in het septembernummer ontbraken we. Dat had alles met de vakantie te maken, maar dat had u al begrepen. Als ik echter geweten had, dat ze met het HCC-logo op de voorkant terug zouden komen, dan had ik de redactie en het bestuur daar graag in dat nummer al mee gefeliciteerd. Nu doe ik dat dan bij deze. Proficiat, mensen, met dit frisse en vooral herkenbare cover.

AFDELINGSAVONDEN De afdelingsbijeenkomsten van de Afdeling Twente worden iedere tweede dinsdag van de maand, vanaf 20.00 uur, gehouden in Twente Technovia, Walstraat 2 in Enschede. Dat is dus door de vakantie niet anders geworden. Oh ja, Goeie vakantie gehad? De avonden worden - of moet ik zeggen: werden? - altijd geopend met een praatje over een of ander computeronderwerp. Het probleem is namelijk dat het houden van praatjes op een te kleine groep mensen neerkomt, en die groep raakt een keertje 'uitgepraat'. De eeuwige vraag blijft dus: Zijn er nog liefhebbers om eens een praatje te houden?

AMSTRAD SCHNEIDER Of het zou moeten zijn dat iemand van de Amstrad Schneider groep in dit gat springt, om eens te vertellen wat CP/M is, en wat het (nog) kan, en of het nu wel of niet op sterven na dood is. Want, sinds kort hebben we kontakt met deze groep. Vraag niet hoe het kan, maar profiteer ervan! Oké, het was wat jammer dat onze voorzitter in de HCC Nieuwsbrief moest lezen dat we dat contact hadden, maar nu het er toch is: welkom.

PD SOFTWARE De eerste Nederlandstalige PD-software, na onze oproepen van enkele maanden terug, is binnen. Twee schijfjes met vooral programmaatjes die voor (bio-)chemisch geïnteresseerden onder ons nuttig kunnen zijn. Auteur is dan ook Dr. Wolfgang A.R. van Heeswijk uit Enschede. Zo is er een programma dat een bekende RNA-structuur vertaalt naar het eiwit-molekuul waarvoor het codeert, tenminste de aminozuurvolgorde. Ook een 'Ministat' voor kleine statistische berekeningen is van de partij. Voor de niet-chemici is er een programma dat recepten kan doorrekenen naar elke gewenste hoeveelheid. Net zo goed voor bariumsulfaat als handig voor de appelmoes! Helaas zijn er ook nog een paar programmaatjes met Engelstalige menu's, maar kennelijk heeft de auteur voor deze toch wel specialistische toepassingen zijn verspreidingsgebied willen vergroten; het gaat dan om Infra-Rood spectraal berekeningen en nog wat van die dingen. Niettemin zeer boeiende software, en nu ook via onze afdeling leverbaar.
Omdat we dit zo leuk vinden, blijven we u vragen om elk stukje nederlandstalige PD-software dat u tegenkomt te melden aan Pieter Jan Horn, telefoon 053-336577. Alvast bedankt voor de moeite.

SCHIJVENSERVICE
De prijzen zijn als volgt:
3.5 inch / 5.25 inch
leden ƒ 8,- / ƒ 6,-
anderen ƒ 9,50 / ƒ 7,50

De catalogus kost ƒ 10,- (drie 5.25 inch schijven of twee 3.5 inch schijfjes).
Het verzenden kost ƒ 2,50 per vijf schijven of een gedeelte daarvan.

Het is de bedoeling dat u vooruit betaalt, door het bedrag over te maken op postgiro 2031900 ten name van de HCC Afdeling Twente, of een getekende en volledig ingevulde betaalcheque met de bestelling mee te sturen (verzendkosten mee overmaken). Geef ook uw telefoonnummer op, zodat u bereikbaar bent als men over uw bestelling nog vragen of mededelingen heeft.

Rob de Krieger

HCC Afdeling Utrecht

BESTUURSSAMENSTELLING Wegens drukke werkzaamheden heeft onze penningmeester Steffen Land besloten zijn functie ter beschikking te stellen.
Vanaf deze plaats wil het afdelingsbestuur hem bedanken voor de jarenlange en prettige samenwerking.
Adri Kuiper (lid afdelingsbestuur) is bereid gevonden om de functie van penningmeester te vervullen.

De samenstelling van het afdelingsbestuur is nu:
John Glaser - voorzitter
Adri Kuiper - penningmeester
Hans Verbeek - secretaris
Evert Bruinsma - lid
(vacature) - lid

Kandidaat-bestuursleden worden verzocht zich bij het afdelingsbestuur aan te melden.

CD-ROM PROJECT Tijdens de HCC Dagen 1988 heeft de afdeling het pro-

totype gedemonstreerd van een CD-ROM interface, geschikt om de Commodore Amiga te kunnen koppelen aan een (huiskamer) Philips CD-speler.

Gezien de reacties bestaat er vooral belangstelling voor de IBM PC-versie van deze interface.
Er wordt daarom momenteel hard gewerkt om tijdens de HCC Dagen van november een werkende versie te kunnen demonstreren van de IBM PC XT-versie.
Belangstellenden worden dan ook aangeraden om tijdens hun bezoek aan de HCC Dagen langs te komen op de stand van de afdeling Utrecht, waar we deze PC-versie zullen demonstreren.

Hans Verbeek

HCC Afdeling Zwolle

NA DE VAKANTIE Na een fijne vakantie zijn we allemaal weer fijn uitgerust en lekker bijgekleurd. We zijn er lekker tegen aan gegaan, met een nieuw seizoen en frisse moed zal het toch wel moeten lukken, denk ik. De eerste clubavond is al weer achter de rug en de opkomst was zoals vanouds. Veel nieuwe en goede ideeën hebben we weer binnengekregen. Heeft u nog een goed idee voor onze afdeling, komt daar dan eens met ons over praten. U komt toch ook op 5 oktober aanstaande? Want het wordt weer reuze gezellig.

FIDO-SIMULATIE Op donderdagavond 5 oktober zal Dhr. C. Verhagen zijn programma van de fido-simulatie tonen. Hij zal dan een programma laten zien over hoe Fido nou precies werkt. Heeft u zelf nog ideeën in verband met uw hobby of een door u zelf geconstrueerd programma en wilt u dat wel aan ons demonstreren meldt ons dat dan, zodat wij een avond voor u kunnen organiseren.

PD DEMONSTRATIE Op donderdag 5 oktober zal er in ieder geval één computer staan die een aantal Public Domain programma's zal demonstreren. Welke software deze computer toont, weten we nog niet want we zullen gewoon een greep in het wilde weg doen.

VERHUIZING Het adres dat u in dit blad vindt zal nog niet gecorrigeerd zijn. Gerard Weide is verhuisd en heeft daarmee ook de functie als secretaris afgestaan. Het nieuwe telefoonnummer is:
Cor Verhagen: 05255-3567, b.g.g. tussen 19.00 en 21.30 uur Arjan van Dam: 05206-41020.
Graag tot ziens op de volgende clubavond.

Arjan van Dam

Historisch materiaal gezocht voor HCC Dagen

Het organisatieteam van de HCC Dagen is op zoek naar computers en bijbehorende zaken uit het verleden. Het is de bedoeling dat met dit materaal een beeld wordt gegeven hoe we een aantal jaren geleden als computerhobbyisten zijn begonnen. Op een eerste oproep kwamen al verschillende reacties bij. Op zichzelf heel positief, maar daaruit bleek soms dat er sprake is van een misverstand. Het gaat uitdrukkelijk om betrekkelijk **klein** materiaal, zoals bijvoorbeeld de oudere Apples, de oudere Commodore computers, de Acorn's uit het verleden, enzovoort. Er zijn al computers aangeboden die alleen met een truck met oplegger zijn te vervoeren, maar dat is niet echt de bedoeling.

Hebt u iets thuis staan wat in bruikleen kan worden afgestaan, neem dan contact op met Warner de Jong, telefoon 023-28 91 46.

HCC AGENDA

SEPTEMBER

wo 27 AFDELING APELDOORN 20.00 uur.
Vrijzicht, Zichtweg, Apeldoorn, 055-669909.
wo 27 AMSTRAD/SCHNEIDER GG 19.30 uur.
Gemeenschapsh. Limmel, Populierweg 34, Maastricht, 04408-1316.
do 28 SHARP MZ GG 19.30 uur.
't Vinkhuys, Boraxstraat 4, Groningen, 05979-2989.
za 30 SHARP MZ GG 11.00 uur.
RCC Micro Home, Industriestraat 15a, Roosendaal, 070-636588.
za 30 BONDWELL/ELCI GG 10.00 uur.
Mon Rêve, t/o station, Ede, 08370-15423.
za 30 GENEALOGIE GG 10.30 uur.
HCC-kantoor, Traintec- en Lezingzaal, Standerdmolen 8, Houten, 04406-12136.
za 30 POSTZEGEL GG 10.30 uur.
HCC Kantoor, Multihousezaal, Standerdmolen 8, Houten, 070-873650.
za 30 SHARP MZ GG 11.00 uur.
Clubhuis 't Lansink, Twijnstraat 8, Hengelo, 053-773121.

OKTOBER

zo 1 SHARP MZ GG 10.00 uur.
Le Comedien, Heeswijkplein 160, Den Haag, 070-886584.
ma 2 AFDELING UTRECHT 19.30 uur.
De Bron, Vader Rijndreef 7 Utrecht, 035-47825.
ma 2 AFDELING ZEELAND 19.30 uur.
De Pit, Appelstraat 2a, Goes-Zuid, 01196-13517.
ma 2 68' GG 20.00 uur.
Pieter Schiphorst, Lange Heul 394a, Bussum, 02159-35211.
ma 2 AMSTRAD/SCHNEIDER GG 19.30 uur.
Wijkgebouw Lismortel, Tourslaan 22, Eindhoven, 040-428758.
ma 2 AMSTRAD/SCHNEIDER GG 19.30 uur.
De Pit, Appelstraat 2a, Goes-Zuid, 01100-21862 of 23658.
ma 2 AMSTRAD/SCHNEIDER GG 19.30 uur.
De Bron, Vader Rijndreef 7, Utrecht, 030-284509.
di 3 AFDELING NIJMEGEN 19.30 uur.
Café Juliana, Schependomlaan 94, Nijmegen, 080-778932.
di 3 AFDELING VENLO 19.30 uur.
Café Maagdenberg, Leutherweg 1, Venlo, 04765-1693
wo 4 AFDELING HOORN 20.00 uur.
De Schakel, Middenwaard 61, Heerhugowaard, 02207-13770.
wo 4 AFDELING ZOETERMEER 20.30 uur.
Sporthal Olympus, Voorweg 1, Zoetermeer, 079-313195.
do 5 AFDELING EINDHOVEN 19.45 uur.
De Nieuwe Ketting, Tinelstraat 3a, Eindhoven-Zuid, 040-432002.
do 5 AFDELING ZWOLLE 20.00 uur.
Wijkcentrum Holtenbroek, Beethovenlaan 394, Zwolle, 038-224993.
vr 6 AFDELING DEN HELDER 20.00 uur.
Kantine Taylor, F. Bijlweg 238, Den Helder, 02230-21865.
vr 6 AFDELING STEENWIJK 19.30 uur.
De Meenthe, Stationsplein 1, Steenwijk, 05210-13573.
za 7 AFDELING APELDOORN 10.30 uur.
Centraal Beheer, Pr. Willem Alexanderlaan, Apeldoorn, 055-669909.
za 7 AFDELING HAARLEM 10.00 uur.
De Dwarsligger, Planetenweg 338, IJmuiden, 02550-13331.
za 7 AFDELING ROTTERDAM 13.00 uur.
Garenspinnerij, Turfsingel 35, Gouda, 01879-3178.
za 7 NEWBRAIN GG 10.00 uur.
SBBO, Lammenschanspark 1, Leiden, 02159-11068.
za 7 PASCAL GG 10.00 uur.
HCC-kantoor, Traintec- en Lezingzaal, Standerdmolen 8, Houten, 033-614593.
za 7 SHARP HANDCOMPUTERS 10.00 uur.
HCC-kantoor, Multihousezaal, Standerdmolen 8, Houten, 05423-86964.
ma 9 AFDELING ARNHEM 19.30 uur.
Biljartcentrum Mabrie, Bernulphusstraat 13, Oosterbeek, 080-770200.
ma 9 AMSTRAD/SCHNEIDER GG 19.30 uur.
Biljartcentrum Mabrie, Bernulphusstr 13, Oosterbeek, 08880-1498.
ma 9 AMSTRAD/SCHNEIDER GG 19.30 uur.
Buurthuis Ricardo, Mr. Arend v/d Woudenslaan, Rotterdam, 01804-27534.
di 10 AMSTRAD/SCHNEIDER GG 20.00 uur.
Twente Technovia, Walstraat 2, Enschede, 03200-44906.
di 10 AFDELING NOORD OOST BRABANT 20.00 uur.
De Biechten, Vincent van Goghlaan 1, Hintham.
Vervolg lezing Q & A.
di 10 AFDELING TWENTE 20.00 uur.
Twente Technovia, Walstraat 2, Enschede, 053-336577.
wo 11 AFDELING APELDOORN 20.00 uur.
Vrijzicht, Zichtweg, Apeldoorn, 055-669909.
wo 11 AFDELING HOORN 20.00 uur.
Café Het Gouden Hoofd, Westerblokker 80, Blokker, 02290-34032.
wo 11 AFDELING TILBURG 20.00 uur.
Boerke Mutsaerts, Vijverlaan, Tilburg, 013-424401.
do 12 AFDELING BREDA 19.30 uur.
De Belcrum, Pastoor Pottersplein 12, Breda, 01608-35391.
do 12 OLIVETTI GG 20.00 uur.
De Belcrum, Pastoor Pottersplein 12, Breda, 076-713071.
do 12 SHARP MZ GG 19.45 uur.
Café De oude St Joris, Past. Dijkmanstr 25, Eindhoven, 040-453480.
do 12 SHARP MZ GG 19.30 uur.
De Hille, Loveltlaan 25, Oss, 04120-47659.
za 14 MODELBAAN GG 10.00 uur.
HCC-kantoor, Traintec-zaal, Standerdmolen 8, Houten, 079-312211.
za 14 COMMODORE/COMPET 10.00 uur.
HCC Kantoor, Multihousezaal en hal, Standerdmolen 8, Houten.
za 14 SHARP MZ GG 10.00 uur.
De Pit, Appelstraat 2a, Goes, 01100-21219.
zo 15 OLIVETTI GG 11.00 uur.
Sporthal Arcade, Koninginneweg 1, Almere Stad, 076-713071.
Gebruik modem en tekenprogramma.
ma 16 AFDELING FRIESLAND 20.00 uur.
Zalen Schaaf, Breedstraat 48, 8911 GJ Leeuwarden, 058-152796.
ma 16 AFDELING ZEELAND 19.30 uur.
Open Hof, Alexander Gogelweg 49, Vlissingen, 01185-1680.
ma 16 68' GG 20.00 uur.
Pieter Schiphorst, Lange Heul 394a, Bussum, 02159-35211.
ma 16 AMSTRAD/SCHNEIDER GG 20.00 uur.
De Schaaf, Breedstraat 48, Leeuwarden, 058-665747.
ma 16 SHARP MZ GG 19.30 uur.
Clubhuis 't Lansink, Twijnstraat 8, Hengelo, 053-773121.
di 17 AFDELING LEIDEN 20.00 uur.
Leidschen Salon, Steenstraat 2, Leiden, 01717-8622.
wo 18 AFDELING GRONINGEN 20.00 uur.
Denksportcentrum, Oliemuldersweg 43, Groningen, 050-272711.
wo 18 OLIVETTI GG 20.00 uur.
Centr. Limbrichterveld, Eisenhowerstr. 724, Sittard, 045-22149
wo 18 AFDELING SITTARD 20.00 uur.
Centr. Limbrichterveld, Eisenhowerstr 724, Sittard, 04755-2090.
do 19 AFDELING ROTTERDAM 19.30 uur.
Compurette, Burg. van Walsumweg 876, Rotterdam, 01879-3178.
Demonstratie Fido.
do 19 SHARP MZ GG 19.30 uur.
Café Harry Schut, Handelsstraat 31, Stadskanaal, 05926-3453.
vr 20 AFDELING DEN HELDER 20.00 uur.
Kantine Taylor, F. Bijlweg 238, Den Helder, 02230-21865.
vr 20 AFDELING STEENWIJK 19.30 uur.
De Meenthe, Stationsplein 1, Steenwijk, 05210-13573.
za 21 AMSTRAD/SCHNEIDER GG 13.00 uur.
Buurtvereniging 't Slot, Katelenplein 167, Eindhoven, 040-428758.
za 21 AMSTRAD/SCHNEIDER GG 12.00 uur.
Buurtvereniging Het Karveel, Karveel 49-15, Lelystad, 03200-44906 (wkdg 17.00-22.00 uur).

za 21 DOS GG 10.00 uur.
Technische School De Bron, Vaderrijndreef, Utrecht, 050-123898.
CP/M, MS-DOS, OS/2.
za 21 AFDELING EINDOVEN 13.00 uur.
Buurthuis 't Slot, Kastelenplein, Eindhoven, 040-835703.
za 21 AFDELING LEIDEN 13.30 uur.
Rijnlands Zeehospitum, Drieplassenweg 17, Katwijk, 01717-8622.
za 21 AFDELING NIJMEGEN 11.00 uur.
Café Restaurant Juliana, Schependomlaan 94, Nijmegen.
zo 22 SHARP MZ GG 10.00 uur.
Het Trefpunt, Munstergeleen, 045-221432.
wo 25 AFDELING APELDOORN 20.00 uur.
Vrijzicht, Zichtweg, Apeldoorn, 055-669909.
wo 25 AMSTRAD/SCHNEIDER GG 19.30 uur.
Gemeenschapsh. Limmel, Populierweg 34, Maastricht, 04408-1316.
do 26 SHARP MZ GG 19.30 uur.
't Vinkhuys, Boraxstraat 4, Groningen, 05979-2989.
do 26 SHARP MZ GG 20.00 uur.
De Tamboer, Hoofdstraat 17, Hogeveen, 05930-2917.
za 28 SHARP MZ GG 11.00 uur.
RCC Micro Home, Industriestraat 15a, Roosendaal, 070-636588.
za 28 SINCLAIR GG 10.00 uur.
HCC-kantoor, Multihouse- & Trainteczaal, Standerdmolen 8, Houten, 01670-66845.
di 31 AFDELING ARNHEM 19.00 uur.
Ons Huis, Dokter Honingstraat 3, Zevenaar.
di 31 AFDELING DEN-HAAG 19.30 uur.
Gebouw SOWS, Gondelstraat 31, Scheveningen, 079-612180.

NOVEMBER

wo 1 AFDELING ZOETERMEER 20.30 uur.
Sporthal Olympus, Voorweg 1, Zoetermeer, 079-313195.
do 2 AFDELING EINDHOVEN 19.45 uur.
De Nieuwe Ketting, Tinelstraat 3a, Eindhoven-Zuid, 040-432002.
do 2 AFDELING ZWOLLE 20.00 uur.
Wijkcentrum Holtenbroek, Beethovenlaan 394, Zwolle, 038-224993.
vr 3 AFDELING DEN HELDER 20.00 uur.
Kantine Taylor, F. Bijlweg 238, Den Helder, 02230-21865.
vr 3 AFDELING STEENWIJK 19.30 uur.
De Meenthe, Stationsplein 1, Steenwijk, 05210-13573.
za 4 AFDELING APELDOORN 10.30 uur.
Centraal Beheer, Pr. Willem Alexanderlaan, Apeldoorn, 055-669909.
za 4 1802 GG 10.00 uur.
HCC-Kantoor, Multihousezaal, Standerdmolen 8, Houten, 05150-15032.
za 4 FORTH GG 10.30 uur.
HCC-Kantoor, Lezingzaal, Standerdmolen 8, Houten, 079-164755.
za 4 AFDELING LEIDEN 13.30 uur.
Avifauna Parkrestaurant, Hoorn 65, Alphen a/d Rijn, 01717-8622.
za 4 MSX GG 10.30 uur.
HCC Kantoor, Trainteczaal, Standermolen 8, Houten,072-338228.
zo 5 SHARP MZ GG 10.00 uur.
De Heyplaat, Victorieuxstraat 20, Rotterdam, 010-4741391.
ma 6 AFDELING UTRECHT 19.30 uur.
De Bron, Vader Rijndreef 7 Utrecht, 035-47825.
ma 6 AFDELING ZEELAND 19.30 uur.
De Pit, Appelstraat 2a, Goes-Zuid, 01196-13517.
ma 6 68' GG 20.00 uur.
Pieter Schiphorst, Lange Heul 394a, Bussum, 02159-35211.
ma 6 AMSTRAD/SCHNEIDER GG 19.30 uur.
Wijkgebouw Lismortel, Tourslaan 22, Eindhoven, 040-428758.
ma 6 AMSTRAD/SCHNEIDER GG 19.30 uur.
De Pit, Appelstraat 2a, Goes-Zuid, 01100-21862 of 23658.
ma 6 AMSTRAD/SCHNEIDER GG 19.30 uur.
De Bron, Vader Rijndreef 7, Utrecht, 030-284509.
di 7 AFDELING NIJMEGEN 19.30 uur.
Café Juliana, Schependomlaan 94, Nijmegen, 080-778932.
di 7 AFDELING VENLO 19.30 uur.
Café Maagdenberg, Leutherweg 1, Venlo, 04765-1693
wo 8 AFDELING APELDOORN 20.00 uur.
Vrijzicht, Zichtweg, Apeldoorn, 055-669909.
wo 8 AFDELING HOORN 20.00 uur.
De Schakel, Middenwaard 61, Heerhugowaard, 02207-13770.
wo 8 AFDELING TILBURG 20.00 uur.
Boerke Mutsaerts, Vijverlaan, Tilburg, 013-424401.
do 9 AFDELING BREDA 19.30 uur.
De Belcrum, Pastoor Pottersplein 12, Breda, 01608-35391.
do 9 OLIVETTI GG 20.00 uur.
De Belcrum, Pastoor Pottersplein 12, Breda, 076-713071.
do 9 SHARP MZ GG 19.45 uur.
Café De oude St Joris, Past. Dijkmanstr 25, Eindhoven, 040-453480.
do 9 SHARP MZ GG 19.30 uur.
De Hille, Loveltlaan 25, Oss, 04120-47659.
do 9 6500 GG 20.00 uur.
Wijkgebouw Gillis, Mozartlaan, Delft, 015-134269.
za 11 AFDELING EINDOVEN 13.00 uur.
Buurthuis 't Slot, Kastelenplein, Eindhoven, 040-835703.
ma 13 AFDELING ARNHEM 19.30 uur.
Biljartcentrum Mabrie, Bernulphusstraat 13, Oosterbeek, 080-770200.
ma 13 AFDELING FRIESLAND 20.00 uur.
Zalen Schaaf, Breedstraat 48, 8911 GJ Leeuwarden, 058-152796.
Ledenvergadering
ma 13 AMSTRAD/SCHNEIDER GG 19.30 uur.
Biljartcentrum Mabrie, Bernulphusstr 13, Oosterbeek, 08880-1498.
ma 13 AMSTRAD/SCHNEIDER GG 19.30 uur.
Buurthuis Ricardo, Mr. Arend v/d Woudenslaan, Rotterdam, 01804-27534.
di 14 AMSTRAD/SCHNEIDER GG 20.00 uur.
Twente Technovia, Walstraat 2, Enschede, 03200-44906.
di 14 AFDELING NOORD OOST BRABANT 20.00 uur.
De Biechten, Vincent van Goghlaan 1, Hintham.
Slot lezing Q & A en lezing robots.
di 14 AFDELING TWENTE 20.00 uur.
Twente Technovia, Walstraat 2, Enschede, 053-336577.
wo 15 AFDELING GRONINGEN 20.00 uur.
Denksportcentrum, Oliemuldersweg 43, Groningen, 050-272711.
wo 15 AFDELING HOORN 20.00 uur.
Café Het Gouden Hoofd, Westerblokker 80, Blokker, 02290-34032.
wo 15 OLIVETTI GG 20.00 uur.
Centr. Limbrichterveld, Eisenhowerstr 724, Sittard, 045-22149.
wo 15 AFDELING SITTARD 20.00 uur.
Centr. Limbrichterveld, Eisenhowerstr 724, Sittard, 04755-2090.
do 16 AFDELING ROTTERDAM 19.30 uur.
Compurette, Burg. van Walsumweg 876, Rotterdam, 01879-3178.
do 16 SHARP MZ GG 19.30 uur.
Café Harry Schut, Handelsstraat 31, Stadskanaal, 05926-3453.
vr 17 AFDELING DEN HELDER 20.00 uur.
Kantine Taylor, F. Bijlweg 238, Den Helder, 02230-21865.
vr 17 AFDELING STEENWIJK 19.30 uur.
De Meenthe, Stationsplein 1, Steenwijk, 05210-13573.
za 18 AMSTRAD/SCHNEIDER GG 13.00 uur.
Buurtvereniging 't Slot, Kastelenplein 167, Eindhoven, 040-428758.
za 18 AFDELING NIJMEGEN 11.00 uur.
Café Restaurant Juliana, Schependomlaan 94, Nijmegen.
za 18 SHARP MZ GG 10.00 uur.
De Pit, Appelstraat 2a, Goes, 01100-21219.
za 18 SINCLAIR GG 10.30 uur.
HCC kantoor, Traintec, Multihouse- en lezingenzaal, Standerdmolen 8, Houten, 01670-66845.
zo 19 OLIVETTI GG 10.00 uur.
Sporthal Arcade, Koninginneweg 1, Almere-Stad, 076-713071.
Gebruik modem en tekenprogramma.
ma 20 AFDELING FRIESLAND 20.00 uur.
Zalen Schaaf, Breedstraat 48, 8911 GJ Leeuwarden, 058-152796.
ma 20 AFDELING ZEELAND 19.30 uur.
Open Hof, Alexander Gogelweg 49, Vlissingen, 01185-1680.
ma 20 68' GG 20.00 uur.
Pieter Schiphorst, Lange Heul 394a, Bussum, 02159-35211.
ma 20 AMSTRAD/SCHNEIDER GG 20.00 uur.
De Schaaf, Breedstraat 48, Leeuwarden, 058-665747.
ma 20 SHARP MZ GG 19.30 uur.
Clubhuis 't Lansink, Twijnstraat 8, Hengelo, 053-773121.
di 21 AFDELING LEIDEN 20.00 uur.
Leidschen Salon, Steenstraat 2, Leiden, 01717-8622.
wo 22 AFDELING APELDOORN 20.00 uur.
Vrijzicht, Zichtweg, Apeldoorn, 055-669909.

GEBRUIKERSGROEPEN

HCC 68000 gg

'HCC Dagen' is het toverwoord dat deze tijd van het jaar de vereniging beheerst. Ook wij als 68000 gg zijn in de ban van deze computerkoorts terecht gekomen. We zullen namelijk aanwezig zijn en een aantal projecten presenteren. We hopen dat we mensen kunnen interesseren voor de projecten, maar ook dat er nieuwe projecten kunnen worden gelanceerd. Vooral in de software hoek is op het moment nog niet veel te doen. In de toekomst hopen we daar iets aan te veranderen. Voor informatie kan contact opgenomen worden met: Jan Blok (01736-5042), Dennis van Beek (03403-78139), Tom den Duyf (071-134371)

HCC Amstrad/ Schneider gg

Een impressie van een gebruikersavond van de Amstrad/Schneider gg te Oosterbeek.

Maurice is fanatiek bezig om zijn nieuwste adventure op de CPC op te lossen. Han demonstreert Locoscript op zijn Joyce. Het bijzondere eraan is dat hij alles muisgestuurd kan doen, zonder een of andere moeilijke interface. (Dat moeilijke zit dus intern in de computer gesoldeerd). Zijn probleem is dat hij teksten nog steeds via het toetsenbord moet intypen. Zou dat ook via een muis of desnoods een joystick kunnen? Maurice en Jan ontdekken dat je grafische afbeeldingen gemaakt met een Joyce kunt inlezen op een CPC. Andersom kan natuurlijk ook. Alfred heeft een Joyce met scanner, dus dat biedt perspectief. Barbara heeft voor haar Joyce-computer Ext-Basic aangeschaft. Tina Turner verschijnt beeldvullend op het scherm.

Wim demonstreert hoe goed Tasword op een CPC is, voor hem geen PC met WordPerfect. Zijn zoon Joram heeft daar dus wel behoefte aan en is bij het PC-geweld van de afdeling Arnhem (die in dezelfde ruimte zit) te vinden. Bob is aanwezig met een verbouwde PC, aan het naamplaatje kun je nog net zien dat het om een PC 1512 gaat. Bertus heeft een grafische demo voor zijn CPC gemaakt. De kleuren knallen uit het scherm. Hij heeft de CPC ook voor zijn bedrijf; de hele mestboekhouding draait erop! Karel is op zijn Joyce bezig een boek te schrijven. Hij heeft een probleem, zijn uitgever kan niets met de 3 inch floppies. Er wordt een oplossing gevonden. Jan speelt Batman op de Joyce. Binnen 2 minuten heeft-ie al zijn levens verloren. Maurice komt eens kijken. Hij kent het spel al van de CPC, dat blijkt. Na een half uur heeft hij het spel uitgespeeld. Een aantal mensen heeft een goedkope 5.25 inch diskdrive zelf gekoppeld aan hun CPC.

GEBRUIKERSAVOND De volgende AS gg gebruikersavond van de regio Gelderland (gelijktijdig met die van de afdeling Arnhem) vindt plaats op maandag 9 oktober in zaal Marbrie, Bernulphusstraat 13 te Oosterbeek. Aanvang half acht. Deze en andere data zijn altijd terug te vinden in de HCC agenda in de Nieuwsbrief. Kom ook eens kijken met of zonder computer. En nog wat, computeren is niet een hobby waarvoor je man moet zijn! Dit was dus een stukje uit de regio Gelderland, vind jij dat er in jouw regio ook zoveel Amstrad/Schneider gebruikers zijn en is er geen vertegenwoordiging (lees regio coördinator van de AS gg) neem dan contact op met een van de bestuursleden van onze gebruikersgroep.

Anton Teering

HCC Astrologie gg

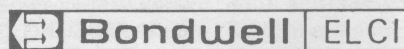
GEBRUIKERSDAG Op zaterdag 21 oktober is er weer een gebruikersdag in Technische School De Bron in Utrecht. Aanvang 11.00 uur. We combineren deze dag met de jaarlijkse ledenvergadering. Hier volgt eerst de agenda voor de vergadering:

1. Opening en mededelingen.
2. Terugblik op de afgelopen periode.
3. Gevoerde financiële beleid.
4. Bestuursverkiezing.

Aftredend zijn: Hans Leefkens (vz) en Casper Diegenbach (lid). Zij stellen zich beiden herkiesbaar. Eventuele tegenkandidaten kunnen tot 16 oktober 1989 worden ingediend bij de waarnemend secretaris. We zoeken dringend nog een echte secretaris (Paul Schippers neemt het secretariaat slechts waar).

5. Begroting 1990.
6. Activiteiten en personele bezetting HCC Dagen.
7. Wat verder ter tafel komt.
8. Sluiting.

Naar verwachting duurt de vergadering tot 12 uur. Om 1 uur volgen dan de aktiviteiten van de gebruikersdag. Naar een spreker wordt nog naarstig gezocht.

gebruikersgroep

CP/M Wie denkt dat MS-DOS alleen interessant kan zijn, heeft het mis. Net zo mis als degene die na deze eerste zin denkt aan een artikeltje van de Apple, Atari, Amiga gg, te zijn begonnen. Nee, ik bedoel het aloude CP/M. Het besturingssysteem waarvoor (ondanks de pogingen van uw bestuur om de MS-DOS Bondwellers meer te activeren) binnen onze groep tot nu toe de meeste belangstelling bestaat. Neem bijvoorbeeld eens het laatste nummer (7) van ons eigen Bondwell/ ELCI-infoblad. J. Kattestaart (Sneek) doet daarin een (uitgewerkt) voorstel om CP/M 3.0 uit te breiden en om te bouwen. Als voorzitter doet het mij deugt dat hij daarbij gebruik maakt van de produkten die eerder door M. Moene en A. Plantema aan onze gg zijn gepresenteerd.
Eugen Kaschubinsky (Haarlem) beschrijft daarin een nieuwe Autorun-.com. Dit typische CP/M-programma ontvingen we als aanvulling van onze Public Domain Software. Mogelijkheden:

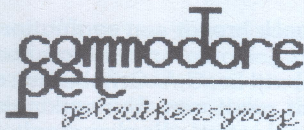
- opstartlogo,
- een regel eigen tekst afdrukken,
- keuze uit drie of vier functietoetsentabellen,
- het runnen van een andere Autorun,
- 50 Hz video (M. Moenen),
- zelf te definiëren cursor,
- instellen van de beide RS 232-poorten.

Eugen schrijft overigens in een ander artikel in hetzelfde nummer dat hij van mening is dat MS-DOS langzamerhand ook alweer tot het verleden gaat behoren. UNIX (XENIX) wordt het! Ook hij zal aangenaam verrast zijn geweest door de artikelen van Hans Oey in de vorige nummers van de Nieuwsbrief.

NUMMER & Een andere bijdrage van Eugen Kaschubinsky in nummer 7 betreft een beschrijving hoe je een paar EPROM's kunt aanbrengen die het overschakelen naar twee andere karaktersets mogelijk maken. In voorraad zijn de Duitse, Franse, Esperanto, Memotech, Formula-1, MS-DOS en Bondwell-2 (met Videotexset) karaktersets.
Dré Jansen is begonnen aan een serie elektronicalessen (cursus mocht ik het niet noemen) voor beginners.
Voor de BW 2-bezitters is er een beschrijving van de zich in hun computer bevindende USART I 82c51 en de 82c53 CTC. Een artikel over de MCM62-c55GS LCD-controller wordt beloofd.
Omdat we denken dat het aantal leden van onze gg dat toelaat, willen we voorzichtig met een fileservice naast de diskservice gaan beginnen.
Met fileservice bedoelen we dat u aan de hand van de in nummer 7 (en verder) geplaatste overzichten en toelichtingen, een keuze kunt maken uit onze PD-software en per file kunt bestellen.

Wie iets wil weten over (verborgen) poorten en RAM-bank selectie moet nummer 7 ook maar bestellen.
Dat kan: maak ƒ 6,– over op giro 5199740 ten name van Bondwell/ELCI-gg Amsterdam.

Ton Helwig

GEBRUIKERSDAG De eerstvolgende gebruikersdag is op 14 oktober (in verband met ruimtegebrek op de derde zaterdag van de maand).

BESTUURSLEDEN Door verandering binnen de werkkring van enkele bestuursleden hebben drie leden van het bestuur te kennnen gegeven dat ze willen stoppen met het bestuurswerk. Daarom zoeken wij een aantal nieuwe leden (o.a. een penningmeester). Hebt u belangstelling voor een functie binnen ons bestuur of wilt u meer informatie over de inhoud en de tijd die het werk kost, dan graag een bericht naar de postbus van onze gg.

Frits Hermans

MOTTEBALLEN Tijdens zo'n vakantieperiode iemand proberen te bereiken voor de hobby is haast onmogelijk, of men gaat net op vakantie of men is net terug en heeft de computer nog in de motteballen liggen. Maar nu iedereen weer terug is kunnen de activiteiten op een hoog nivo een aanvang vinden. We beginnen na de vakantie dan ook gelijk goed en wel met een gebruikersdag die zeer de moeite waard is. De bijeenkomst staat gepland voor 21 oktober in de Bron in Utrecht, terug op onze oude stek.
En er zijn voor iedereen voldoende overdekte zit en staanplaatsen. Je kunt hier terecht voor alle MS-DOS volumes uit de laatste drie softwarebussen. In iedergeval zullen er vraagbaken aanwezig zijn. Dit geeft u de gelegenheid om moeilijke en niet te verteren problemen aan deze staf van medewerkers voor te leggen. Het probleem kan nog zo gek of ook juist heel simpel zijn, schroom niet en vraag het aan de vraagbaak medewerkers.
Verder zullen er een aantal interessante hardware spullen te koop worden aangeboden. Printers, monitoren, hardisks, kabels, diskkettebakken, etcetera.
Voor CP/M zullen de standaardpakketten aanwezig zijn als Fibo, Pegel en een tekstverwerkingspakket. Ik zal als service voor de CP/M-gebruikers trachten om regelmatig in de rubriek Publish Ware een CP/M-volume uit de bibliotheek te beschrijven. De eerste drie volumes (deze horen bijelkaar) gaan over het simpel samenstellen van een fraai communicatiepakket.

De activiteiten op zaterdag 21 oktober zien er als volgt uit: buiten de verkoop van software en hardware zal er een lezing gehouden worden over het item 'tekstverwerken'. Wie dit gaat doen was nog niet bekend maar dat het interessant is lijkt mij wel duidelijk. Ook zal er getracht worden om een aantal WP-utils op disk te koop aan te bieden maar dit is ook nog niet helemaal zeker.
Tot slot de lijst van vraagbaakvrijwilligers. Zoals u ziet is de lijst wat gewijzigd ten opzichte van de vorige uitgave. De wijzigingen hebben betrekking op het specialisme van de vraagbaak. Voordat u nu een vraagbaak gaat bellen moet u zelf eerst analyseren wat of waar het probleem zich voordoet. U kijkt nu in de lijst en belt met de vraagbaak die gespecialiseerd is in dit soort problemen. Deze wijziging heeft een aantal voordelen. Ten eerste, je hebt direct de juiste vraagbaak voor jouw probleem en ten tweede je loopt minder kans dat je de ingesprektoon krijgt omdat niet iedereen in Nederland op de zelfde avond het zelfde probleem heeft (hoop ik).

VRAAGBAAK Hieronder staan onze vrijwilligers die je op doordeweekse avonden kunt bellen tussen 20.00 en 22.00 uur. Erbij staan hun initialen, en eronder zie je de onderwerpen waar je ze voor kunt benaderen.

BEH - Bernard Hulsman 085-217575
BOH - Bob Hilderink 02908-3930
BVE - Baptist van Emstede 03402-35628
DS - Dick Spork 070-874739
EDR - Erik de Ruijter 023-314841 (ook via Fido-Positivoboard: 023-327814)
HS - Hans Schuts 03450-17845 (18.00-19.00 modem 5000/1433)
HVH - Harry van Hemert 05202-20738.
HD - Herman Durieu 023-380685
JB - Jacob Boer 05980-98345
JP - Jan Peters 04765-1693
MDB - Michiel de Bruijn 010-4556377 (afwijkende tijden: tussen 19.00 en 21.00!)
MG - Marc Gobes 071-317084 (ook via Fido: 071-320002)
RD - Rob Drop 033-635213
TS - Ron Scheepers (secretaris), 03212-1653 (tijden 18.30-21.00)
TH - Ton Hilgersom 02152-56678
WL - Wim Leenards 03240-61163

Algemeen DOS gg (onder andere de bestelprocedure): HS, RS
Algemeen/besturingssysteem: BEH, BVE, JB, JP, MG, RD, WL
Idem, CP/M: DS, EDR, HVH, WL, HD
Idem, OS/2: MDB
Specifiek beginnersvragen (men neemt de tijd!): BEH, BOH, BVE, MDB, MG, HS, TH
O.S. en hardware: DS, JB, MDB, MG, WL
Boekhoudpakketten: JB
Databases MS-DOS: BEH, BOH, JB, MG, RD
Spreadsheets: BOH, BVE, JP, TH
Graphics MS-DOS: BOH, BVE
Tekstverwerking MS-DOS: BVE, JB, JP, MG, TH
Tekstverwerking CP/M: HVH
Datacommunicatie: JB, MDB, MG, HS

Houd je aan de opgegeven tijden en maak de vrijwillergers niet gek met al te langdurig bellen.

Weer een adreswijziging en wel deze keer van Ron Schepers, onze secretaris. Ron is nog tot eind september te bereiken op het oude telefoonnummer, daarna niet meer en zul je als je hem wilt bereiken het alleen maar schriftelijk kunnen doen op het volgende adres: Ron Schepers, Vechtsteen 22, 3961 XG Wijk Bij Duurstede. Tot ziens in Utrecht.

Harry van Hemert

PROFESSOR U bent toch wel op de Sorcererdag geweest? Ondanks het feit dat deze niet vermeld stond, vergeet je deze dag toch nooit. Dat is er één om naar uit te zien en om gebruik van te maken. De volgende is op een van de zaterdagen in maart. U kunt dan rechtstreeks uw zelfgemaakte hard- en software komen toelichten. Voor het maken daarvan heeft u dus een half jaar. Het gaat nu toch regenen en het wordt echt 'binnen weer'. Tijd over dus, tijd voor de vereniging. Maak er wat van. U kunt tussentijds altijd een berichtje naar het periodiek sturen. Daar is altijd een gewillig oog om uw problemen aan toe te vertrouwen.(Programmeer- of Soldeerproblemen).
Tenslotte kunt u van de gelegenheid gebruik maken om de nieuwste software uit de ES gg-collectie aan te schaffen. Mocht het zelf echt niet lukken, bedenk dan echter dat u geen professor hoeft te zijn om het wiel uit te vinden.

PERIODIEK Inmiddels is het achtste jaar van het periodiek al begonnen. Als u meer wilt weten over de mogelijkheden van uw computer is dit twee-maandelijkse blad een noodzaak. De kosten? Ondanks de prijsstijgingen in de afgelopen jaren nog

steeds ƒ 18,- voor een gehele jaargang van zes nummers. U kunt u aanmelden door overschrijving van ƒ 18,- op postgiro 5368539 t.n.v. ESGG te Lopik, met vermelding 'abonnement ESGG periodiek jaargang 8'. Vragen en kopij kunt u zenden aan: redactie ESGG Periodiek, R. Borkent, Rivierenlaan 47, 3181 DM Rozenburg.

SERVICE Het blijft een zeer leerzame bezigheid om in de grote hoeveelheid software die er voor de Sorcerer aanwezig is rond te snuffelen. Er zijn weer een aantal volumes op disk uit. Op het moment van dit schrijven tot en met volume 49. Overigens kunt u meer informatie over de inhoud van de diskettes vinden in het hierboven genoemde periodiek.
Wilt u meer weten over de Exidy Sorcerer gebruikersgroep en haar activiteiten? Schrijf dan naar de secretaris, Prins Hendrikstraat 3d, 3071 LG Rotterdam. U ontvangt dan ons informatiepakket. Heeft u haast om er bij te horen? U mag ons ook bellen, telefoonnummer 010-4330493.

Tot de volgende keer,

Gerlof Donga

G2 Gebruikers Groep

KLOON Een G2-computer is een 100% IBM-compatible kloon. Ik vertel dit om ook de aandacht te wekken bij 'niet G2-gebruikers' met een 'wel IBM-kloon' en belangstelling voor onder andere de hardware. En vele leden van de G2-gg hebben geen G2-machine, vandaar.

LEDEN Dat wat de G2-gg voor en met de leden doet, wordt bepaald door de wensen van de leden. De leden maken kenbaar waar het accent van de activiteiten ligt. Bij de eerste ledenvergadering werd het accent vooral op de 'begin problemen' en op de BIOS gelegd. Ook was er toen af behoefte aan meer mailing, maar het budget was nog niet toereikend. Een jaar later komt er vooral de wens naar voren om bestaande systemen uit te breiden en om meer informatie te verstrekken nu het budget beter is. En uit de ledenvergadering van 26 augustus is naar voren gekomen dat er meer hardware acties kunnen komen en dat er veel belangstelling is voor meer mailing. En er is al animo om mee te werken want de eerste kopij is al binnen.

UITWISSELEN Dat wat de leden van de G2-gg zoal merken van het (actief) lid zijn (voor ƒ 5,-) is:
-Oplossingen of 'helpen contacten te leggen' voor gebruikers en hardware problemen.
-Uitwisselen van informatie over de computer (gebruik en hardware).
-Informatie over hardware oplossingen en over mogelijkheden het systeem up-to-date te houden. Het infoboek.
-Aanbieden van goedkope hardware met een prachtige korting.
-Regelmatige mailing met uitwisseling van informatie, hard en software. En mededelingen/inschrijvingen voor hardware acties en dergelijke.

REGELEN Voor een verslag van de afgelopen gebruikersdag en ledenvergadering moet u onze mailing (Telos) afwachten. En nog belangrijker, als u geen eerste mailing heeft gehad en al wel dit jaar lid denkt te zijn bel dan even. Dan regelen wij dat wel voor u met de HCC.

AGENDA G2-gebruikerdagen in Houten:
10 januari 1990: Trainteczaal en Lezingenzaal
19 mei 1990: Trainteczaal en Lezingenzaal
15 september 1990: Trainteczaal en Lezingenzaal.

HCC Genealogie gg

GEBRUIKERSDAG De eerstvolgende bijeenkomst van onze gebruikersgroep zal worden gehouden op zaterdag 30 september in het HCC Kantoor te Houten. In 'Gens Humana' Nummer 8 zijn nadere bijzonderheden opgenomen.

GENS HUMANA Van ons mededelingenblad zijn alle verschenen nummers nog verkrijgbaar tegen de volgende prijzen:
Nummer 1 ƒ 0,50; nummer 2 ƒ 0,75; nummers 3,4 en 5 per stuk ƒ 1,50; nummers 6 en 7 per stuk ƒ 2,00. Het nieuwste nummer 8 ƒ 2,50. Als aandeel in de portokosten wordt per zending ƒ 0,65 berekend. Bestellingen door overschrijving van het verschuldigd bedrag op postrekeninng 5199739 ten name van HCC Genealogie gg, Eibergen.

GENS HUMANA NUMMER 7 Dit verscheen in april met twintig dicht bedrukte pagina's. Het nummer opent met een belangwekkend artikel 'Genealogie ten behoeve van genetic councelling binnen het Klinisch Genetisch Centrum Utrecht' geschreven door de heer F.A.M. Hennekam, werkzaam in dit centrum als systeembeheerder en genealoog. De klinische genetica stelt zich ten doel het opsporen en analyseren van aangeboren afwijkingen, om daardoor te komen tot een verantwoorde erfelijkheidsadvisering, voorlichting en begeleiding bij deze afwijkingen. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de computer. Ir. J. Balendonck brengt een evaluatierapport van het programma Stamboom-.com, terwijl Dr. C.A. Grimbergen een overzicht geeft van 'Uurwerkmakers in de archieven'. Verder wordt het amerikaanse commerciële genealogieprogramma Roots 3 besproken. Van Mr. Dr. P.G. Aalbers uit Arnhem is het eerste deel opgenomen van 'De horigheid in Twente en Oost-Geldeland in verband met de genealogie'. De secretaris publiceert het jaarverslag 1988; er zijn bestuursmededelingen en brieven van lezers opgenomen. Tenslotte wordt begonnen met het geven van een overzicht van gg-leden die bijzondere belangstelling hebben voor bepaalde beroepen, geslachten, etcetera.

PROGRAMMA'S Door leden van onze gg zijn genealogische programma's ontwikkeld of bewerkt, die als 'public domain' software ter beschikking worden gesteld aan andere leden. De distributie vindt plaats via de HCC-bestelservice (zie elders in de Nieuwsbrief). Verkrijgbaar zijn 'Familiegeschiedenis' (Brown/Hijdra; nieuwe versie N2.6), Genea 1/2 (Schoone) en 'Gen' (Zorn), waarvan beschrijvingen zijn opgenomen in diverse nummers van 'Gens Humana'. De programma's werken onder MS-DOS en zijn voorlopig uitsluitend op 5.25 inch diskettes verkrijgbaar.

LEDENLIJST Deze is bijgewerkt tot en met 1 januari 1989, met een supplement per 1 september 1989. Alle leden van de gg zijn er in opgenomen en vermeld met naam, adres en de door hen gebruikte computer(s), voor zover zij hun invulformulier hebben geretourneerd. De lijst is verkrijgbaar door overmaking van ƒ 1,50 plus ƒ 0,65 porto op bovenvermelde postrekening, doch alleen voor leden van de gg.

REGLEMENT Het gebruikersgroepreglement, zoals dit werd vastgesteld tijdens de ledenvergadering van 24 september 1988, is thans in de vorm van een A5-boekje verschenen. Het is verkrijgbaar voor de prijs van ƒ 1,25 plus ƒ 0,65 porto.

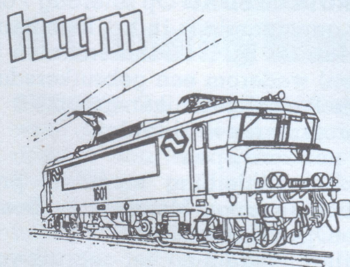
INFORMATIE Wie geïnteresseerd is in de activiteiten van onze gg kan schriftelijk verdere informatie aanvragen (zie hiervoor de pagina contactadressen). Retourporto moet worden bijgevoegd.

Karel Heymans

IBM PC Gebruikersgroep

COMPUTERVRAGEN De PCNL-Hulplijn, de speciale telefoonservice van de IBM-PC gg is nog steeds volop actief. Deze hulplijn wordt bemand door Henk van Walbeek en Henk Bennik. U kunt in principe bij ze terecht met algemene computervragen (bijvoorbeeld over het werken met DOS, het gebruik van harddisks, het werken met printers etcetera), maar ook met meer gerichte vragen over speciale programma's. Het motto van de PCNL-Hulplijn is: 'Domme vragen bestaan niet.'
Telefoonnummers zijn; iedere dinsdagavond van 20.00 tot 23.00 uur op 043-649712 (Henk van Walbeek) en elke donderdagavond van 20.00 tot 23.00 uur op 04104-78334 (Henk Bennik). Als u buiten de opgegeven tijden telefoneert treft u alleen een antwoordapparaat.

Johan Hageman

KAART Het gaat goed met de seriële kaart. Deze kaart is bedoeld als vervanging van de reeds lang bestaande centralekaart. Met deze nieuwe seriële kaart kunnen ook de PS2 computers op de modelbaan worden aangesloten. Eventueel kunt u nu ook een treintje gaan besturen met een mainframe computer. Via de seriële kaart zijn de interface problemen ook opgelost. Deze kaart zal zeer waarschijnlijk leverbaar zijn op de HCC Dagen.

BIJEENKOMSTEN Op 2 september was het een zeer geanimeerde bijeenkomst. Reeds zeer vroeg in de ochtend waren de mensen vanuit Groningen en België vertrokken om tijdig in het HCC kantoor aanwezig te kunnen zijn. Zo'n 15 man waren er gekomen. Hoewel wij het niet van te voren hadden gepland was ook de Forth gg weer aanwezig. Door omstandigheden had niemand van ons kans gezien om een treinbaantje mee te nemen. Wij konden onze tijd nu besteden aan gewoon gezellig praten en koffie drinken. Ook niet zo gek. Zelf deed ik weer wat inspiratie op voor nog een extra hoofdstuk voor het Modelbaanboekje.
De volgende bijeenkomst is op zaterdag 14 oktober. Dan zit in de andere zaal de Commodore gg. We doen ons best om voor al dat publiek een treintje te laten rijden.
Op die dag hopen wij ook onze jaarvergadering te houden. Wilt u dat alles ook meemaken kom dan eens langs.

Wim Bolkensteyn

HCC MSX gg

HOOFDKABEL Het is al met al een drukke maand geworden. Er stond dan ook van alles te gebeuren. Door moeilijkheden bij de PTT konden we helaas nog niet gaan draaien op 1 september met de MSX-Fido in Molenhoek. De hoofdkabel bleek geen lijn meer vrij te hebben, zodat er een nieuwe kabel gelegd moet worden, maar toch hopen wij dat het in de maand september (het is beloofd) gerealiseerd zal zijn. Het nummer is al wel; 080-586136. Dus mensen probeer in te loggen, maar heb begrip, als het nog niet mogelijk is. Het Fido-nummer in Heiloo kan intussen voor de modemmers gebruikt worden. Dat nummer is 072-228338.

LEDEN Daar er op het secretariaat verschillende telefoontjes binnenkomen omtrent het lidmaatschap van de MSX gg en waarom men persoonlijk niets hoort, wil ik proberen het een en ander uit teleggen. De MSX gg is een kleine gebruikersgroep. Van de HCC krijgen wij een kleine bijdrage per lid. Wij hebben momenteel 2692 leden en om deze mensen persoonlijk een mailing te sturen kost ons per persoon nogal wat porto. Wij vinden dat wij dit geld beter kunnen besteden aan het uitdragen van de MSX als computer op beurzen en gebruikersdagen en niet aan een stuk papier.
Daar zijn evenwel kosten aan verbonden, ook aan het hele Fido gebeuren, dat wat betreft de MSX gg een zeer grote vlucht aan het nemen. Daarom vinden wij dat we het niet aan porto kosten moeten besteden. Wij vinden dat juist deze rubriek de geeigende plaats en besteden er zoals u het laatste jaar gemerkt hebt zeer veel aandacht aan. Toch wil ik in deze rubriek alle nieuwe leden van harte welkom heten en hen uitnodigen op de gebruikersdagen.

GEBRUIKERSDAG Op 4 november houden wij onze laatste gebruikersdag van dit jaar. Ook op de komende HCC Dagen zijn wij vertegenwoordigd en hopen dan met vele leden kennis te maken. Tevens willen wij in het komende jaar de MSX-gedachte op de regionale avonden uitdragen en roepen daarom MSX-ers in de regio's op om zich te melden zodat we wat regiocoördinatoren krijgen die ons daarmee helpen. In het nieuwe jaar gaan wij ook op een vaste dag onze gebruikersdag houden en wel iedere tweede zaterdag in de maand, in het HCC gebouw te Houten.

TRAAGHEID Vele Sony computerbezitters ergeren zich aan de traagheid van de Sony-drives. De MSX gg gaat hier nu wat aan doen. Wij willen op de gebruikersdagen de Sony-bezitters de kans geven hun computer om te bouwen. De volgende maand zal ik er wat meer over vertellen.

NIEUWS Er is nu een geheugenuitbreiding mogelijk van 512 K voor een MSX 2 computer. Vele MSX-computer zijn fabrieksmatig voorzien van 128 Kb RAM gebruikersgeheugen. Dit lijkt heel wat, maar wil je echt wat meer uit je computer halen, dan schiet het geheugen al snel tekort. Een uitbreiding opent voor de MSX geheel nieuwe mogelijkheden. De opslagcapaciteit wordt daardoor al gauw 400 procent groter. Denk vooral aan de RAM-disk. Ook biedt het grote voordelen voor de tekstverwerkers, desktop publishing-programma's die veel ruimte vragen. Ook komen er steeds meer mooie spellen op de markt die allemaal een groter geheugen nodig hebben. Hoe mooier een spel is hoe meer geheugen het nodig heeft. Er zijn al spellen die 512 Kb geheugen nodig hebben. Deze geheugens worden intern ingebouwd en nemen dus geen cartridgepoort in beslag. Voor inlichtingen kunt u terecht bij onze secretaris 08850-22780.

Dit was het weer voor deze maand. Wij wensen u veel computerplezier en de volgende maand hopen wij wat meer bekend te kunnen maken over de komen HCC Dagen.

Fons Thijssen

NewBrain-gebruikersgroep

NEWBRAINDAG Alle NewBrain- en Protongebruikers en belangstellenden zijn van harte welkom op de NewBraindag op zaterdag 7 oktober in de Streekschool voor BBO, Lammenschanspark 1, 2321 JK Leiden. Op het terrein is duidelijk aangegeven in welk gebouw de NewBraindag gehouden wordt.
De voornaamste aspecten van de dag zijn het contact tussen de leden en de informatie-uitwisseling. Leden hebben weer gelegenheid om op de tweedehandsmarkt hun gebruikte NewBrains en aan de man te brengen. Er is tevens een ledenvergadering. NewBrain On-line 14 verschijnt, en er wordt nieuwe software van de softwarebibliotheek gepresenteerd (onder andere Eprom-software en tekstverwerkers; nieuwe toepassingssoftware

voor de Buitenwereldkaart is in de maak).

NIEUW Nu verkrijgbaar zijn: losse diskcontrollers, de complete expansion-module in de versie van Tradecom, eproms voor diskcontroller en expansion. Geprolongeerd is de verkoop van nieuwe NewBrains, kabeltjes, battery-packs, voedingen, netfilters en handboeken tegen speciale prijzen. Er is nog een enkele Buitenwereldkaart beschikbaar. Bovendien zijn er nu spotgoedkope gebruikte NewBrains (complete configuratie: twee 800 K diskdrives, 96 K expansion, monitor en handboeken), Proton Concordes (ook geheel compleet) en Triumph-Adler TRD 7020 daisywheelprinters (zie voor een beschrijving de vorige nummers van de HCC Nieuwsbrief).

ROMBOX Nog een reden om de NewBraindag te bezoeken is de ROM-box, te gebruiken met software in eprom, of (enigszins gemodificeerd) met RAM als uitbreiding van het vrije geheugen van de NewBrain, van 32K naar 40K. Wie heeft er (een eprom met) software voor de ROM-box? We stellen het zeer op prijs, als u dat de gebruikersgroep laat weten.

Menno Stevens

HCC Olivetti gg

ALMERE HCC Olivetti gg houdt haar gezamenlijke bijeenkomsten samen met de HCC Afdeling Almere op de derde zondag van de maand.
De onderwerpen van de te houden lezingen zijn vermeld in Nieuwsbrief 119 van september en gaan over het werken met een modem en het gebruik van een spreadsheet voor beginners. Ook kunt u er terecht voor alle andere Olivetti en MS-DOS gerichte vragen.

PC1 De vernieuwde versie van Kermit voor de PC1 van Olivetti is verkrijgbaar op de gebruikersdagen van de gg te Almere. Neem een lege geformatteerde diskette mee.

WERKGROEP M20 Inlichtingen bij Jan van Bruggen, Dovenetelstr 38, 1441 PT Purmerend.

Regionale bijeenkomsten Olivetti gg:

Olivetti Breda. Samen met de HCC afdeling Breda houdt de groep haar bijeenkomsten op de tweede donderdag van enke maand. Zie voor meer gegevens de HCC agenda.

Olivetti Den Helder. Olivetti-gebruikers in Den Helder zijn welkom op de afdelingsbijeenkomsten aldaar. Inlichtingen op dinsdagavonden, 076-713071 van 18.15 tot 19.00 uur.

Olivetti Zuid. Olivetti-gebruikers in Sittard en Hoensbroek, inlichtingen bij Raymond v.d. Broeke, die op dinsdag en donderdagavonden onder 045-226149 tussen 20.00 en 22.00 uur bereikbaar is. En op de Olivetti Fido Node 10. Tel. 045-215877.

Olivetti gebruikers elders in het land. Ook u kunt op uw afdelingsbijeenkomst met andere Olivetti en MS-DOS-gebruikers over allerlei zaken spreken. Zie daarvoor de verenigingsagenda. Inlichtingen op dinsdagavonden, telefoon 076-713071 van 18.15 tot 19.00 uur.

Verplaatsing enkele Olivetti Node's: Het experiment met QuickBBS te Rotterdam is verhuisd naar Woubruggen. De volgende Node's zijn nu daar aktief:

The Olivetti QuickBBS, Sysop: Andre en Andries de Lange, Node: 2:500/215, telefoon: 01729 9549.
HCC Olivetti GG 6, Sysop: Johan van Wingerden, Node: 2:500/119, telefoon: 010 4776746.

Theo van Lottum

HCC P2000 gg

BESTUUR Na de ledenvergadering van juni bestaat het bestuur van de P2000 gg uit Marius Hille Ris Lambers (voorzitter/penningmeester), Pieter Schim v.d.Loeff (secretaris), Wieger de Jong (lid), Ton Hilgersom (lid software).

FIDO Helaas heeft de sysop van de P2000-Fido geen tijd om die goed te beheren, daarom zal de Fido verplaatst worden naar Huizen. Het wachten is nog op de telefoonaansluiting. Het nieuwe nummer is nog niet bekend, zodra het oude nummer geen gehoor meer geeft, kun je bellen naar het onderstaande nummer voor het nieuwe Fido-nummer.
Heb je vragen over hardware, software of randapparatuur bij je P2000, neem dan contact op met één van de bestuursleden, vaak weten we wel een oplossing. Wij zijn ook op de HCC Dagen present. Er is veel documentatie ter inzage of te koop, tevens is er hard- en software verkrijgbaar voor alle soorten P2000 computers.

APPARATUUR Ook willen wij bemiddelen bij het kopen of verkopen van overtollige P2000 apparatuur. Schrijf daarvoor een briefje naar onderstaand adres. Heb je P2000 artikelen die je niet meer gebruikt, ook kleine toebehoren, geef ons even een berichtje vaak zit er iemand om verlegen.
Er is een lijst van meer dan 200 P2000T/M programma's op cassette, ook is er een lijst met diskette-software voor de P2000 M en C, je kunt de lijsten verkrijgen door een aan je zelf geadresseerde en gefrankeerde enveloppe te sturen aan onderstaand adres, onder vermelding 'cassette, disk M of disk C lijst'. Voor de P2000C met 640K drive is er een programma om 800K op per disk te kunnen schrijven en er zijn 11 nieuwe diskettes met CP/M software, de titels staan op bovengenoemde lijst. Als een bestelling of antwoord op een vraag langer dan drie weken duurt wilt u dan even aan mij bericht zenden er kon altijd iets fout gaan. Wij zouden graag willen weten met welke P2000-apparaten de leden werken.

P2000 gg
Akkerweg 6
1276 BC Huizen
Telefoon: 02152-56678

Ton Hilgersom

pascal gebruikersgroep

GEBRUIKERSDAG Op zaterdag 7 oktober aanstaande is in het hoofdkantoor van de HCC (Standerdmolen 8, Houten) wederom een gebruikersdag van de Pascal gebruikersgroep.
Het programma is als volgt:
10.00 uur: zaal open
10.30 uur: inleiding modulair programmeren door Maarten te Boekhorst (Open Universiteit)
11.15 uur: Modula en het gebruik van Units in (Turbo)Pascal door Piet Hermkens (voorbeeld: hanteren windows)
12.00 uur: vraagbaak, leestafel, demonstratie 'flop van de dag'
13.00 uur: ledenvergadering (agenda zie hieronder)
14.00 uur: inleiding over het maken van fractals door Gerben Sipma
15.00 uur: vraagbaak, leestafel, demonstratie 'flop van de dag'.

Op de flop van de dag staan weer de beste programma's die de laatste drie maanden beschikbaar zijn gekomen. Daarbij zitten vele utillities die door hobbyisten zijn gemaakt en via Fido Emmen beschikbaar zijn. Onze specialist Eef Hartman zal u gaarne weer toelichting geven op deprogramma's. Als u zelf met een programmeerprobleempje zit, kunt u bij de vraagbaak terecht. U kunt ook vooraf al een korte beschrijving van het probleem aan mij opsturen. Er is altijd wel iemand tijdens de gebruikersdag aanwezig die een oplossing voor uw programmeerprobleem heeft.

LEDENVERGADERING In maart 1988 is het huidige bestuur geformeerd. Tijdens de ledenvergadering kunt u zich uitspreken over onze activiteiten en onze plannen voor de naas-

te toekomst. Wij willen graag onze aktiviteiten voor het rubriceren van handige Pascalprogramma's uitbreiden. Er is volgens ons veel behoefte aan voorbeelden hoe je bepaalde programmeerproblemen aanpakt. Daarom zoeken we vrijwilligers voor onze software-werkgroep.
Verder kunnen we als er vrijwilligers zijn een telefonische vraagbaak voor Pascalproblemen in het leven roepen.
Tenslotte de samenstelling van het bestuur. Joost van Santen heeft te kennen gegeven te willen stoppen. Als zijn opvolger stelt het bestuur voor om Eef Hartman te benoemen. Eef beheert het Pascal-gebied bij Fido Emmen, is redacteur van Blaise en is verantwoordelijk voor de samenstelling van de flop van de dag.
Helaas moet ook ondergetekende het wat kalmer aandoen en daarom zoeken we een tweede nieuw bestuurslid, die mijn taak als secretaris kan overnemen. Ik kan u verklappen dat het Pascalbestuur een zeer gezellige werkomgeving vormt. Bovendien helpen de andere bestuursleden je met je programmeerproblemen. U snapt dus wel dat ik met spijt het bestuur zal verlaten. Maar vanzelfsprekend zal ik mijn opvolg(st)er goed inwerken. Wilt u nadere inlichtingen, dan kunt u terecht bij mij (033-614593) of bij Peter Schrauwen (02159-33408).

HCC DAGEN Op 24 en 25 november aanstaande zijn de HCC Dagen. Vorig jaar hebben we bij onze stand veel vragen gehad over allerlei programmerproblemen in Pascal. Met een aantal vrijwilligers hebben we die vragen zo goed mogelijk beantwoord. Ook nu zoeken we weer een aantal mensen, die informatie kunnen geven over Pascal. Wilt u dat ook een paar uurtjes doen, geef mij dan een seintje.

Piet Hermkens

HCC Postzegel gg

PROGRAMMA'S Op de bijeenkomst van 30 september zal Peter de nieuwe versie van zijn postzegeladministratie- en ruilprogramma voor MS-DOS machines, Alles 5.3 vrijgeven. Er komt dan ook een nieuwe handleiding uit. Ten opzichte van de vorige versie zijn er verbeteringen die het programma gebruikersvriendelijker maken. Ook zijn de communicatie-mogelijkheden uitgebreid zodat met andere gebruikers ruillijsten kunnen worden uitgewisseld. Een nieuwe catalogus voor een ander verzamelgebied kan vrij eenvoudig worden toegevoegd. Zoals vorige keer reeds gemeld, beschikt de groep dankzij de noeste arbeid van Herman Kooman over een uitgebreid pakket catalogusbestanden voor Nederland en overzeese Rijksdelen. Anders dan eerder gemeld hebben we besloten om deze bestanden alleen voor leden van onze gg beschikbaar te stellen.

FIDO We zijn erg gelukkig met een eigen plaatsje op Zoetermeer-1 (079-423335). File area 24 en message area 9. Daarin staan de programma's Filatel, Alles en Nieuwtje. Maar wel in een ingepakte vorm, dat wil zeggen, u moet ze door een apart programma laten uitpakken (ontarcen) voor ze gebruikt kunnen worden. Hoe dat moet, staat op een aparte pagina van dit bulletinboard. Makkelijker (voor u) is om ze gewoon te bestellen bij Peter Zoon 070-875765.

BIJEENKOMSTEN Zaterdag 30 september om 13.00 tot 16.00 uur in de Multihouse-zaal van het HCC-gebouw, Standaardmolen 8 in Houten (vlak bij het station). Demonstratie van programma's en Peter zal vertellen hoe het programma Alles werkt en hoe er mee gewerkt kan worden. 24 en 25 november zijn de HCC Dagen in Utrecht. Zaterdag 2 december zitten we weer in Houten van 13.00 tot 16.00 uur. Ook belangstellenden zijn van harte welkom op deze bijeenkomsten.

Eigen computer meebrengen als u iets wilt laten zien of wilt uitproberen.

D.B.Bezemer

SHARP MZ-GG
Gebruikersgroep

STORING Als gebruikersgroep probeer je de bezitters van dat éne merk computer zo goed mogelijk te helpen bij het gebruik van dat apparaat. Logisch, maar ook als dat ding storingen vertoont. Vandaar ditmaal een paar opmerkingen over onderhoud en reparatie van de computer.

Allereerst de eenvoudige aanleiding voor dit onderwerp. Onlangs dreigde mijn diskinterface het te begeven. De floppydisk draaide weliswaar nog, maar er ging niets meer richting computer. Met de melding 'loading error' moest ik het maar doen. De oplossing bleek het 'simpelweg' loshalen en opnieuw vastzetten van alle aansluitingen van de diskinterface. Blijkbaar was er wat vuil op de kontakten gekomen.

SLIJTAGE Voor de aansluiting van de printer aan de 700/800 wordt een connector over de printplaat geschoven. Bij veelvuldig in- en uitnemen heeft dit het nadeel dat de strips op de printplaat slijten en storingen ontstaan. Probeer daarom de printerkabel zoveel mogelijk aan de computer vast te laten zitten.
Vertoont het werken met de printer storingen, dan kan het eenvoudigweg opnieuw plaatsen van de kabel al de oplossing zijn. Aan de computerzijde hoort de kabel maar op één manier te passen.

Het slijtageprobleem is een van de redenen waarom het Fido-kabeltje aan de printerzijde van de printerkabel wordt gekoppeld. Bedenk dat het aan- en uitzetten van randapparatuur als printer en modem kan storen op de computer. Let er dus op dat gegevens in de computer zijn weggeschreven naar diskette of cassette, voordat de printer wordt aangezet.

KOPPEN Treden er bij het inladen vanaf cassette of (quick-)diskette problemen op, dan wordt al snel gezegd dat de koppen vuil zijn. Mijn ervaring met cassetterecorders leert dat de stand van de leeskoppen vaker de oorzaak is. Ga je nu de stand van die koppen verdraaien, dan kunnen inleesfouten optreden met bandjes die er eerder wèl goed ingingen.
In de Argonaut is recent voorgesteld om voor basicode een truc te gebruiken: via de ingebouwde recorder vanaf de radio opnemen.
Koppen van quick-diskdrive en recorder zijn schoon te maken met een wattenstaafje bevochtigd met alkohol. De computer wel even uitzetten.
Ook floppydiskdrives werken met koppen. Hierbij is het wat lastig om wattenstaafjes te gebruiken. Vandaar dat er speciale reinigingsdiskettes in de handel zijn.

STOFKAP Er zijn nog een aantal omstandigheden waaronder de computer het zwaar heeft:

- Veelvuldig verplaatsen, waardoor het apparaat blootstaat aan schokken; dan werkt het apparaat wel goed en dan weer niet.
- Sterke temperatuurswisselingen leiden tot condensatie, dus vocht op bijvoorbeeld koppen. Eerst 'even laten bijkomen'. Aan vocht blijft weer gemakkelijk vuil hechten.
- Stof; wordt in een kamer bijvoorbeeld gezaagd, zet de computer dan maar in plastic, want ik ken een geval waarbij daarna om de haverklap het toetsenbord niet meer goed werkte.

Ik hoop tot slot dat bovenstaande ellende u bespaard blijft. Gaat het toch mis dan kan contact met mede-gebruikers heel verhelderend werken. In de agenda treft u hiervoor tal van bijeenkomsten. Gelukkig is de Sharp-computer een heel betrouwbaar ding, dus al te veel angst voor problemen is niet nodig.

Jan Jonkman

PUBLISH WARE

Lieve lezers, vergun mij een onderonsje met mijn correspondenten. Lieve correspondenten, blijf feitelijk, biedt uw bijdrage aan in ASCII- of WS-formaat op de redactiefido, gebruik daarvoor filearea 5, en let op berichten aan u in message-area 1. De deadline is die van het verenigingsnieuws. Lieve lezers, hieronder wat restte na mijn niet aflatend geschrap en geschaaf. Lieve correspondenten, herkent u het nog?

Redactie: Marc van Munnen

2137 C EDITOR Een programma-editor die uitstekende diensten kan bewijzen bij het intikken van programma's.
2253 PC DOS HELP Een programma waarmee u online hulp krijgt over DOS-commando's
3799 SIGHTFILE Een uitgebreide database die erg gebruikersvriendelijk is. Er worden 11 datafiles als voorbeeld meegeleverd, naast documentatie.
3802 LIFE Een uitstekende versie van het bekende spel LIFE. Er zijn diverse levensvormen mogelijk. Ook op deze schijf staat CROSSWORD CREATOR, om op het scherm uw eigen puzzels samen te stellen.
3828 E DRAW De E staat voor easy. Het tekenen van flowcharts, lijnen, bomen, elektronische symbolen, logische symbolen en blokdiagrammen wordt hiermee dus eenvoudig. Twee demo's moeten de documentatie vervangen.
3858 CALCULUS Met dit menugestuurde leerprogramma kan iedereen zijn vaardigheid op wiskundig gebied of zakelijk rekenen testen of weer ophalen door middel van meerkeuzevragen. ZZAP is een diskeditor met een buffer die elke sector op schijf kan lezen en wijzigen. Je kunt decimaal, hexadecimaal en octaal werken, en in ASCII. VECTOR bekijkt de interruptvectoren en geeft de inhoud daarvan leesbaar weer. Het geeft bovendien commentaar bij het gebruik ervan. REVERSE is een rekenmachine volgens de omgekeerde Poolse methode.
2532 en 2533 FIBO+ De nieuwe versie van een boekhoudpakket, dat door onze leden is gemaakt. Het is dus toegesneden op de Nederlandse situatie.
3574 FREECALC De tweede versie van dit rekenblad. Deze gebruikersvriendelijke spreadsheet met online help gaat vergezeld van 3 demo's en een handboek van 106 bladzijden op schijf. Het kent natuurlijk niet de mogelijkheden van een Lotus 1-2-3, maar zal voor veel toepassingen toereikend zijn. Het biedt 250 rijen en 50 kolommen van maximaal 70 tekens. Registratie kost slechts $ 10,-, terwijl men voor $ 47,50 tevens een gedrukte handleiding ontvangt en een utility, die spreadsheets op fouten controleert.
3732 BLIND HULP Twee programma's speciaal voor blinden, die daarbij wel een spraaksynthesizer nodig hebben. TRACKER is geschreven voor een spraaknabootser, die schermuitvoer in spraak omzet. De documentatie bestaat uit hoorbare helpschermen. CATCAR vangt vallende karaktertekens op voor ze op de grond komen (??? - *red.*). Beide programma's zijn ook zonder spraaknabootser te gebruiken.
3761 SHELL EXPERT SYSTEM Een krachtig ontwikkelsysteem met alle hulpprogramma's voor het ontwikkelen van expertsystemen en die te draaien als ze klaar zijn. Het geheel is menu gestuurd met windows. Het is snel en wordt niet beperkt tot een klein aantal regels. Het programma is Public Domain; het is beschreven in het boek 'Expert system programming'. De Engelstalige handleiding is beknopt, maar goed bruikbaar.
3836 DISK COMMANDO Een goede indruk maakt deze schijf op de catalogiseerders van de ProgrammaTheek. Een verzameling programma's met uitgebreide documentatie, die het antwoord is op de bekende Norton utilities en PC-Tools. De programma's zijn afzonderlijk op te starten of vanuit een menu met Norton-opmaak. Directories sorteren en bewerken, opzoeken van dubbele files en onherstelbaar wissen zijn hiermee binnen ieders bereik gekomen. Ook is een disk-optimizer in het pakket opgenomen.
3707 CURVE FIT Statistische analyse voor de liefhebber.
3816 en 3817 C TUTOR Turbo C tutor op de ene schijf en een uitleg van de basisbegrippen van C op de andere schijf. Als u beide schijven doorgewerkt hebt bent u aardig thuis in de taal C.
3820 SEEK EASY Een zogenoemd 'free text retrieval" zoeksysteem om op letters en woorden in een tekst te zoeken. Als u de woorden niet precies weet, kunt zoeken naar wat er op lijkt.
3032 SIGN UP Een menugestuurd programma in Turbo Pascal 3.0, om gegevens van deelnemers van bijvoorbeeld workshops vast te leggen. Lost vragen op als: 'Wie doet waar aan mee?' en 'Hoeveel zitten er in welke groep?'.

BESTELLEN Dit kan uitsluitend schriftelijk door een brief of bestelformulier te sturen naar: Software Service, Postbus 8086, 1180 LB Amstelveen. U moet hierop vermelden uw naam en adres, uw HCC-lidmaatschapsnummer en natuurlijk de nummers van de schijven die u wilt hebben. Bovendien is het ontzettend belangrijk te vermelden voor welk systeem en welk formaat diskettes. Een voorbedrukt bestelformulier kunt u gratis aanvragen bij het secretariaat: Langs de Bogen 16, 8255 GG Swifterbant. Bij de aflevering treft u de rekening aan, die u binnen een maand dient te voldoen aan de penningmeester. Als indicatie van de prijzen geldt het volgende: 5,25 en 8 inch formaten kosten *f* 7,50 per diskette. 3,5 inch kost *f* 10,- per disk en 3 inch kost *f* 15,- per disk.

Bepaalde CP/M-formaten kosten *f* 2,50 of *f* 5,- méér, omdat er meer diskettes nodig zijn.

Rob van der Hof

IBM® PC
Gebruikersgroep

PCNL-DISKETTES De hier genoemde diskettes zijn afkomstig uit de PDS-SoftwareBibliotheek van de IBM-PC gg. Al deze PCNL-diskettes zijn er in zowel 5,25 als 3,5 inch formaat. Voor bestelnummers e.d. zie PCNL-MEMO elders in deze HCC Nieuwsbrief. (NB. Als u uw bestellingen combineert met een eventuele bestelling uit PCNL-MEMO, dan betaalt u maar 1 keer verzendkosten!) Bij vrijwel elk programma is de (Engelstalige) documentatie op de diskette aanwezig.

PCNL0477 + 0478 - C-TUTOR 1 en 2. Twee schijven met een uitgebreide cursus voor programmeurs, die al enige ervaring hebben opgedaan met hogere programmeertalen en nu met C willen beginnen. Disk 0477 bevat de tekst, disk 0478 de bij de cursus behorende programma's (in C natuurlijk). Met kleine aanpassingen te gebruiken voor vrijwel elke C-compiler. De diskettes bevatten GEEN C-compiler.
PCNL0820 en 0821 - FAMILY HISTORY SYSTEM v. sept 87. Compleet genealogieprogramma voor het met de computer bijhouden van de stamboom. Met de programma's van dit systeem kunnen vrijwel alle standaard genealogische rapporten gemaakt worden van voorouders, nakomelingen, verwanten etc. Disk 0820 bevat de (BASIC) broncode van het programma. Disk 0821 bevat een (met QuickBASIC) gecompileerde uitvoering.
PCNL0708 - PROFESSIONAL MASTERKEY v2.1a. Programma dat volledige controle geeft over MS-DOS diskettes en harde schijven; files, subdirectories, boot sector, FAT etc. Het programma is bijzonder krachtig, maar kan bij onoordeelkundig gebruik ook gevaarlijk zijn. De uitgebreide documentatie vertelt alles over de werking. Daardoor is het een uitstekend leerprogramma voor wie wil weten hoe een MS-DOS schijf in elkaar zit.
PCNL0958 - QUERY v1.2 & INVENTORY SYSTEM. QUERY is een flexibel menugestuurd programma om dBase III files mee te bekijken, zonder dat dBase zelf nodig is. In QUERY kan opgegeven worden welke velden bekeken moeten worden en volgens welke selectiecriteria (ook AND/OR combinaties). De records die aan de voorwaarden voldoen worden op het scherm getoond, maar kunnen ook afgedrukt worden. QUERY telt het aantal records en kan ook het totaal bepalen van de numerieke velden. INVENTORY SYSTEM is een geïntegreerd inventarissysteem voor winkels met voorraadbeheer etc. Het programma is gebaseerd op het Amerikaanse systeem.
PCNL0874 - A86 & D86 v3.18. A86 is volgens de auteur de beste assembler voor PC's ter wereld. Vrijwel compatible met Intel/IBM assembler, maar veel sneller en eenvoudiger te gebruiken en met ondersteuning van mathematische co-processors. D86 is de bijbehorende symbolic debugger. Tezamen vormen deze programma's een professionele ontwikkelomgeving. Alle registers, vlaggen en de voortgang van het programma zijn voortdurend op het scherm zichtbaar.
PCNL1005 - SPEECH DIGITIZER. Programma voor het digitaal opnemen en weergeven van spraak met de PC, AT of 386AT. De opname gebeurt met een microfoon, die aangesloten moet worden op de RS232 poort (schema en materiaallijst op schijf aanwezig, technisch inzicht vereist!). De weergave gebeurt via de interne speaker. Het programma is geen perfecte speech synthesizer, maar laat wel zien dat het in principe kan met een PC en toont de technisch geïnteresseerden een aantal aspecten van hoe mensen horen.

PDS-CATALOGUS Een uitgebreide beschrijving van de diskettes met PCNL-nummers beneden 1000 kunt u vinden in de PDS-Catalogus. Deze diskettebeschrijvingen staan op diskette en kunnen met het bijgeleverde speciale zoekprogramma PCNL-VIEW bekeken worden. Helemaal compleet, inclusief handleiding, alle 10 tot nu toe uitgebrachte delen (op 10 diskettes van 5,25 inch of 5 diskettes van 3,5 inch), indexen en ringband/slipcase, kost de nieuwe PDS-Catalogus ƒ 50,-. Zonder ringband/slipcase kost de complete PDS-Catalogus ƒ 40,-. Voor bestelinformatie zie PCNL-MEMO elders in deze HCC Nieuwsbrief. De diskettebeschrijvingen van de nummers boven 1000 zullen verschijnen in deel 11 van de PDS-Catalogus (verschijnt begin 1990).

10% KORTING ***Let op! Leden van de IBM-PC gg krijgen 10% korting op alle artikelen van de IBM-PC gg, ook bovengenoemde diskettes en de PDS-Catalogus! Kijk voor deze kortingsregeling in PCNL-MEMO elders in deze HCC Nieuwsbrief.***

Johan Hageman

Atari ST

BESTELLEN De diskettes zijn te bestellen bij de HCC afdeling Haarlem, postbus 5255, 2000 CG Haarlem. Betalen kan door overmaken van het bedrag op Postbank nr. 1607586 t.n.v. HCC afdeling Haarlem, of door het meesturen van een Euro/bankcheque of girobetaalkaart. Vermeld (naast uw naam en adres) duidelijk welke diskettes u wilt hebben. Dus bijvoorbeeld: 'Starter, Catalogus, disk 12, disk 7'. Elke diskette kost ƒ 7,50 en is meestal dubbelzijdig gevuld. De starters- en expertpakketten kosten elk ƒ 37,50 (5 diskettes). Per bestelling komt daar ƒ 2,50 administratie- en verzendkosten bij, ongeacht het aantal.

CATALOGUS Deze diskette, die maar ƒ 5,- kost, bevat de uitgebreide catalogus van meer dan 100 leverbare diskettes. Het programma STDCAT op deze schijf kunt u zelf ook prima benutten om uw eigen verzameling bij te houden.
STARTERSPAKKET 5 diskettes voor de beginner. Bevat o.a. tekstverwerker, database, kopieerprogramma, viruskiller, labelprg., tekenprg., ramdisk, spelletje.
EXPERTPAKKET 5 diskettes voor de gevorderde gebruiker. Bevat o.a. disk-editor, expertsysteem, formatteerprg., basic constructieset, afdrukprg., picture converter, harddisk backup.
DISK 12 SPELL, spelling checker. Controleert de juiste schrijfwijze van uw documenten. Woordenschat zelf aanpasbaar. ELVERT maakt omzetten van diverse soorten tekst naar ASCII en vice versa mogelijk. Verder bevat deze disk een groot aantal printerdrivers voor 1st Word (plus).
DISK 13 Demo van CAMPUS, CAD-programma. Geeft een goede indruk van de mogelijkheden.
DISK 14 SNOWMAN, een sfeervolle en romantische tekenfilm, begeleid door digitale muziek. Om andere computerbezitters jaloers te maken.
DISK 15 RAYTRACING is de techniek die wordt gebruikt om levensechte grafische beelden in de computer op te bouwen. Op deze diskette een animatie die op die manier is gemaakt.
DISK 16 en 17 bevatten eveneens animaties, gemaakt met behulp van raytracing.
DISK 18 Een verzameling utilities, speciaal voor de printer. Instelprogramma's voor diverse typen, labelprg., fraai afdrukprogramma, enzovoort. Bevat verder een grote sortering desk accessoires.
DISK 19 Demoversie van ARKEY, het ontwerppakket voor architecten.

HCC Tulip

NIEUW Op onze Public Domain diskettes vindt u nu een menugestuurd programma, waarmee u van alle programma's op de diskette de documentatie kunt lezen en afdrukken.

SCHIJF 2: Diverse utilities Hulpprogramma's, o.a. om de Herculesmode van de DGA-kaart beter te benutten en de schermafhandeling flitsend te versnellen. Verder een programma om de tegenwoordig veel gebruikte GIF-files (plaatjes) in te lezen, en enkele harddiskutilies. Voor diskettes een programma om de directory af te drukken, zodanig dat de afdruk in het floppyhoesje past.

HOE TE VERKRIJGEN Op onze gebruikersdagen kunt u de PD-diskettes voor een paar gulden kopen. Zie voor de datums de agenda in dit blad. Voor meer informatie kunt u schrijven: HCC Tulip GG secretariaat, postbus 6, 3734 ZG Den Dolder, of bellen met onze Clubline: 08303-16641. Ons bulletinboard (300-2400 bps) heeft telefoon 010-4745060. N.B.: alleen van 16.00-24.00 uur.

Herman Idzerda

PD SIGNAAL

Public domain en Nederlands

Superfile

De afgelopen maanden richtte Berend Harmens af en toe de schijnwerpers op een public domain-programma. De laatste voorbeelden hiervan waren 'Famous Comics' en 'Railroad', op de HCC-Fido's bekend als respectievelijk COMICS.ARC en RAILROAD.ARC. Beide programma's werden besproken, omdat ze de moeite waard waren en omdat ze van één of meer Fido's te 'downloaden' zijn. Dat downloaden moet niet onderschat worden; alleen al van mijn Fido is 'Railroad' zo'n zeventig keer opgehaald.

Jan Verschaeren

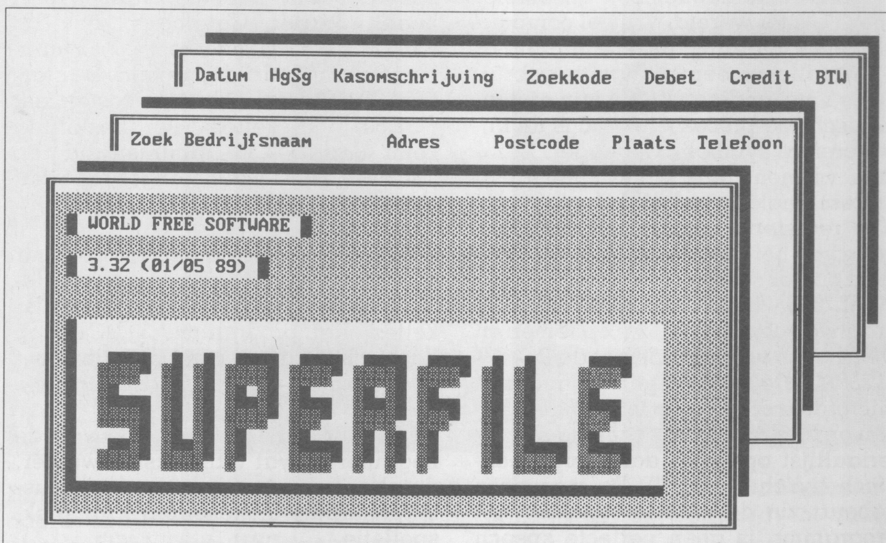
Tijd dus om die schijnwerpers te richten op een ander interessant en bovendien ook nog Nederlands public domain-pakket. Dat pakket heet Superfile en kan het best omschreven worden als een bestandsbeheerpakket met kasboek. Een nuttig stuk public domain software dus.

ALGEMEEN In maart van dit jaar kreeg ik van één van de redactieleden het verzoek om Superfile eens te bekijken. Superfile, versie 3.32 inmiddels, is geschreven door Reg van Dommelen en hij heeft drie jaar aan dit pakket gewerkt. Zijn uitgangspunt was niet om een gebruikersvriendelijk, gemakkelijk en uitgebreid bestandsbeheerpakket met kasboek te maken. Nee, dit is echt een pakket uit de hobbywereld: een kennis vraagt of je een bepaald programma voor hem kunt schrijven. Dat gebeurt dus waarna het betreffende programma door die kennis in gebruik wordt genomen. Een tijdje later verschijnt die kennis opnieuw: kan dat en dat er ook bij? Jazeker, natuurlijk kan dat!! Enzovoorts, enzovoorts. Dit is niet de methode zoals het in de theorieboeken staat, maar zo gaat het wel vaak, zeker in het hobbywereldje.

OPTIES Superfile is dus public domain. Programma's uit deze categorie hebben twee mogelijkheden om zich een plaats te verwerven in de diskettebak van de computergebruiker, namelijk door kwaliteit of kwantiteit. Over kwaliteit kunnen we kort zijn: die moet de professionele tegenhanger tenminste enigszins benaderen. Maar met kwantiteit is een heleboel mogelijk, dus ook in dit pakket.
Als ik een programma krijg zonder handleiding ga ik eerst altijd de functietoetsen langs. Dus ook met Superfile, met het volgende resultaat:
- F3: zeer uitgebreide helpteksten verschijnen op het scherm
- F7 : Superfile beëindigen
- F8: een alleraardigste ASCII tekstverwerker met een vrije ruimte van 77 Kb, tenminste op een machine van 640 Kb. Die tekstverwerker is nota bene buiten Superfile te gebruiken met het commando: SF TEKST
- F9: in een window verschijnt een heuse calculator
- F10: nog een window, nu met een zeer gebruikersvriendelijke kalender

Je kunt functietoetsen ook combineren met Alt, Ctrl en Shift. Dat geeft een heleboel extra mogelijkheden. Reg Van Dommelen wilde dat niet of onderkende dat niet. Hij maakt in Superfile weliswaar gebruik van de Alttoets, maar dan in combinatie met de E, I, K, L, O, T en V. Kan ook natuurlijk, maar de functietoetsen had ik logischer gevonden.

DATABASE Na het opstarten verschijnt eerst een scherm waaruit duidelijk blijkt dat we met Superfile te doen hebben. Daarna verschijnt de database op het scherm. Het eerste veld daarvan heet 'Zoekcode', dat veld moet minstens één teken bevatten voordat je verdere gegevens kunt invoeren. Dit Zoekcode-veld is de spil waarom Superfile draait. Het kan tien tekens bevatten en dat lijkt me meer dan voldoende om alle familieleden een eigen zoekcode te geven in jouw eigen privé-adressenbestand.
Alle andere velden hebben van Reg van Dommelen al een bepaalde naam gekregen, maar die namen zijn te wijzigen. Dat kost wel enige moeite, omdat ik geen echte handleiding heb. Maar mét handleiding moet het een peuleschilletje zijn. De maker heeft toegezegd dat die handleiding er komt en daarvoor krijgt hij van mij alle tijd, want ook hij is een computerhobbyist.
De Help-functie (<Alt-F3> en F3) is weliswaar erg uitgebreid, maar papier is nu eenmaal overzichtelijker. Die handleiding komt er wel, hè Reg ?
Zodra er in het Zoekcode-veld een teken ingevoerd wordt, waardoor de zoekcode uniek wordt, kun je de overige gegevens gaan invoeren. Zolang de code niet uniek is verschijnen er gegevens op het scherm van een record die een zoekcode heeft die overeenkomt met de ingetikte zoekcode. Dus tijdens het intikken van de zoekcode kunnen er telkens andere records op het scherm verschijnen.
Een voorbeeld. Je wilt 'Jorissen, Wim' opzoeken. In het Zoekcode-veld tik je eerst een J in: 'Jansen, Piet' verschijnt op het scherm. Dan tik je de O in: 'Jobsen, Peter' neemt de plaats in van 'Jansen, Piet'. Vervolgens tik je de R in. En nu komt dus 'Jorissen, Wim' op het scherm en kun je wijzigingen gaan


```
S U P E R F I L E  3.32                          Dinsdag, 18 juli 1989 00:31
World Free Software                                         Werkblad Kaarten

 Zoekkode   :            Afdeling:                          Datum  ../..
 Bedrijf    :
 Adres      :
 Postc + Pl:
 Postc + Pb:                               relatie_k :
 Telefoon   :                              diverse_1 :
 Bank_Giro  :                              diverse_2 :
                                           diverse_3 :
 Persoon    :                              diverse_4 :
 Titel      :                              diverse_5 :
 Priv.Adres:                               diverse_6 :
      CALCULATOR                           diverse_7 :
                                           diverse_8 :
   AC                   0                  diverse_9 :
                                           EtiketKode:
          7  8  9  /
       √  4  5  6  X
       %  1  2  3  -
   AC  C  0  .  =  +
     F3-Help   F7-Exit

F3-help  F7-exit  Geef in          Uw zoek-index "argument" per letter
```

aanbrengen of andere bewerkingen uitvoeren.
Het hele pakket is erg gebruikersvriendelijk. Ook het wijzigen, afdrukken en andere activiteiten zijn zonder veel moeite uit te voeren. En als het dan een keertje niet duidelijk is, dan is er altijd nog de Help-optie (<ALT-F3> of F3).

KASBOEK Met <Alt-K> wordt het kasboek aangeroepen. Het wordt door middel van de zoekcode aan de database gekoppeld. Het kasboek is zodanig van opzet dat daarbij fouten niet of in ieder geval nauwelijks mogelijk zijn. Items worden moeiteloos toegevoegd, gewijzigd of verwijderd.
Met de F2-toets kan er gezocht worden. Snel omhoog en omlaag scrollen is mogelijk met de pijltoetsen. In aparte kaders worden de credit- en debettotalen vermeld, terwijl er ook nog een kader is waarin de volledige gegevens van de begunstigde op het scherm geplaatst worden.

TEKSTVERWERKER Deze tekstverwerker laat zich natuurlijk niet vergelijken met WordPerfect. Het is een editor binnen Superfile. Als zodanig is het een voortreffelijke editor met een kleine onvolkomenheid: met F2 kunnen volgens het help-scherm de datum en de tijd worden opgeroepen, maar op mijn scherm verschijnt dan in plaats van de tijd: UU:MM.

Alle functies zitten onder toetsen, die ik ook daarvoor gekozen zou hebben. Dat betekent dat gebruikers van de gangbare tekstverwerkers deze editor snel onder de knie kunnen hebben. Wel moet ik opmerken dat het een gewone editor is en niet meer dan dat, maar dat is waarschijnlijk ook de bedoeling.

CALCULATOR/KALENDER Tot slot de calculator en de kalender: twee aardige opties die ik tot de accessoires reken. Leuk, maar nodig is het niet. Ze zijn zonder handleiding te gebruiken en doen wat de gebruiker er van mag verwachten.

KORTOM... In het korte bestek van dit artikel is het ondoenlijk om volledig uit te wijden over het etiketteren, het printen, de instelmogelijkheden, de optelmogelijkheden en nog een aantal andere mogelijkheden. Een paar daarvan ontdekte ik trouwens pas later. Dat brengt ons weer terug bij de documentatie. Ik hoop dat Reg van Dommelen die documentatie er echt een keer bij doet, want dan wordt het ook voor beginners een leuk pakket. Een ervaren hobbyist weet meestal wel hoe hij een pakket moet gaan gebruiken; een beginner daarentegen weet soms de help-schermen niet eens te vinden.

Het aardige van public domain software is dat het niks kost. Je zorgt dat je het pakket te pakken krijgt en je bekijkt of het iets is. Als het niet bevalt, dan wis je de software van je schijf en dat is het dan. Bevalt het wel, dan ga je het gebruiken. Eventueel laat je Reg van Dommelen in je vreugde delen en maak je een bedrag over naar zijn girorekening. Dat gironummer is te vinden in de database, nadat het pakket ontarct ('uitgepakt') is.
Op de HCC-Fido's heet het pakket SF3_32.EXE en is te downloaden van een aantal HCC-Fido's; in ieder geval van Almelo (500/21 - 05490-62542) en Emmen (500/31 - 05910-21000), maar wellicht ook van andere HCC-Fido's. Sysops en points kunnen het requesten van de HCC-Fido's Almelo en Emmen.

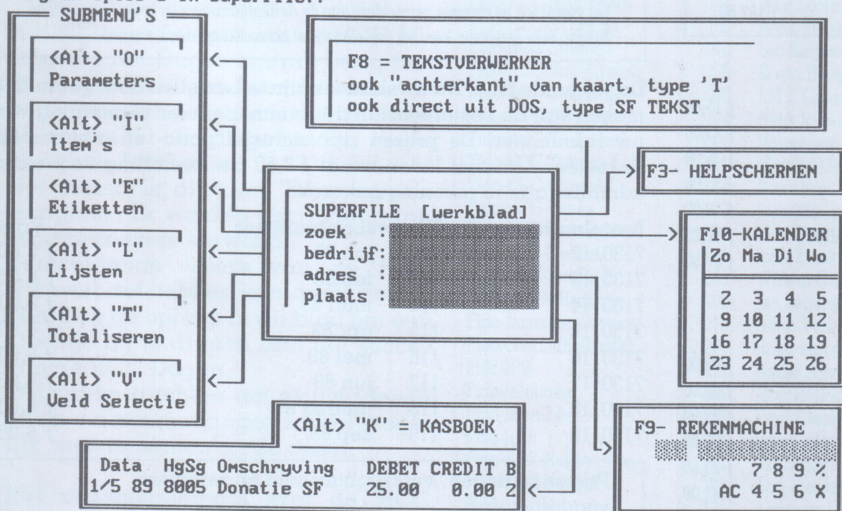
```
Bewerking tekstfile: memo        Vrije ruimte:  69.0 Kbyte              SF

Dinsdag, 18 juli 1989 UU:MM

               ─────────────── TEKEN MENU ───────────────
               TOETS:      | SHIFT    | CTRL     | ALT

               F4
               F5
               F6
               F8
               ──────────── Alt-F3 = ALL_HELP ────────────

F1-Abort  F7-Menu                   F2-Datum/tyd  Alt F2-tekenmenu
```


HCC BESTELSERVICE

Via de HCC Bestelservice kunt u centraal een aantal boeken en door de HCC uitgebrachte tijdschriften, mappen, boekjes en artikelen bestellen. Op de bestelkaart – die u elders in het blad aantreft – vermeldt u naast uw lidmaatschapsnummer de gewenste artikelnummers. De artikelen ontvangt u in het algemeen binnen twee weken. Aan het begin van de maand na bestelling ontvangt u een factuur en een acceptgirokaart. De prijzen zijn inclusief porto- en administratiekosten. Aan niet-leden wordt ƒ 7,50 per bestelling voor extra administratiekosten in rekening gebracht.

Artikelen HCC DOS gg

5409000	Softwarebus abonnement*	ƒ 22,50
5409300	Softwarebus jaargang 1983*	ƒ 15,00
5409320	CP/M Catalogus Programmatheek dl. 1	ƒ 20,00
5409321	CP/M Catalogus Programmatheek dl. 1 + ringband	ƒ 27,50
5409375	Introductie in CP/M	ƒ 15,00
5409382	JRT Pascal Users Guide*	ƒ 12,50
5409385	ZCPR2 System Users Guide + ringband*	ƒ 40,00
5409400	Softwarebus jaargang 1984*	ƒ 15,00
5409420	CP/M Catalogus Programmatheek dl. 2	ƒ 20,00
5409421	CP/M Catalogus Programmatheek dl. 2 + ringband	ƒ 27,50
5409425	CP/M A5 GG Ringband	ƒ 15,00
5409450	CP/M Catalogus Programmatheek dl. 1 + 2	ƒ 30,00
5409455	CP/M Catalogus Programmatheek dl. 1 + 2 + 2 ringbanden	ƒ 45,00
5409490	Handleiding Pegel Boekhoudsysteem	ƒ 12,50
5409500	Softwarebus jaargang 1985*	ƒ 15,00
5409510	Handleiding GIAP/M Administratiesysteem	ƒ 12,50
5409525	Telecommunicatie met Kermit (users and protocol manual)	ƒ 20,00
5409600	Softwarebus jaargang 1986*	ƒ 15,00
5409700	Softwarebus jaargang 1987*	ƒ 15,00
5409720	Het beste uit Softwarebus 83-87 CP/M	ƒ 15,00
5409800	Softwarebus jaargang 1988	ƒ 15,00
5427001	MS-DOS Instruktiepakket (2 diskettes 5,25") + handleiding	ƒ 25,00
5427100	MS-DOS GG A5 Ringband (nieuw model: extra dik!)	ƒ 15,00
5427200	MS-DOS Catalogus Programmatheek dl. 1 + 2	ƒ 30,00
5427220	MS-DOS Catalogus Programmatheek dl. 1 + 2 + ringband	ƒ 40,00
5427300	MS-DOS Catalogus Programmatheek dl. 3 + 4	ƒ 30,00
5427320	MS-DOS Catalogus Programmatheek dl. 3 + 4 + ringband	ƒ 40,00
5427490	Handleiding Pegel Boekhoudsysteem MS-DOS-versie	ƒ 15,00
5427710	Handleiding FIBO Boekhoudsysteem	ƒ 12,50
5427725	Het beste uit Softwarebus 83-87 MS-DOS	ƒ 15,00

Artikelen HCC Genealogie gg

5436011	Programmapakket Geneal 2, versie 1.94 (voor de PC; 5,25"; 360 KB)	ƒ 15,00
5436020	Genealogieprogramma Zorn (Dbase III + Applicatie; 5.25"; 360 KB)	ƒ 15,00
5436031	Prog. Familiegeschiedenis v N2.6 (Hijdra) (voor de PC; 2 disk 5¼"; 360 KB)	ƒ 20,00

HCC Diskettes * NIEUW *

6301050	HCC Diskettes 5¼" DS/DD (doos à 10 stuks)	ƒ 19,50
6301053	HCC Diskettes 3½" DS/DD (doos à 10 stuks)	ƒ 37,50

** Speciale aanbieding * (zo lang de voorraad strekt)*

6301060	50 HCC 5¼" diskettes met *gratis diskettebak*	ƒ 97,50
6301063	50 HCC 3½" diskettes met *gratis diskettebak*	ƒ 187,50

Diverse HCC artikelen

6301002	HCC A5 Ringband	ƒ 15,00
6301011	HCC Sweatshirt rood (opdruk wit) M	ƒ 35,00
6301012	HCC Sweatshirt rood (opdruk wit) L	ƒ 35,00
6301013	HCC Sweatshirt rood (opdruk wit) XL	ƒ 35,00
6302047	Library Pascal-GG # 1	ƒ 8,00
6302067	Aanvulling op de 4e druk van 'De Computergestuurde Modelbaan'	ƒ 10,00
6302068	De Computergestuurde modelbaan (5e druk)	ƒ 27,50

Boeken Academic Service

6302109	PC-Write, PC-File +, PC-Calc, Procomm, PC-Outline (J. Schildermans)	ƒ 68,00
6302110	Logisch Logo (A. Sikma)	ƒ 35,00
6302111	Microsoft Basic (A. van Veen)	ƒ 29,90
6302112	Programmeertaal C (L. Ammeraal)	ƒ 25,00
6302113	Basiscursus Multiplan (Krekels)	ƒ 29,50
6302114	MS DOS (R. Ashley)	ƒ 45,00
6302120	Cursus Z-80 (R. Hutty)	ƒ 36,00
6302121	40 Grafische Programma's voor de IBM (A. Sutter)	ƒ 29,90
6302122	Prolog, een inleiding (W. D. Burnham)	ƒ 35,00
6302123	Sorteerroutines (McLuckie)	ƒ 35,00
6302124	Schaken voor computers (P. van Diepen)	ƒ 45,00
6302130	Turbo C (L. Ammeraal)	ƒ 45,00
6302131	PC Tools en PC Tools de luxe (P. Kahrel)	ƒ 29,50
6302132	Handboek voor de C-Programmeur (M.I. Bolsky)	ƒ 32,50
6302133	Interactieve 3-D computer Graphics (L. Ammeraal)	ƒ 48,00
6302134	MS DOS: Het maken van Batchprogramma's	ƒ 35,00
6302135	De Norton utilities (H. Endendijk)	ƒ 29,50
6302136	Leren met LCN logo (Haars/Klappe)	ƒ 48,00

Uitgeverij Pim Oets

** speciale aktie,* alleen voor HCC Leden: *180 Tips & Trucs voor MS-DOS en PC-DOS* met *gratis Utilities-diskette! **

6302203	180 Tips & Trucs (met 3½ inch diskette)	ƒ 49,00
6302205	180 Tips & Trucs (met 5¼ inch diskette)	ƒ 49,00

HCC/Standard Data Reeks * Diverse titels blijvend in prijs verlaagd! *

6302017	CP/M handleiding	ƒ 8,50
6302018	Wordstar handleiding	ƒ 8,50
6302021	De IBM Personal Computer	ƒ 8,50
6302033	Handleiding dBase II	ƒ 8,50
6302034	Handleiding Logo	ƒ 8,50
6302045	Dbase II Eenvoudigweg	ƒ 25,50
6302042	De Computerkunde Strip	ƒ 9,—
6302060	Commandogids Wordstar	ƒ 8,50
6302062	Commandogids voor CP/M	ƒ 8,50
6302063	Commandogids voor Supercalc	ƒ 8,50
6302064	Commandogids voor dBase II	ƒ 8,50
6302065	Commandogids programmering dBase II	ƒ 8,50

Fido/Dutchie e.d.

6302050	Praten met FIDO	ƒ 8,00
6302051	FIDO Protocol Standard (Engelstalig)	ƒ 8,00
6310001	Dutchie (Nederlandstalig) + Point-abonnement (1 jaar) 5,25 inch diskettes (alleen voor HCC-leden)	ƒ 75,—
6310002	Dutchie (Nederlandstalig) + Point-abonnement (1 jaar) 3,5 inch diskette (alleen voor HCC-leden)	ƒ 75,—
6310112	Fido V.12	ƒ 420,—
6310120	Fido V.12 (alleen voor HCC-leden)	ƒ 378,—
6310150	Telstar communicatie-pakket voor de PC (5½ inch diskette)	ƒ 15,—

Vult u uw bestelling a.u.b. duidelijk in.
Let vooral ook op correcte vermelding van de *Artikelnummers* en bestelde *aantallen*!
Zonder deze gegevens kan uw bestelling niet correct uitgevoerd worden.

De volgende HCC Nieuwsbrieven zijn te bestellen door gebruik te maken van de bestelkaart in dit nummer, onder vermelding van uw lidnummer. De prijzen zijn inclusief porto- en administratiekosten. Aan niet leden wordt ƒ 7,50 per bestelling voor extra administratie in rekening gebracht.

Bestelnummer	Nieuwsbriefnummer		Prijs
7130112	112	jan 89	ƒ 6,00
7130113	113	feb 89	ƒ 6,00
7130114	114	maa 89	ƒ 6,00
7130115	115	apr 89	ƒ 6,00
7130116	116	mei 89	ƒ 6,00
7130117	117	jun 89	ƒ 6,00
7130118	118	jul/aug 89	ƒ 6,00
7130119	119	sep 89	ƒ 6,00

Prijswijzigingen, verkrijgbaarheid en zetfouten voorbehouden

F I D O

Roedelnieuws

Fido van 12C naar 12N

Jan Leijerweerd

Sinds de introductie van Fido versie 12c november 1987 zijn we inmiddels aangekomen bij de versie 12n. Er zijn vanzelfsprekend in de verschillende updates een aantal bugs verholpen, maar bovendien zijn er veel nieuwe mogelijkheden en verbeteringen aangebracht. De meeste hebben betrekking op het Mailer gedeelte, dus dat deel dat het verkeer met andere Nodes regelt. Dit is voor ons niet interessant, omdat de Mail verzorgd wordt door Dutchie. Een drietal dingen zijn echter merkbaar voor de normale inloggers en die worden hier een voor één nader besproken.

MORE Het More commando in Fido is hetzelfde als dat in DOS. Is het actief, dan zal Fido na elk scherm vragen of je verder wilt gaan of niet. Op het scherm verscheen de vraag:

More [Y,n]

Wil je inderdaad verder gaan, dan is het voldoende om de Enter toets in te tikken. De Y of y mag natuurlijk ook, zoals vaker is het in Fido echter gebruikelijk dat er een suggestie gedaan wordt, die tussen rechte haken staat. Is er dan een keuze mogelijk, dan wordt de keuze die waarschijnlijk geacht wordt met een hoofdletter geschreven en is het voldoende om de keuze te bevestigen met de Enter toets.
Vanaf versie 12m is de More optie uitgebreid. Nu komt de vraag:

More [Y,n,c]

De 'c' is de afkorting van continu lezen. Hiermee wordt het More commando uitgeschakeld zolang je in het zelfde gebied van Fido bezig blijft.
Het More commando kan ook permanent uitgeschakeld worden. Daarvoor moet je naar het M)ain menu gaan, daar de C)hange optie kiezen en daar kan met de M toets het M)ore commando aan- en uitgeschakeld worden.

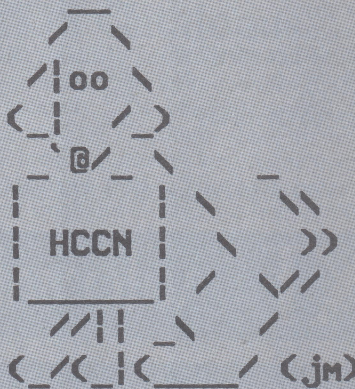
UP- EN DOWNLOADEN Het aantal protocols dat Fido kent is uitgebreid met Z-modem. Dat is een zeer snel protocol, waarvan de effectiviteit, afhankelijk van de kwaliteit van de telefoonlijn, tot 97% kan oplopen. Bij X-modem en Telink ligt dat meestal onder de 80%, bij Kermit nog lager.
Verder heeft Z-modem de prettige eigenschap dat als een file transfer onderbroken is en je file opnieuw wilt verzenden of ophalen, na even zoeken Z-modem verder gaat waar hij de vorige keer gebleven was. Uiteraard moet uw communicatie-programma Z-modem ondersteunen.
Helaas is er toch nog een bug te melden. Uploads met Kermit vragen twee keer om een beschrijving en geven in de logfile van de sysop niet aan in welk gebied de file geupload is. Voor uploads dus bij voorkeur geen Kermit gebruiken, of eigenlijk beter helemaal niet, gezien de slechte efficiëncy.

VIER DIMENSIONAAL Vanaf versie 12n is Fido vier dimensionaal, dat wil zeggen dat Fido nu ook de vierde dimensie, points, kent. Even de vier dimensies op een rijtje: Zone, Net, Node en Point. Als afscheiding wordt er tussen de verschillende dimensies een afgesproken teken gebruikt. Het adres van de redactie Fido is 2:500/402, zone 2, net 500, Node 402. Een pointadres is bijvoorbeeld 2:500/402.10314. Aan dit adres kun je zien dat point 10314 aan 402 gekoppeld is. Alle post aan die point verloopt via Node 402. Zo gaat alle post naar 402 via Net 500.
Uit het bovenstaande is gebleken dat op een Node een aantal points aangesloten zijn. Eigenlijk zijn dat dus kleine Nodes met een sysop, die er alleen maar zelf toegang toe heeft. Voor dat doel heeft iedere Node een eigen apart net dat verder niet bekend is en dat binnen de HCC op alle Nodes het nummer 5000 heeft. Op Node 402 is point 10314 dus ook bekend als 5000/10314.

Op iedere Node is het mogelijk aan zijn points gratis een netbericht te sturen. Ga daarvoor naar het Fidonet gebied (gemerkt met *), kies net 5000 en geef dan het pointnummer of zoek het op met het F commando.

Om vanaf een andere Node een privé bericht naar een point te sturen moet het juiste adres bekend zijn. In HCC Fido Amsterdam-1 moet een bericht aan mij dus geadresseerd als volgt: Jan Leijerweerd on 500/402.10314.
In dat geval is er echter wel een saldo op Fido Amsterdam nodig, omdat zo'n bericht ƒ 0,50 kost.

Saldo op Fido:
Maak ƒ 10,- of ƒ 25,- of een veelvoud daarvan over op postgiro rekening 3943091 ten name van HCC Fido, Houten, onder vermelding van naam en nummer van de Node waar het tegoed beschikbaar moet zijn. Overboeking naar een andere Node, onder aftrek van administratie kosten is mogelijk, restitutie niet.
Een bijkomend voordeel van een saldo is, dat je niet meer automatisch verwijderd wordt als je een bepaalde tijd niet gebeld hebt.

PC'S & PRINTERS & FAX & PARTS & PIECES

COMPUTERS

Amstrad	
PC 1640 mono 20 Mb	2350
PC 1640 EGA 20 Mb	3190
PPC-640 1 drive	1595
PPC-640 2 drives	1895
Herculeskit PC1512	380
PC1512/1640 drive	285
Atlas Computers	
PC 512 Kb 20 Mb mon	1790
PC 512 Kb 30 Mb mon	1850
AT 640 Kb 20 Mb mon	2495
AT 640 Kb 40 Mb mon	2995
386 1 Mb 40 Mb mon	5395
386 1 Mb 80 Mb mon	6195
Hyundai	
PC 640 Kb 20 Mb mon	1995
PC 640 Kb 30 Mb mon	2050
Tandon	
PCA 12/SL 20 Mb	stunt
Target 40 Mb	bel
PAC-286 systeem	bel
Datapack 30 Mb	799
PCA-386 40 Mb	stunt
Philips	
TC-100 512 Kb mon	1495
TC-100 512 Kb 30 Mb	2175
Commodore	
PC-10 III 2x360 Kb	1599
Gebruikte AT's	
Board-kast-voeding	450
+ nieuwe onderdelen	
+ 512 Kb, Hercules, drive	1050
+ 20 Mb harddisk	1600
+ Keyboard + monitor	1950

PRINTERS

Star Printers	
LC-10 IBM of C64 versie	bel
LC-10 Colour	590
LC-10 Sheetfeeder	190
LC-10 Lint (min.10 st)	13
LC-10 Colour Lint	28
NX-1000	bel
NX-1000 Sheetfeeder	190
NX-1000 Lint (min.10 st)	13
NL-10 Interface	175
NL-10 Sheetfeeder	210
NL-10 Lint (min.10 st)	13
LC-24/10 (24 naalds)	725
LC-24/10 Sheetfeeder	190
FR-10 (300 cps)	1125
FR-15 (132 kol)	1450
XB-24/10 (24 naalds)	1450
XB-24/15 (132 kol)	1890
SD/10 (160 cps)	350
SR/10 (200 cps)	495
Epson Printers	
LX-400	475
LX-800	495
LX-800 Sheetfeeder	245
LX-800 Lint (min.10 st)	16
FX-850	1280
LQ-400	695
LQ-500 (24 naalds)	880
LQ-500 Sheetfeeder	245
LQ-1050 (132 kolom)	1995
LQ-1050 Sheetfeeder	565
NEC Printers	
P-2200 (24 naalds)	799
P-2200 Sheetfeeder	245
P6 Plus	1390
P6 Plus Sheetfeeder	465
P7 Plus	1895
P7 Plus Sheetfeeder	675
P6/7 Plus Lint (min.10 st)	18
P6/7 Plus Colour Kit	360
P6/7 Plus Colour Lint	39
P6/7 Plus RS-232 intfce	350
P6 Tractorfeeder	175
P6 Sheetfeeder	650
P6 Printerlint (min.10 st)	18
P7 Tractorfeeder	280
P7 Sheetfeeder	865
P7 Printerlint (min.10 st)	19
LC-866 Laserprinter	5495
Panasonic	
Model 1083 - 240 cps	599
Model 1124 (24 naalds)	970
Brother	
1409 - 180 cps 132 kol	875
1709 - 240 cps 132 kol	1250
Laserprinters	
Extra Print 1000	3290
Sharp JX-9300	3150
Kyocera F-1000	5995
HP Deskjet Plus	1995
QMS PS-810 Laser	11895
Overige merken	
Roland Plotter DXY1100	2900
Citizen LSP-120D	470

HARD DISKS

30 Mb Harddisk set	589
20 Mb Harddisk set	579
21 Mb Tandon Card	695
20 Mb EasyFix Card	710
30 Mb EasyFix Card	885
40 Mb EasyFix Card	1050
50 Mb EasyFix Card	1295
40 Mb Seagate ST-251	985
80 Mb Micropolis	1625

DISK DRIVES

Roctec 360 Kb 5,25	145
TEAC 720 Kb 3,5	225
Chinon 360 Kb 5,25	170
Chinon 1,2 Mb 5,25	245
Chinon 720 Kb 3,5	245
Chinon 1.44 Mb 3,5	295
Mitsubishi 360 Kb 5,25	240
Mitsubishi 1.2 Mb 5,25	295
Mitsubishi 720 Kb 3,5	295
Mitsubishi 1.44 Mb 3,5	395
360 Kb externe kast	375
720 Kb externe kast	375
360 Kb extern PS/2	395

MUIZEN

Genius GM-6000	105
LogiTech C7 muis	235
LogiTech Cadd/Publish	bel
LogiTech PS/2 muis	225
LogiTech HiRez muis	275
Microsoft Mouse	299
Genius HandScanner	399
Genius GT1212 Tablet	750

CHIPS

8087-2 (8 MHz)	390
80287-2 (8 MHz)	625
V20 processor	45
V30 processor	69
Set 2e RS232 poort	40
256 Kb RAM uitbreiding	bel
256 Kb RAM SIM-versie	bel
64 Kb RAM uitbreiding	bel
Toolkit voor computer	105

VIDEO KAARTEN

ATI VGA VIP kaart	650
Puretek EGA/VGA Ultra	650
Genoa VGA kaart	650
VGA kaart	495
EGA kaart	299
ATI Graphics Solution	225
Mono Graphics kaart	99

MS-DOS KAARTEN

Copy-II PC Board	370
Multifunktie kaart	139
Multi I/O kaart	190
RAM-kaart 0 Kb	85
EMS RAM-kaart 0 Kb	275
Game kaart (2 poort) PC	65
Gamekaart (2 poort) AT	85
RS-232/Parallel/Game	115
RS-232 kaart + klok	110
Clock kaart	65
RS-232 kaart	80
RS-232 kaart 2 poort	110
Parallel kaart	60
EPROM kaart	295

PC/XT ADD-ON

Keyboard 84 keys	165
Voeding 150 Watt	150
Joystick (metaal)	49
Joystick QuickShot	35
Jumbo 40 Mb tape	895
UPS noodvoeding	695

AT ADD-ON

Keyboard 101 keys	185
Voeding 200 Watt	195
AT Motherboard	695
AT RAMkaart (max3Mb)	298
AT RAMkaart (max10Mb)	460
AT HD/FD controller	295

MONITOREN

Intra 14" dual freq.	295
Humbird TTL 14" amber	295
CTX 14" paper-white	315
Hyundai EGA monitor	975
Hyundai VGA monitor	995
NEC Multisync II	1295
Philips 9CM053 EGA	850
Philips 9CM082 VGA	1085
Monitor zwenkstand.	165

DISKETTES

(Bij afname 100 stuks)

Nashua 3,5" p.st.	3,25
No Name 1,2 Mb p.st.	2,65
3M 5,25" 360 Kb p.st.	1,80
3M 5,25" 1,2 Mb p.st.	3,60
3M 3,5" 720 Kb p.st.	3,40
3M 3,5" 1.44 Mb p.st.	7,45

PRINTER ADD-ON

Printerswitch 2 printers	75
Printerswitch X-cross	110
Printerswitch 4 printers	110
Autoswitch 4 printers	440
Printerkabel IBM 5 meter	60
Printerkabel IBM 3 meter	45
RS-232 Printerkabel	45
Standaard rookglas	49
Standaard + schuiflade	49
PC verlengkabelset	56

SOFTWARE

WordPerfect 4.2NL 5.0NL	bel
DataPerfect US-versie	bel
Copy II PC	75
PC Tools de Luxe 5.5	bel
Procomm Plus	150
Disk Optimizer	99
Microsoft Quick C	159
Norton Utilities	225
Lotus Metro	175
Microsoft Windows NL	235
Microsoft Works	295
Tonehalt Software	bel
DOS Power Tools + disk	110

TELEFAX

Satcom Fax 100	2450
Satcom Fax 200	3250
Nitsuko FXE-500 Fax	2395
Fax kaart DataFax	950
Philips Faxselect	360
Faxpapier 30-50-100 m	bel

MODEM

Hyundai 2400 bd intern	299
Best V21/V23	450

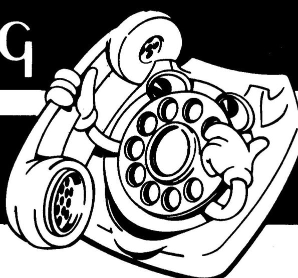
BARCODE

Leespen + decoder	1050

Prijzen zijn exclusief 18,5% BTW. Wij verzenden door het hele land. Openingstijden: Werkdagen van 9 tot 17.30 uur. Zaterdag 10 tot 16 uur.

XT | automatisering

KERKWEG 43 (HOEK STRAATWEG)
3603 CL MAARSSEN (BIJ UTRECHT)

PC-PRIVEPROJEKTEN EN DEALERS OPGELET!
VRAAG NAAR PRIJZEN GROOTVERBRUIK

03465 - 69043

Computer, Midi en Muziek (5)

Partituursoftware is doorgaans kostbaar. De eenvoudigste uitvoering van 'The Copyist' van Dr. T. vormt wat dit betreft een gunstige uitzondering. Het programma biedt redelijk veel mogelijkheden voor weinig geld, maar helaas schijnt in de hier beschreven MS-DOS versie het gebruiksgemak niet bij de prijs te zijn inbegrepen. Speciaal voor Midi-beginners deze maand bovendien een bespreking van Midi Starter System, eveneens draaiend onder MS-DOS.

Arnoud de Jong

Dr. T's The Copyist

The Copyist is een zuiver notatieprogramma. Invoer is dus in eerste instantie alleen mogelijk via het scherm. Het beschikt echter wèl over een voorziening om bestanden van een aantal sequencerprogramma's te converteren en in te lezen (Texture, Sequencer+, Master Tracks, standaard Midi-files). Cakewalk staat niet in dit rijtje, maar deze sequencer heeft een eigen conversievoorziening naar Copyistformaat.

The Copyist is leverbaar in drie niveau's: I, II en III. De verschillen hiertussen hebben voornamelijk betrekking op de maximale omvang van de te bewerken partituur en de mogelijkheid om een laserprinter met Sonatafont (een speciaal muziekfont voor laserprinters) te gebruiken. Wij bekeken Level II in de harddiskuitvoering. The Copyist is namelijk - in tegenstelling tot wat de naam misschien doet vermoeden - kopieerbeveiligd. Een apart verkrijgbare harddisk installeerbare versie laat twee installaties toe.

Er zijn van die programma's waarbij je al snel door een soort onbestemde moeheid wordt overvallen. Bij The Copyist hebben we menige zucht geslaakt. Niet omdat het nu over de gehele linie zo slecht functioneert, maar het is niet gebruiksvriendelijk. De didactisch gebrekkige handleiding, de grote hoeveelheid - soms ingewikkelde - toetsenbordcommando's en de langzame conversieprocessen zijn in dit opzicht de voornaamste boosdoeners.

Wie in het begin netjes stap voor stap de 'tutorials' doorwerkt wordt al gauw geconfronteerd met menu's die in de handleiding nergens genoemd staan. Dit kan bij beginners verwarring geven. Het eerste de beste oefenbestand ontbreekt op de diskette. Bovendien vergt het nogal eens de nodige uitzoekerij, voordat commando's zonder aarzelen het hun in de handleiding toebedeelde klusje klaren.

PARTITUUR De symbolenset is redelijk compleet. De meest gebruikte muzikale symbolen zijn voorhanden (we gaan ze maar niet elke keer opnieuw opsommen). Om ze op het scherm te brengen zijn echter nogal wat handelingen nodig. De voortekening wordt bijvoorbeeld niet automatisch geplaatst na opgave van de toonsoort.

Elk kruis of elke mol moet individueel op de juiste lijn worden gezet. Verder worden de noten uit afzonderlijke onderdelen geconstrueerd: eerst 'balletje', daarna stok met vlag van de juiste waarde. Met behulp van de 'join'-mode kunnen ze desgewenst van waardestrepen worden voorzien. Zolang deze noten dezelfde waarde hebben gaat het gemakkelijk, maar het vergt enig gepruts voor je doorhebt hoe je achtsten en zestienden aan elkaar kunt rijgen. Ook hoekverbindingen zijn mogelijk en zoiets presteert lang niet ieder notatieprogramma, ook concurrent Personal Composer niet.

De schermafbeelding (wit op zwart) van de symbolen is matig. Noten kunnen er nog mee door, maar bijvoorbeeld sleutels en (de)crescendotekens zien er uitermate knullig uit.

In Level II kan de Copyist maximaal vijftig pagina's bevatten, maar het is een raadsel hoe je je nog in een partituur zou moeten oriënteren, want scherm- of paginanummering ontbreekt.

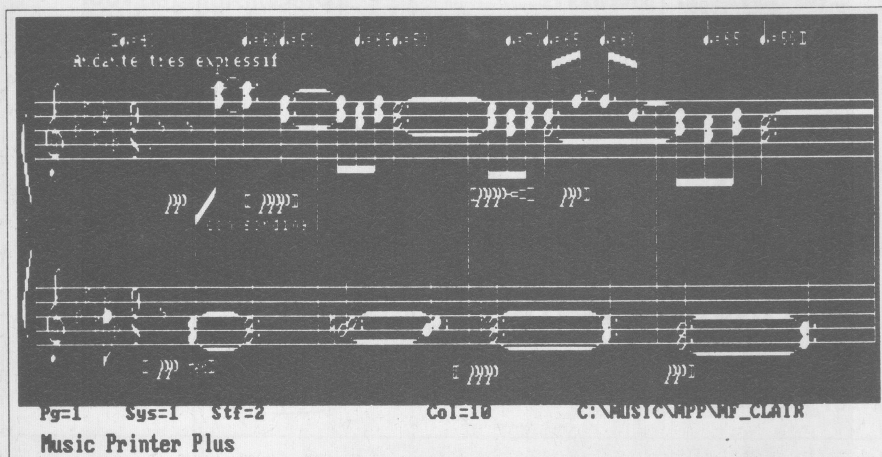
In de editmode kan een muis worden gebruikt. Het gemak daarvan is beperkt, want hij is alleen inzetbaar om de cursor vlot te positioneren.

Kopiëren en verplaatsen gaat gemakkelijk. De betreffende passage wordt afgebakend en in een buffer geplaatst. Het notenbeeld laat vervolgens als het ware los van de balk, waarna de nieuwe locatie moet worden aangeduid. Aldaar kun je het fragment nog horizontaal of verticaal verschuiven.

AFDRUKKEN Level II ondersteunt het afdrukken met Epson FX compatible printers, HP-Laserjet Plus printers (en compatibles) en HP plotters. Wie overigens van plan is een laserprinter te gaan gebruiken voor het afdrukken van de Copyist-partituren doet er beter aan om Level III aan te schaffen. Een Adobe Sonatafont wordt daar standaard bijgeleverd. Voor het 'buiten de deur' printen is er de mogelijkheid om printerfiles aan te maken. Het maken van zulke printerfiles duurt echter absurd lang.

Afdrukken met een matrixprinter gaat zoals gewoonlijk uiterst traag. In het geval van The Copyist nog langzamer dan we gewend waren. De afdrukkwaliteit is redelijk.

CONVERSIE Het lijkt erop alsof The Copyist alle informatie met een bestemming buiten de computer uiterst sloom behandelt. Net als het aanmaken van printerfiles verloopt ook het conversieproces (kortweg: omzetting van midi-data naar notenschrift en v.v.) in een tandenknarsend laag tempo. Zoals gezegd beschikt het pro-

Music Printer Plus

gramma niet over een eigen sequencer. Wie een ander merk sequencer wil gebruiken, in combinatie met The Copyist, moet de midi-informatie daarvan eerst omzetten naar een zogeheten streamfile. Dit bestand wordt ingelezen en vervolgens vertaald in notenbeeld. De omgekeerde route kan ook worden gevolgd.
Het heeft er alle schijn van dat de conversiemogelijkheid van The Copyist er in een later stadium is bijgefabriceerd. Kennelijk zagen de makers de bui zelf al hangen: in de handleiding wordt er althans op gewezen dat het converteren van en naar een streamfile zeer tijdrovend kan zijn. Bij iets minder korte muziekstukken (we zeggen expres niet 'langere') moet je al gauw rekenen op een half uur tot een uur. Dergelijke wachttijden zijn onacceptabel en maken het programma volledig onbruikbaar voor dit soort doeleinden.

CONCLUSIE The Copyist is qua mogelijkheden een redelijk tot goed programma. Het heeft echter nogal wat nadelen en daardoor sneeuwen helaas de positieve dingen snel onder. Door z'n weerbarstigheid is het programma in staat om een beginner op het gebied van dit soort computertoepassingen voorgoed in de depressie te jagen. Mede door de kopieerbeveiliging is de installatie tamelijk omslachtig. De commandostructuur is ondoorzichtig, de handleiding is voor talrijke verbeteringen vatbaar en de tijdsduur van de omzettingsprocessen is beledigend lang.
Er is echter hoop. De nieuwste Atariversie gebruikt tegenwoordig een menu-structuur en werkt daardoor een stuk prettiger. Naar verwacht zal ook de MS-DOS uitvoering binnen afzienbare tijd op die manier worden verbeterd. Veel van de genoemde bezwaren zullen dan waarschijnlijk tot het verleden behoren. Bovendien mogen we natuurlijk niet uit het oog verliezen dat er in deze prijsklasse niet of nauwelijks MS-DOS notatiesoftware te koop is, die sequencerbestanden kan omzetten in notenschrift. Dat wordt dus nog een moeilijke afweging...

Software ter beschikking gesteld door:
Synton BV, Maarssen.
Helaas is dit bedrijf inmiddels failliet. Voor meer informatie over Dr. T's The Copyist (I,II,II) kan men nu terecht bij:
Holland Audiovisual Centre,
Voorstraat 11-13,
Utrecht,
telefoon 030- 316360.
Prijzen: Level I: *ƒ* 280,-, Level II: *ƒ* 780,-, Level III: *ƒ* 1125,- (inclusief BTW).
The Copyist is ook leverbaar in versies voor Atari ST en Amiga.

Midi Starter System

Zoals de naam al aangeeft is Midi Starter System van Music Quest een setje voor beginners. Je zou het een geïntegreerd pakket kunnen noemen, want het programma omvat een acht sporen sequencer (Easy 8), een Miditrace utility en editors voor Casio CZ en Yamaha DX synthesizers. Een Midi-interface in de vorm van een insteekkaart is bij de prijs inbegrepen.
Wanneer een programma zo expliciet bedoeld is voor gebruikers, die voor een beschaafd bedrag eens willen kennismaken met Midi, mag je hoge eisen stellen aan de handleiding. Midi Starter System beantwoordt wat dit betreft niet geheel aan de verwachtingen. Weliswaar is de (Engelstalige) gebruiksaanwijzing duidelijk en overzichtelijk, maar veel te beknopt. Sommige functies van Easy 8 staan zelfs niet eens beschreven. Bovendien wordt de aspirant midi-fanaat bij de inbouwbeschrijving van de interface direct enige schrik aangejaagd met een verhandeling over allerlei dipswitches, die hij of zij moet omzetten als de zaak niet blijkt te werken. In de praktijk zal het wel meevallen, maar toch... De Easy-8 sequencer is simpel uitgevoerd, maar werkt goed en is gemakkelijk te bedienen. De beginner kan op gemakkelijke wijze kennismaken met de meest essentiële montagemogelijkheden als kopiëren, samenvoegen, verplaatsen, knippen en plakken van het opgenomen materiaal.
Zwak punt bij Easy 8 is dat sommige functies qua niveau niet helemaal in verhouding tot elkaar staan. Om bijvoorbeeld enigszins doeltreffend te kunnen knutselen in een opname zijn twee dingen op z'n minst essentieel. Allereerst goede editmogelijkheden. De doelgroep in aanmerking genomen geeft Easy 8 in dit opzicht geen reden tot kritiek. Ten tweede doeltreffende plaatsbepalingsmogelijkheden. Wie een opname wil bewerken moet snel en exact naar een bepaald punt kunnen springen of gebieden kunnen afgrenzen. Aan dat laatste mankeert het bij deze sequencer. De voorzieningen zijn er wel, maar ze werken te grof of te beperkt. Iets simpels als heen en terug spoelen, zoals bij een taperecorder, is niet mogelijk. De meeste andere sequencers kunnen dat wél.
Bepaalde gebieden in de opname zijn af te bakenen door markeringen te plaatsen (maximaal twee), maar die werken per maat en niet bij afzonderlijke 'events'.
Je kunt ook niet zien wat je doet. Er zijn geen aparte schermen, waarop de stroom noten of andere midi-events kan worden afgebeeld. En zoiets kan nu juist heel verhelderend werken.
Wèl leerzaam is de Midi-trace utility. Het is een soort monitor, die de vanuit de synthesizer verstuurde midi-informatie 'live' op het scherm weergeeft. Dit gebeurt desgewenst in hexadecimale getallen of geïnterpreteerd, dat wil zeggen midi-events worden ook duidelijk bij de naam genoemd (bijvoorbeeld note-on en velocity plus de bijbehorende waarden). Jammer genoeg staat deze voorziening in feite los van de sequencer en is hij niet bruikbaar in het bewerkingsproces. Naast het eerder genoemde leereffect dat van Midi-trace uitgaat blijft het nut ervan daardoor in de praktijk beperkt tot handig hulpmiddel bij het opsporen van storingen.
De editors voor Yamaha en Casio synthesizers in Midi Starter System zijn eenvoudig van opzet. De verschillende parameters worden bijvoorbeeld niet grafisch afgebeeld. Het Atari-assortiment editor/library-programma's is uitgebreider en kwalitatief beter. Maar gebruikers die zijn aangewezen op een MS-DOS machine hebben het in dit opzicht nu eenmaal minder voor het kiezen en kunnen er dus bij gebaat zijn.

CONCLUSIE Het Midi Starter System is een goed, maar eenvoudig programma. Aanvankelijk drong zich echter direct de vraag op: zijn midibeginners (maar ook gevorderden) niet beter af met bijvoorbeeld een losse midi-interface en een Cakewalk sequencer? Cakewalk is door z'n lagere prijs en betere prestaties een veel aantrekkelijker keus. Het is een volwassen, gebruiksvriendelijke sequencer met veel meer mogelijkheden. De handleiding legt bovendien alles duidelijker uit, basisbegrippen inbegrepen. Midi Starter System kostte aanvankelijk (inclusief interface) 695 gulden. De combinatie Roland MPU-interface - Cakewalk kost totaal *ƒ* 712,50. Bovendien is dit gezelschap later eventueel uit te breiden met het eerder beschreven notatieprogramma The Copyist. Wie enig ongemak bij de conversie voor lief neemt heeft voor rond de duizend gulden een compleet systeem (uitgaande van The Copyist Level I). Echter, toen we de importeur confronteerden met deze afweging was hij zo sportief om de prijs van Midi Starter System onmiddellijk te verlagen naar *ƒ* 495,- . En zo kan een pakket dus toch nog aantrekkelijk worden.

Meer informatie over Midi Starter System bij:
CAM Systems,
Voorstraat 22, Utrecht,
telefoon 030-314250.

WordPerfect macro's (5)

Interactieve macro's

J. Geurtz

Het basisprincipe van de macro-functie (het vastleggen van een reeks van toetsaanslagen die op elk moment herhaald kan worden), zou de toepassing ervan beperken tot routinehandelingen waarvan alle toetsaanslagen onveranderlijk zijn. Heel vaak bestaan deze routinehandelingen echter slechts voor een deel uit onveranderlijke aanslagen, en voor een ander deel uit aanslagen die afhankelijk zijn van de omstandigheden. De macro-functie heeft een optie waarmee ook deze laatste soort handelingen uitgevoerd kunnen worden: de macro-pauze.

Een macro werkt een serie vaste toetsaanslagen af, pauzeert dan om de gebruiker de gelegenheid te geven variabele toetsaanslagen in te voeren, en vervolgt daarna de uitvoer van de vooraf ingevoerde vaste aanslagen. Vanwege dit samenspel tussen macro en gebruiker, worden macro's met een pauze ook wel interactieve macro's genoemd.

DEFINIËREN Tijdens het definiëren van een macro wordt in de versie 4.2 een pauze geprogrammeerd met: **CtrlPgUp, Return, Return.** De eerste return markeert het begin van de pauze, de tweede het einde ervan. In de versie 5.0 van WordPerfect wordt de pauze bijna op dezelfde wijze ingevoerd; alleen komt inplaats van de eerste return een optienummer 1. De aanslagen die men eventueel tussen de beide returns verricht, (of in 5.0 tussen 1 en Return) worden niet in de macro-definitie opgenomen. Bij het 'afdraaien' zal zo'n macro bij de eerste return stoppen (en in 4.2 een geluidssignaal geven): de gebruiker kan nu tekst invoeren of functietoetsen aanslaan terwijl de macro 'stand by' blijft. Met een return geeft de gebruiker aan dat de invoer beëindigd is en vervolgt de macro met de rest van zijn programma. Men kan in een macro onbeperkt pauzes inlassen. Tevens kunnen er tijdens elke pauze in principe onbeperkt tekst of functieopdrachten ingevoerd worden, met slechts drie beperkingen:

1. De normale werking van de returntoets is tijdens de macro-pauze niet operationeel: de return wordt nu immers opgevat als het commando om de macro na een pauze door te laten lopen.
2. Samenvoeg-operaties tijdens een macro hebben in de 4.2-versie altijd tot gevolg dat die macro afgebroken wordt. Dat geldt ook voor het starten van een samenvoeging tijdens een macropauze. Het is wel mogelijk om een samenvoeging te laten eindigen met het starten van een andere macro. U moet dan in het primaire samenvoegbestand de naam van de vervolgmacro plaatsen tussen Ĝ-codes. In de 5.0-versie wordt een macro niet door een samenvoeg-operatie afgebroken.
3. Het aanslaan van de opheffen-functie (F1) tijdens de werking van een macro breekt die macro af, óók als dat gebeurt tijdens een pauze binnen de macro. De opheffen-functie kan overigens wel gebruikt worden als onderdeel van een macro-definitie. Het definiëren van een macro kan alleen afgebroken worden met **Ctrl-F10** (hetgeen in feite die definiëring beëindigt) en (in 4.2) door een samenvoeging. In de versie 5.0 is het mogelijk de werking van de opheffen-functie F1 gedurende (een deel van) de werking van een macro op te heffen of te wijzigen.

SAMENSPEL Bij interactieve macro's is er sprake van een samenspel tussen geprogrammeerde routinehandelingen en incidentele, door de gebruiker in te voeren toetsaanslagen. Als we alle soorten toetsaanslagen onderverdelen in tekstinvoer, functieopdrachten en cursorverplaatsingen, dan kan dit samenspel alle mogelijke combinaties van deze aspecten omvatten: de macro verplaatst de cursor en de gebruiker voert tekst in (of omgekeerd); de macro voert standaard tekst in, de gebruiker incidentele tekst; de macro voert functie-opdrachten uit, en de gebruiker voert tekst in, enzovoort.

HELPMACRO Sommige macro's hebben een pauze die niet bedoeld is voor gebruikersinvoer noch om de cursor te verplaatsen, maar uitsluitend om de voortgang van de macro te onderbreken. Zo'n pauze kan ingelast zijn als controle-moment in de uitvoer van een ingewikkelde macro. Dreigt de procedure te ontsporen, dan kan de macro met F1 afgebroken worden. Zo niet dan is een return voldoende om de macro zijn werk te laten vervolgen.
Nog vaker is zo'n macro-pauze bedoeld als leespauze: de macro typt een tekst met bepaalde informatie, of haalt deze van de schijf. Heeft de gebruiker die informatie tot zich geno-

Macronaam: HELP.MAC	Taak: oproepen hulpscherm met alle geïnstalleerde macro's (versie 4.2)
CtrlF10,HELP, <┘	Start definitie macro: HELP.MAC
ShiftF3	Naar andere document
ShiftF10,C:\WP\MACRO.HLP	Opvragen hulpbestand (gebruik volledige pad + bestandsnaam)
PgDn	Naar volgende pagina
CtrlPgUp, <┘, <┘	Inlassen macropauze
ShiftF2,qxqx,F2	Terugzoeken naar begin-code
←,←,←,←	4x naar links, vôôr code
AltF4,→	Blok aan, 1x naar rechts
F2,F2	Zoeken naar eind-code
Bs,J	Verwijder blok + bevestiging
ShiftF3	Terug naar eerste document
CtrlF10	Einde Macro-definitie

men, dan is een return voldoende om de informatie weer van het scherm te verwijderen. De toepassingsmogelijkheden zijn legio.

Wie eenmaal het gemak en het plezier heeft ontdekt van het gebruiken van macro's zal er al spoedig zoveel in gebruik hebben dat het overzicht soms verloren dreigt te gaan. Dat overzicht kan ook door een macro geboden worden. Wie even vergeten is hoe een macro ook al weer heette, roept eenvoudig deze helpmacro op en kijkt op het hulpscherm naar het overzicht van de geïnstalleerde macro's. Het definiëren van deze macro omvat twee fasen:

1. Het aanmaken van een bestand met daarin alle door de gebruiker geïnstalleerde macro's, en
2. Het definiëren van de macro die dit hulp-bestand opvraagt en na de leespauze weer van het scherm verwijdert.

Bij het maken van het hulpbestand gaan we uit van de voorwaarden waaronder deze macro zijn werk moet doen. De belangrijkste is dat de macro moet kunnen worden opgeroepen terwijl we bezig zijn met een tekst. Om te voorkomen dat het hulpbestand vermengd wordt met de bestaande tekst op het scherm, laten we de macro eerst van document wisselen, en het hulpbestand opvragen in document 2. Het is echter mogelijk dat u ook in het tweede document tekst hebt staan, die dan door het hulpbestand zou worden beschadigd. Daarvoor is de volgende oplossing.

We markeren het begin en het einde van het hulpbestand met een speciale code (bijvoorbeeld qxqx). Het geeft dan niet of het hulpbestand midden in een bestaande tekst geplaatst wordt. Bij het verwijderen ervan zetten we het hulpbestand in een blok van de begin- tot en met de eindcode. De bestaande tekst, die door het opgevraagde hulpbestand op de plaats van de cursor als het ware uitelkaar is gedrukt, zal zich na verwijdering van het blok weer herstellen in de oorspronkelijke staat.

Een tweede voorwaarde is dat de macro het hulpbestand direct op de juiste wijze op het scherm moet plaatsen. Om dat te bereiken plaatsen we na de begincode een paar harde returns en vervolgens een harde pagina-overgang (**Ctrl-return**). Pas na deze pagina-overgang wordt de tekst van het hulpscherm getypt. Door de macro na het opvragen van het hulpbestand een **PgDn** te laten geven, komt de tekst na deze harde pagina-overgang op de juiste wijze op het scherm te staan. U kunt met behulp van de tekenfunctie van WordPerfect (**Ctrl-F3, 2**) een mooie omkadering maken van het hulpbestand (zie afbeelding).

In het hulpscherm kunt u ook nog aangeven dat het uitvegen van dit scherm gebeurt door een return te geven. Zorg dat u niet meer dan 24 regels tekst per pagina plaatst. Plaats bij meerdere pagina's telkens een harde pagina-overgang, en geef op elke pagina de mededeling **Volgende pagina: PgDn**. U kunt dit hulpscherm verder natuurlijk zo mooi maken als u zelf wilt.

Een derde voorwaarde is dat de helpmacro ook moet kunnen draaien in teksten met een afwijkende kantlijn en (als u de tabulator gebruikt in het hulpbestand) tabulatorinstelling. Daarvoor plaatst u aan het begin van het bestand, maar achter de markeercode, de kantlijn- en tabulatorinstelling die u in het hulpbestand wilt aanhouden, ook als deze overeenkomen met de standaardinstellingen. Het maken van het hulpbestand gaat nu als volgt:

1. Maak het scherm leeg en plaats de begincode, bijvoorbeeld qxqx.
2. Plaats daarna de gewenste kantlijn- en tabulatorinstelling. Het is aan te bevelen de hele breedte van het scherm te benutten, dus zet de kantlijnen op 10 en 89.
3. Geef een paar harde returns, en vervolgens één harde pagina-overgang.
4. Plaats de tekst met eventuele omkadering over 24 regels. Indien u meerdere pagina's wilt vullen met geïnstalleerde macro's, geef dan op regel 25 weer een harde pagina-overgang, en herhaal dit zoveel keren als u pagina's wilt vullen.
5. Geef na de laatste pagina nog een aantal harde returns, en tenslotte de code die het einde van het hulpbestand markeert: opnieuw qxqx.
6. Sla dit bestand op in de WP systeemdirectory onder de naam MACRO.HLP.

Als het hulpbestand met de gegevens over de geïnstalleerde macro's eenmaal klaar en opgeslagen is, is het definiëren van de help-macro nog slechts een kleinigheid (zie tekstkader). Zorg dat de macro opgeslagen wordt in de WP-directory. Hij kan dan vanuit iedere subdirectory opgeroepen worden.

IN DE WAR Alvorens de macro voor de eerste keer te proberen, is het aan te raden eventuele teksten in de documenten eerst op de schijf te bewaren. Eén foutje in de macro kan immers de bestaande tekst in de war gooien. Test de macro ook eens uit met tekst in beide documenten, en de cursor midden in de tekst.
Het is mogelijk dat het hulpbestand in de breedte niet helemaal juist op het scherm komt. Dit is het geval wanneer u in document 2 een tekst heeft staan met een sterk afwijkende linker kantlijn. Dit probleempje is te ondervangen door in de macro-definitie ná het opvragen van het hulpbestand, maar vóór de opdracht **PgDn** een aantal keren de cursor naar rechts te verplaatsen, totdat deze de aldaar geplaatste kantlijncode passeert.

Vooral wanneer u in het hulpbestand de tekenfunctie hebt gebruikt, is het mogelijk dat de macro stopt met een verzoek om een koppelteken te plaatsen. Dit is het geval wanneer u tijdens het maken van het hulpbestand de koppeltekenfunctie uit had staan, en in document 2 een tekst staat waarin de koppeltekenfunctie wèl actief is. Dit is op te lossen door vooraan in het hulpbestand (maar uiteraard na de

(Helpmacro in de editor van 5.0):

```
{VERTOON UIT}
{MELDING}{HOME}{^Q}

 ____________________________________________ {Return}
|   KADER HULPSCHERM (niet op ware grootte)  |{Return}
|                                            |{Return}
|____________________________________________|{Return}
|      Druk op toets om door te gaan         |{Return}
|____________________________________________|{Return}

  {LABEL}WACHT~
   {KIJK}0~
   {ALS BESTAAT}0~
   {ANDERS}
   {GA}WACHT~
   {EIND ALS}
   {Scherm}0{VERTOON AAN}
  {TERUG}
{TERUG}
```

HULPSCHERM MACRO'S	Terug naar de tekst: RETURN	8 maart 1989
AltD	Plaats woonplaats en datum	
AltG	Geef 'G' in printer controlemenu	
AltS	Onderstreep woord	
AltV	Maak woord vet	
AltH	Verander woord in hoofdletters	
AltK	Verander woord in kleine letters	
AltC	Maak woord cursief	
AltW	Verwissel woord met voorgaand woord	
AltZ	Verwijder hele zin	

Hulpscherm telefoonnummers		Geef een return om hulpscherm te beëindigen	
Intern:		Extern:	
Postkamer	345	Koeriers	020-123456
Centrale	000	MLP	070-654321
Portier	12	Werk Monica	020-987654
Repro	134	School kinderen	020-192837
Onderhoud	18		
Henk	122		
		Politie	222222
		Brandweer	333333

begincode) een code te plaatsen die de koppeltekenfunctie uitschakelt. U kunt ook eenvoudig de rechter kantlijn in het hulpbestand veel verder naar rechts plaatsen, bijvoorbeeld op 120.

Als u na verloop van tijd het hulpbestand wilt aanpassen en nieuwe macro's wilt opnemen, kunt u eenvoudig het bestand MACRO.HLP opvragen en de gewenste informatie er aan toevoegen. U mag ook nieuwe pagina's aan het bestand toevoegen, zolang de begin- en eindcodes (qxqx) maar aan het begin en het einde van het hulpbestand blijven staan.

Het spreekt voor zich dat u ook andere hulpschermen kunt maken en deze door een macro kunt laten oproepen. U kunt bijvoorbeeld een lijstje maken met de meest gebruikte telefoonnummers. Zelfs een eenvoudige agenda of een kladblok behoort tot de mogelijkheden. Wilt u tijdens de macro-leespauze ook nieuwe gegevens in het hulpscherm invoeren, dan moet de macrodefinitie ná de pauze iets gewijzigd worden. Nadat het hulpbestand in een blok is gezet, maar voordat dit blok uitgewist wordt met Backspace, voegt u de volgende regel toe aan de definitie:
F10, C:\WP\BESTANDSNAAM, Return, J
Door de naam van het betreffende hulpbestand in te voeren als de naam van het blok dat bewaard moet worden, verschijnt de vraag op de statusregel:
Vervangen C:\WP\BESTANDSNAAM ? (J/N) N
Door een 'J' te typen, wordt het oude hulpbestand vervangen door het gewijzigde alvorens het van het scherm verwijderd wordt. De aanvullingen die tijdens de pauze op het scherm zijn aangebracht, worden daarmee op de schijf bewaard.

HULP IN 5.0 U kunt de helpmacro op bijna precies dezelfde wijze ook in versie 5.0 definiëren. Alleen het inlassen van de pauze gebeurt met **CtrlPgUp, 1, Return.** Omdat in 5.0 het lettertype in een document van invloed is op de weergave van de tekst, moet u bovenin het hulpbestand (maar ná de qxqx-code) ook een basislettertype plaatsen, bij voorkeur een letter van 20 pitch, zodat de omkadering het hele scherm kan vullen.

Het is in WordPerfect 5.0 echter ook mogelijk om via de macro-editor een hulpscherm te maken. U kunt alleen in het editor-scherm komen van een macro die reeds gedefinieerd is. Om een helpmacro te maken, doet u eerst **Ctrl-F10, HELP, Return, Return, Ctrl-F10**. Er is nu een 'lege' helpmacro gedefinieerd. Vervolgens typt u weer **Ctrl-F10, HELP, Return**. Op de statusregel verschijnt nu de keuze tussen 1: vervangen, of 2: wijzigen van de macro. U kiest 2, en daarna nog eens 2 om in het editor-scherm te komen. In dit scherm kunt u tekst en functie-aanslagen plaatsen. Sommige functietoetsen hebben een dubbele functie. De pijltjestoetsen, Backspace en Delete bijvoorbeeld, werken in het editorscherm net als in een gewoon tekstscherm. Wilt u in de macro een van deze functieopdrachten plaatsen, dan moet u eerst **Ctrl-F10** aanslaan. Het kan ook met **Ctrl-V**, als het maar om één aanslag gaat. En wilt u in het editorscherm een programmeerfunctie plaatsen, dan typt u eerst **Ctrl-PgUp**. Rechts bovenaan het scherm verschijnt nu een lijst met programmeerfuncties, waaruit u er telkens één kunt plaatsen met een return.

KADERS U kunt in het editorscherm ook kaders tekenen, echter niet met de tekenfunctie. U zult ieder lijnstukje moeten plaatsen met zijn ASCII-waarde, terwijl u de Alt-toets ingedrukt houdt. Alt205 is bijvoorbeeld een horizontale dubbele lijn (bij het loslaten van de Alt-toets wordt het lijnstukje geplaatst). Dit is een zeer omslachtig werkje. Als u beschikt over de 1.1-versie van WordPerfect's Library, en u heeft WordPerfect opgestart vanuit Shell, dan kunt u gebruik maken van de prikbordfunctie. U tekent dan het kader met de tekenfunctie, kopieert het naar het prikbord en vraagt het in de macro-editor weer op.

De helpmacro in de 5.0-versie eindigt met een wachtroutine, in feite een lus die telkens kijkt of er een toets aangeslagen is, en zichzelf herhaalt als dat niet het geval is. Op deze wijze blijft het opgeroepen hulpscherm zichtbaar totdat een willekeurige toets ingedrukt wordt. Overigens kunt u in een, op deze wijze opgeroepen hulpscherm niet tijdens de werking van de macro tekst toevoegen. Daarvoor blijft u aangewezen op de hierboven beschreven techniek met het hulpbestand dat van de schijf wordt opgevraagd en na wijziging weer wordt opgeslagen. Met beide technieken is het ook mogelijk om een hulpscherm met geïnstalleerde macro's te maken, van waaruit deze macro's meteen met een enkel optienummer opgestart kunnen worden. We spreken dan van een menugestuurde macro-keten. Maar daarover later meer.

In de vorige aflevering is het GWBASIC-programma <DENKHULP.BAS> bij u geïntroduceerd. Hopelijk is het iedereen gelukt dit programma aan de praat te krijgen en heeft u er al wat mee kunnen experimenteren. In deze aflevering zal de auteur de achtergronden bespreken en zal hij tevens ingaan op de mogelijkheden van dit programma.

Denken met een computer hoe kan dat? (4)

Robert B. Snip

ACHTERGROND Het programma <DENKHULP.BAS> is in 1984 ontstaan. Het was het eerste serieuze programma dat ik maakte op mijn C-64 computer. Er zit een kringprocesgedachte achter die ik eerst zal toelichten.

Door een toevallige gebeurtenis ontdekte ik dat kennis en inzicht groeien door een verschijnsel dat u allen kent: *twijfel*. Als men ergens aan twijfelt denkt men: 'Zal ik nu dit...of zal ik nu dat...?' Twijfel blijkt echter niet te zitten in 'dit' òf 'dat' maar in één van de twee: òf in 'dit' òf in 'dat'. Als ik twijfel aan 'dit' dan ben ik tegelijkertijd dus zeker over 'dat'.

Het idee ontstond om de PC zo te programmeren, dat hij mij eerst vraagt om een uitspraak waar ik aan twijfel (Twijfel-zin). Daarna om een uitspraak waar ik zeker over ben (Ja-zin), om zo een aantal kringen te doorlopen. Door al mijn *twijfels* achter elkaar te printen zie ik dan hoe mijn denkproces is verlopen. Door de zekerheden af te drukken krijg ik een weergave van mijn *kennis* over het onderwerp.

Deze vorm van denken met de PC stimuleert mijn breinactiviteit enorm en voorkomt afdwalen van het onderwerp. Dit bespaart enorm veel tijd. Het ermee leren denken vraagt geen enkele oefening en kan zelfs in alle talen gebeuren. Maar nu dan naar dat eerste CATh-programma.

DENKEN MET DE <DENKHULP>
Nadat u de toets om het programma te 'runnen' heeft ingedrukt, verschijnt op uw scherm:

– 'Waar wil je het over hebben?'

De PC vraagt:

– 'Geef onderwerp met 1 woord aan:'

Neem in uw antwoord geen komma's op, want daar kan het GWBASIC INPUT commando niet tegen. Zou u dat wel doen, dan krijgt u een 'error-message' en het vriendelijke verzoek om het nog eens over te doen.

Denk even na over uw onderwerp en typ dat in. U hebt dus nu bijvoorbeeld op het scherm staan:

– 'Geef onderwerp met 1 woord aan: *vakantiebestemming*'

en u <Entert> dat antwoord.

De PC reageert vervolgens met de vraag:

– 'Geef een vlektypering/omschrijf dit onderwerp:'

Geef nu met een aantal *trefwoorden* aan waaraan u zat te denken toen u dat ene woord, het onderwerp, ingaf. Dat is nuttig voor later, want het geheel wordt na afloop van de denk-sessie voor u geprint als u dat wenst. Nogmaals: *geen komma's gebruiken*. En denk ook aan het volgende. Van GWBASIC mag uw antwoord 255 karakters lang zijn, maar dat is te lang voor de gekozen schermopmaak. Het scherm scrollt dan soms onverwachts naar boven. Beperk daarom de door u ingetypte antwoorden tot één regel tekst.

Daarna vraagt de PC aan u:

– 'Omschrijf de vraag waar je mee zit:'

Hier begint het spel: de PC wil hier uw eerste Tijfelzin horen. Onder een twijfelzin versta ik een uitspraak waar u aan twijfelt. Dat kan ook een vraag zijn. U vult in bijvoorbeeld:

– 'Ga ik dit jaar naar de wintersport?'

Dan komt onder in beeld: 'Druk <Enter> voor vervolg'. Dat heb ik gedaan om wat rust in de denk-sessie te brengen en het staat ook wel zo netjes. Door zo het 'blad' om te slaan komt u op het volgende scherm. Daar staat:

– 'STAP 1 van 6'

Het is wel zo prettig om op voorhand te weten hoeveel stappen er nog volgen. In iedere stap doorloopt u een zelfde kringproces. Verder ziet u op het scherm:

– 'Bekijk de volgende zin goed:'

Daaronder vindt u uw eigen vraag terug. Dat heeft de PC-intelligentie voor elkaar gekregen!

Een toelichting vraagt de zin die daarna komt:

– 'Benoem 3 Kennis-moduli uit deze zin'

Kies nu uit de door u opgegeven twijfelzin drie tref- of kernwoorden. Indien er maar twee woorden in uw zin staan bedenk dan een toepasselijk derde

```
*** DENKHULP ***

Waar wil je het over hebben?

Geef onderwerp met 1 woord aan: vakantiebestemming

Geef een vlektypering/omschrijf dit onderwerp:

vrije tijd

Omschrijf de vraag waar je mee zit:

Ga ik dit jaar naar de wintersport?


Druk <ENTER> voor vervolg.
```

trefwoord. U mag ook een aantal bij elkaar horende woorden invullen. Ieder woord of groepje woorden moet u apart <Enteren> achter het getal dat verschijnt (1-2-3). Het woord 'kennis-module' is gekozen omdat kennis in uw brein in een soort netwerk wordt opgebouwd. Dit netwerk bestaat uit allerlei modulen, die via een zinsconstructie met werkwoorden, bijwoorden een samenhangend verband vormen. Let weer op: geen komma's in de antwoorden.

U kunt nu drie woorden ingeven, bijvoorbeeld:
– '1.dit jaar 2.wintersport 3.ik'

Sla dan het blad weer om. U ziet dan dat de eerste van de zes stappen wordt vervolgd met de vraag om een Ja-zin te formuleren, met tenminste twee van de er na volgende woorden. U kent deze woorden nog van daarnet. Onder een Ja-zin verstaan we dus een zekerheid. Een zin die - als u hem door een ander hoort uitspreken - door u wordt beantwoord met: 'Daar ben ik zeker van, daar twijfel ik niet aan.' U vult bijvoorbeeld in:
– 'Mijn gezinsleden willen *dit jaar* naar de *wintersport*'

Daarna komt u in de kring terecht door de vraag:
– 'Formuleer er nu een *twijfel-zin* mee:'

Het doel van die vraag is u inmiddels duidelijk en u vult bijvoorbeeld in:
– 'Met welke *wintersport*plaats kan ik mijn vrouw *dit jaar* een plezier doen?'

<Enter> dit antwoord en u komt in stap twee terecht. Dit gaat zo door tot stap zes. U treft in stap drie een verrassing aan: het woord *methode* verschijnt, inplaats van het onderwerp als één der kennismodulen waarmee u verder moet denken. De PC is zo een beetje intelligent gemaakt, want tegen de tijd dat u bij stap drie bent, zoekt u waarschijnlijk naar een of andere methode. In dit geval om achter de wens van uw partner te komen.
De rest van het programma legt zichzelf uit. U krijgt onderweg nog een overzicht te zien van waar u allemaal aan twijfelde. Dat is een lijstje dat aangeeft hoe uw denkproces verliep tot op dat moment. De PC vraagt aan het eind nog om een conclusie en biedt een totaaloverzicht om u op uw gemak die conclusie te laten trekken. U kunt het geheel ook nog afgedrukt krijgen. Uw denk-sessie is na circa een half uur afgerond.
Nu u weet hoe de <DENKHULP> werkt, kunt u serieuzere vraagstukken gaan uitdenken met hulp van de PC. Succes ermee.

KENNISMAKING U heeft nu kennis gemaakt met Computer Aided Thinking via een CATh-programma in GWBASIC. Dit programma is gebaseerd op een kringproces met Ja- en Twijfel-zinnen.
Het is ideaal om erachter te komen wat u wilt en waarom u iets wilt. Er wordt niets opgeslagen in de PC, wel op papier als u dat wenst. U kunt ook in het Engels met de PC spreken. De PC zal u echter alleen in het Nederlands vragen stellen en antwoorden geven, tenzij u die vraag- en antwoordzinnetjes omzet naar de door u gewenste taal.
Nu u heeft ervaren wat ik versta onder 'denken met een computer' zult u vast en zeker nieuwsgierig zijn naar het volgende deel, waarin ik het CATH-programma <ONTWARRA.BAS> bij u zal introduceren. Het helpt u, eveneens met een kringproces, met het ontwarren van vage gedachten.
Het zal op dezelfde manier worden behandeld als <DENKHULP.BAS>. Deel vijf geeft de listing met een korte bespreking, waarna in deel zes de achtergronden en mogelijkheden zullen worden besproken.
Voor de modemers onder ons: ook <ONTWARRA.BAS> is te vinden op FIDO ALKMAAR, kijk er alvast eens naar. De mensen zonder modem kunnen alvast de vingers gaan invetten.

Robert B.Snip
Evene 8
5667 AL Geldrop
Telefoon 040 - 867514

```
         * * *  Tussen overzicht  DENKPROCES-VERLOOP * * *



 - Onderwerp   :     vakantiebestemming

 - Omschreven met  :  vrije tijd

 - Denkproces verloop:

 Ga ik dit jaar naar de wintersport?
 Met welke bestemming kan ik m'n vriendin een plezier doen?
 Wil ze wel op de wintersport?
 Wanneer wil ze naar de wintersport



                    Druk <ENTER> voor vervolg.
```

ANYKEY

De wassende brievenstroom

U lijdt wat af, zo blijkt uit de wassende brievenstroom. In deze tweede aflevering van deze rubriek blijkt al dat ik moet selecteren en (soms) combineren. U kunt de kans op plaatsing van uw probleem verhogen door niet meer dan één probleem per brief voor te leggen en (als uw tekstverwerker niet wil lopen) leesbaar te schrijven...

Onder redactie van Ed Baars

Netwerk

J.H. Vink uit Westerbork wil 5 PC's tot een netwerkje smeden en vraagt:

...Moeten de 'algemene' bestanden in één van de PC's of is daar een aparte disk voor nodig? Kan ik gewone telefoonkabel gebruiken? Welke software is nodig? Is er literatuur over?

Volgens Ad den Ouden gaat u zich op glad ijs begeven als u daar geen leverancierssteun bij inroept. Het is mogelijk om 5 PC's via de seriële poort te koppelen met telefoonkabel en simpele software, maar dat geeft een zeer traag en storingsgevoelig netwerk. Beter is om het 'zwaarste' systeem als file-server te gebruiken en elk systeem van een netwerkkaart en software te voorzien. De verbinding gaat dan sneller en via coax-kabels.

Bekende merken zijn Novell, PC-Network en Token Ring (de laatste twee zijn van IBM). Een prima boek erover is 'Inleiding datacommunicatie en netwerken' van Samsom (besproken in HCC Nieuwsbrief 117). Ook het DOS-boek van Van Wolverton (Kluwer) wijdt in een apart hoofdstuk aandacht aan deze materie.

Wie?

Een aantal vragen waarop ik geen antwoord weet en die ik dus maar in de groep gooi.

R. van Rijn vraagt of er een agenda-klantenkaart programma bestaat. Hij herinnert zich vagelijk iets als 'Varicord'. Ook zoekt hij een reserveringsprogramma voor Bowling- en tennisbaanverhuur.

C. van der Linden wil de logistiek van goederenstromen (productie, bewerking, transport, splitsing of samenvoeging) registreren met behulp van Symphony. Voordat hij opnieuw het wiel gaat uitvinden vraagt hij of daar al programma's of bouwstenen voor bestaan.

J. Tebrath heeft een laptop en wil daar een kleuren TV met scartaansluiting aanhangen. Het daarvoor benodigde TTL-interface wil hij zelf bouwen, maar zoekt een schema. (Een techneut binnen de HCC wist zich te herinneren dat zo'n schema drie jaar geleden in 'Elektuur' stond. EB.)

Bad Clusters

Jelle Meiburg uit Marbella (ja-ja) bestelde een PD-flop met utilities. Sindsdien slaapt hij niet meer want:

...dat programma ontdekte een bad cluster op mijn harde schijf. CHKDSK vertelde me dat ik 38 lost clusters had. Ik heb die na ze bekeken te hebben alle gewist. Een tweede CHKDSK leerde me dat er geen lost clusters meer waren. Toch blijft het PD-programma die bad cluster melden.
CHKDSK meldde ook een 'Hidden File'. Wat is dat? En kan ik zèlf ook files verbergen?

Een klassiek misverstand. Bad clusters zijn beschadigingen op de harde schijf die door DOS zijn uitgesloten van gebruik. Het enige nadeel ervan is dat de harde schijf niet meer optimaal gevuld kan worden.

De ***lost*** clusters die u daarna toevalligerwijze ontdekte, zijn stukjes bestand die niet meer in de inhoudsopgave van de harddisk voorkomen doordat daar in het verleden iets mee mis is gegaan. Hoe voller de schijf, des te meer de bestanden verspreid over de schijf worden opgeslagen. Echt erg is dat niet; het systeem wordt er alleen langzamer door, maar als een bestand in veel stukjes verdeeld is, wordt de kans op lost clusters wèl groter. Met alle nare gevolgen van dien. Om dat te voorkomen zou u periodiek een speedup of optimize-programma moeten draaien om de zaak weer aaneengesloten te maken. Vergeet echter niet om eerst een back-up te maken, want er kan iets mis gaan.
Hidden files zijn DOS-systeemfiles die u niet kunt benaderen. U moet er twee hebben, namelijk IO.SYS en MSDOS.SYS (de laatste naam kan iets anders luiden). Het zijn deze files die, als u een floppy als systeemschijf formatteert (FORMAT/S), 'hidden' op de flop worden gezet.

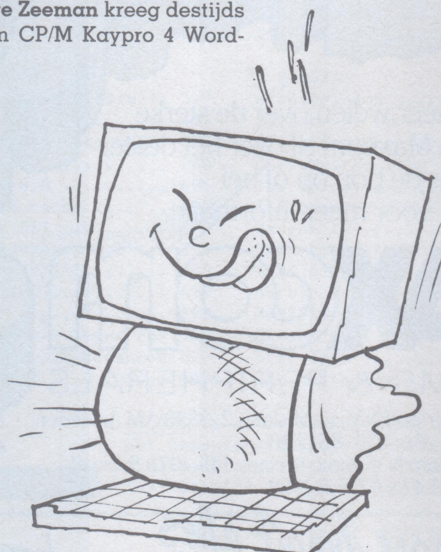
Kaypro en WS

George Zeeman kreeg destijds bij zijn CP/M Kaypro 4 WordStar meegeleverd waarmee hij zijn teksten bewerkte. Maar nu hij beschikt over een DOS-machine heeft hij een probleem.

...Met een PD-conversieprogramma lukte het me niet om de tekstfiles naar DOS-formaat te converteren. Ook een poging om beide PC's met Superterm en een directe verbinding met elkaar te laten praten mislukte...

Ik weet helaas niet welke PD-software dat klusje wèl kan klaren. Destijds leverde Kaypro soms het programma Uniform mee. De Kaypro floppydrive beschreef de floppen daarmee in DOS formaat, maar een beetje 'buggy' was die oplossing wèl. Een latere versie van Uniform wordt geleverd door Micro Solutions. Dit programma maakt van de DOS-drive een CP/M-drive met enkele tientallen formaten, waaronder ook die van alle Kaypro's.

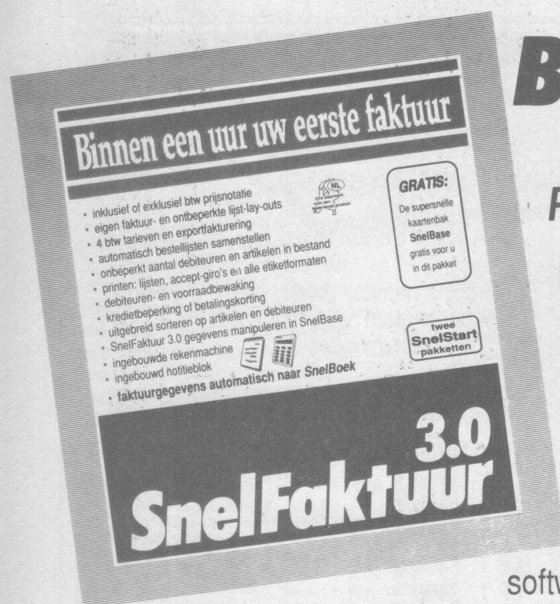
Voor de tweede stap (om de WordStar stuurtekens te verwijderen) heeft WordStar's MicroPro zèlf een programma geschreven onder de naam WSCONVT.

EXKLUSIEVE NEDERLANDSE SOFTWARE

NIEUW: RAZENDSNEL FAKTUREREN EN BOEKHOUDEN

OP UW PERSONAL COMPUTER

Stark-Texel brengt boekhouden en faktureren op MS DOS computers nu binnen ieders bereik. Onder de serie-naam **"SnelStart"** verscheen een reeks Nederlandse softwarepakketten waarmee het bedrijfsleven probleemloos overstapt naar een geheel geautomatiseerde administratievoering! ***Al ruim 3500 gebruikers!***

De SnelStart-pakketten kennen een mate van flexibiliteit èn bedieningsgemak die zeldzaam is voor professionele administratieve software. Ook zelfstandig gebruikt, verdienen SnelStart-pakketten zichzelf in een ommezien terug.

Wilt u hier meer van weten?
Stuur dan de BON in voor de uitgebreide software-brochure. Natuurlijk kunt u ook even bellen!

*De SnelStart serie heeft een **register-accountants** beoordeling*

- GEEN ONDERHOUDSKOSTEN
- UITGEBREIDE HANDLEIDINGEN
- GRATIS TECHNISCHE ONDERSTEUNING en TIPS BOEKJE

BON VOOR MEER INFORMATIE

Ja, ik wil graag meer informatie over uw uitgaven. Stuur mij de **gratis** brochure over:

❑ PC-software
❑ PC-boeken

Merk en type computer: ____________________

(Bedrijfsnaam:) ____________________

Kontaktpersoon: ____________________

Adres: ____________________

Postkode, plaats: ____________________

Stuur deze bon in een gefrankeerde envelop naar:
Uitgeverij Stark-Texel bv, Postbus 302, 1794 ZG Oosterend Nh

hcc

AUTOMATISEREN MET DE SNELSTART-SERIE

Gaat u automatiseren met de serie **SnelStart**-pakketten van Stark-Texel, dan bent u in een oogwenk van uw administratie-problemen af. De serie bestaat uit: **SnelBoek/-Plus/-Professional, SnelBase, SnelUtill, SnelFaktuur 3.0/4.0/5.0, SnelMailer en SnelClub.** SnelStart pakketten kunnen zeer nauw samenwerken maar kunnen ook zelfstandig ingezet worden.

Wat komt u tegen in de SnelStart-pakketten?

Faktureren: Vrije faktuur-layout, prijsnotatie in/exklusief btw (4 tarieven), faktureren met/zonder btw, omzetoverzichten, boekingsadvies, debiteuren- en voorraadbewaking, rekeningoverzichten/ aanmaningen, direkte- èn bufferfakturering, pakbonnen, doorboeken naar SnelBoek (-Plus/-Professional)...

Boekhouden: Boeken van verkoopfakturen en grootboekmutaties met omschrijving, grootboek-historie, afboeken betalingen (automatisch doorverwerkt naar boekhouding), rapportage, budgettering, zelf ontwerpen van rekeningoverzichten, historische overzichten, kolommenbalans met proef-saldibalans, verlies- en winstrekening en eindbalans, omzet-overzicht per debiteur, sub-boek krediteuren en debiteuren, vrije koderingen, automatisch btw en slotboekingen berekenen, grootboek en subboek door elkaar gebruiken, betalingsgedrag-analyse...

SnelBase (gratis bij alle SnelStart pakketten): Gegevensbestanden en lijst-ontwerpen definiëren, opvragen, verwijderen en wijzigen; gegevens, sorteren, selekteren (sub)totaliseren en afdrukken; gegevens overbrengen naar andere software (bijv. SuperKaart of Snel-Rekenaar), importeren gegevens, virus-kontrole ...

Prijzen vanaf *f* 349,- (inklusief BTW)

PC-LITERATUUR VAN STARK-TEXEL

Als één van Nederlands aktiefste uitgevers op het gebied van Personal Computers, publiceert uitgeverij Stark-Texel b.v. professionele, Nederlandstalige boeken en software voor projekten, bedrijfsleven en partikulieren.

In ons literatuur-assortiment zijn inmiddels boeken verschenen over:
*tekstverwerking, automatisering, "public domain software", desktop publishing, programmeren in GW-Basic en machinetaal, programmeertips, datakommunikatie, grafische toepassingen, randapparatuur en, natuurlijk, **DOS** (t/m DOS versie 4.0).*

Met deze boeken wordt het voor de PC-gebruiker mogelijk, echt àlles uit zijn systeem te halen.

Wilt u **meer weten** over ons leveringsprogramma?
Vul dan de bon in, of **bel** gewoon even:

uitgeverij STARK-TEXEL b.v.
Postbus 302 · 1794 ZG · Oosterend · tel. 02220-18661

KLIKS

Ernstige tekortkoming in Turbobasic verholpen

```
' STRINGS LANGER DAN 255 BYTES IN
 TURBOBASIC INLEZEN
'

' Deze routine leest een string in
 die langer dan 255 bytes mag zijn

line input #1, R$
Teller=0

if len(R$)<255 then
  EindeString=-1
else
  EindeString=0
  R$=left$(R$,len(R$)-1)
end if


while not eof(1) and not EindeString

 line input #1, Aanvul$
 incr Teller

 if len(Aanvul$)<255 then
   EindeString=-1
 elseif Teller<>1 then
   Aanvul$=left$(Aanvul$,len(Aanvul$)-1)
 end if

 R$=R$+Aanvul$

wend
```

A.Stam

In Borland's compiler Turbobasic kunnen - in tegenstelling met GW-Basic - strings langer zijn dan 255 tekens: ze mogen maximaal 32 Kilobyte bevatten. Nu is het heel leuk dat de bijbehorende functies als MID$, LEFT$ en RIGHT$ consequent zijn opgewaardeerd, zodat ook:

LEFT$(A$,345)

goed gaat. Maar wie schetst mijn verbazing toen ik ontdekte dat de opdracht:

LINE INPUT #1, A$

zich volledig gedraagt volgens de conventies zoals die gelden in GW-Basic! Dat wil dus zeggen:

- een string wordt van disk ingelezen tot CR/LF (ASCII 13 en 10) ontdekt worden;
- CR en LF worden niet in de string opgenomen (bij LEN(A$) worden ze niet meegerekend), maar wel 'onthouden': bij (L)PRINT komen ze 'tevoorschijn'.
- wanneer de string langer is dan 255 tekens, stopt het inlezen bij het 255ste teken; een volgende leesopdracht leest gewoon de rest van de string in (ook weer tot een maximum van 255 tekens).

Met andere woorden: het wegschrijven van een 1000-bytes string lukt in Turbobasic wel, maar het inlezen niet!

Ik heb hiervoor de volgende oplossing ontwikkeld. Na enige 'close reading' zal men ontdekken, dat er waarschijnlijk nog wel meer fout zit bij de stringinleesroutine die Turbobasic gebruikt.

LISTING

Spirografen: wiskundige schoonheden

H.J.M. Matthijssen

Met een zeer simpele formule kunt u zich, op uw computer, toegang verschaffen tot de wereld van mathematische schoonheden. U heeft enkel een grafische kaart en een goede programmeertaal nodig.

Hoewel de figuren die ontstaan (spirografen, gemakshalve genoemd) van beperkte complexiteit zijn, sta je toch verbaasd te kijken naar wat een eenvoudige sinus en een cosinus voor fraais op je scherm kan toveren.

Er is een 'spel', 'Spirograph', dat de figuren met behulp van plastic ringen en schijven kan maken. Aan de hand daarvan, is het zeer eenvoudig uit te leggen, hoe de figuren - spirografen - ontstaan.
Binnen een getande ring (bijvoorbeeld 72 tanden) draait een getand plastic wiel, met daarin een gaatje. Je steekt een ballpoint door het gaatje. Het binnenwieltje heeft bijvoorbeeld 4/9 maal 72 = 32 tanden. Draai het wieltje met een ballpoint zo'n 4 maal rond in de ring en je bent weer bij je beginpunt. Er is dan op papier een regelmatige figuur ontstaan. Op een computer gaat dat nog veel beter. De listing bevat de formule, waar u zelf eventueel aan kunt knutselen.
Om het zo aantrekkelijk mogelijk te maken, moeten we letten op de volgende variabelen:

1. De stap-grootte van de hoek fi.
In mijn programma laat ik punten van de lijn zo'n 200 maal berekenen per omwenteling, maar bij relatief kleine wielen vaker. Je krijgt zo een beweging die het oog gemakkelijk kan volgen. Het tekenen is op ieder moment te onderbreken door een toets in te drukken.
Mijn programma is in Turbo Pascal en ik heb zelf een kleuren EGA-kaart. Op CGA moet het ook wel kunnen. Ook een leuk effect is de stapgrootte van fi 1 radiaal te maken. Je ziet het patroon dan langzaam verschijnen.

2. De verhouding van de stralen van 'ring' en 'wiel'.
Ik heb een ring gekozen van 360 'tanden'. Fraaie figuren krijg je door b.v. 4/9 * 360= 160 'tanden' voor het 'wiel' te nemen. Wat in werkelijkheid niet kan, kan wel op de computer: een 'wiel' nemen met een straal groter dan die van de 'ring'. Via alweer een eenvoudige formule kun je ervoor zorgen, dat de figuur steeds het hele scherm vult. Met enige fantasie kun je in de figuur gevormd door de verhouding 360:1080(0.8) een hartvorm zien.

3. De plaats van het 'gaatje' in het 'wiel'.
Spreekt voor zich lijkt me.

Ook leuk, maar misschien moeilijk, is een printerprogramma voor de figuren te schrijven. Veel hobbyplezier toegewenst!

```
{ Auteur: J. Matthijssen. Taal: turbo-pascal.
  P.C.: IBM-compatible met 8087 coprocessor en EGA-kleurenscherm.
  Het programma is aan te passen voor ieder scherm.
  Het werkt op Hercules en Ega zoals het nu is.

- Dit programma maakt "spirografen"; mathematische figuren - }

program spirografisch;
uses graph,crt;
var
    graphdriver,graphmode,errorcode:integer;
    rd,rg,rk:real; {de 3 stralen die de tekening bepalen }
    xpunt,ypunt:integer; {scherm coordinaten. pixels}
    schijffaktor:real;  {de plaats van het gaatje in de schijf}
    schermstraal:real;
    afstand:real; {afstand tot beginpunt}
    teller,noemer,s1,scaler,screenfakt:real;
    g,rk1,fi,dfi,fifakt,gamma,x,y,x0,y0,pi:real;
    n,i,j:integer;
    c:char;
    period,color:word;

{x en y zijn coordinaten rond (0,0). Vertaal naar schermposities}
{Aan te passen voor cga}
procedure map(x,y:real);
begin
   xpunt:=round(x*screenfakt)+2*round(schermstraal-1); ypunt:=-round(y)+161
end;

procedure plot;
begin  putpixel(xpunt,ypunt,color) end;

{Bereken x en y aan de hand van de afgelegde hoek fi.}
procedure drawxy(fi:real);
begin
     x:=(rg-rk1)*cos(fi)+rd*cos(fi*(1-rg/rk1)); { Dit is het }
     y:=(rg-rk1)*sin(fi)+rd*sin(fi*(1-rg/rk1)); { algorithme }
     map(x,y); plot; delay(period);
     afstand:=sqrt(sqr(x-x0)+sqr(y-y0))
end;

procedure leesgetal(var g:real);
var fakt:real; punt:boolean;
begin
```

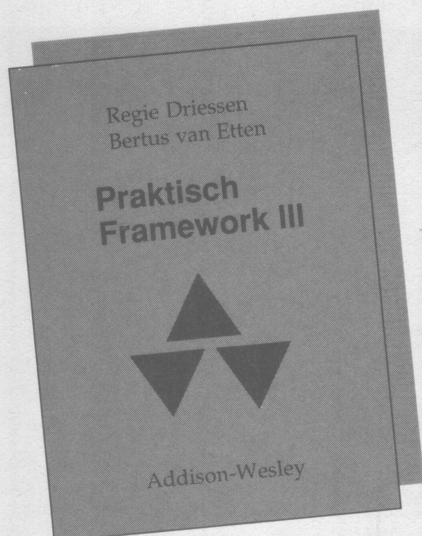
```
 fakt:=1; g:=0; punt:=false;
 repeat
    c:=readkey;
    if ((ord(c)>=48) and (ord(c)<=57)) or (c='.') then
    begin
       outtext(c);
       if c='.' then punt:=true else
       begin if punt then begin fakt:=fakt/10; g:=g+(ord(c)-48)*fakt end
          else g:=g*10+ord(c)-48;
       end
    end
 until c=chr(13);
 end;

{Hoofdprogramma}
{De straal van de grote cirkel is 360 eenheden= 160 pixels = maat x en y}
begin
clrscr;
pi:=4*arctan(1); schermstraal:=160;

{stel scherm in. }
detectgraph(graphdriver,graphmode);
write(graphdriver); c:=readkey;
initgraph(graphdriver,graphmode,'D:\tpascal');
Errorcode:=graphresult;
settextstyle(2,0,4); textcolor(14);
screenfakt:=1.41; {Ega }
if graphdriver=7 then screenfakt:=screenfakt*740/640; { Hercules!  }
rk:=1;
setcolor(15);
repeat        {per tekening.}
   clrscr;
   cleardevice;
   setcolor(14);
   rg:=360; {de "buitenring" is 360 eenheden, daarbinnen draait een
                schijf van "rk" eenheden}
   {lees diameter verhoudingen van toetsenbord in. }
   {dat kan ook via een breuk b.v. 5:7=rg:rk.       }
   outtext('Binnenschijfdiameter: ');
   outtextxy(1,16,'Teller: '); outtextxy(1,30,'Noemer: ');
   outtextxy(1,44,'Fractie: '); outtextxy(1,58,'Kleur: ');
   gotoxy(17,1); leesgetal(rk);
   if rk=0 then
   begin  moveto(70,16); leesgetal(teller); moveto(70,30); leesgetal(noemer);
      if noemer>0 then rk:=360*teller/noemer
   end;
   moveto(70,44); leesgetal(schijffaktor); moveto(70,58);
   leesgetal(g); color:= round(g);
   if (rk<2000) and (rk>0) then
   begin
   scaler:=schermstraal/360; {schaalfactor voor grootte tekening. }
   for i:=1 to 5 do {pas grootte tekening aan, zodat het hele scherm vol komt}
   begin
   rg:=360*scaler;
   rk1:=rk*scaler; rd:=schijffaktor*rk1;
   if rk1>rg then  scaler:=(160/360)/((rk1-rg+rd)/rg) else
      scaler:=(160/360)*rg/((rg-rk1)+rd);
   rg:=360*scaler; fi:=0; rk1:=rk*scaler; rd:=schijffaktor*rk1;
   end;
   period:=0;
   setcolor(color);
   x0:=(rg-rk1)*cos(fi)+rd*cos(fi*(1-rg/rk1));  {begin- }
   y0:=(rg-rk1)*sin(fi)+rd*sin(fi*(1-rg/rk1));  {punten.}
   fifakt:=rk/rg; fi:=0; c:=' ';
   if rk>rg then fifakt:=0.5;
   dfi:=(pi/100)*fifakt; {stapgrootte hoek.}
   {tekenloop: }
   repeat
        drawxy(fi); fi:=fi+dfi;
        if keypressed then begin c:=readkey; c:= readkey end;
   until ((afstand<0.1){pixels} and (fi>0.5)) or (c='s');
   c:=readkey;
   end
until  (rk<1) or (rk>2000)
end.
```

THE SIGN OF EXCELLENCE

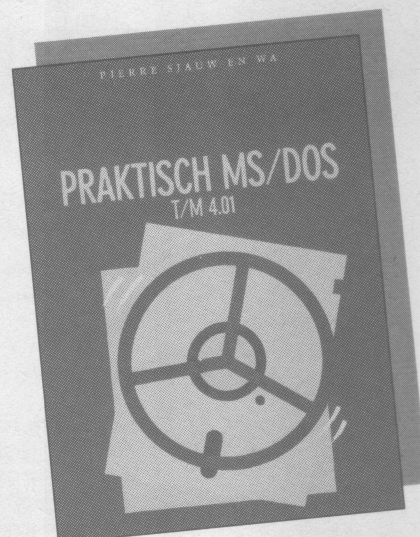
Efficiënt!

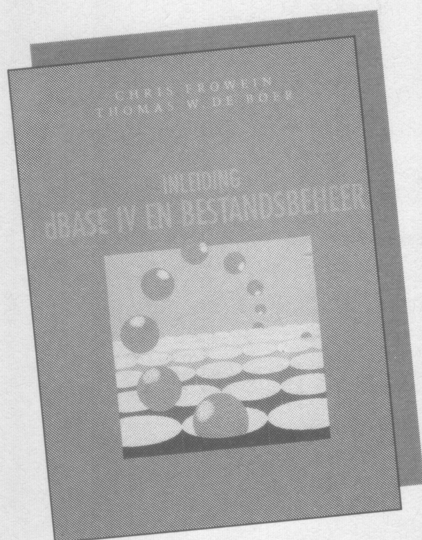
Praktisch Framework III
Régie Driessen &
Bertus van Etten
ISBN 90 6789 159 2
f 59,50 (**2 gratis diskettes**)

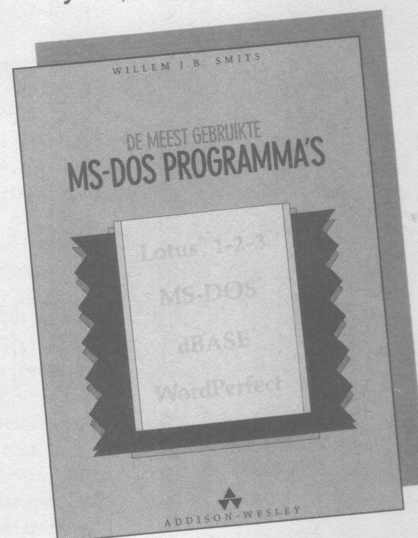
Het MIDI Handboek
John Vanderaart
ISBN 90 6789 144 4
*f*49,50 (**met gratis diskette**)

Praktisch MS DOS
(T/m versie 4.01)
Pierre Sjauw En Wa
ISBN 90 6789 107 X
f 49,50

Inleiding dBASE IV en Bestandsbeheer
Chris Frowein & Thomas W. de Boer
ISBN 90 6789 103 7
f 49,50

De meest gebruikte MS-DOS programma's (Lotus 1-2-3, WordPerfect, dBASE)
Willem J.B. Smits
ISBN 90 6789 135 5
f 49,50 - Met gratis diskette

HCC/okt. Bon voor gratis informatie. A.u.b. invullen, uitknippen en in ongefrankeerde envelop opsturen naar Addison-Wesley, Antwoordnummer 17178, 1000 TL Amsterdam.

Naam ______________________

Adres ______________________

Plaats ______________________

Tel. ______________________

Addison-Wesley

Alle Addison-Wesley boeken zijn verkrijgbaar bij de betere boekhandel.

Met het Praktijkdiploma Informatica van PBNA kies je voor een carrière in de automatisering

Wie vroeger een beroepsopleiding in de informatica wilde volgen, was altijd aangewezen op een AMBI-opleiding.

Met de komst van het Praktijkdiploma Informatica (PDI) zijn er nu ook automatiseringsopleidingen op MBO-niveau.

Bij PBNA kunt u kiezen uit een reeks korte praktijkgerichte modulen die u zowel schriftelijk als mondeling kunt volgen. En die met erkende examens worden afgesloten. Met het behaalde Praktijkdiploma Informatica komen tal van middelbare functies in de automatisering binnen uw bereik. U leert een computersysteem te beheren en het gebruik ervan te ondersteunen. Daarnaast is het PDI bestemd voor gebruikers van een personal computer. Vraag de gratis studiegids aan.

PRAKTIJKDIPLOMA INFORMATICA PDI

Schriftelijke of mondelinge opleidingen op MBO-niveau, in 40 plaatsen door heel Nederland.

- Technische Middelen (MG.1) (ook als spoedcursus te volgen)
- Systemen en Toepassingen (MG.2)
- Basis PC-gebruik (MG.3)
- Organisatie en Beheer Rekencentrum (MV.1)
- Decentrale Apparatuur en Technieken (MD.1)
- Programmeerprincipes (MP.1)

AMBI-MODULEN

SCHRIFTELIJK:
met mondelinge examentraining.

MONDELING:
- op vaste lesavonden met gebruik van de personal computer.
- 40 lescentra door heel Nederland. Dus ook bij u in de buurt.

AMBI

- Introductie in de Informatievoorziening (HE.0)
- Elementaire Informatica (HE.1)*
- Elementaire Informatiekunde (HE.2)
- Gegevensbanken (HB.1)
- Gegevensanalyse, -modellering en -beheer (HB.2)
- Organisatie en Informatiebeleid (HS.1)
- Systeemonderzoek (HS.2)
- Organisatie en Exploitatie van Automatiseringsmiddelen (HS.3)**
- Kantoorautomatisering (HS.4)
- Methodieken en Hulpmiddelen voor Systeemontwikkeling (HS.7)**
- Inleiding Programmatuurontwerp (HP.1)
- Datacommunicatie en Netwerken (HP.6)
- Programmatuur voor DataBase Management Systemen (HP.7)**

OVERIGE AMBI-MODULEN

- Basiskennis Informatica (I.1)*
- Basiskennis Proceduregerichte Talen (T.1)
- Programmeertaal Cobol 85 (T.2), Fortran 77 (T.4), Pascal (T.5), Basic (T.6)
- Basiskennis Wiskunde (W.0)
- Wiskunde en Statistiek I en II (W.1 en W.3)

* ook als spoedcursus te volgen
** in voorbereiding

PC-TRAININGEN

voor individuele deelname of voor groepen in uw bedrijf

ORIENTATIETRAININGEN IN PC-GEBRUIK

- Toets naar de Toekomst
- Desktop Publishing in Praktijk
- Uw Personal Computer in een Netwerk?

PC-GEBRUIKERSTRAININGEN

- DOS-besturingssysteem in Praktijk
- Rekenen en Plannen met Lotus 1-2-3
- Gegevensverwerking en -beheer met dBase III Plus
- Efficiënt Tekstverwerken met WordPerfect/DisplayWrite
- Vormgeven met Ventura Publisher

FUNCTIEGERICHTE PC-TRAININGEN

- Een stap verder in de financiële managementpraktijk met Lotus 1-2-3
  - Financiële Rapportage
  - Financiële Bedrijfsmodellen Ontwikkelen
  - Financiële Analyse
  - Financiële Besluitvorming
- Opleiding PC-beheerder
- WordPerfect in Bedrijf
- Onderhoudsplanning met de Personal Computer
- SQL in praktijk

THUIS AAN HET WERK MET UW PC

Twee cursussen met computergestuurd lesmateriaal:

- Introductiecursus voor het privé gebruik van de PC
- Uitgebreide cursus voor het zakelijk gebruik van de PC. Meegeleverd wordt het Nederlandstalig geïntegreerde pakket WordPerfect Executive

Cursussen zijn ook leverbaar met een Philips PC (NMS 9100 serie) met aantrekkelijke korting.

OVERIGE COMPUTERCURSUSSEN

- Programmeur IBM S/36
- Analist-programmeur IBM S/38 en AS/400
- Database-specialist
- Middelbare en Hogere Opleiding Technische Informatica
- Automatisering bij Ontwerp, Constructie en Produktie (CAD/CAE/CAM)
- Computertoepassingen in de Technische Vakgebieden

GRATIS STUDIEGIDS

Stuur de bon op of bel

085 - 57 59 11

Treft u een door u gezochte cursus hier niet aan, bel dan even of schrijf op de bon welke cursus u zoekt. U ziet het volledige PBNA cursusaanbod op de laatste pagina van de Gouden Gids.

KONINKLIJKE PBNA
Velperbuitensingel 6, 6828 CT Arnhem
Telefoon 085 - 57 59 11

INFORMATIEBON

Stuur mij vrijblijvend de gratis Studiegids over de cursus:

Mw/Hr.:

Straat:

Postcode:

Plaats:

3887

Koninklijke PBNA b.v. is erkend door de Minister van Onderwijs en Wetenschappen op grond van de Wet op de erkende onderwijsinstellingen.

Stuur in open envelop (zonder postzegel) naar PBNA-Informatie Antwoordnummer 1500, 6800 WC Arnhem.

JE KOMT VERDER MET PBNA

Oplossing van de maand

Afgelopen juni mocht ik een groot aantal oplossingen ontvangen. Deze oplossingen hadden betrekking op het volgende probleem:

Peter van Tilburg

Als ik zonder meer beweer dat 12 + 12 = 12, dan spreek ik wartaal. Maar schrijf ik: 12[4] + 12[6] = 12[12] en bedoel ik dan met 12[4] het getal 12 in het viertallig stelsel, enzovoort, dan klopt de bewering. Dan immers komt die berekening neer op 6 + 8 = 14.
Gevraagd werd positieve gehele getallen G van 6 cijfers te zoeken die voldoen aan:
G[9] + G[10] + G[13] = G[14], waarbij G niet met een 0 mag beginnen.

Er bleken 14 getallen te voldoen. Dit aantal werd gevonden door 71 inzenders. Andere aantallen die werden gevonden waren: 1, 3, 4 (3x), 8 (3x), 9, 10 (2x), 11 (2x), 12, 13, 15, 17, 19, 22, 23, 24 (2x) en 25 (22x). Het totaal aantal inzendingen bedroeg 115 stuks.

De meest gemaakte fout was dat in G het cijfer 9 werd toegelaten. Omdat G ook in het 9-tallig stelsel geschreven moet kunnen worden, is dat cijfer echter niet toegestaan.

Na loting bleken de boekenbonnen te zijn gewonnen door:

Boekenbon van ƒ 100,–:
Hans Post
Anth. Duyckstraat 1
8022 AZ Zwolle

Boekenbonnen van ƒ 50,–:
Renée Jenniskens
Wagenaarstraat 12
6523 AM Nijmegen

en

Gert Bekebrede
Thorbeckelaan 96
3771 EL Barneveld

Voor publicatie heb ik de oplossingen gekozen van Anton Dek (Turbo Pascal) en W.G. Terpstra (Omikron Basic). Zij ontvangen een boekenbon van ƒ 25,–.

Oplossing W.G. Terpstra

```
Gevonden Oplossingen

106245    221234    442468    774448
110488    327480    548728    885180
110503    331737    553214
216748    438225    663717
```

```
0 DEFINTL "A-Z"
1 OPEN "P",4: CMD 4
2 S=0:Op=0:T= TIMER :M1=8:M2=80:M3=696:M4=5424:M5=32248
3 Af=3741:Bf=3353:Cf=591:Df=77:Ef=9
4 FOR A=1 TO 8
5   B= MAX(0,(A*Af-M4)\Bf)
6   WHILE B<9 AND B*Bf<=A*Af
7     C= MAX(0,(A*Af-B*Bf-M3)\Cf)
8     WHILE C<9 AND B*Bf+C*Cf<=A*Af
9       D= MAX(0,(A*Af-B*Bf-C*Cf-M2)\Df)
10       WHILE D<9 AND B*Bf+C*Cf+D*Df<=A*Af
11         E= MAX(0,(A*Af-B*Bf-C*Cf-D*Df-M1)\Ef)
12         WHILE E<9 AND B*Bf+C*Cf+D*Df+E*Ef<=A*Af
13           F= MAX(0,A*Af-B*Bf-C*Cf-D*Df-E*Ef)
14           WHILE F<9 AND B*Bf+C*Cf+D*Df+E*Ef+F<=A*Af
15             Op=Op+1
16             IF A*Af=B*Bf+C*Cf+D*Df+E*Ef+F THEN S=S+1: PRINT S,,A,B,C,D,E,F
17             F=F+1
18           WEND
19           E=E+1
20         WEND
21         D=D+1
22       WEND
23       C=C+1
24     WEND
25     B=B+1
26   WEND
27 NEXT A
28 Tijd= TIMER -T
29 PRINT "Benodigde tijd in 300-sten van een seconde:";Tijd
30 PRINT "Aantal bekeken mogelijkheden:";Op
31
```

```
 1          1    0    6    2    4    5
 2          1    1    0    4    8    8
 3          1    1    0    5    0    3
 4          2    1    6    7    4    8
 5          2    2    1    2    3    4
 6          3    2    7    4    8    0
 7          3    3    1    7    3    7
 8          4    3    8    2    2    5
 9          4    4    2    4    6    8
 10         5    4    8    7    2    8
 11         5    5    3    2    1    4
 12         6    6    3    7    1    7
 13         7    7    4    4    4    8
 14         8    8    5    1    8    0
Benodigde tijd in 300-sten van een seconde: 114
Aantal bekeken mogelijkheden: 14
```

Oplossing Anton Dek

```
Alle getallen G van 6 cijfers (g5, g4, g3, g2, g1, g0) moeten gezocht worden,
waarvoor geldt:
                 G[14]=G[13]+G[10]+G[9]                                 (1)
Hierbij staat G[n]  (met n=14 of 13 of 10 of 9) voor
                 g5*n^5 + g4*n^4 + g3*n^3 + g2*n^2 + g1*n^1 + g0*n^0.
De eis (1) kun je ook zo schrijven:
g5*(14^5-13^5-10^5-9^5) - g4*(14^4-13^4-...) - ... -g0*(14^0-13^0-10^0-9^0)=0
Of, als je de uitdrukkingen tussen de haakjes de namen
          fac5, fac4, fac3, fac2, fac1, fac0 geeft:
g5*fac5 + g4*fac4 + g3*fac3 + g2*fac2 + g1*fac1 + g0*fac0 = 0           (2)
Een eenvoudige maar langdurige zoekmethode zou zijn: probeer alle combinaties
van de cijfers g5=1..8, g4=0..8, g3=0..8, ..., g0=0..8. Aantal te onderzoeken
combinaties: 8*9*9*9*9*9 = ruim 470000.
Gelukkig kan het aantal mogelijkheden beperkt worden:

1. Fac5 is positief, de andere fac's zijn negatief. Zie de volgende tabel:
                    fac5=+7482
                    fac4=-6706
                    fac3=-1182
                    fac2=- 154
                    fac2=-  18
                    fac0=-   2

 Dat levert bijvoorbeeld voor g4 een bovengrens: g5*fac5+g4*fac4 mag niet
 negatief zijn (dus g4 <= (g5*fac5)/-fac4 ). Bijvoorbeeld als g5=1 :
 g4 <= 1.12, dus g4=0 of 1. Analoog kan voor iedere cobinatie van g5 en g4
 een bovengrens voor g3 bepaald worden, enzovoort.

2. de termen g3*fac3+g2*fac2+g1*fac1+g0*fac0 leveren aan de uitdrukking (2)
 een negatieve bijdrage, die in het uiterste geval kan zijn:
 8*(fac3+fac2+fac1+fac0), een getal, dat we lim3 zullen noemen.Dat levert voor
 g4 een ondergrens: g5*fac5+g4*fac4 mag niet groter zijn dan -lim3. Dus
 g4<=(g5*fac5+lim3)/-fac4. Dat levert bijvoorbeeld als g5=8:  g4>=7.3, dus
 g4=8. Analoog kan voor iedere combinatie van g5 en g4 een ondergrens voor
 g3 bepaald worden. Enzovoort.

Het resultaat van deze begrenzingen blijkt te zijn, dat het programma
slechts 14 van de ruim 470000 combinaties onderzoekt. En deze voldoen
allemaal! Voor het zoeken van bruikbare combinaties voor g4 .. g0 werd
een recursieve procedure gemaakt: procedure "probeer" roept zichzelf
aan.
Rekentijd minder dan 2 seconden op mijn 10 Mhz PC van het type
AT (zonder coprocessor). Gebruikte taal: Turbo Pascal, versie 3.1.

______________________________________
De getallen G van 6 cijfers, die voldoen aan
      G[14] = G[13] + G[10] + G[9]
______________________________________

              1 0 6 2 4 5
              1 1 0 4 8 8
              1 1 0 5 0 3
              2 1 6 7 4 8
              2 2 1 2 3 4
              3 2 7 4 8 0
              3 3 1 7 3 7
              4 3 8 2 2 5
              4 4 2 4 6 8
              5 4 8 7 2 8
              5 5 3 2 1 4
              6 6 3 7 1 7
              7 7 4 4 4 8
              8 8 5 1 8 0
______________________________________
```

```
program hcc689;
{zoekt getallen G van 6 cijfers,zo dat G[14]=G[13]+G[10]+G[9]}
{auteur: Anton Dek}

var i    : integer;
    eerstecijfer: integer;
    fac,lim: array[0..5] of real;
    g    : array[0..5] of integer;
    saldo: real;
{****************************************}
procedure inloop;      {zet de tabellen fac en lim gereed}
begin
  for i:=0 to 5 do
    begin
      fac[i]:=exp(i*ln(14))-exp(i*ln(13))-exp(i*ln(10))-exp(i*ln(9));
      if (i=0) then lim[i]:=8*fac[i]
               else lim[i]:=lim[i-1]+8*fac[i];
    end
end;      {van procedure inloop}
{*****************************************}
procedure probeer(x,i:integer; saldo:real);
   {probeert met g[i]=x de geschikte waarden g[i-1]...g[0]
   te vinden, zo dat
          saldo - sum(j=1..i)(g[j]*fac[j]) = 0     }
var k,min, max, gprobeer: integer;
    y,z: real;
begin
  y:= saldo+x*fac[i];
  if (i=1) then
    begin
      if (round(y) mod round(fac[0]) = 0) then  {getal gevonden!}
        begin
          g[0]:=- round(y) div round(fac[0]);
          writeln; write ('              ');
          for k:=0 to 5 do write(g[5-k]:2)
        end
    end
  else
    begin
      z:=(y+lim[i-2])/(-fac[i-1]);
      if (trunc(z)>=z) then min:=trunc(z) else min:=trunc(z)+1;
      max:=trunc(-y/fac[i-1]+0.00001);
      for gprobeer:=min to max do
        begin
          g[i-1]:=gprobeer;
          probeer(gprobeer,i-1,y)
        end
    end
end;      {van procedure probeer}
{*****************************************}
begin         {van het hoofdprogramma}
  inloop;
  saldo:=0;
  writeln('____________________________________________');
  writeln('De getallen G van 6 cijfers, die voldoen aan');
  writeln('        G[14] = G[13] + G[10] + G[9]        ');
  writeln('____________________________________________');
  for eerstecijfer:=1 to 8 do
    begin
      g[5]:=eerstecijfer;
      probeer(eerstecijfer,5,saldo);
    end;
  writeln;
  writeln('____________________________________________');
end.
```

PROBLEEM VAN DE MAAND

Probleem van de maand

Ook deze maand heb ik weer een probleem dat ingezonden is door P. Molenaar uit Leeuwarden. Voor zijn suggestie ontvangt hij een boekenbon van *f* 25,–.

We noemen 1, 2, 3, 4 en 5 de lage cijfers, 6, 7, 8 en 9 de hoge cijfers. Het cijfer 0 doet niet mee.
Een getal X van 8 cijfers, bevat 3 hoge en 5 lage cijfers.
Het probleem is nu, dat getal X en een getal Y zo te bepalen, dat X gedeeld door Y als uitkomst een getal Z heeft, waarbij Y uit de 3 hoge en Z uit de 5 lage cijfers van X bestaat.
Oplossingen voor dit probleem alsmede suggesties voor nieuwe problemen kunt u weer sturen naar:

Peter van Tilburg
Schuifelenberg 40
5751 HZ Deurne

Onder de goede inzendingen die ik voor 1 november aanstaande heb ontvangen, wordt 1 boekenbon van *f* 100,– en twee van *f* 50,– verloot.

S P E L

Naast de bekende adventures heeft het Amerikaanse bedrijf Sierra nog een hele selectie andere spellen in zijn collectie. Eén daarvan is 'Silpheed, Super Dogfighter', een lekker ouderwets schietspelletje, dat evenwel minstens zoveel tijd en doorzettingsvermogen vereist als het spelen van bijvoorbeeld een Space of King's Quest.

Lekker schieten in Silpheed

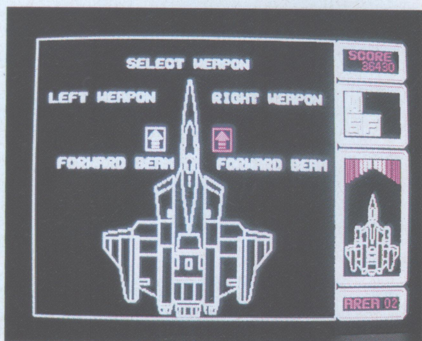
Edwin Ammerlaan

Als het op het minder serieus gebruik van de computer aankomt, gaat er niks boven een uurtje schieten in het heelal. Sinds het roemruchte Space Invaders is er eigenlijk weinig veranderd, want dergelijke spellen bieden in de regel weinig meer dan een variant op een thema. Zo ook Silpheed, al levert deze Japanse Sierra-productie in tegenstelling tot de concurrentie voldoende afwisseling en uitdaging om tot een van de beste schietspellen voor de PC beschouwd te mogen worden.

JOYSTICK Nadat het spel van de twee 3.5 inch diskettes, of het dubbele aantal 5.25 inch floppen, geïnstalleerd is, moet er één van de toekomstige vijanden geïndentificeerd worden alvorens in actie te komen. Deze herkenning stelt weinig voor, maar is hoofdzakelijk bedoeld om het kopiëren tegen te gaan. Alleen het handboek biedt dus uitkomst. Bij de installatie is het aan te raden om voor de 'joystick-optie' te kiezen, want vanaf het toetsenbord is het spel bijna niet te spelen. Verder geniet het de voorkeur Silpheed te spelen op een niet al te snelle computer aangezien anders de gecomputeriseerde vijanden de menselijke reactiesnelheid veruit de baas zijn. Groot nadeel is echter, dat bij een langzame machine de geanimeerde rustpauzes tergend langzaam verlopen.

Na een aardige introductie met de gebruikelijke animatie-hoogstandjes, geeft een groot 'hoofd' u de laatste pep-talk voordat het geweld echt losbarst. Wat het gebrabbel precies betekent, ontgaat mij geheel, dankzij de povere weergave van mijn PC-luidspreker. Tijd om je daarover te verwonderen is er niet, want het is al meteen 'schieten voor je leven'.

KRACHTPROEF De bedoeling van het spel is eenvoudig; doorloop alle 20 'levels' tot de ultieme krachtproef voor het winnen van de hoofdprijs. Geen gemakkelijke opgave, want onderweg moet een groot aantal verschillende tegenstanders met ieder een eigen karakteristiek aanvalspatroon overwonnen worden. Vijanden met illustere namen als Olleyus en Gloire hebben om het nog erger te maken een heel arsenaal wapens aan boord. De een nog dodelijker dan de ander. Daarnaast verschilt ook regelmatig de omgeving waarin gevochten moet worden. Van een vrij luchtgevecht in de ruimte tot hele veldslagen boven planeten, tussen zwermen kometen en in het interieur van ruimteschepen. Op de weg naar victorie zijn gelukkig een aantal attributen op te pikken die de strijd kunnen veraangenamen. Door die zogenaamde 'Golans' lek te schieten, verschijnt er een bepaalde letter zwevend in beeld die dan weer

een bepaald hulpmiddel symboliseert. Zo staat de F voor 'Automatic Fire', de S voor 'Speed Up', de I voor 'Invincible', etcetera. Het is verstandig zo veel mogelijk van deze items mee te nemen, zonder de tegenstanders uit het oog te verliezen. Sterker nog, een aantal is beslist noodzakelijk om verder te komen.

SCHIETIJZERS Voor iedere 50.000 punten die behaald worden, wordt er aan het eind van een 'level' een wapen aan het arsenaal van Silpheed toegevoegd. Deze variëren van een doelzoekend tot een laser kanon en nog een aantal andere varianten. Ieder wapen heeft zo z'n voor en nadelen. Een geoefend speler leert dan ook te kiezen voor de meest effectieve schietijzers in de verschillende niveau's. Mocht het onderweg toch fout gaan (en dat gaat het heel vaak) dan biedt de F10 toets de mogelijkheid om op het hoogste en de F9 toets om op het laatste niveau door te gaan.

CONCLUSIE In de praktijk is Silpheed door zijn veelzijdigheid een boeiend spel met een simpel doel; winnen door vernietigen. Ook grafisch (EGA, VGA, CGA en Hercules) ziet het er goed verzorgd uit. Het vereist nogal wat tijd en doorzettingsvermogen om door te dringen naar hogere niveau's omdat daarmee ook het spel in moeilijkheidsgraad toeneemt. Dat houdt het boeiend en zorgt ervoor dat Silpheed regelmatig weer even gespeeld *moet* worden om te zien of je weer verder kunt komen. Zelfs na het uitspelen van het spel (daar is aardig wat talent voor nodig) biedt de high-score nog voldoende aanleiding om opnieuw te beginnen. Silpheed is schieten met klasse.

Silpheed is gelijktijdig beschikbaar gesteld door:

AVT Electronics
Postbus 1976
2280 DZ Rijswijk
en
Micro City
Albertdonk 14
4707 XZ Roosendaal
Telefoon: 01650-58888

Leverbaar voor de PC

Prijs rond de *f* 119,-

Rectificatie

In HCC Nieuwsbrief 119 is in de spelrubriek een fout geslopen. Als distributeur van het spel Chuck Yeager's Advanced Flight Trainer 2.0 werd de firma Micro Scope opgevoerd; dit moet de firma Micro *City* zijn. Daarvoor onze excuses. Hier volgt als nog het juiste adres:
Micro City
Albertdonk 14
4707 XZ Roosendaal
telefoon: 01650-58888

ORANJE

DE CONCURRENTIE WORDT ROOD VAN ORANJE...

Slimme automatiseerders · profiteren van de Oranje · aanbiedingen. Kwalitatief als · "excellent" beoordeelde hard- · ware en software voor de · zachtste prijzen. Uitsluitend · verkocht via geselecteerde · ORANJE-dealers.

Bel direct voor ORANJE-info en dealerlijst: 020 - 6643526

● DAC EASY
Allround Nederlandstalig administratiepakket, dat qua prestaties circa 20x méér zou moeten kosten... **249,50**

● DAC MATE
Maakt het werken met DAC-Easy nog eenvoudiger **69,50**

● DAC REPORT
Handig hulpmiddel voor het produceren van professionele rapporten **69,50**

● DAC WORD
Professionele Nederlandstalige tekstverwerker met een scala aan mogelijkheden **99,-**

● LUCID 3D
Het spreadsheet van de jaren negentig. Driedimensionaal, RAM resident en Lotus-compatible **299,-**

● FIRST CHOICE
Volledig Nederlandstalig geïntegreerd programma. Spreadsheet, tekstverwerker, database, grafieken en communicatie in één pakket. **349,50**

● FIRST PUBLISHER
Nederlandstalig Desktop Publishing pakket, uiterst eenvoudig in 't gebruik! **249,50**

Alle prijzen exclusief BTW.

● GENERIC CADD LEVEL 1
Ideaal pakket voor de startende Computer Aided Designer **125,-**

● GENERIC CADD LEVEL 3
Geavanceerd CADD-pakket, incl. de hulpprogramma's Deskconvert, Penplot en Dotplot **750,-**

● CURSUS PC-GEBRUIK
Trainingsprogramma voor goed en snel omgaan met de PC (NL) **99,-**

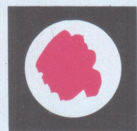
● CURSUS DOS
Prima trainingsprogramma over het besturingssysteem DOS (NL) **99,-**

● TYPECURSUS
Snel leren typen op uw PC - dat leert u met deze unieke typecursus (NL) **99,-**

● ORANJE LT3200 LAPTOP
Intel 80286 laptop PC, 6/12 Mhz clock, met ingebouwde 1,44 Mb 3,5 inch floppy drive en 40 Mb harddisk. Plasma display, gewicht 6,7 kg., luxe draagtas **6.400,-**

● ORANJE LT3500 LAPTOP
Zelfde specificaties als de LT3200, nu echter met EGA-kwaliteit beeldscherm tijdelijk 7900,- ~~8.499,-~~

● ORANJE MUIS
Haal nog meer PC-gemak uit uw LapTop! **99,-**

KIES VOOR DE ZACHTSTE PRIJS!

KIJK: DE GROOTSTE KOLLEKTIE COMPUTER-BOEKEN VAN NEDERLAND EN BELGIË!

Welk automatiserings- of computerboek u ook zoekt, wij hebben 't altijd. Kies dus uit de grootste kollek-tie automatiserings- en computerboeken van Nederland en België, dat maakt verder zoeken overbodig.

En... alle titels zijn direkt uit voorraad leverbaar!

TOP 20 VAN DE MAAND

Werken met Wordperfect 5	Boeke	69,00	BF 1380
Starten met MS DOS PC DOS	Boeke	32,50	BF 650
PC Magazine DOS Power Tools	Somerson	119,00	BF 2150
Basishandleiding WordPerfect 5.0	Melching	15,00	BF 300
Programming in Clipper	Straley	89,00	BF 1590
WordPerfect van 4.2 naar 5	van Es	32,50	BF 650
Norton Utilities; van Ask tot Wipefile	Ogilvie	17,50	BF 350
Tekstboek Macintosh programmering	Mije	149,50	BF 2990
Werken met de Norton Utilities 4.5	Ogilvie	54,00	BF 1080
Basishandleiding Lotus	Groen	15,00	BF 300
Werken met Excel voor de Macintosh	Campbell	58,00	BF 1160
The Paul Mace Guide to Data Recovery	Mace	59,00	BF 1070
The Official Book of King's Quest	Trivette	35,00	BF 700
Werken met Lotus 1-2-3	LeBlond	78,00	BF 1560
Desqview Guide to Programming	Davis	69,00	BF 1190
Guide to Turbo C 2.0	Barkakati	25,00	BF 450
Tricks of the Hypertalk Masters	Waite	69,00	BF 1250
Turbo Pascal 5.5 The Complete Reference	OBrien	79,00	BF 1320
AutoCAD Reference Guide 10	Kent	39,00	BF 650
Windows (Ned.)	Andrews	78,00	BF 1530

NIEUW! VERS VAN DE PERS!

Werken met dBase talen	Drop	69,00	BF 1380
PC Onderhoudsgids	Friedman	24,95	BF 499
Werken met Dynamic Desk	Neumann	79,00	BF 1580
Algoritmen en datastructuren	Wirth	50,00	BF 1000
Data Becker gids: AmigaDOS/Basic	Rugheimer	32,50	BF 650
Mactivity 89	Savelberg	49,95	BF 995
Werken met de Organiser II	Div.	65,00	BF 1300
Aan het werk met Rapidfile	Sijm	39,00	BF 780
Data Becker gids: Framework III	Albrecht	32,50	BF 650
Power of Wingz	Salkind	65,00	BF 1070
Leerboek Lotus 1-2-3 basiskennis	de Jong	19,95	BF 399
Werken met Excel (MS-DOS versie)	Ruhé	69,00	BF 1380
Werken met Turbo Pascal 5.5	Rollke	89,00	BF 1780
PC Zakboekje WordPerfect 5.0	Sluman	24,50	BF 490
Handleiding WordPerfect 5.0	Land	69,00	BF 1380
Data Becker gids: Pagemaker 3.0	Stephani	32,50	BF 650
The Scanner Book	Beale	68,00	BF 1105
Macintosh Bible (NL)	Naiman	75,00	BF 1390
Using Paradox 3	Bruce	65,00	BF 1105
Hintbook Larry II	Sierra	20,00	BF 400

GW Computerbooks Brussel
CATALOGUS CATALOGUE 89 VOORJAAR PRINTEMPS
Wilson Computerboeken & Software Amsterdam Utrecht

EXKLUSIEVE SOFTWARE AANBIEDING

Minix release 1.3
ƒ 275,- BF 5500,-
(voor XT, AT en Atari)
Minix, het Unix compatibele operating systeem van Tanenbaum, met 10 diskettes en een 512 pagina's tellend handboek, waarin de source code (geschreven in C) is opgenomen.

BOEKEN OVER UNIX

A Guide to VI	59,00	BF 1070
Advanced Unix Programming	89,00	BF 1395
The Unix Programming Environment	69,00	BF 1190
Operating Systems	89,00	BF 1395
Troff Typesetting for Unix Systems	85,00	BF 1350

BON

☐ Hierbij bestel ik de volgende titel(s): ______________________

☐ Ja, ik maak gebruik van uw speciale software-aanbieding. Stuurt u mij dit pakket toe.
Ik werk met een ______________ computer. Diskformaat ☐ 5¼ inch – ☐ 3,5 inch.

☐ Stuurt u mij gratis uw uitgebreide catalogus. (aankruisen wat u wenst).

Alle prijzen zijn inkl. BTW. Bestellingen worden onder rembours geleverd. Uw bijdrage voor administratie- en verzendkosten: ƒ 6,00 (BF 80). Bon in gefrankeerde envelop sturen naar:
Wilson Computerboeken en Software bv, Utrechtsestraat 68, 1017 VR Amsterdam.
Voor België: GW Computerbooks bvba, Place de la Justice 22, 1000 Brussel.
U kunt natuurlijk ook telefonisch bestellen.

GROEP92 INFORMATIE

GW Computerbooks
Place de la Justice 22,
1000 Brussel.
Entre/Tussen Le Sablon-
Rue du Lombard.
Tel.: 02 - 5123830.
Fax: 02 - 5119058.

Wilson Computerboeken en Software. Utrechtsestraat 68,
1017 VR Amsterdam.
Tel.: 020 - 23 83 95 / 24 78 21.
Fax: 020 - 22 80 61.
Zadelstraat 28, 3511 LV Utrecht.
Tel.: 030 - 3145 69.

Lemax UPDATE

BASIC Nieuws

Sinds de komst van QuickBASIC 4.x hebben **Crescent Software** en **MicroHelp**, de BASIC-kampioenen, systematisch bibliotheken met assembler-routines op de markt gebracht, die (a) een aantal onvolkomenheden van BASIC verhelpen, (b) veel BASIC-routines vele malen sneller laten lopen en (c) veel gevraagde speciale routines voor bv. windowing, array- en string-manipulatie etc. bevatten.

MicroHelp brengt nu uit een nieuwe serie bibliotheken, die de reeds langer bestaande toolkits ***Mach-2***, ***MicroHelp Toolkit***, en ***Stay-Res Plus*** goed aanvullen. De serie draagt de naam ***QB/Pro Vol. 1*** t/m ***QB/Pro Vol. 6***. Ik wil er drie apart bespreken, omdat er bijzondere programmeer-trucs in verwerkt zijn.

QB/Pro Vol. 3, ***SuperShell***, is het moderne alternatief voor BASIC's SHELL: als uw programma via de ***SuperShell*** naar DOS gaat, worden alle essentiële delen ervan tijdelijk uit RAM weggehaald (en veilig in EMS of op disk opgeborgen); er blijft slechts een kleine kern van ca. 5k in RAM, zodat DOS of een ander te runnen programma ongestoord kan werken. DOS ERRORLEVEL kan daarbij worden ingesteld en afgelezen, zodat het hoofdprogramma, bij terugkeer, precies 'weet' of alles goed is gegaan. Ook een automatische terugkeer (via EXIT) na een geprogrammeerde wachttijd zonder keyboard activiteit is mogelijk. ***SuperShell*** biedt veel meer - en betere - mogelijkheden dan de BASIC SHELL.

QB/Pro Vol. 4, ***Concurrent Processing***, bevat de meest complete verzameling muis- en keyboardroutines voor het werken in zowel karakter-mode als in graphix-mode; deze werken zonder dat het programma in een wacht-loop hoeft te zitten. DOS PRINT spooler-routines voor het in de achtergrond printen vanuit een BASIC applicatie, klok en schermroutines die in combinatie andere BASIC routines tegelijkertijd lopen.

QB/Pro Vol. 5, ***Nova Screen***, biedt de mooiste scherm-manipulatieroutines die wij tot nu toe gezien hebben. De ***Screen Manager*** produceert sterk gecomprimeerde schermen in hetzij de OBJect vorm voor het direct linken in een programnma, of in de vorm van een aparte **Screen Library**. ***NSEDIT***, de bijbehorende *Screen Painter* kan 'gewoon' worden gebruikt, of resident 'achter QuickBASIC', waar het slechts 11k RAM in beslag neemt en op ieder moment kan worden opgeroepen on een scherm aan te passen; zolang het niet actief is, bergt ***NSEDIT*** zichzelf hetzij in EMS (als deze aanwezig is) of *swapt* zich naar een diskfile. Het werkt in alle mogelijke scherm-configuraties in karaktermode, t/m VGA 80x50; het kan bestaande *screens* in oudere formaten direct verwerken, als deze bv. in BSAVE of BINARY files zijn opgeslagen, of als ASCII tekstfiles. ***NSEDIT*** bevat alle editor-mogelijkheden, die men zich kan dromen, voor het zeer efficient en snel produceren van de meest fantastische *screens* (mét *shadows* en desgewenst 16 achtergrond kleuren - 66k in *high light*); volledige configuratiemogelijkheid maakt dit product geschikt voor de beginner én voor de zeer gevorderde programmeur. ***Nova Screen*** bevat zoveel functies, dat er hier de ruimte ontbreekt om er recht aan te doen - u móet om uitvoerige informatie vragen.

Alle libraries van **MicroHelp** kunnen met elkaar samenwerken, en kunnen zonder enige problemen worden gecombineerd.

dBPP: de PRE-PROCESSOR voor alle dBASE-dialecten

Een nieuw juweeltje van nederlandse makelij, dit geheel in assembler geschreven gereedschap voor de gevorderde dBASE programmeur werkt met dBASE III/III+/IV, Clipper, dBFast/DOS, FoxBase (Plus) en QuickSilver. ***dBPP*** stuurt uw compiler/linker, en is slechts ca. 18k groot.

dBPP maakt uw dBASE-source *clean* door *intelligente 'nested' substitutie* (#DEFINE, #UNDEF); #MACRO/#ENDM voor het standaard verwerken van meer-lijnige macro's; #INCLUDE voor het meenemen van grotere stukken code; #IFDEF/#ELSE/#IFNDEF voor alléén onder voorwaarden uitvoeren van deel-code; en vele andere nuttige constructies. Productiever werken, overzichtelijkheid van de source en efficienter code zijn het resultaat. Geen C programmeur kan zonder de pre-processor werken - nu is zoiets voor het eerst ook voor de dB-dialecten beschikbaar. Een *must* voor iedereen die iets van enig belang in de dBASE-taal programmeert!

Over tools gesproken...

Naast ***dBPP*** is er nog één gereedschap dat de dB-programmeur nodig heeft: ***CLEAR+ for dBASE***: het laat u de structuur van uw programma zien in 'drie dimensies': als een grafische flow-schema, als een boom-diagram en als de gebruikelijke source print. ***CLEAR+ for dBASE*** is te gebruiken bij het voor het eerst ontwerpen van een applicatie (voorkomt 'spagetti-code'), voor het traceren van het programma in het midden van de ontwikkeling, én voor de eenduidige documentatie waneer het product gereed is. Moet u tijdens de ontwikkelingsfase met anderen over de applicatie overleggen? ***CLEAR+ for dBASE*** geeft u de duidelijke basis voor ieder overleg.

NOOT: ***CLEAR+ for C*** doet hetzelfde voor de C-programmeur!

C Compilers voor verschillende behoeften

De ***Zortech C++*** compiler biedt aan DOS-systemen een krachtige en veelzijdige C-programmeeromgeving voor een zéér schappelijke prijs; met de bijbehorende lijn aangepaste *tools* is het heel geschikt voor de gevorderde programmeur. Het **uiterste** aan compacte en efficiente code binnen de DOS omgeving levert de ***WATCOM C 7.0*** compiler, waarbij voor het snel werken de ***EXPRESS C*** wordt meegeleverd; (deze is tevens apart verkrijgbaar); wie echter grote tot zeer grote applicaties in C moet produceren, voor meerdere Operating Systemen werkt, met DOS EXTENDERS wil werken of andere speciale eisen stelt - grijpt naar MetaWrae's ***High C*** en ***High C/386*** compilers, die met hetzelfde *front end* voor meerdere systemen leverbaar zijn. Al deze C compilers betrekt u - met het nodige support - uiteraard van *Lemax*.

C Tools

Zortech C++ gebruikers hebben ervaring kunnen opdoen met Zortech's ***C++ Tools***; voor **productiedoeleinden** hebben wij de ***C+O*** Data Structures Library, die in de gewone C-omgeving gebruik maakt van objects - uw programma-sources worden er kleiner en overzichtelijker door gebruik van de nieuwe, *high level* data typen. Eenmaal uitgekiende structuren die telkens weer goed te gebruiken zijn. De moeite van het leren waard!

Nieuws van Lahey

Van de Lahey protected mode Fortran compiler ***F77L/EM-32*** is inmiddels de versie 2.0 leverbaar. Deze bevat ondersteuning voor de Weitek coprocessor (snelheid!), DO WHILE/END DO loops, een Video Graphics Library met elementaire CalComp scherm-routines, VAX/IBM Intrinsics en nieuwe optimalisatie-technieken voor code dat nog sneller loopt. Versie 2.0 is nu uit voorraad leverbaar.

Lemax-
voor de gevorderde programmeur.

Lemax Company BV, R. Kochstr. 2, 1171 BE BADHOEVEDORP
Tel. (02968)94210 FAX (02968)93855

L I S T I N G

UNI-GG-BASIC V3.0

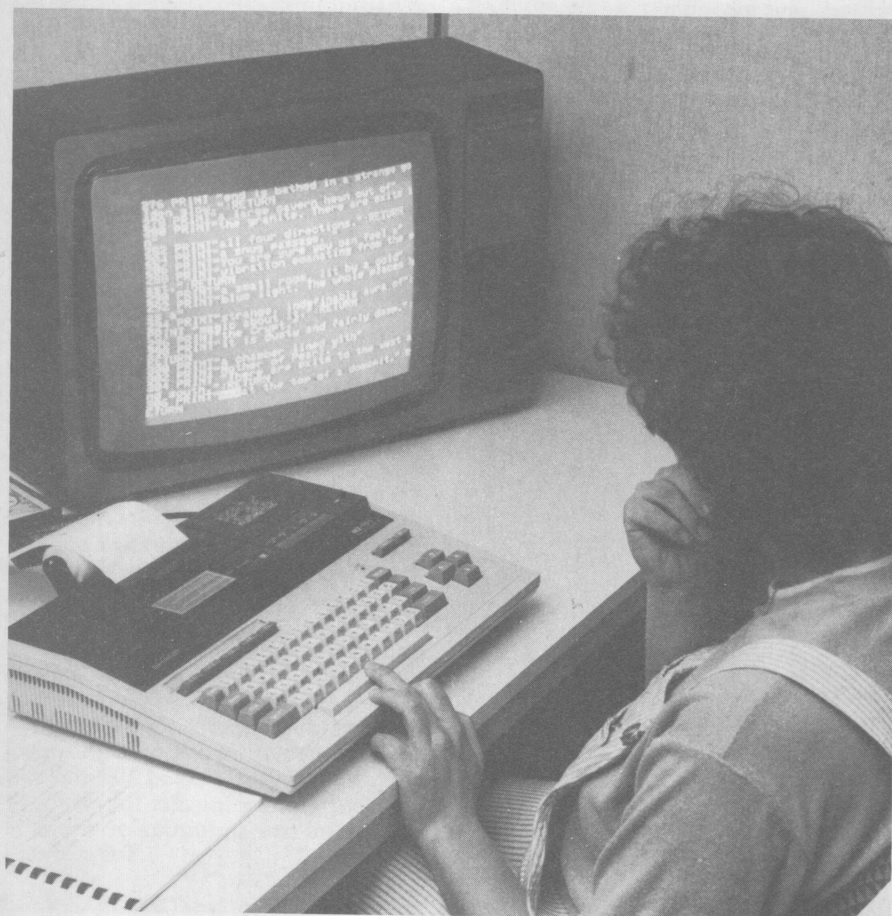
Het is alweer geruime tijd geleden dat de laatste computer uit de Sharp MZ serie werd verkocht. Hiermee werd ook alweer lang geleden de laatste computer toegevoegd aan de serie computers waarvoor de HCC Sharp MZ gg actief is. Toch worden er nog vele activiteiten en noviteiten (vooral voor de laatste computer de MZ800) ontplooid. Kijk bijvoorbeeld eens in de agenda naar al die bijeenkomsten.

Hans Niessen

Als één van de noviteiten werd begin 1988 een nieuwe BASIC door de gg geïntroduceerd. De reden van weer een nieuwe BASIC was de volgende:

VRIJ GEHEUGEN De Sharp MZ-computers hebben bij het aanzetten slechts een klein basisprogramma (monitor) in het geheugen (ROM) en een maximum aan vrij geheugen (RAM). Hierdoor wordt bij deze computer niet constant een hoeveelheid geheugenruimte in beslag genomen door een taal, maar staat deze volledig vrij voor de gebruiker. Dit houdt echter ook in dat, als de gebruiker de BASIC-taal wil gebruiken, hij deze taal eerst in het geheugen moet laden. Behalve de laadtijd geeft dit echter ook voordelen: de BASIC is niet vast maar kan, zelfs tijdens het werken van een programma, als taal worden gewijzigd. Dit is veel gedaan, ook door de fabriek, die met speciale BASIC's uitkwam voor cassette, quick disk, floppy disk enzovoort.

BASIC-programma's van doorgewinterde programmeurs gebruiken echter ook wel de mogelijkheid om de BASIC als taal te wijzigen door middel van POKE opdrachten. Zo'n programma is hierdoor direct aan een bepaalde BASIC gebonden en kan niet met een andere BASIC-versie gebruikt worden.

De Sharp gg had hiermee een probleem: software moest in BASIC versies verspreid worden. Dit probleem kon met een universele BASIC opgelost worden. Hiermee kunnen programma's, in deze BASIC geschreven, door alle MZ800 gebruikers toegepast worden. Daarnaast bestond de mogelijkheid ongewenste wijzigingen aan de BASIC, die al of niet reeds in een of andere versie gemaakt waren, in deze BASIC te integreren. Al met al een nobel streven, dat voor de gg met name door de heer E. Hanique werd waargemaakt. De Sharp gg verstrekte aan alle leden een bon waarmee deze nieuwe BASIC gratis kon worden afgehaald.

AUTO RUN Na anderhalf jaar zijn in deze BASIC weer meer wijzigingen aangebracht, die door de gg SoftWareCommissie in de ledenbrief van de gg aan de leden bekend werd gemaakt als UNI-GG-BASIC MZ800 V3.0. De verspreiding van deze ledenbrief is echter niet probleemloos verlopen. Doordat er in de software nu wordt uitgegaan dat alle leden deze versie van de UNI-GG-BASIC gebruiken, zijn er toch weer problemen ontstaan. Dit is de reden waarom de wijzigingen, als 'AUTO RUN'programma in deze HCC Nieuwsbrief is afgedrukt.

Hoezeer mensen nog met deze computer bezig zijn, mag blijken uit nieuwe mogelijkheden die weer verzonnen en uitgewerkt zijn. Naast extern geheugen als cassette, quick-disk en floppydisk bestaat er ook de Sharp RAM-disk. Deze hardware is echter zeer schaars en, indien verkrijgbaar, zeer duur. In de computer is in de meeste gevallen extra beeldschermgeheugen geplaatst, dat niet altijd wordt gebruikt. De nieuwste software aanwinst biedt, in geval van niet gebruikt doch wel geplaatst beeldschergeheugen, het gebruik van dit geheugen als RAM-disk met aanduiding VR (Video-RAM-disk).

Hoewel het mogelijk was dit apart uit te brengen is er besloten om het geheel, UNI-GG-BASIC MZ800 met V3.0 en Video-RAMdisk als één programma te presenterenn onder de naam UNI-GG-BASIC V4.0. Over het tijdstip wanneer dit uitgebracht wordt, worden de leden via het gg-blad Argonaut geïnformeerd.

```
5 PRINT"
10 IFPEEK($1071)=$8A:S=$4152:GOTO120:'        UNI-GG-BASIC 700
15 IFPEEK($1071)=$85:S=$415B:GOTO255:'        MZ-5Z008
20 IF PEEK($1071)=$B2:S=43248:S1=43920:GOTO35:'    UNI-GG-BASIC 800
25 PRINT"   Deze AUTO RUN is niet bestemd voor deze BASIC":GOTO405
30 '
35 'UNI-GGBASIC 800
40 IFDEEK($106A)=$3B76:DEFKEY(3)="DIRFD":DEFKEY(4)="UPD."
45 IFDEEK($106A)=$2FD0:DEFKEY(3)="DIRQD
50 DOKE$7644,$64BB:'                 Verbetering CCOLOR statement nu zonder  EXTRA kleurhaken dus PRINT[x] is nu overbodig
55 DEFKEY(5)="CCOL.
60 DOKE$6654,$617:'                   Verbetering NEWON statement
65 DOKE$ACD3,$AD8C:DOKE$ACE1,$ADC2:DOKE$ACE7,$AD9F:DOKE$ACEA,$AD8C:'          Met deze 4 DOKE opdrachten valt een blokgeheugen
70 CURSOR25,2,"3.0"
75 CCOLOR3,2:CURSOR0,11,Heeft u een plotter? [J/N]"
80 REPEATGETC$:UNTILC$="J" ORC$="N":IFC$="J"THENDOKE$1092,$D01
85 CCOLOR3,2:PRINT" Wil je de commando lijst van de BASIC?":CCOLOR
90 REPEATGETC$:UNTILC$="J" ORC$="N":IFC$="J"THEN95 ELSEGOTO405
95 CCOLOR2,3:PRINT"   Wil je dit ook op de printer [J/N]?  ":CCOLOR
100 REPEATGETC$:UNTILC$="J" ORC$="N":IFC$="J"THENPR=1:IFPEEK($1092)=$1THENPMODETS
105 GOSUB"COMMANDO
110 GOTO405
115 '
120 'UNI-GG-BASIC 700
125 POKE$$880A,$FC:'FC= extra linefeed of       $F7:' F7= wagen terug
130 'of POKE$8815,$x x=0 RDA is laag en          x=1 RDA is hoog
135 PRINT"(I)nterne of (E)xterne printer?"
140 SYMBOLGETP$:OPBASEP$="I"OR P$="E":IFP$="I"THEN145 ELSEGOTO155
145 REPEAT
150 PRINT[2]"  Printer mode is nu SHARP        ":GOTO165
155 UNITL
160 PRINT[2]"  Printer mode is nu Centronics   "
165 IFPEEK($106A)=$8DTHENDEFKEY(3)="DIRFD
170 IFPEEK($106A)=$A2THENDEFKEY(3)="DIRQD
175 DEFKEY(5)="COL.
180 PRINT[5,0]"Wil je de commandolijst van de basic?"
185 GETC$
190 IFC$="J"THEN205
195 IFC$="N"THEN240
200 GOTO185
205 PRINT[6,0]" Wil je dit ook op de printer [J/N]?"
210 GETC$
215 IFC$="J"THENPR=1:GOTO230
220 IFC$="N"THEN235
225 GOTO210
230 IF P$="Z" OR P$="I"THENPMODETS
235 GOSUB"COMMANDO
240 POKE$74AF,$6:'VAR.NAAM nu 5 karakters
245 GOTO405
250 '
255 'BASIC MZ-5Z008
260 POKE$31E1,$1:'enkel SAVEn cassette
265 PRINT"Met of zonder (ex)Printerroutine? <M/Z>"
270 GETP$
275 IFP$="Z"THEN345
280 IFP$="M"THEN290
285 GOTO270
290 POKE$DB5,$4F,$6,$0,$21,$0,$E,$9,$7E,$C3,$B0,$F
295 POKE$C8C,$C3,$B5,$D
300 POKE$F4E,$C3,$B5,$D
305 POKE$E00,$0,$1,$2,$3,$4,$5,$6,$7,$8,$9,$A,$B,$C,$D,$E,$F,$10,$11,$12,$13,$14,$15,$16,$17,$18,$19,$1A,$1B,$1C,$1D,$1E,$1F
310 POKE$E20,$20,$21,$22,$23,$24,$25,$26,$27,$28,$29,$2A,$2B,$2C,$2D,$2E,$2F,$30,$31,$32,$33,$34,$35,$36,$37,$38,$39,$3A,$3B,$3C,
315 POKE$E40,$40,$41,$42,$43,$44,$45,$46,$47,$48,$49,$4A,$4B,$4C,$4D,$4E,$4F,$50,$51,$52,$53,$54,$55,$56,$57,$58,$59,$5A,$5B,$5C,
320 POKE$E60,$60,$61,$62,$63,$64,$65,$66,$67,$68,$69,$6A,$6B,$89,$6D,$6E,$6F,$70,$71,$72,$73,$74,$75,$76,$77,$78,$79,$7A,$F8,$84,
325 POKE$E80,$7D,$C5,$82,$83,$84,$85,$86,$87,$88,$89,$8A,$5E,$8C,$8D,$8E,$8F,$8F,$91,$65,$60,$7E,$B1,$74,$67,$68,$99,$62,$78,$64,
330 POKE$EA0,$71,$61,$7A,$77,$73,$75,$69,$A7,$A8,$6B,$66,$76,$AC,$AD,$E1,$6A,$6E,$B1,$B2,$6D,$B4,$B5,$B6,$6F,$6C,$B9,$BA,$BB,$BC,
335 POKE$EC0,$B3,$86,$81,$A1,$92,$A5,$1A,$A7,$B2,$9E,$DE,$C3,$C0,$CD,$BF,$8F,$C9,$C1,$C2,$B4,$94,$A2,$DE,$88,$DF,$D9,$8A,$95,$96,
340 POKE$EE0,$E0,$6,$E2,$E3,$E4,$E5,$E6,$E7,$E8,$E9,$97,$93,$E9,$99,$9A,$8B,$90,$91,$F2,$3,$F4,$F5,$F6,$F7,$5,$F9,$4,$9B,$19,$FD,
345 PRINT" Printer mode is nu SHARP
350 GOTO165
355 '// S-BASIC /// // QD-BASIC ///
360 SOUND POKE 2617 WORDT POKE 2837
365 SOUND POKE 2618 WORDT POKE 2838
370 'AUTO REPEAT VOOR S-BASIC AAN:          POKE$59,$F0 EN UIT POKE$59,$53
375 'AUTO REPEAT VOOR UNI-GG-BASIC 700      aan POKE$38A,$C3,$1C,$4,            en uit POKE$38A,$3C,$28,$79
380 'GET MET CURSOR UNI-GG-BASIC 700        POKE$4FFC,$1
385 'CURSOR snelheidspoke voor QD BASIC =   POKE$3BE,(16 is normaal)lager is     sneller
390 'voor de S-BASIC is  dit POKE$288,n
395 'INPUT met komma = POKE$196E,$F0
400 'terug = POKE$196E,$2C
405 NEW
410 LABEL"COMMANDO
415 IFS=43248 AND PR THENPRINT/P"UNI-GG-BASIC 800 Commando's"
420 IFS=$4152 AND PR THENPRINT/P"UNI-GG-BASIC 700 Commando's"
425 IFS=43248 AND PR THENPRINT/P"BASIC MZ-5Z008 Commando's"
430 T$="":IFC=>71THENC=0:PRINT/P
435 P=PEEK(S):IF(P>=$80)AND(P<=255)THEN450
440 IFP=255THENP=P+$80:Z=Z+1:GOTO450
445 T$=T$+CHR$(P):S=S+1:GOTO435
450 T$=T$+CHR$(P-$80):S=S+1
455 IFP=$80 PRINT"....",:IF PR PRINT/PTAB((C)",....";:C=C+$A:GOTO430:ELSEGOTO430
460 PRINTT$,:IFPR PRINT/PTAB(C)T$;:C=C+$A
465 IFS=>44096THEN480
470 IFZ<>2THEN430
475 IFS1 THENS=S1:S1=0:Z=0:GOTO430
480 IFPR PRINT/P
485 RETURN
```

MEGA SELLERS
BUSINESS-COMPUTERS

THE BUSINESS TO

Nergens voordeliger door

Elders goedkoper? MegaSellers

PERSONAL COMPUTERS

LASER (incl. monitor)

XT/3 8086 10MHz 640Kb 360/720Kb	1.899,-
XT/3 8086 10MHz 640Kb 360/20Mb	2.429,-
XT/3 8086 10MHz 640Kb 360/720/20Mb	2.579,-
AT/2 80286 12MHz 640Kb 1.2/20Mb	2.999,-

PHILIPS

NMS 9111 8088 8MHz 768Kb 720/360Kb	1.999,-
NMS 9115 8088 8MHz 768Kb 720/20Mb	2.499,-
NMS 9116 8088 8MHz 768 Kb 720/360/20Mb	2.649,-

COMMODORE (incl. monitor)

PC10 III 8088 9.54MHz 640Kb 360Kb	1.299,-
PC10 III 8088 9.54MHz 640Kb 360/720Kb	1.499,-
PC10 III 8088 9.54MHz 640Kb 360/20Mb	2.099,-
PC30 III 80286 12MHz 1Mb 1.44/20Mb	2.899,-

TULIP (incl. monitor)

COMPACT2 8088 10MHz 640Kb 360/720Kb	1.989,-
COMPACT2 8088 10MHz 640Kb 360/20Mb	2.475,-
COMPACT2 8088 10MHz 640 Kb 360/1.44/20Mb	2.739,-

HYUNDAI

XT16 TE 8088 10MHz 640Kb 360/720Kb	1.750,-
XT16 TE 8088 10MHz 640Kb 360/20Mb	2.089,-

BROTHER

BC10 8088 640Kb 360/20Mb incl. branche software	2.350,-

TOWER AT

SHI-TEC 80286 16MHz 1Mb 1.2/1.44/20Mb	3.375,-

MONITORS

PHILIPS TTL 7513/23 groen of amber 12"	175,-
PHILIPS TTL 7913/23 groen of amber 12"	219,-
PHILIPS TTL 7bm713/23/43 gr/amb/wit 14"	279,-
PHILIPS 9CM053 EGA 14" .39pt 700x350	795,-
PHILIPS 9CM073 EGA 14" .31pt 850x350	949,-
PHILIPS 7BM749 VGA 14" .31pt 920x480	349,-
PHILIPS 7CM082 VGA 14" .31pt 850x480	1.049,-
TRL EGA 14" .31pt 850x350	649,-
NEC multisync II	1.345,-
NEC multisync monochrome	539,-
NEC multisync II XL 20" scherm	4.699,-
INTRA dualfrequency 14" wit/amber/groen	275,-

PRINTERS

EPSON LX400 180CPS 9 PINS	469,-
EPSON LX800 180CPS 9 PINS	449,-
EPSON LQ400 180CPS 24 PINS	719,-
EPSON LQ500 180CPS 24 PINS	799,-
EPSON LQ550 264CPS 24 PINS	999,-
EPSON LQ850 264CPS 24 PINS	1.549,-
EPSON LQ1050 264CPS 24 PINS	1.975,-
NEC P2200 165CPS 24 PINS	825,-
NEC P6 plus 240CPS 24 PINS	1.375,-
NEC P7 plus 240CPS 24 PINS	1.849,-
NEC P6/P7 plus COLOR SET	399,-
STAR LC10 144CPS 9 PINS	399,-
STAR LC10 COLOR 144CPS 9 PINS	649,-
STAR LC2410 170CPS 24 PINS	825,-
BROTHER M1209 160CPS 9 PINS	575,-
BROTHER M1409 180CPS 9 PINS	899,-
BROTHER M1709 240CPS 9 PINS	1.149,-
BROTHER M1224 160CPS 24 PINS	825,-
BROTHER M1724 216CPS 24 PINS	1.499,-
HP DESKJET INKJET PLUS PRINTER 300DPI	1.899,-
SHARP JX9300 LASER PRINTER	3.375,-
EPSON GQ3500 LASER PRINTER	3.995,-

SOFTWARE

WORD PERFECT 5.0 NL	1.350,-
LOTUS 123 3.0 voor 1 AT 280/ 386 1Mb	1.150,-
LOTUS SYMPHONY 2.0 NL	1.450,-
FRAME WORK 3 NL	1.550,-
D-BASE IV NL	1.750,-
PC TOOLS DE LUXE 5.5	350,-
ADVANCE NORTHON utilities 5.5	275,-
PRO COMM PLUS VERSIE 1.1 B	175,-
HARVARD GRAPHICS versie 2.12	995,-
MS WORKS NL 1.0	400,-

Tevens Nederlandse cursussen voor diverse pakketten!

MODEMS

TORNADO 1200 baud intern modem	149,-
TORNADO 2400 baud extern modem	329,-
TORNADO 2400 baud intern modem	250,-
TORNADO 1200 baud portable modem	199,-
TORNADO 2400 baud portable modem	360,-
TORNADO 2400 baud error 5 modem	599,-
TORNADO 1200 baud PS 2 modem	549,-
MODEM kabel (extern)	49,-

SUPPLIES

GENIUS GM 6 plus muis	75,-
GENIUS GM 6000 muis	99,-
GENIUS GS 4000 scanner	499,-
GENIUS GT 1212 grafisch Tablet	699,-
PRINTER SWITCHBOX A/B	79,-
PRINTER SWITCHBOX A/B/C/D	179,-
PRINTER KABEL 3 meter	30,-
PRINTER KABEL 5 meter	60,-
MONITOR verlengkabel 2.5 meter	39,-
KEYBOARD verlengkabel	25,-

FAXEN

BROTHER fax 100	1.895,-
CANON fax 120	2.295,-
CANON fax 230	2.895,-
CANON fax 350 (normaal papier)	3.195,-
CANON fax 450	3.995,-

GRATIS DATAWATCH

Timemanagement-systeem. Opslag 80 pagina's à 133 karakters. Met bijgeleverde kabel en software te koppelen aan uw PC. Werkt moeiteloos samen met alle bekende tekstverwerkers en data-bases. Ideaal voor het opslaan van afspraken, prijslijsten, formules etc. etc. Tijd, datum, alarm. Formaat zakhorloge. Verkoop-adviesprijs: 650,-

BIJ BESTELLING BOVEN 500,- SEIKO DATAWATCH GRATIS

* Of neemt uw aankoop terug. Reklamatie binnen 24 uur na aankoop. Verschil aantonen d.m.v. recente offerte of kassabon. Prijzen exklusief 18,5% B.T.W. / prijswijzigingen voorbehouden / verzending door heel Nederland / bestellingen boven 500,- geen verzendkosten / verkoop alleen aan bedrijven en (overheids-)instellingen.

BUSINESS SELLERS

unieke prijsgarantie!

vergoedt u het verschil onmiddellijk!*

HEWLETT-PACKARD DESKJET

Laser-Jet printer. Perfekte letterkwaliteit (NLQ) bij een extreem hoge printsnelheid. Een Laser-Jet printer werkt bovendien geruisloos. Grafisch niet te overtreffen. 120/240 cps, verschillende karaktersets (uit te breiden), resolutie tot 300 dpi, sheetfeeder, Centr. parr. en RS-232-C serieel.

1299,-

SEAGATE ST225 20Mb + CONTROLLER	575,-
SEAGATE ST238 30Mb + CONTROLLER	599,-
SEAGATE ST251 40Mb + CONTROLLER	799,-
SEAGATE 80Mb + CONTROLLER	1.999,-
TANDON 21Mb HARDCARD	699,-
MINISCRIBE 20Mb + CONTROLLER	549,-
OSICOM 21Mb HARDCARD 48ms	699,-

DISKDRIVES EN HARDDISKS

JUMBO 40 Mb tapestreamer intern	850,-
JUMBO 40 Mb tapestreamer extern	1.150,-
CHINON 5.25" 360Kb	149,-
CHINON 3.5" 720Kb	199,-
CHINON 5.25" 1.2Mb	199,-
CHINON 3.5" 1.44Mb	235,-

COPROCESSOREN

INTEL 8087-2 8 Mhz voor XT's	390,-
INTEL 8087-1 10 Mhz voor XT's	525,-
INTEL 80287-8 8 Mhz voor AT's	635,-
INTEL 80287-10 10 Mhz voor AT's	725,-
INTEL 80387-16 16 Mhz voor 386	1250,-
INTEL 80387-20 20 Mhz voor 386	1500,-

VIDEOKAARTEN

EGA WONDER (ATI)	550,-
VGA WONDER 256Kb (ATI)	850,-
VGA WONDER 512Kb (ATI)	995,-
EGA CARD JUKO 1024	350,-
EIZO VGA adaptor	625,-
VIDEO SEVEN VGA adaptor	625,-
COLOR GRAPHICS CARD	110,-
COLOR GRAPHICS EMULATION	250,-
MONOCHROOM GRAPHICS CARD	110,-

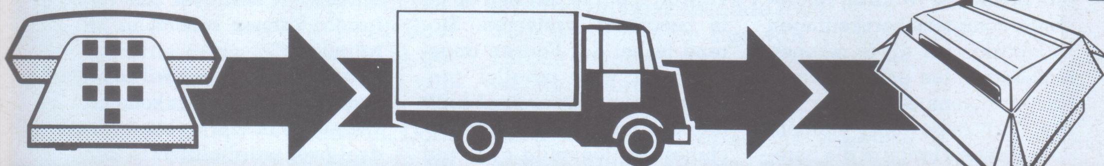
CALCULATORS

SHARP PC 1403 pocketcomputer 8 Kb	279,-
SHARP PC 1403 h pocketcomputer 32 Kb	359,-
SHARP data-uitwisseling met IBM compatible ce IBM interface incl. software	165,-
CASIO FX 7000G wetenschappelijke rekenmachine, programmeerbaar, grafische display	229,-
CASIO FX 790P pocketcomputer 8 Kb lineaire statistiek	259,-
CASIO SL100W representatieve calculator met basisfunctie, ideaal voor de vertegenwoordiger	32,50
CASIO SF 4000 Databank 32Kb; agenda's, memo's en kalender	259,-
HEWLETT PACKARD HP 28s professionele wetenschappelijke programmeerbare calculator 32Kb grafische display	695,-
HEWLETT PACKARD HP 28b business calculator	139,-

KOPIEER MACHINES

CANON FC 3	1.299,-
CANON FC 5	1.649,-
CANON FC 6	2.049,-
CANON FC 7	2.599,-

2 4 U U R S E R V I C E

BVDH 275

BESTELLEN PER FAX OF TELEFOON FAX.: 03473-75197 TEL.: 03473-70015

SHOWROOM / TECHNISCHE DIENST: Kamerling Onnesweg 6, Vianen (Industrieterrein "de Biezen").

QuickBASIC

Bomanns
Data Becker Nederlands 1989
ISBN 90-229-356-2
204 blz. ƒ 32,50

Van een Nederlandse uitgever heb ik ooit eens gehoord dat hij heeft geprobeerd om toestemming te vragen aan een software-fabrikant om iets te mogen publiceren over hun software-produkt. Dat was dus in de begintijd van het uitgeven van computerboeken. Tegenwoordig brengen uitgevers schaamteloos een alternatief handboek uit bij bijna elk software-produkt. De software kun je kopiëren en het handboek ligt voor een fractie van de prijs van het complete pakket bij de boekhandel.
Aan de andere kant verkoopt een software-produkt beter als het ook in het 'grijze' circuit populair is. En dat maakt de cirkel weer rond.
Het handzame boekje uit de Data Becker-gids serie over QuickBASIC versies 2 tot en met 4.5 is zo'n alternatief handboek. Ik moet onmiddellijk bekennen dat ik het ga gebruiken. De officiële Microsoft documentatie (van versie 4.0) bestaat uit drie dikke, grote boeken. Het Data Becker boek is klein, dun en vertaald in het Nederlands. Alles staat er in. Weliswaar niet zo uitgebreid, maar meestal voldoende. De functies zijn niet, zoals in de Microsoft boeken, alfabetisch gerangschikt, maar op categorie. Zo zijn er categorieën voor 'Invoer via het toetsenbord', 'Afhandeling van fouten', 'Geheugenbeheer', etcetera. Verder is het Data Becker boek soms duidelijker dan de Microsoft boeken. Bij 'Schermopbouw' staat bijvoorbeeld een betere uitleg van COLOR op een monochrome monitor, maar bij SCREEN ontbreken daarentegen de VGA screen modes.
Naast het naslagdeel van de functies bevat het boekje een aantal appendices, waarin heel vlot zaken als de debugger, libraries, command line parameters, etcetera, worden behandeld. Ook dat gedeelte heb ik als prettig ervaren bij het snel-even-iets-opzoeken.

■ Peter van Diepen

Inleiding SPSS/PC+ en Data Entry

Eelko Huizingh
Addison-Wesley, 1989
ISBN:90 6789 104 5
318 pag. ƒ 39,50

SPSS/PC+ is een veel gebruikt statistisch pakket waarmee gegevens kunnen worden bewerkt, geanalyseerd en gerapporteerd. In dit boek worden op een heldere wijze de analysemogelijkheden van de basismodule SPSS/PC+ behandeld (onder andere frequentieverdelingen, kruistabellen, variantieanalyse, correlatie- en regressieanalyse).

Maar het boek van Huizingh biedt meer. Het geeft aan hoe met de editor van SPSS gewerkt moet worden en hoe op een overzichtelijke manier gegevens in SPSS-sytemfiles ondergebracht kunnen worden.

Dit gebeurt met behulp van duidelijke praktijksessies, waarbij de lezer de opdrachten zelf kan laten uitvoeren.

Het boek begint met een inleiding in Data Entry, een bij SPSS/PC+ geleverd pakket waarmee computerondersteund enquêtes kunnen worden afgenomen. Via praktijkvoorbeelden wordt de lezer uitgelegd hoe de vragenlijst voor een onderzoek klaargemaakt moet worden: de routing van de vragenlijst (bijvoorbeeld afhankelijk van een antwoord op een vraag bepaalde vragen overslaan en naar een ander vragenblok springen), controle op de invoer van gegevens en tenslotte de behandeling van de antwoordcategorieën, zodat de gegevens meteen met SPSS/PC+ geanalyseerd kunnen worden.

Conclusie:
een uitstekend boek met een heldere inleiding op SPSS/PC+ en Data Entry. Uitermate geschikt voor degenen die met deze statistische pakketten willen leren werken.

■ Piet Hermkens

Parallel rekenen en supercomputers

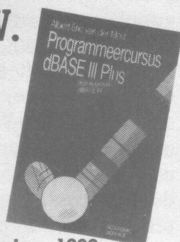

Henk van der Vorst
Academic service 1988
ISBN 90-6233-300-1
175 blz. ƒ 38,-

Het boek is bedoeld voor hen die wat meer inzicht willen verwerven in vectoriseerbare (mini)supercomputers (ook wel vectorcomputers genoemd). Het eerste deel omvat tweederde van het boek. Het is een duidelijke verhandeling over vectormachines. Het gaat hierbij om machines waarbij tijdrovende complexe berekeningen in kleine, snel uit te rekenen stukjes worden gehakt, waarna vervolgens een vector (array, rij) gegevens, element voor element langs al die berekeningen wordt gejaagd. Uitgebreid wordt op de architectuur van een aantal bekende machines ingegaan en de resultaten van een groot aantal benchmarks worden verklaard. Ook wordt een aantal problemen bij het vectoriseren behandeld.
Het tweede deel over parallelliteit is helaas een stuk minder dan het eerste deel. Dit wordt veroorzaakt door de eis dat Fortran dient te draaien op de te bespreken systemen. Storend is het dat Fortran ongeschikt is voor parallel programmeren. Het verhaal blijft dan ook beperkt tot vectormachines die toevallig over wat extra processoren kunnen beschikken. Echte interessante machines, zoals Meiko's 'computing surface' (tot 1000 processoren) of 'The connection machine' (meer dan 65.000 processoren) worden niet behandeld, terwijl dat nu juist de systemen zijn waarbij parallelliteit centraal staat. Het zijn ook systemen die een loopje lijken te nemen met de wet van Amdahl: een theoretische beschouwing daarover zou veel inzicht kunnen bieden in parallelliteit.
Degene die een boek wil kopen over vectorcomputers komt uitstekend aan zijn trekken. Het deel over parallelliteit is, binnen de geschetste beperking, minder.

■ Arnold Reinders

Programmeercursus dBASE III Plus
met appendix dBASE IV.

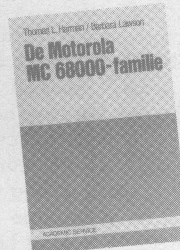
Van der Most
Academic Service, 1989.
ISBN 90 6233 273 0
564 blz. ƒ 78,-

dBase IV is al weer geruime tijd op de markt en zal naar verwachting dBase III Plus als standaardpakket verdringen. Academic Service ziet dit kennelijk ook in en afficheert op de omslag een 'Appendix dBase IV'. De appendix bestaat uit tien bladzijden en beperkt zich tot een summiere bespreking van de verschillen tussen de pakketten dBase IV en dBase III Plus. Educatieve waarde, waar het het werken met dBase IV betreft, heeft dit deel van het boek niet en gebruikers van dBase IV doen er derhalve verstandiger aan naar een speciaal voor dit pakket geschreven cursus uit te kijken.
Als cursus voor aspirant dBase III Plus programmeurs is het boek zonder meer goed te noemen. Het is erg compleet en leidt de lezer op overzichtelijke wijze door de dBase commandostructuur en de mogelijkheden die dBase als programmeertaal biedt. In de tekst zijn oefeningen opgenomen die de lezer in staat stellen het gepresenteerde zelf in de praktijk te testen, en aan het eind van ieder hoofdstuk wordt de besproken stof nog eens kort samengevat. Aan de hand van de leden- en contributieadministratie van een denkbeeldige hockeyclub wordt de lezer op heldere wijze ingeleid in de beginselen van de systeemontwikkeling. Praktijk en theorie van het programmeren vinden hier beide een plaats. De index is wat summier, wat de waarde van het boek als naslagwerk beperkt, maar dit hoeft niet als een gemis gevoeld te worden, aangezien de gevorderde applicatieprogrammeur toch meer behoefte zal hebben aan een commandogids.

Conclusie
Dit boek is wat het pretendeert te zijn, een programmeercursus voor (beginnende) dBase programmeurs, helder geschreven en met aardige voorbeelden die op de Nederlandse praktijk zijn afgestemd.

■ Michel Doortmont

De Motorola MC 68000-familie

Harman & Lawson
Academic Service 1989
ISBN: 90 6233 246 3
733 blz. ƒ 85,-

Dit is een boek dat zowel de hard- als software aspecten van de Motorola MC 68000 serie goed dekt. Het boek is logisch opgebouwd: het begint met een inleiding waarin een aantal eindprodukten wordt genoemd waarin de 68000 is verwerkt, van simpele robotbesturing tot multi-user systeem. Vervolgens wordt de 68000 familie voorgesteld: de CPU's en enkele interface chips. Als laatste onderdeel van de inleiding wordt nog even ingegaan op de software die voor de 68000 beschikbaar is. Een aantal operating systemen wordt genoemd en ook een aantal programmeertalen en programmeer hulpmiddelen.
Het tweede gedeelte beschrijft de 68000 chip op hardware gebied. Het begint met een algemene beschrijving van de computer architectuur (CPU, geheugen, I/O) en gaat langzamerhand meer op de 68000 zelf in.
Het derde deel van het boek is het grootste: hier wordt de 68000 softwarematig beschreven. Het programmeermodel van de 68000 wordt beschouwd en de instructieset wordt behandeld.
Het grote voordeel van dit boek is dat het niet alleen de instructieset aan de lezer voorschotelt, maar tevens laat zien hoe deze te gebruiken aan de hand van voorbeelden. Dit moet dan ook als een volledige assembler programmeercursus worden gezien, toegespitst op de 68000. Dan bevat het boek nog een vierde deel dat zeker niet vergeten mag worden: de appendix. Deze kan voor de wat gevorderde gebruiker als naslagwerk gebruikt worden.

Conclusie:
Gezien de prijs en wat ervoor verkregen wordt is dit boek zeker een aanrader voor zowel de beginner als de gevorderde 68000 gebruiker. De beginner heeft er een goed cursusboek, en de gevorderde gebruiker een uitstekend naslagwerk aan.

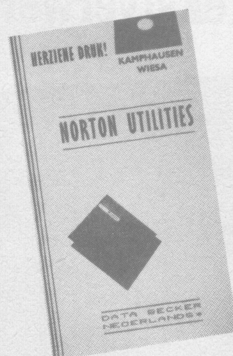
■ Dennis van Beek

Het grote Norton Utilities boek

Kamphausen/Wiesa
Data Becker Nederlands
ISBN: 90 229 3486 1
4e druk 1988
152 pag. ƒ 27,50

Norton Utilities

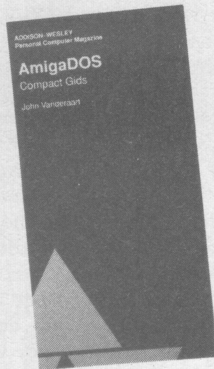
Schumann
Data Becker Nederlands
ISBN: 90 229 3951 1, 1989
204 pag. ƒ 59,90

Het grote Norton Utilities boek behandelt de versies tot en met 4.5 en de advanced edition en is daarmee up-to-date. Alle drie de boeken die met de advanced edition 4.5 worden meegeleverd zijn gebruikt bij het schrijven dit boek. De versie 3 wordt ook besproken.
De Norton Utilities is een geavanceerd pakket hulpprogramma's die voor een deel alleen maar bruikbaar is voor een meer gevorderd gebruiker. In de handleiding zowel als in dit boek wordt dan ook zeer diep ingegaan op de technische kant van de computers, disks en drives. Schumann probeert ook iemand die nog niet vertrouwd is met de techniek in te wijden in die materie. Soms lukt dat goed, soms minder.
Vanzelfsprekend worden alle utilities besproken met alle opties die er bij horen en worden een paar aardige tips gegeven. Geen slecht boek, echter de prijs is veel te hoog.
Het tweede boekje, Norton Utilities, is een deeltje uit de reeks Data Becker Gidsen en is in vergelijking met de zakboekjes van andere uitgevers ook weer groter, dikker en beter.
Het behandelt de versies tot en met 4.1 en de advanced edition. Voor een zakboekje is het verrassend compleet, het zou een beknopt volledig boek genoemd kunnen worden. Zelfs degenen die over de advanced edition, en dus de Norton Integrator, beschikken zullen door de handige opzet van dit werkje er snel eens naar grijpen. Evenals in het grote boek worden aparte hoofdstukken besteed aan de versies 3 en 4 van Norton Utilities, de grootste van de utilties, waaraan het pakket zijn naam te danken heeft.
Hopelijk komt er snel een uitgave waarin (uitsluitend?) de versie 4.5 en advanced edition besproken worden.

Conclusie:
Het Grote Norton Utilities Boek is alleen geschikt voor mensen die tot in het diepste innere van een schijf willen wroeten. Zij kunnen echter beter aan de hand van de originele handleiding het demo-programma doorwerken.
De gids is een handig ding, zelfs als de Norton Integrator ter beschikking staat. Jammer is, dat het niet verder gaat dan de versie 4.1.

■ Jan Leijerweerd

AmigaDOS Compact Gids

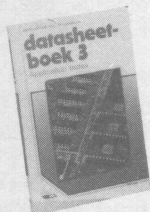
John Vanderaart
Addison-Wesley
ISBN: 90-6789-128 2
108 pag. ƒ 24,95

Dit boekje is compact en compleet. Het 'zakboekje' heeft een lang en smal formaat en behandelt alle commando's van het AmigaDOS in alfabetische volgorde. Niet alleen wordt een syntaxis beschrijving gegeven, maar ook een duidelijke, in begrijpelijk Nederlands geschreven specificatie van de commando's. Bij elk commando wordt uitgelegd wat het doel ervan is en hoe het DOS te werk gaat bij de uitvoering van het betreffende commando. Verder wordt er nog wat aanvullende informatie geboden over de Command Line Interpreter en het AmigaDOS. In het laatste hoofdstuk nog wat tips en trucs. Natuurlijk ontbreekt een index niet in het boek, en tenslotte helemaal achterin een drietal (zes pagina's) stevige geplastificeerde uitscheurbare referentiekaarten voor AmigaDOS.

Conclusie:
Een goed boekje voor gevorderde Amiga gebruikers, die weinig werken met het besturingssysteem Intuition, en veel met DOS/CLI. De prijs van deze uitgave met een dikke 100 pagina's valt wat tegen.

■ Roel van der Vlugt

DATA-SHEETBOEK 3
application notes

P. Hogenboom
Elektuur, 1988
ISBN 90-70160-65-X
352 blz. ƒ 42,50

Dit is alweer het derde deel in de bekende Elektuur reeks Databoeken. Het voordeel van dit soort boeken is dat er gegevens van verschillende fabrikanten in zijn te vinden, wat voor een hobbyist bijzonder gemakkelijk (en ook voordeliger) is. Nadeel is dat er natuurlijk een selectie uit alle beschikbare gegevens moet worden gemaakt. Naast de normale datasheets worden er door fabrikanten ook application notes uitgegeven. Hierin staan vaak nuttige voorbeelden voor het gebruik van de door hen geleverde onderdelen, alsook een betere uitleg van de theorie achter het ontwerp van een onderdeel. Het is goed dat Elektuur nu ook eens een aantal van deze application notes bijeen heeft gebracht. De computerhobbyist kan in deze uitgave onder meer gegevens vinden over A/D en D/A converters, display drivers, computer graphics, microprocessor bestuurde potmeters, clock oscillators, RS232 interface drivers, geluidgeneratoren, EEROM interfaces, SmartSockets voor RAM's, video geheugens en dergelijke. Bovendien zijn er gegevens in het boek opgenomen over vele onderdelen die met wat extra elektronica in een computer systeem kunnen worden opgenomen, onder andere stappenmotor aansturingen, temperatuur, vloeistof en druk sensoren etcetera. Een dergelijk boek wordt niet aangeschaft om de basistheorie te leren, maar meer om op weg geholpen te worden bij het gebruik van bepaalde onderdelen, of om voor de aanschaf van de onderdelen een beter inzicht in hun gebruik te krijgen.
Of de gemaakte selectie de behoefte exact dekt zal ieder voor zich moeten uitmaken. Persoonlijk denk ik dat de artikelen een goed overzicht geven van de huidige stand van de techniek. Voor hobbyisten die zelf systemen bouwen kan het daarom goed van pas komen.

■ G. Lokhoff

LEESTAFEL

dBase III Plus
programmeren voor gevorderden

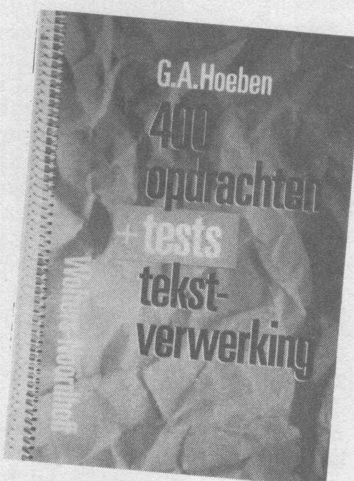
J.D. Carrabis
Academic Service, 1989
ISBN: 90 6233 343 5
352 pag. ƒ 58,-

Dit boek beoogt de lezer een meer geavanceerd gebruik te laten maken van dBase III Plus. Daaronder verstaat de auteur: 1) compact coderen, 2) zodanig schrijven dat verwerkingstijd minimaal en schijfruimte maximaal is, 3) modulair coderen en 4) schrijven vanuit een grondige kennis van de taal.
Het boek geeft een overzicht van de sterke punten van dBaseIII (Plus). Vooral relatief onbekende maar krachtige commando's worden behandeld alsmede combinaties om efficiënt met dit pakket te kunnen werken. In het boek worden veel voorbeeldcoderingen gegeven die de programmeur bij zijn eigen programmeerwerk kan gebruiken. Daarbij zitten vooral veel tips hoe tijdwinst geboekt kan worden. De auteur is bij deze tips zeer consequent, hetgeeen de leesbaarheid van het boek niet altijd ten goede komt. Zo kort hij de commando's af tot de eerste vier letters, omdat dBaseIII Plus deze alleen leest. Het is even wennen, want bijvoorbeeld RETU betekent RETURN en ENDI staat voor ENDIF.

Conclusie:
Het boek is vooral geschikt voor degenen die reeds met dBaseIII Plus werken. Zij kunnen hun voordeel doen met de in dit boek aangegeven mogelijkheden van dit databasepakket.

■ Piet Hermkens

400 Opdrachten + Tests Tekstverwerking

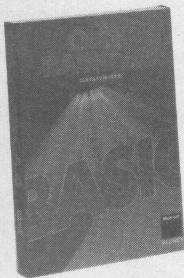

G.A. Hoeben
Uitg.: Wolters-Noordhoff
ISBN 90 01 39380 2
246 pag. ƒ 36,-

Dit is een algemeen oefenboek om je tekstverwerker te leren gebruiken. Uw aller verenigingsblad krijgt nu zowaar ook al oefenboeken voor het onderwijs ter recensie aangeboden. Het boek is bedoeld voor LEAO, KMBO, ECABO, PBVE, MEAO en andere belanghebbenden. Het is een uitstekend oefenboek, alleen hou ik niet zo van het bewust intikken van foutieve teksten, hetgeen in dit oefenboek af en toe wel verwacht wordt.
De HCC is een vereniging van computerhobbyisten en aan een echte computerhobbyist kan ik dit boek niet aanraden. Niet kopen dus.
Voor meelezende docenten tekstverwerking: prima oefenboek, echter te duur.

■ Jan Verschaeren

QuickBASIC 4.0

Douglas Hergert
Kluwer Technische Boeken, 1989
Vertaling: L.M. van der Klei
ISBN 90-201-2171-5
383 blz. ƒ 78,50

Dit boek heeft twee opvallende nadelen. Ten eerste: z'n titel en ten tweede: de bestelkaart om voor ƒ 49,50 (exclusief verzendkosten!) de disk met de bijbehorende software te bestellen. Beide zijn fouten van de uitgever.
Kluwer werkt samen met Microsoft Press om dit soort boeken snel en vertaald op de Nederlandse markt te kunnen brengen. Op het moment dat het boek QuickBASIC 4.0 uitkwam echter, was de software QuickBASIC 4.5 al op de markt. Gelukkig zijn de verschillen tussen 4.0 en 4.5 niet zo ingrijpend. QuickBASIC is wel weer mooier geworden, maar niet wezenlijk verbeterd. Daarom is dit boek nog wel actueel. Hoewel dat dus niet blijkt uit titel.
Dat de disk niet veel goedkoper is of gewoon gratis bij het boek wordt geleverd, is een misser. De programma's zijn weliswaar erg interessant, maar zo wordt het alles bij elkaar toch nog erg duur.
Het eerste deel van het boek is een hele goede inleiding tot QuickBASIC aan de hand van kleine voorbeelden. Bediening, debuggen, subprogramma's, functies, libraries en modules; alles wordt behandeld. Dit deel vond ik prettiger dan de inleiding in de Microsoft QuickBASIC handleiding.
Vanaf pagina 89 gaat het over zes redelijk grote programma's en legt de schrijver heel veel uit over gestructureerd programmeren en de fraaie mogelijkheden die QuickBASIC daarvoor biedt. Alle programma-onderdelen worden uitgebreid besproken en ook de listings staan vol uitleg. Bovendien heeft de vertaler de moeite genomen om ook variabelen en routines van goede Nederlandse namen te voorzien. Ik denk dat verstokte GWBASIC en BASICA programmeurs hiervan veel kunnen leren. Helaas moeten ze dan ook lange listings overtikken of behoorlijke som voor een floppy neertellen.

■ Peter van Diepen

WordPerfect van 4.2 naar 5

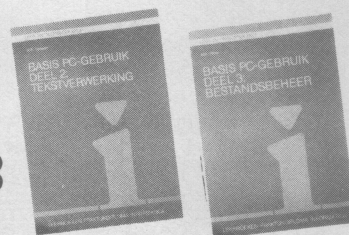
Bram van Es
Uitg. Sifra 1989
ISBN: 90 6983 030 2
136 blz. ƒ 32,50

Dit boek behandelt in 14 hoofdstukken de functies van 5.0 en geeft de verschillen met en uitbreidingen op 4.2 aan. In hoofdstuk 15 worden de verborgen codes van 5.0 opgesomd en in hoofdstuk 16 worden alle functietoetsen met de daaronder liggende menu's besproken. Handig!
Het boek is mede bedoeld om 4.2 gebruikers duidelijk te maken wat de verschillen zijn en aan de hand van het gelezene te beslissen of ze 5.0 aan zullen schaffen. Daarin is het boek uitstekend geslaagd.
Verder is het boek geschikt voor die gebruikers van 5.0, die even niet meer weten hoe iets nu ook al weer moet. De functies worden summier besproken en het boekje is het best te vergelijken met een zakboekje zoals andere uitgevers uitbrengen, of met de Data Becker gidsen.

Conclusie:
Een goed boekje om inzicht te krijgen in de mogelijkheden van WP 5.0. Verder is het voor een al enigszins ervaren gebruiker geschikt om snel iets op te zoeken zonder de dikke handleiding er bij te hoeven pakken. Het is echter beslist ongeschikt om er WP 5.0 mee te leren gebruiken, wat het overigens ook niet pretendeert.

■ Jan Leijerweerd

Basis PC-gebruik Leer en oefenboek MG3

Uitg. Academic Service 1988

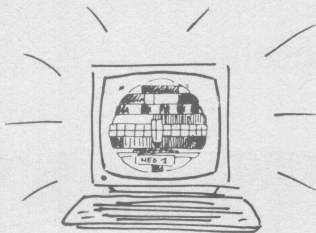
Het examenplan voor het Praktijkdiploma Informatica voor het MBO kent een modulaire structuur. De drie basismodulen MG1, MG2 en MG3 vormen de verplichte stof voor alle richtingen van deze studie
In module MG3 leren de cursisten op elementair niveau met een Personal Computer omgaan, waarbij de nadruk ligt op het verwerven van inzichten in concepten.
Voor MG3 zijn leer- en oefenboeken uitgegeven, die een duidelijk afgebakend onderwerp behandelen.

Deel 2: tekstverwerking
M.B.Verbeek
ISBN 90 6233 407 5
120 pag. ƒ 22,50
Deel 2 gaat over tekstverwerking, en omdat een leerboek over dit onderwerp vrijwel niet mogelijk is zonder een tekstverwerkingspakket als voorbeeld te nemen is hier gekozen voor WordPerfect (4.2), de in ons land meest gebruikte tekstverwerker.
Het boek begint echt op het niveau van iemand die voor het eerst achter het toetsenbord van een computer zit. Alles wordt verklaard, al wordt er wel van uitgegaan dat WordPerfect bij gebruik van een computer met vaste schijfeenheid reeds geïnstalleerd is.
Dat betekent dat een 'oude rot' er vrijwel niets van zijn gading zal tegenkomen, maar degenen die voor het eerst met tekstverwerking geconfronteerd worden kunnen, ook als ze niet van plan zijn voor het praktijkdiploma Informatica te gaan studeren, veel steun aan dit boek hebben.
De ingewikkelde functies van WordPerfect, zoals kop- en voetnoten, het maken van indexen en werken in kolommen komen niet aan de orde, maar het boek leert de lezer wel grondig om met de basisfuncties van een tekstverwerkingspakket om te gaan. Deze functies zijn in ieder tekstverwerkingspakket aanwezig, en mocht men later met een ander pakket moeten gaan werken, dan is het hier geleerde niet verloren. Ook het feit, dat hier niet de nieuwste versie van WordPerfect als voorbeeld is genomen is van geen betekenis, de besproken functies zijn voor beide versies van WordPerfect vrijwel gelijk.
De opgaven bij ieder hoofdstuk geven gelegenheid om bij zelfstudie zijn kennisniveau te testen.

Deel 3: bestandsbeheer
M.A.Papo
ISBN 90 6233 408 3
129 pag. ƒ 22.50
Er zijn vele softwarepakketten voor bestandsbeheer in de handel, maar de kenmerken voor een goede opzet en beheer van bestanden zijn altijd hetzelfde, zodat het geen schade doet aan de inhoud van het boek als er een pakket als voorbeeld wordt genomen. Omdat het hier gekozen voorbeeldpakket dBase III Plus is, nog steeds veruit het meest voor dit doel gebruikt, zullen velen er bovendien een directe steun bij het gebruik van deze software bij hebben.
Voor ervaren computergebruikers bekende begrippen als: database, record, veld, index, sleutel, worden verklaard, en aan de hand van eenvoudige voorbeelden wordt duidelijk gemaakt hoe ermee gewerkt moet worden. Dat geeft meteen al aan, dat het boek alleen voor echte nieuwelingen op dit gebied iets te bieden heeft.
Indexeren, sorteren, zoeken in bestanden, in- en uitvoer van gegevens, het zijn allemaal zaken die in elementaire vorm aan de orde komen. Meer geavanceerde bestandsmanipulaties zoals bijvoorbeeld relationele bestanden worden niet besproken. telkens wordt met voorbeelden en afdrukken van schermbeelden duidelijk gemaakt wat er precies moet gebeuren. De daarbij gegeven verklaringen zijn vrijwel altijd zeer duidelijk.
Elk hoofdstuk wordt afgesloten met een aantal opgaven, en aan het eind van het boek zijn opgaven en oefeningen als examentraining opgenomen.

Conclusie:
Beide boeken zijn uitstekend geschikt als zelfstudieboeken voor beginners.

■ Aleid Jansen

DE BEPERKING VAN UW WERKSTATION

Veel verder dan gebruik van het eigen werkstation en fileserver gaan huidige netwerksystemen niet. Ook is de beveiliging veelal niet optimaal.
Artefact legt zich toe op produkten die de flexibiliteit en beheersbaarheid van Novell netwerken vergroten.

NetTalk, NetMonitor en MultiMon

NetTalk, NetMonitor en MultiMon zijn toevoegingen aan Novell, bedoeld voor communicatie met, (simultaan) tonen, bekijken en gebruiken van andere werkstations in het netwerk.
NetGuard biedt werkstations en lokale drives extra bescherming tegen ongeautoriseerd gebruik.
Deze en andere netwerkutilities van Artefact verhogen het gebruiksgemak van Novell NetWare.
Voor nadere informatie (015) 62 12 46 of 62 07 90.

Artefact; ingenieus in informatica

Artefact
ingenieursbureau voor informatica

Nassaulaan 2a 2628 GH Delft (015) 621 246 fax 618 202

Disk Copy Center

Postbus 71237
1008 BE Amsterdam
Tel. 020-461526
FAX 020-461950

Verspil geen tijd meer met het formatteren van diskettes.

5 1/4 DD	5 1/4 HD		3 1/2 DD	3 1/2 HD
1,69	2,99	3M	3,29	7,10
1,12	2,19	NASHUA	2,85	6,55
1,79	3,59	MAXELL	3,59	6,99
1,69	2,59	BASF	3,19	6,99
2,12	3,49	DYSAN	3,99	8,65
1,79	3,49	TDK	3,39	7,15
0,70	1,89	Neutraal	2,19	5,49
0,05	0,15	Formatteren*	0,10	0,15
0,10	0,20	Dupliceren*	0,15	0,20

Kleurdiskettes: 5 1/4" + 0,25 3 1/2" + 0,50

*** 22 merken en 18 kleuren leverbaar ***

OKTOBER SPECIAL

FORMATTEREN	**GRATIS**	v.a. 500 stuks.
DUPLICEREN	**GRATIS**	v.a. 1000 stuks.

Overige werkzaamheden: zie onze advertentie elders in dit blad.

Prijzen en tarieven: orders tot 1000 stuks.
Hogere aantallen, lagere prijzen. Prijzen excl. 18,5% btw.
Order boven f 250,– netto franko huis.

Onze neutrale diskettes zijn afkomstig van de beste fabrieken: Xidex, R.P.S., Verbatim. Wij zijn tevens de enige leverancier in bezit van floppy testapparatuur en voeren op verzoek **technische analyses** voor derden uit. Vraag info omtrent het laten analyseren van uw huidige media. Vraag ook de brochure: „Diskettes: bent U kritisch genoeg?". Hierin worden alle aspecten van deze voor velen duistere materie op een begrijpelijke manier uiteen gezet. Info hierover op aanvraag.

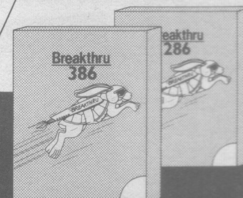
BERTHA EHRHARDT directeur

Geef uw PC een tweede leven!

Sensationeel nieuws voor PC-bezitters: met het Breakthru 386 Plug 'n' Play speedup-board maakt u uw pc binnen 5 minuten sneller dan de meeste 386's. Installatie is ongelooflijk eenvoudig en het board implementeert zichzelf, dus modificaties zijn niet nodig! Het board werkt zonder speciale drivers met operating systems als OS/2, UNIX, Xenix, etc. Breakthru 386 test automatisch uw PC en regelt zelf het hoogste prestatieniveau. Ook voor upgrading van uw oude PC tot een 286 machine zijn er Breakthru boards. Bel direct ACM voor nadere informatie (020-5753019 of 010-4147066) of gebruik de bon.

"Volgens Professor ACM staan er in Nederland honderdduizenden PC's te springen om meer power. Volgens mij heeft hij gelijk. De mensen willen steeds sneller resultaten zien en de programma's worden steeds complexer, dat vráágt dus om krachtiger PC's.
Maar waarom zouden we al die oude PC's zomaar weg-doen? Professor ACM en ik vinden dat kapitaalvernietiging. Dankzij Breakthru van de Dac-easy softwarespecialisten is er nu echter een oplossing die uw investeringen optimaliseert."

Breakthru 386

BREAKTHRU 286 – 8 of 12 MHz vanaf 895,– (excl. BTW)
BREAKTHRU 386 – 16, 20 of 25 MHz vanaf 2495,– (excl. BTW)

ACM, Advanced Computing Management B.V., is o.a. officieel distributeur van Javelin, Harvard Graphics en Breakthru. ACM is tevens authorized training center van NOVELL.

Bon

Zend mij alle informatie over de Breakthru 386 en 286 speedupboards.
Naam: ____
Functie: ____
Bedrijf: ____
Adres: ____
P.code: ____ Plaats: ____
Telefoon: ____
Vaste PC-dealer: ____ HCC
Bon zenden aan ACM, Postbus 100, 1170 AC Badhoevedorp.

ACM

BE SMART

openingsboeken op diskette.

schaakkursus op diskette.

chess-database (alleen PC's).

aan computer te koppelen schaakbord.

partijverzamelingen op diskette.

Commodore versie: Hfl. 199,- **PC-versie: Hfl. 299,-**

THE FINAL CHESSCARD®

VERANDERT UW PC OF COMMODORE 64/128 IN EEN INTELLIGENTE SCHAAKCOMPUTER.

The Final ChessCard

Krachtige hardware op kaart/cartridge, waarmee u uw PC of Commodore 64/128 uitbreidt tot een veelzijdige schaakcomputer. Een schaakcomputer die uw hobby op vele manieren ondersteunt.

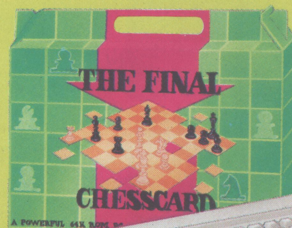
Sterk en snel

The Final ChessCard speelt sterk (tot 2100 Elo) èn snel. Een combinatie waarvoor u bij gewone schaakcomputers al snel zo'n duizend gulden neertelt. Bovendien maakt The Final ChessCard optimaal gebruik van alle mogelijkheden die uw PC of Commodore 64/128 u biedt: het opslaan en naspelen van partijen, stellingen of openingen etc. etc.

Tegenstander, secondant of oefenmeester.

The Final ChessCard schaakt niet alleen sterk, hij is ook een geduldige trainer en oefenmeester. Hij verschaft u toegang tot een uitgebreide openingsbibliotheek en toernooi-bulletins op diskette. Het NTI brengt zelfs een, op The Final ChessCard gebaseerde, schaakcursus uit. Interaktief, met een aanvang op beginnersniveau.

Uitgebreide documentatie.

Lees alles over The Final ChessCard in de uitgebreide folder. Haal 'm af bij een van onze filialen, of vraag 't gratis ChessCard-informatie-pakket met demodiskette aan (zie coupon).

The Final ChessCard is verkrijgbaar bij alle filialen van Mega-World.

KENNISMAKINGSBON

Ja, stuurt u mij het uitgebreide kennismakingspakket van The Final ChessCard, met gratis demodiskette. Ik ben tot niets verplicht, het GRATIS PAKKET mag ik behouden.

☐ Dhr. ☐ Mevr. ☐ Mej. (☒ Zo aankruisen a.u.b.)

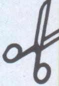
Voorletter ___ Naam ______________________

Straat ______________________ Nr. ______

Postcode ______ ___ Plaats ______________________

Ik ben in het bezit van een ☐ PC ☐ Commodore 64/128.

Stuur de bon in een open envelop, zonder postzegel, vandaag nog aan: Mega-World, Antwoordnummer 3519, 4100 VP Vianen.

Rotterdam: Meent 7a-9a, 010-4133770.
Gr. Hilledijk 247, 010-4854949.
Utrecht: Lijnmarkt 1, 030-317355.
Arnhem: Rijnstraat 10, 085-515284.
Den Haag: Korte Poten 5, 070-642682.
Enschede: Marktstraat 11, 053-323288.

MEGA WORLD
COMPUTERWINKELS

Programmeren in Basicode (19)

Ben Rintjema

Dit is het vervolg van het programma Simulatie Bestand(en) van het Logboek, waarmee we vorige maand (HCC Nieuwsbrief 119) zijn geëindigd. U laadt nu dus eerst dat programma in uw computer.

VERZOEK Wilt u vóór het intypen van de listings altijd eerst de bijbehorende toelichting lezen? Vaak wordt in de briefwisseling naar de bekende weg gevraagd.

LISTING 4 Het programma eindigt nu nog met een schermprint van het eerste bestand. U hebt gezien dat de begindata van de karweien (de eerste datum) willekeurig door elkaar staan. Het verschil tussen de begindatum + tijd en de einddatum + tijd is steeds maximaal 2 dagen. De posten worden nu gesorteerd op de begindatum. Iedere begindatum wordt geconverteerd naar een uniek getal en in ZZ(I) gezet. Tegelijk wordt Z(I) aangemaakt die de oorspronkelijke plaats van de post in het bestand aangeeft. Daarna wordt er gesorteerd. Dat gebeurt numeriek, er zijn immers alleen getallen bij betrokken. Het gaat dan ook bijzonder snel. Vervolgens worden de posten fysiek op hun nieuwe plaats in het bestand gezet. Al doende wordt u in detail geïnformeerd. Na het sorteren gaat het programma verder op regel 6500. Voor het wegschrijven van een bestand met een cassetterecorder moet u deze eerst instellen. U laat het programma zoals het is. Met diskdrive(s) haalt u de REM op regel 6535 weg. Achtereenvolgens formeert het programma de gewenste bestanden, sorteert ze en schrijft ze weg. Tenslotte keert het programma terug naar het menu op regel 4000.

LISTING 5 Natuurlijk wilt u wel eens zien wat uw computer ervan heeft gebrouwd. Ieder bestand kan worden bekeken. Op regel 16000 (en verder) wordt de naam van het bestand opgevraagd. Deze routine is weer iets verschillend van die in het programma Bestands-Mutaties. Met een vraagteken (?) komt de Directory van de schijf op het scherm, met een 'X' gaat het programma terug naar het menu. Op dat moment is nog geen bestand ingelezen, dus N = 0. Dat heeft op regel 8010 het menu tot gevolg. Het is een eenvoudige print, 8 posten per blad. De strings worden op regel 3200 uiteen gehaald, en verdeeld over 2 regels. U kunt heen en weer bladeren. Met een druk op de return-toets gaat het programma terug naar het menu. De punten op regel 8060 kunt u vervangen door spaties. Ze dienen voor het uittellen.

ROUTINES Tenslotte de inlees- en wegschrijfroutines voor Apple II en MS-DOS computers voor de programma's van het Logboek. Ook hierin weer een verschil met het programma Bestands-Mutaties. Gingen we daar uit van een vaste opstelling, hier kunt u zelf de drive aanwijzen die u wilt gebruiken (vanaf regel 22000). Hiermee hebt u 2 methoden waaruit u een keuze kunt doen. Waar welke routines moeten staan, staat achter listing 5.

Enige attentie voor de regels 4040, 5180, 6020 en (voor MS-DOS) 22040. Die moeten eindigen met een puntkomma. De volgende letters MOETEN hoofdletters zijn: 'T' (regel 8130), 'V' (regel 8140) en 'X' (regel 16070).

Hiermee is ook dit programma weer gereed.

```
----------------------------------------------------
Listing 4
----------------------------------------------------
1400  GOSUB 250:HO = 0:VE = 15: GOSUB 110
1410  PRINT "2.eerste datum converteren en in index"
1420  FOR I = 1 TO NR:ZZ(I) = 0:Z(I) = 0: NEXT I
1430  FOR I = 1 TO N
1440 HO = 18:VE = 17: GOSUB 110: PRINT I
1450 DT$ =  LEFT$ (N$(I),10): GOSUB 2200
1460 ZZ(I) = SS:Z(I) = I: NEXT I
1470 T1 = 17:T2 = 20: GOSUB 4620:M = N
1480  GOSUB 250:HO = 0:VE = 16: GOSUB 110
1490  PRINT "3.numeriek sorteren met Shell-sort"
1500 M =  INT (M / 2): IF M = 0 THEN 1630
1510 HO = 0:VE = 18: GOSUB 110: PRINT Y$
1520 HO = 18: GOSUB 110: PRINT M
1530 J = 1:K = N - M
1540 H = J
1550 V = H + M
1560  IF ZZ(H) <  = ZZ(V) THEN 1610
1570 ZZ = ZZ(H):ZZ(H) = ZZ(V):ZZ(V) = ZZ
1580 ZZ = Z(H):Z(H) = Z(V):Z(V) = ZZ
1590 H = H - M: IF H < 1 THEN 1610
1600  GOTO 1550
1610 J = J + 1: IF J > K THEN 1500
1620  GOTO 1540
1630 T1 = 17:T2 = 20: GOSUB 4620
1640  GOSUB 250:HO = 0:VE = 17: GOSUB 110
1650  PRINT "4.strings op hun plaats zetten"
1660  FOR I = 1 TO N - 1
```

```
1670 HO = 18:VE = 19: GOSUB 110: PRINT I
1680 S = Z(I): IF S > I THEN 1730
1690  IF S = I THEN 1740
1700 S = Z(S): IF S > I THEN 1730
1710  IF S = I THEN 1740
1720  GOTO 1700
1730 Z$ = N$(S):N$(S) = N$(I):N$(I) = Z$
1740  NEXT I: GOSUB 250: GOSUB 270: RETURN
```

Listing 5

```
3200  REM  STRING UITEENHALEN
3210 M1$ =  MID$ (L$,1,10): REM  EERSTE DATUM
3220 M2$ =  MID$ (L$,11,5): REM  EERSTE TIJD
3230 M3$ =  MID$ (L$,16,10): REM  TWEEDE DATUM
3240 M4$ =  MID$ (L$,26,5): REM  TWEEDE TIJD
3250 M5$ =  MID$ (L$,31,4): REM  KARWEI-NUMMER
3260 M6$ =  RIGHT$ (L$, LEN (L$) - 34)
3270  RETURN : REM  M6$ = OMSCHR.
4700  REM  BOEKHOUDING
4710  REM  BT=BLADEN TOTAAL
4720 BT =  INT (N / 8)
4730  IF (8 * BT) <  > N THEN BT = BT + 1
4740 SR = BT:L = 3:HO = 36: GOTO 4900
4750  REM  BL=BLADNUMMER
4760 SR = BL:L = 3:HO = 29: GOTO 4900
4900  GOSUB 4950:VE = 0: GOSUB 110
4910  PRINT SR$: RETURN
4950  GOSUB 300
4960  IF  LEN (SR$) < L THEN 4980
4970  RETURN
4980 SR$ = " " + SR$: GOTO 4960
8000  REM  BESTANDEN BEKIJKEN
8010 N = 0: GOSUB 16000: IF N = 0 THEN 4000
8020  GOSUB 100:BL = 1:N$ = T$: IF PN$ = "" THEN 8040
8030 N$ =  LEFT$ (T$, LEN (T$) -  LEN (PN$))
8040  IF  LEN (N$) > 20 THEN N$ =  LEFT$ (N$,20)
8045  PRINT N$:HO = 26:VE = 0: GOSUB 110
8050  PRINT "BL=    BT=": GOSUB 4720: PRINT X$
8060  PRINT "begin...............einde"
8070  PRINT "kno.  omschrijving": PRINT X$
8080 HO = 0:VE = 21: GOSUB 110: PRINT X$
8090  PRINT "T=Terug ! RETURN=menu ! V=Volgend blad"
8100  GOSUB 4760: GOSUB 8300:HO = 38:VE = 22
8110  GOSUB 110: GOSUB 210: GOSUB 2600
8120  IF IN$ =  CHR$ (13) THEN 4000
8130  IF IN$ = "T" THEN 8210
8140  IF IN$ = "V" THEN 8260
8150  GOSUB 250: GOTO 8110
8200  REM  VORIG BLAD
8210 BL = BL - 1: IF BL < 1 THEN BL = BT
8220  GOTO 8100
8250  REM  VOLGEND BLAD
8260 BL = BL + 1: IF BL > BT THEN BL = 1
8270  GOTO 8100
8300 HO = 0: FOR VE = 20 TO 5 STEP  - 1
8310  GOSUB 110: PRINT Y$: NEXT VE
8320 B1 = (BL - 1) * 8 + 1:B2 = BL * 8
8330 HO = 0:VE = 4: IF B2 > N THEN B2 = N
8340  FOR I = B1 TO B2:L$ = N$(I): GOSUB 3200
8350 L$ = M1$ + "  " + M2$
8360  IF M4$ = "00000" THEN 8380
8370 L$ = L$ + "   " + M3$ + "  " + M4$
8380 VE = VE + 1: GOSUB 110: PRINT L$
8390 VE = VE + 1: GOSUB 110: PRINT M5$ + "  " + M6$
8400  NEXT I: RETURN
16000 N3$ = "bestand inlezen"
16010  GOSUB 2950: GOSUB 250:HO = 0:VE = 5: GOSUB 110
16020  PRINT "Geef de naam van het bestand"
16030  PRINT "'?' = directory - X = menu"
16040  PRINT "** mag in kleine letters **"
16050 IN$ = "": INPUT IN$: IF IN$ = "" THEN 16010
16060  IF IN$ = "?" THEN  GOSUB 22200: GOTO 16020
16070  GOSUB 2600: IF IN$ = "X" THEN  RETURN
16080  IF  LEN (IN$) > LF THEN  GOSUB 4500:
   GOTO 16010
16090 T$ = IN$: GOSUB 20000: RETURN
```

Welke routines in welke programma's ??

```
Bestands-Mutaties      : inlees- en wegschrijfroutine
Diverse Prints         : alleen inlees-routine
Simulatie Bestand(en): inlees- en wegschrijfroutine
```

Routines voor Apple II (en compatibles)

```
20000  REM  BESTAND INLEZEN
20010 D$ =  CHR$ (4)
20020  PRINT D$;"OPEN";T$;",S";S2;",D";D2
20030  PRINT D$;"READ";T$
20040  REM ------------------
20050  INPUT N: FOR I = 1 TO N
20060  INPUT N$(I): NEXT I
20070  REM ------------------
```

```
20080  PRINT D$;"CLOSE";T$
20090  RETURN
21000  REM  BESTAND WEGSCHRIJVEN
21010 D$ =  CHR$ (4)
21020  PRINT D$;"OPEN";T$;",S";S2;",D";D2
21030  PRINT D$;"CLOSE";T$
21040  PRINT D$;"DELETE";T$
21050  PRINT D$;"OPEN";T$
21060  PRINT D$;"WRITE";T$
21070  REM ----------------
21080  PRINT N: FOR I = 1 TO N
21090  PRINT N$(I): NEXT I
21100  REM ----------------
21110  PRINT D$;"CLOSE";T$
21120  RETURN
22000 N3$ = "installeren": GOSUB 2950: GOSUB 250:
      PRINT
22010 PD = 0: IF  PEEK (48896) = 76 THEN PD = 1
22020  PRINT "Doe bestands-diskette in de drive"
22030 HO = 0:VE = 7: GOSUB 110
22040  PRINT "Geef slot- nummer (1-7): 6"
22050 HO = 25: GOSUB 110: GOSUB 210: PRINT IN$
22060 S2 =  VAL (IN$): IF (S2 < 1) OR (S2 > 7) THEN
      22030
22070 HO = 0:VE = 8: GOSUB 110
22080  PRINT "Geef drive-nummer (1-4): 2"
22090 HO = 25: GOSUB 110: GOSUB 210: PRINT IN$
22100 D2 =  VAL (IN$): IF (D2 < 1) OR (D2 > 4) THEN
      22070
22110  RETURN
22200  GOSUB 2950
22210 D$ =  CHR$ (4)
22220 CT$ =  LEFT$ ("CATALOG",7 - 4 * PD)
22230  PRINT D$;CT$;",S";S2;",D";D2
22240  PRINT : RETURN
24000  REM  SCHERM OP 40 KARAKTERS/REGEL
24010  PRINT  CHR$ (21)
24020 SB = 40:SH = 24:C8 = 0: RETURN
24100  REM  SCHERM OP 80 KARAKTERS/REGEL
24110  PRINT  CHR$ (4);"PR#3": PRINT
24120 SB = 80:SH = 24:C8 = 1: RETURN
24200  REM  SCHERM SCHOON BIJ 80 KAR./REGEL
24210  GOSUB 100
24220  RETURN
```

```
---------------------------------------------------
Routines voor MS-DOS en MSX met diskdrive(s)
---------------------------------------------------
20000  REM  BESTAND INLEZEN
20010 T$ = PN$ + T$
20020 OPEN"I",1,T$
20030  REM ----------------
20040  INPUT#1,N: FOR I = 1 TO N
20050  INPUT#1,N$(I): NEXT I
20060  REM ----------------
20070 CLOSE#1: RETURN
21000  REM  BESTAND WEGSCHRIJVEN
21010 T$ = PN$ + T$
21020 OPEN"O",1,T$
21030  REM ----------------
21040  PRINT#1,N: FOR I = 1 TO N
21050  PRINT#1,N$(I): NEXT I
21060  REM ----------------
21070 CLOSE#1: RETURN
22000 N3$ = "installeren": GOSUB 2950
22010  GOSUB 250:HO = 0:VE = 5: GOSUB 110
22020  PRINT "Doe bestands-diskette in de drive"
22030  PRINT : PRINT "Welke drive is dit?"
22040  PRINT "(typ A of B of C): ";
22050  GOSUB 210: PRINT IN$: GOSUB 2600
22060  IF IN$ = "A" THEN PN$ = "A:": RETURN
22070  IF IN$ = "B" THEN PN$ = "B:": RETURN
22080  IF IN$ = "C" THEN PN$ = "C:": RETURN
22090  GOTO 22000
22200  GOSUB 2950
22210  PRINT : FILES PN$ + "*.*": REM  DIRECTORY
22220  PRINT : RETURN
24000  REM  SCHERM OP 40 KARAKTERS/REGEL
24010 WIDTH 40
24020 SB = 40:SH = 24:C8 = 0: RETURN
24100  REM  SCHERM OP 80 KARAKTERS/REGEL
24110 WIDTH 80
24120 SB = 80:SH = 24:C8 = 1: RETURN
24200  REM  SCHERM SCHOON BIJ 80 KAR./REGEL
24210  GOSUB 100: REM  HIER UW ROUTINE
24220  RETURN
---------------------------------------------------
```

De Cambridge Z88

Nog kleiner zou onpraktisch worden.....

De meest compacte van allemaal. En toch voorzien van een normaal (QWERTY) toetsenbord. En 80 (tachtig!) letters per regel op het LCD scherm. Zorgt ervoor dat die trip waarvoor je eigenlijk een koffer nodig had, nu gemaakt kan worden met een aktetas. Inclusief dat extra overhemd.

Vervangt zelfs die trendy maar toch nog veel te zware timeplanner. Is vederlicht en compact (slechts 900 gram, niet groter dan een opgevouwen doordeweekse krant). Alles wat je nodig hebt bij-de-hand voor geruisloos noteren tijdens een vergadering.

De Z-88 is een ergonomisch ontworpen, simpel te gebruiken 1-2-3 tekstbewerker, spreadsheet, database, printerdriver, calculator, agenda, klok, wekker en kalender . Met behulp van "Pop-Up" menu's bereik je ruimte voor meer dan 500 volgetypte A4tjes in een bijna on-engels vormgegeven “Business Tool”. Voor programmeurs is ook nog het befaamde BBC BASIC aan boord!

Compatible met elk systeem

Als je de prijs hoort schiet je in de lach; voor nog geen 1000 gulden inclusief BTW (een goede attache-case kost meer) beschik je over ruimte- en tijdbesparend gereedschap. En aan het eind van de dag koppel je hem met een simpele kabel aan een Apple, Archimedes, Atari of IBM compatible om notities te transporteren die nu eens goed leesbaar zijn. Voor gebruik op afstand is een telefoonmodem leverbaar dat kleiner is dan een pakje sigaretten; elke Epson compatible printer is direct aan te sluiten.

Wie kozen al voor lichtgewicht?

Journalisten, secretaresses, studenten, zakenlieden, programmeurs, docenten en wetenschappers M/V. Als we hen vragen hoe hun Z88 bevalt, horen we dat ze zich niet meer kunnen voorstellen hoe ze al die tijd zonder hebben gewerkt; sommigen gaan zelfs bewust weer met de trein om hun tijd nuttiger te besteden...

Een dagje Delft doet je goed!

Kom gerust langs voor een vrijblijvende demonstratie; kunt u ook eens zien wat we in huis hebben voor de Archimedes. Deze advertentie is trouwens gemaakt met een 4Mb A410, Acorn's Desk Top Publisher en de HP Deskjet Plus. Afbeeldingen: Scanlight van Computer Concepts.

Wij zijn de exclusieve importeur van de Z88 en leveren uitsluitend rechtstreeks aan particulieren en bedrijven.

ECD Computers Delft BV Voldersgracht 25-26
2611 EV Delft

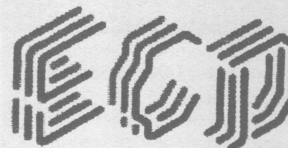
telefoon: 015 147643

ECD is geauthoriseerd dealer van Archimedes RISC-, Atari St&PC-, Bullet-, Hyundai- en Zenith computers.

Apple, Archimedes, Atari, IBM en Epson zijn geregistreerde handelsmerken.

Antwoordcoupon (opsturen naar het hiernaast vermelde adres):

naam:

Computers Delft BV

____

adres:

____

postcode, plaats:

____

- ❑ bestelt de Z88
- ❑ wil meer informatie
- ❑ vraagt:

Prijzen:

Z88 : fl. 995,00 inclusief BTW

Z88 All-In-One-Pack (incl. 128Kb RAMpack, etui, voeding, batterijen): fl. 1095,00 incl. BTW
Z88 MacLite (als All-In-One-Pack echter tevens met MacIntosh communicatiepakket): fl. 1295,00 incl. BTW

Turbo Backup 5.0

Nadat de versie 4.3 van Turbo Backup in Nieuwsbrief 107 besproken was zijn er een paar updates geweest. Versie 5.0 is niet alleen een update, maar ook een uitbreiding van het pakket.
De belangrijkste updates in de 4 serie zijn dat niet meer iedere keer als men een backup wil maken de originele diskette in de diskdrive geplaatst moet worden, en dat het programma zowel vanuit drive A: als uit drive B: geïnstalleerd kan worden.
In de versie 5 springt het meest in het oog dat de installatie eenvoudiger is: het programma herkent veel meer computers, er hoeven minder vaak speciale parameters bij de installatie meegegeven te worden. Het geheel is nog iets gebruikersvriendelijker geworden. Verder is er een virus checker ingebouwd. Men kan een tiental files benoemen die gecheckt worden voor de backup procedure begint. Kiest men die optie, dan worden de beide sys files voorgesteld, als logische volgende uiteraard command.com. Blijven er nog 7 mogelijkheden naar eigen keuze. Dan is er nog de mogelijkheid een backup te versleutelen. Een verdere uitbreiding is de mogelijkheid dat er een logfile van de backup- of restore bijgehouden kan worden.
Een Engelstalige versie van het programma is nu ook leverbaar.
Als extra backup mogelijkheid is er het programma Turbo Wire, waarmee via de RS232-poort files uitgewisseld kunnen worden (snelheid circa 1 Mb per minuut) met een andere computer. Handig voor incidenteel gebruik; wie vaak files tussen twee computers uit wil wisselen kan daarvoor beter een programma gebruiken dat via de printerpoort werkt, dat gaat veel sneller. Dat betekent echter nòg een programma kopen.
Een andere extra is een agendafunctie, die op vooraf bepaalde tijden een schermboodschap toont en/of een programma activeert.
Ondanks de verbeteringen en uitbreidingen is de prijs ƒ 50,- verlaagd.

Conclusie:
De paar op/aanmerkingen die in de bespreking van de vorige versie naar voren kwamen zijn ter harte genomen, ook zijn er nog verdere verbeteringen aangebracht. Er zijn nog een paar extra programma's toegevoegd en de prijs is verlaagd. Uit alles blijkt dat er blijvend veel zorg aan het produkt besteed wordt. Ook de ondersteuning laat niets te wensen over, zodat Turbo Backup zeker als een goede, zo niet de beste keus beschouwd moet worden bij de aanschaf van een backupprogramma.

Leverancier:
D&R Software Services
Postbus 30052
6803 AB Arnhem
Telefoon 085-256060
Telefax 085-256060
Prijs ƒ 345,- exclusief BTW

WP-Utilities 4.2 + 5.0

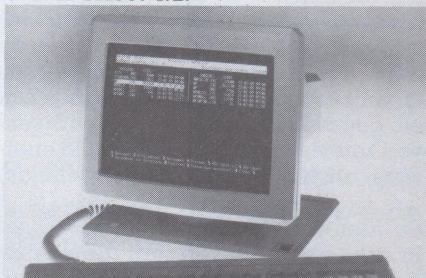
De bekende WordPerfect Utilities van Romke Soldaat zijn nu uitgebracht in een versie, die ook geschikt is voor 5.0.
De oude utilities zijn gehandhaafd. Er is aan toegevoegd het programma WP-Keys, waarmee het mogelijk is met een CTRL-toets combinatie vreemde letters of tekens in de tekst op te nemen. Hierbij wordt gebruik gemaakt van één van de mogelijkheden van WP 5.0, die men zelf ook heel eenvoudig kan gebruiken met behulp van de ingebouwde macro-editor. Veel van de al bestaande utilities zijn nu standaard aanwezig in 5.0 of zelf te maken. EGA en VGA worden door 5.0 automatisch aangesproken.
Wat de utilities wèl bieden dat 5.0 niet heeft is de menu-besturing, al dan niet met muis. Cursorverplaatsing met de muis wordt door WP niet ondersteund en is dus eigenlijk niet goed bruikbaar.
Een deel van de utilities wordt memory-resident geladen, echter de mogelijkheid ze te verwijderen is vaak aanwezig. Men moet bij het gebruik van andere residente programma's wel weten wat men doet.

Conclusie:
Voor 4.2 gebruikers nog steeds een waardevol pakket. 5.0 gebruikers zullen er plezier aan beleven als ze graag met menu's werken. De overige utilities kunnen ze beter eerst laten demonstreren om te zien of ze voor hun specifieke gebruik nuttig zijn.

WP-Utilities wordt op de markt gebracht door:
R.S.P. Software BV
Postbus 1045
330 BA Dordrecht
Telefoon 078-313843
Telefax 078-313673
Prijs: ƒ 125,- exclusief BTW

Falco terminals met PC mode

Met de terminals van de Californische fabrikant Falco Data Products kan het tekstverwerkingspakket WordPerfect thans in een UNIX multi-user omgeving worden toegepast zonder dat de gebruiker die gewend is met de PC-versie van het pakket te werken genoodzaakt is extra commando's te leren.
Het feit dat bijvoorbeeld iedere uitzendkracht die met de PC-versie WordPerfect vertrouwd is zonder nadere instructie op een Falco terminal aan de slag kan, levert voordelen op voor bedrijven en instellingen waar vaak tijdelijk personeel wordt aangezet.
Het kunnen blijven gebruiken van de PC-commando's is te danken aan het feit dat de Falco terminals, waarvoor Manudax te Heeswijk in Nederland de exclusieve distributierechten heeft, beschikken over een speciale PC mode, die volledig wordt ondersteund door de nieuwe UNIX-versie van WordPerfect 4.2.

In deze Falco PC mode vindt de verwerking van via het keyboard ingetoetste opdrachten op volkomen indentieke wijze plaats als bij DOS-computers. Daardoor kunnen de WordPerfect/UNIX-commando's op de Falco terminals met dezelfde toetsaanslagen worden ingevoerd als bij gebruik van de DOS-versie van het pakket op IBM PC's en compatibles.
In dit verband is het van belang dat bij toepassing van een AT-toetsenbord iedere functietoets als vier verschillende functietoetsen kan fungeren. Het AT-keyboard heeft zoals bekend een Alt-toets, een voorziening die niet aanwezig is op de bij terminals gebruikelijke ANSI of ASCII toetsenborden.
Elke functietoets kan behalve op zichzelf tezamen met de Shift-toest, de Control-toest of de Alt-toets worden gebruikt.
Zo kan bijvoorbeeld met Alt/F3 een overzicht van de WordPerfect codes worden opgeroepen en met Alt/F4 een te verplaatsen of anderszins te bewerken tekstblok worden geselecteerd.

Voor nadere informatie:
Manudax Nederland B.V.
Postbus 25
5473 ZG Heeswijk-Dinther
Telefoon: 04139-8911

Superdrive voor de Macintosh SE

Apple Computer heeft aangekondigd dat zij met onmiddellijke ingang alle Macintosh SE personal computers zal voorzien van de FDHD schijfeenheid. Deze upgrade met de Floppy Drive High Density schijfeenheid is een direct gevolg van de groeiende vraag naar grotere opslagcapaciteit op diskette en de behoefte aan meer mogelijkheden bij het uitwisselen van informatie tussen verschillende besturingsomgevingen.

De FDHD, ook wel genoemd 'SuperDrive', werd door Apple Computer voor het eerst toegepast in de Macintosh IIX en sindsdien is elke nieuwe Macintosh personal computer (Macintosh SE/30 en Macintosh IICX) van een FDHD voorzien. De FDHD stelt de gebruiker in staat vrijwel elke 3,5 inch diskette te lezen en te beschrijven. Naast de momenteel door Apple veel gebruikte 800 K diskettes kunnen ook de 'oudere' 400 Kb en de nieuwste 1,4 Mb diskettes worden gelezen en beschreven, evenals de in de DOS-wereld gebruikelijke 720 Kb. Ondanks de zeer uiteenlopende beschrijvingstechnieken is de SuperDrive in staat om gegevens te lezen (en te schrijven) van zowel Macintosh en ProDOS enerzijds, als MS-DOS en OS/2 anderzijds.

De nieuwste Macintosh SE FDHD zal in prijs gelijk blijven aan die van de huidige Macintosh SE. Het produkt zal in Nederland beschikbaar zijn met ingang van de derde week van augustus.

Apple Computer heeft tevens een upgrade-kit aangekondigd voor bestaande Macintosh SE bezitters, die naast de interne SuperDrive de huidige systeemsoftware en noodzakelijke logic board componenten bevat.

Voor nadere informatie:

Apple Computer B.V.
Handelsweg 2
3707 NH Zeist
Telefoon: 03404-86911.

Nieuwe modems van Getronics

Klaasing Electronics B.V. heeft een reeks modems in haar programma opgenomen. Het gaat hierbij om de GTM-serie, speciaal voor Getronics ontwikkeld en bestaande uit zes modellen. Deze modellen hebben enkele eigenschappen gemeen als bijvoorbeeld: het voldoen aan de CCITT- & Bell-normen; een auto answer met een instelbaar aantal belsignalen waarna het modem moet antwoorden; de ondersteuning van de defacto standaard commandoset van Hayes; beschikken over een toon/puls-keuze; ze zijn voorzien van automatische snelheidsdetectie en automatische herkenning van de binnenkomende oproep met betrekking tot de juiste Bell- of CCITT-norminstelling, testfaciliteiten om plaats en oorzaak van een eventuele fout op te sporen, etcetera. Ze zijn PTT-goedgekeurd en voorzien van een spraak-dataschakelaar en een duidelijk Nederlandstalige handleiding.
De serie modems wordt onderverdeeld in bureau-uitvoeringen, de modellen GTM2, GTM3 en GTM4, en de insteekkaarten met respectievelijk type-aanduidingen GTM2C, GTM3C en GTM4C. De insteekkaarten voor de XT/AT computers zijn in tegenstelling tot de bureaumodellen niet voorzien van de spraak-dataschakelaar. De bureaumodellen beschikken verder over een V.24/V.28 interface, terwijl de insteekkaarten gebruik maken van de IBM XT/AT-bus. De topmodellen, GTM4 en GTM4C, ondersteunen Bell 103, Bell 212A, CCITT V-21, Viditel/Viewdata, CCITT V.22 en CCITT V.22bis en beschikken over een interspeederfunctie. Terwijl de insteekkaarten alleen het tien- en elfbit-dataformaat ondersteunen, kennen de bureau-uitvoeringen tevens het negenbit- en het synchrone dataformaat.

Voor nadere informatie:

Klaasing Electronics B.V.
Beneluxweg 37
4904 SJ Oosterhout
Telefoon: 01620-81600.

Populair computerprogramma bij Nashua XT-diskettes

De 5.25 inch MD-2D (XT) diskettes van Nashua zijn sinds kort verkrijgbaar in een elf-stuks verpakking, waarvan één exemplaar is voorzien van het softwarepakket 'Point & Shoot' van de Amerikaanse softwareleverancier Varteck. Dit pakket voor PC's met minimaal een 20 Mb harde schijf verschaft een aantal extra functies, die vooral uit de verf komen wanneer de gebruiker met meer programma's werkt.

Point & Shoot biedt de volgende extra faciliteiten:

- Efficiënt organiseren van de harde schijf.
- Vervaardigen van een overzichtelijk, snel toegankelijk menu van de programma's die in de computer zijn opgeslagen.
- Het terugbrengen van lange, ingewikkelde DOS-functies tot slechts enkele karaktertekens.
- Beveiliging tegen 'inbranden' van het beeldscherm dankzij een zogenaamde Tube Saver.

Verder beveiligt het pakket de gegevens die op de harde schijf staan door middel van passwords, die de gebruiker zelf kan invoeren.
Point & Shoot zorgt, zo meent de leverancier, voor een aanzienlijke toename van de produktiviteit en een verhoging van het gebruikerscomfort. Doorgaans gaat het pakket over de toonbank voor *f* 100,-, maar TM Data rekent voor de Nashua-verpakking met 'Point & Shoot' slechts een geringe meerprijs.

Voor nadere informatie:

TM Data Nederland B.V.
Energiestraat 29
1411 AR Naarden
Telefoon: 02159-46814.

Nederlandstalige versie van The Macintosh Bible

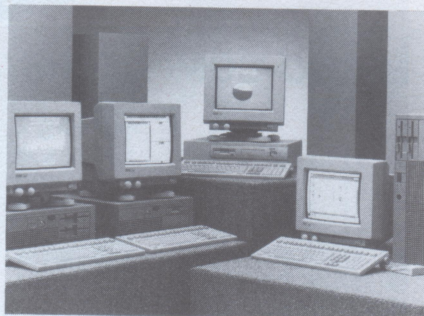
Na enkele maanden hard werken is het eindelijk zover.
The Macintosh Bible (second edition, ongekend populair in Amerika) is vertaald in het Nederlands. Hierdoor is het boek voor iedereen toegankelijk geworden, niet alleen voor degenen die de Engelse taal perfect beheersen maar ook voor degenen die de voorkeur geven aan het Nederlands.
Naast de officiële (Nederlandse) handleidingen is er nu ook een boek dat vol staat met tips, trucs en shortcuts met betrekking tot de gangbare Macintosh hard- en software waardoor het leven van iedere Mac-gebruiker veraangenaamd wordt. De Macintosh Bible is logisch geordend en volledig geïndexeerd.
Het boek (ruim 800 pagina's) is niet alleen een naslagwerk maar volgens reacties van kopers eveneens zeer goed leesbaar, aldus de leverancier.

Voor nadere informatie:

IHM Productions
De Dalen 11
1945 NC Beverwijk
Telefoon: 02510-36857

Nieuwe Wang PC-lijn

Op 5 september jongstleden introduceerde Wang Nederland een aantal nieuwe producten waaronder een PC-lijn die voortborduurt al eerder uitgebrachte modellen.
Het gaat hier om drie AT's;
– De PC 250/16, met een 80286 microprocessor (16 MHz), vijf halve optieslots en een opslagcapaciteit tot 200 Mb, prijs rond de ƒ 7600,-, afhankelijk van de configuratie.
– De PC 280/20, een 'Tower' configuratie, 80286 microprocessor (20 MHz) en acht optieslots.
– De PC350/16S, met een 80386sx microprocessor (16 MHz), geschikt als LAN server en UNIX client, met een prijs van rond de ƒ 9600,-, afhankelijk van de configuratie
en één MCA-machine;
– De MC 350/16S, met een 80386sx microprocessor, vijf MCA (Micro Channel Architectuur) compatibele optieslots, een harde schijf van 40 of 76 Mb, een intern geheugen van maximaal 16 Mb en een zogenaamde WLOC-optie voor eventuele koppeling aan Wang OIS en VS systemen. De prijs van deze machine was ten tijde van de introductie nog niet bekend.

De machines worden naar keuze geleverd met MS-DOS (3.30 of 4.01 en de pakketten Wang System Services, MS-Windows en het Windows-ondersteuningspakket Clearview), MS-OS/2 versie 1.1, SCO XENIX/UNIX (286/386) of een LAN besturingssysteem (Novell Netware, Banyan Vines).

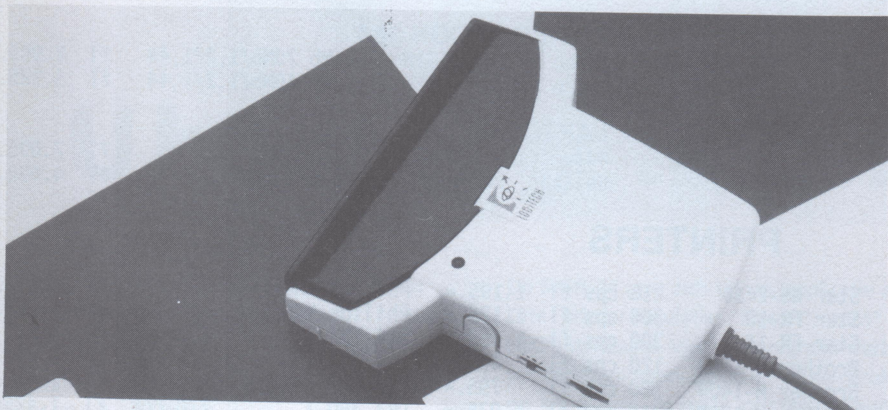
Mede met behulp van deze nieuwe producten probeert Wang haar marktaandeel in Nederland van vier procent weer terug te brengen naar haar oude aandeel van zes procent en eventueel door te groeien naar een stevigere positie. Het bedrijf dat het afgelopen boekjaar in Amerika een verlies van 424 miljoen dollar heeft geleden, hoopt met haar nieuwe lijn ook internationaal op betere tijden.

Voor nadere informatie:

Wang Nederland
Postbus 4
4100 AA Culemborg
telefoon: 03450-70504

Handscanner van Logitech

Logitech introduceert ScanMan Plus, het nieuwste product uit de ScanMan-serie. Deze nieuwe handscanner is er in twee uitvoeringen: één voor IBM PC, XT AT en PS/2 systeem model 25 en 30 en compatibles, en één voor IBM PS/2 systeem of hoger. De Engelse versie van ScanMan Plus zal in september verkrijgbaar zijn. In oktober komen de overige versies, Frans, Duits, Italiaans en Spaans uit.

ScanMan Plus is een lichtgewicht handscanner (slechts 400 gram) en bevat een interfacekaart, twee verbeterde softwareprogramma's (PaintShow Plus (versie 2.2) en ScanMate versie 1.2) en twee manuals. Het venster is 106 millimeter breed en de keuzemogelijkheden in resolutie zijn 100, 200, 300 of 400 dpi. De ScanMan Plus is een zeer geschikte handscanner voor professionele DTP toepassingen.
De nieuwe vormgeving en de geavanceerde software zijn extra aandachtspunten. De afmetingen van ScanMan Plus zijn iets groter dan die van voorganger ScanMan; 13,5 cm breed, 14 cm lang en 3,5 cm hoog. Het avantgarde imago van Logitech is terug te vinden in het ergonomische ontwerp wat garant staat voor een goede 'wegligging' en nauwkeurigheid bij het inlezen. De kleine rubberen rollers zorgen voor een gemakkelijke schokvrije voortbeweging over documenten.
Om het gebruikersgemak te verhogen zijn de regelaars voor contrast en halftonen aan de linker zijkant bevestigd zodat de gebruiker deze tijdens het scannen zonder problemen afwisselend kan bedienen.
Nieuw is ook het felle geel/groene licht waardoor, zelfs bij documenten met een rood gedrukte of getypte tekst, beeldherkenning en digitalisering aanmerkelijk verbeterd zijn.
Voor nadere informatie:

Mill Hughes & Partners
Julianastraat 1-D
5611 HS Eindhoven
Telefoon: 040-430200

24-naalds printers nu optimaal te gebruiken

Remix Automation te Pijnacker brengt als importeur distributeur de '9 to 24 pin printer translator' op de markt. Met dit hulpprogramma zijn de capaciteiten van 24-naalds matrixprinter nu ook met 9-naalds georiënteerde grafische pakketten optimaal te benutten. Uitgerekte en vertekende grafische afbeeldingen behoren, evenals de ongewenste witte regels, tot het verleden. Alle 9-naalds data worden naar 24-naalds data geconverteerd, zodat de 24-naalds ook werkelijk gebruikt worden. Omdat niet van een emulatie, maar van een echte conversie gebruikt gemaakt wordt, blijven data die al in het 24-naalds formaat aanwezig zijn ongewijzigd. Het programma is na installatie resident en werkt volkomen transparant, zonder verdere gebruikersactie.

Meer dan honderd grafische en desktop publishing-programma's worden ondersteund. Op 24-naalds printers van twintig vooraanstaande producenten is het programma al met succes toegepast. Door gebruik te maken van assembleertaal is het programma snel en neemt maar 1 K van het RAM-geheugen in beslag.
De '9 to 24 pin printer translator' draait onder MS-DOS en is geschikt voor IBM PC, XT, AT, compatibles en laptops.

Voor nadere informatie:

Remix Automation
Rivierenlaan 54
2541 VX Pijnacker
Telefoon: 01736-4242.

Computer Cash & Carry

MICRO-COMPUTERS

PHILIPS

NMS 9100 8088	8Mhz	768Kb	720/720	fl	1.795.=
NMS 9100 8088	8Mhz	768Kb	360/720	fl	1.795.=
NMS 9100 8088	8Mhz	768Kb	20Mb/720	fl	2.125.=
NMS 9100 8088	8Mhz	768Kb	20Mb/720/360	fl	2.275.=
NMS 9126 80286	10Mhz	640Kb	20Mb/1,2/1,44	fl	3.895.=
NMS 9130 80286	10Mhz	640Kb	40Mb/1,2/1,44	fl	4.795.=

COMPAQ

Deskpro 286E	12Mhz	1 Mb	40Mb/1,2	fl	6.650.=
Deskpro 286E	12Mhz	1 Mb	80Mb/1,2	fl	7.250.=

TULIP

PC Compact 2	10Mhz	640Kb	360/1,44	fl	1.995.=
PC Compact 2	10Mhz	640Kb	20Mb/360	fl	2.275.=
AT Compact 2	12Mhz	640Kb	20Mb/1,2	fl	3.795.=

EPSON

PC/E 8088	10Mhz	640Kb	360/360	fl	1.650.=
PC/E 8088	10Mhz	640Kb	20Mb/360/720	fl	2.195.=

LASER

XT-3 8086	+ Monitor	640Kb	360/720	fl	1.995.=
XT-3 8086	+ Monitor	640Kb	20Mb/360	fl	2.495.=
XT-3 8086	+ Monitor	640Kb	20Mb/360/720	fl	2.695.=

COMMODORE

PC 10-III	+ Monitor	640Kb	360/720	fl	1.650.=
PC 20-III	+ Monitor	640Kb	20Mb/360/720	fl	2.195.=

MITAC

286 VE 80286	16Mhz	1 Mb	20Mb/1,2/1,44	fl	4.795.=
286 VE 80286	16Mhz	1 Mb	40Mb/1,2/1,44	fl	4.995.=
2386 386SX	16Mhz	1 Mb	40Mb/1,2/1,44	fl	5.495.=

KLOON XT

XT-2 8088-2	8Mhz	640Kb	360/720	fl	1.350.=
XT-2 8088-2	8Mhz	640Kb	20Mb/360	fl	1.695.=
XT-2 8088-2	8Mhz	640Kb	20Mb/360/720	fl	1.850.=

TOWER KLOON 386

Turbo AT 386	20Mhz	1 Mb	40Mb/1,2/1,44	fl	4.995.=
Turbo AT 386	20Mhz	1 Mb	80Mb/1,2/1,44	fl	5.595.=

LAPTOPS

Toshiba 3200	80286	1 Mb	40Mb/1,44	fl	9.995.=
Compaq SLT286	80286	640Kb	20Mb/1,44	fl	9.950.=

PHILIPS

P3120 8088	10Mhz	768Kb	30Mb/360/1.44	fl	3.795,=
P3120 8088	10Mhz	768Kb	40Mb/360/1.44	fl	3.895,=
P3230 80286	12Mhz	1Mb	40Mb/1.2/1.44	fl	5.495,=
P3230 80286	12Mhz	1Mb	70Mb/1.44	fl	5.795,=
P3345 386 SX	16Mhz	1Mb	40Mb/1.44	fl	7.195,=
P3345 386 SX	16Mhz	1Mb	99Mb/1.44	fl	8.695,=

COMPAQ

Deskpro 386S	16Mhz	1 Mb	40Mb/1,2	fl	7.495.=
Deskpro 386S	16Mhz	1 Mb	96Mb/1,2	fl	8.775.=

TULIP

AT Compact 2	12Mhz	640Kb	40Mb/1,2	fl	4.295.=
SX Compact 2	16Mhz	1 Mb	20Mb/1,2	fl	4.795.=
SX Compact 2	16Mhz	1 Mb	40Mb/1,2	fl	4.995.=

EPSON

PC AX 80286	12Mhz	640Kb	20Mb/1,2	fl	3.950.=
PC AX 80286	12Mhz	640Kb	40Mb/1,2	fl	4.350.=

LASER

Turbo AT-2	+ Monitor	640Kb	20Mb/1,2/1,44	fl	3.595.=
Turbo AT-2	+ Monitor	640Kb	40Mb/1,2/1,44	fl	3.950.=
Turbo AT-2	+ Monitor	640Kb	40Mb/1,2/1,44	fl	4.150.=

COMMODORE

PC 30-III 286	12Mhz	640Kb	20Mb/1,44Mb	fl	3.195.=
PC 40-III 286	12Mhz	1Mb	40Mb/1,44	fl	5.395.=

MITAC

2386 386SX	16Mhz	1 Mb	96Mb/1,2/1,44	fl	6.195.=
386 E 80386	20Mhz	2 Mb	40Mb/1,2/1,44	fl	7.795.=
386 E 80386	20Mhz	2 Mb	80Mb/1,2/1,44	fl	8.695.=

KLOON AT

Turbo AT 80286	12Mhz	1 Mb	20Mb/1,2/1,44	fl	2.595.=
Turbo AT 80286	12Mhz	1 Mb	40Mb/1,2/1,44	fl	2.895.=
Turbo AT 80286	12Mhz	1 Mb	80Mb/1,2/1,44	fl	3.095.=

TOWER KLOON 286

Turbo AT 80286	12Mhz	1 Mb	20Mb/1,2/1,44	fl	2.995.=
Turbo AT 80286	12Mhz	1 Mb	40Mb/1,2/1,44	fl	3.295.=

LAPTOPS

Olivetti M15 80C88	512Kb	20Mb/720	fl	2.095.=
Halikan 286 LCD	640Kb	20Mb/720	fl	4.995.=

PRINTERS

MATRIXPRINTERS

Epson LX 400	180 cps	fl	445.=
Epson FX 850	240 cps	fl	1.195.=
Epson FX 1050	240 cps	fl	1.495.=
Epson LQ 400	180 cps	fl	695.=
Epson LQ 850	264 cps	fl	1.495.=
Epson LQ 1050	264 cps	fl	1.895.=
NEC P2200	165 cps	fl	850.=
NEC P6 plus	240 cps	fl	1.375.=
NEC P7 plus	240 cps	fl	1.825.=
Star LC-10	144 cps	fl	415.=
Star LC-10 kleur	144 cps	fl	550.=
Star LC-2410	170 cps	fl	675.=
Star NB-2410	216 cps	fl	1.195.=
Star FR-10	300 cps	fl	1.125.=
Star FR-15	300 cps	fl	1.450.=
Brother M-1209	120 cps	fl	495.=
Brother M-1409	180 cps	fl	795.=
Brother M-1818	300 cps	fl	1.075.=
Brother M-1918	300 cps	fl	1.195.=
Brother M-1824	225 cps	fl	1.395.=
Brother M-1924	225 cps	fl	1.675.=
Brother HR 20	20 cps	fl	1.095.=
Panasonic 1180	192 cps	fl	695.=
Panasonic 1124	192 cps	fl	925.=
Philips NMS 1437	160 cps	fl	650.=
Philips NMS 1441	240 cps	fl	1.125.=
Oki 182 I	120 cps	fl	550.=
Oki 320 I	300 cps	fl	1.150.=
Oki 321 I	300 cps	fl	1.595.=
Oki 390 I	270 cps	fl	1.425.=
Oki 391 I	270 cps	fl	1.850.=
Oki 393 I	450 cps	fl	2.695.=
Oki 192 I plus	160 cps	fl	695.=
Oki 192 I plus	160 cps	fl	795.=
Seikosha MP1350	300 cps	fl	1.095.=
Canon BJ 130	220 cps	fl	1.995.=

LASERPRINTERS

Brother HL 8	8 ppm	fl	4.950.=
Kyocera F-1000	10 ppm	fl	5.350.=
Philips NMS1480	6 ppm	fl	3.495.=
Canon LBP-8 III	8 ppm	fl	5.650.=
Canon LBP-8 IIR	8 ppm	fl	6.995.=
Extraprint 1000	6 ppm	fl	3.450.=
HP Deskjet		fl	1.495.=
HP Deskjet plus		fl	1.995.=
HP Laserjet II	8 ppm	fl	4.895.=

'N BREED ASSORTIMENT
EEN LAGE PRIJS
SERVICE & ADVIES
EN DE VOLLE GARANTIE

NEDERLAND

Computer Cash & Carry Nederland BV
Ploegweg 4
5232 BS 's-Hertogenbosch
K.v.K. nummer: 47.153
Fax 31-73415259

073 - 420015

FRANCE

Computer Cash & Carry France S.A.R.L.
Ave des Sports 29
65600 Séméac
RC 348426115
Fax 33-62368575

62368536

Spelregels voor de Micromarkt

Leden van de HCC kunnen gratis een advertentie voor de Micromarkt plaatsen. De voorwaarden hiervoor zijn:
- niet meer dan 170 tekens,
- inzenden op een briefkaart,
- lidmaatschapsnummer vermelden,
- bij voorkeur getypt of geprint,
- software kan alleen worden gevraagd en aangeboden als die onderdeel is van een totaal-pakket met hardware (zelf geschreven software kan wél worden aangeboden),
- wat wordt gevraagd of aangeboden moet raakvlakken hebben met computers,
- een advertentie mag niet tot doel hebben om een computerclub, gebruikersgroep e.d. op te richten.

BETAALD In de Micromarkt kunnen ook advertenties worden geplaatst, waarvoor betaald wordt. Hiervoor gelden afwijkende regels. Dit geldt voor:
- advertenties van leden, waarvan de tekst langer is dan 170 tekens (in dit geval moet de volledige advertentie worden betaald),
- advertenties van niet-leden (ook bedrijven).

Het tarief voor deze advertenties is ƒ 5,– per 40 tekens.

BETALEN Betaalde advertenties kunnen ALLEEN per gesloten brief worden opgegeven. Bijgevoegd moet worden een gegarandeerd betaalmiddel, dat volledig ingevuld en ondertekend is. Het gaat dus om
- een girobetaalkaart of een
- bankcheque.

Opgaves die niet aan de voorwaarden voldoen kunnen helaas niet worden geplaatst. Telefonische navraag over Micromarkt-advertenties is niet mogelijk.

HCC KANTOOR
Uw advertentie kan alleen worden geplaatst als deze wordt gezonden naar het HCC kantoor in Houten.
Dus NIET naar het bedrijf, dat de advertentie-acquisitie verzorgt.

MICROMARKT

Aangeboden

■ A2500 **AST PCNET II LAN** netwerkkit voor 2 MS-DOS PC's. Compleet nieuw in doos. 1 of 2 kits beschikbaar. ƒ 675,-. per kit voor 2 PC's. Tel.: 085-621894, na 18.00 uur.

■ A2501 **Epson PX-8** + 120 K RAM, diskdrive 3,25", printer serie-parallel omzetter, compleet in perfecte staat, ƒ 950,-. Tel.: 05486-54330.

■ A2502 Tweede **20 Mb HD voor Tulip AT** compact met SCSI interface. Prijs n.o.t.k. Tel.: 079-515373.

■ A2503 **2 Mb expanded mem.-kaart** (Fastcard III) v. PC/XT met 1 Mb, ƒ 750,-.Gezocht Herc. Plus kaart m. RAM font. Yarrow, tel.: 015-783214, 08.00 - 16.00 uur.

■ A2504 **Commodore Amiga 1000**, incl. 2e drive en 2 meg. RAM geheugen. ƒ 2000,-. Tel.: 020-470662.

■ A2505 **Toshiba T 1200 (PA7048E)**, nieuw, met boeken, NC-accu, lader, tas, MS-DOS 3.2, 1 Mb RAM, 20 Mb HD, ƒ 5500,-. Tel.: 010-4656266.

■ A2506 **80287 Coprocessor voor een AT**. Werkt op 8 Mhz (getest). ƒ 500,-. Tel.: 023-376657.

■ A2507 **Monochroom Videokaart en printeradapter** voor IBM-PC. Origineel IBM. Prijs ƒ 50,-. H.A. Bruinsma, tel.: 05410-15206, na 18.00 uur.

■ A2508 **S-100 Bus computer met 8 inch diskdrive** en MX-80 printer en terminal. CP/M systeem met veel software. T.e-.a.b. Tel.: 075-354997.

■ A2509 **Schneider 464** + gr. mon. + MP-2 module 3" en 5,25" drive + RS-232 + printerk. + veel software + boeken en 2 jrg. Schneider Int. Prijs n.o.t.k. Tel.: 02207-14074.

■ A2510 **Brother IF-100 interface**, nieuw met Ned. handleiding. ƒ 150,-. Tel.: 035-284425 of 01830-23278.

■ A2511 **Star SG-10**, nieuwe printkop, aangepast voor Philips P2000T, ook voor andere computers te gebruiken. Prijs n.o.t.k. Tel.: 04930-16358, Jeroen.

■ A2512 **Orig. Tulip CGA monitor**, trillingvrij beeld. Geschikt voor elke PC. Ongebruikt, nieuw ƒ 995,-. Nu ƒ 475,-. Tel.: 02157-1997.

■ A2513 **Apricot port. MS-DOS computer**, 512 K, 3,5" + printer (180 CPS, NQ) + muis + modem + softw. (GEM, 123, GW-Basic, tot. 30 stuks). Voor ƒ 750,-. Tel.: 078-121839, na 18.00 uur.

■ A2514 **QL 128 K**, geheugen 512 K, + microdr. + tijdschriften. T.e.a.b. Tel.: 02526-89147.

■ A2515 PC **(XT-10 Mhz)**, 640 Kb , 360 Kb, 5,25" FDU, 20 Mb HD, amber monitor, Genius muis, DOS 3.3, vraagprijs ƒ 1850,-. Tel.: 010-4551052, na 18.00 uur.

■ A2516 **82 Mb moniscribe HD 26 ms**. Nog met garantie V.P. ƒ 1400,-. Eventueel compleet met controller. Tevens nog enkele 1 Mb RAM's a ƒ 40,-. Tel.: 079-417592, na 18.00 uur.

■ A2517 **Philips YES**, 2 x 3,5" d.drive 720 Kb. Incl. muis + monitor. ƒ 1000,-. Tel.: 02290-31805.

■ A2518 **CBM 128 met 1571 en floppy flash**, 2 joyst. + mouse. I.z.g.st. met veel softw., (C-64/128 en CP/M) incl. boeken/handl. ƒ 1100,-. Tel.: 04950-30597, na 18.00 uur.

■ A2519 **Philips PC 9110**. Prijs ƒ 1500,-. Tel.: 023-331064, na 18.00 uur.

■ A2520 **Apple 2E**, 256 K + 2e drive + mouse, div. softw. + handl. + boeken. ƒ 1050,-. Tel.: 04922-1082, na 18.00 uur.

■ A2521 **Star DP-515 printer**, 132C. par + RS-232 ƒ 375,-. IBM 576 RAM-card, ƒ 50, -. Tandy 2000, 256 K RAM xp. Incl. 360 x 4164, ƒ 275,-. Newbrain + softw. ƒ 175,-. Tel.: 078-139914.

■ A2522 Voor Apple IIc/Mac Ed of plus, **Apple daisywheel printer**, incl. kabels, ƒ 300,-. Apple works (ƒ 250,-.) en Apple write (ƒ 150,-.) orig. man. Eng., Mac Write en Mac paint org., man. Ned., (elk ƒ 100,-.) Tel.: 071-766911.

■ A2523 **CBM 64-ii**, drive 1541C, Dolphin DOS (25 x sneller), kl. mon., printer Brother HR-5c, 2 joyst., 250 disks, incl. cursus Basic + machinetaal ƒ 1650,-. Tel.: 04998-96272.

■ A2524 **Atari 520 ST** met 1 Mb RAM, SM-124, monitor en diskdrive SD, SF-354 en muis. ƒ 700,-. Tel.: 01883-16438.

■ A2525 **Commodore Amiga 500**: 512 K RAM. Thomson (for Atari) monitor, 4 boeken, 50 diskettes, ƒ 1300,-. Tel.: 04168-3150.

■ A2526 **CBM PC-1**, MS-DOS 3.21, 512 K, 1 x 360 K, m. monitor, XT, ƒ 799,-. Tel.: 08380-30068, Davy.

■ A2527 **Advance IBM compatible PC** 86B met 8086 CPU, 640 K RAM, 2 x 360 Kb DD en gr. Philips monitor voor ƒ 950,-. Tel.: 079-167780, 's avonds.

■ A2528 **Olivetti M 240**, 2 x 5,25 FD, EGA 14" kl.mon., incl. Olivetti DM-100 printer, muis en meubel. MS-DOS 3.2 en veel andere softw. Vr.pr. ƒ 3950,-. Tel.: 072-623191.

■ A2529 **CBM-64 + 1541 diskdr.** + cass.rec. + mono. mon. + 2 joyst. + 65 disks + Centronics interf. + div. boeken. ƒ 800,-. Tel.: 05750-10576, na 19.30 uur.

■ A2530 **Commodore 128** + diskdrive 1570 + groen mon. + softw., boeken, tijdschr. + div. toebehoren. - Alles i.g.st. ƒ 950,-. Tel.: 03435-77442.

■ A2531 **Philips P5360 letterwiel printer**, incl. sheetfeeder, geluiddempende kast, extra letterwiel & printerlint, kabel. T.e.a.b. Tel.: 071-141083, E.J. Faber, Leiden.

■ A2532 **Commodore Amiga 2000** + 1084 S kl.mon. + Star LC-10 printer. Bijna nieuw en compl. met doos en veel softw. Winkelpr. ƒ 4700,-. Vr.pr. ƒ 2500,-. Tel.: 079-424123.

■ A2533 **BBC Master 128**, 40/80 tr. Cumana drive, boeken, software, joysticks, ƒ 1100,-. J. Graafmans, tel.: 04120-46211.

■ A2534 **ZX-Spectrum 48 K**, interf. 1, HR-5 priter + kabel, progr., joyst.-interf. + joyst., datarec. LOI cursus, veel softw., div. boek. Alles in doos, ƒ 500,-. Tel.: 02159-18245.

■ A2535 **Sony HB-700P**, ƒ 600,-. MSX kl.mon., ƒ 200,-. Philips MSX amber mon., ƒ 100,-. G.E. TPX-1000 pr., ƒ 150,-. 70 disks met prog. ƒ 100,-. Alles ƒ 1000,-. 075-179778,>20.30u.

■ A2536 **Tulip compact 2 DGA** + 360 Kb + 720 Kb + 20 Mb + DOS 3.3 + softw. ƒ 2450,-. Star NL-10, ƒ 425,-. Best 1200 plus modem, ƒ 250,-. Alles ƒ 3000,-. Tel.: 02550-18065.

■ A2537 **Star printer NX-15** (breed), Ahrend computer-printer tafel. T.e.a.b. Tel.: 010-4205001, na 19.00 uur.

■ A2538 **Miniscribe 20 Mb HD** type 3438 P zonder contr. ƒ 350,-. Tel.: 03402-65108 of 030-393042. Hr. Jansen.

■ A2539 **HCC Nieuwsbrieven** nrs. 33 t/m 44 en 49 t/m 111. ƒ 100,-. Tel.: 076-416892.

■ A2540 **Commodore Amiga 500** met 1024 Kb + 2 x 3,5" drives + stofkap + Nederlandse handleidingen + software. 7 mnd. oud. Vraagprijs ƒ 1500,-. Tel.: 08360-33529.

■ A2541 **Laserprinter**, co-processor, harddisk. Tel.: 02979-11473.

■ A2542 **AVT-80 printer,** met Italic, Epson compatible, weinig gebruikt. ƒ 300,-. Tel.: 010-4829492, na 18.00 uur.
■ A2543 **Acorn Elektron** m. Plus-1, Plus-3 (FDD), Ph. monitor, boeken, software, etc. ƒ 395,-. Tel.: 01736-2082, werktijd 015-787289.
■ A2544 **Apple Imagewriter II** + sheetfeeder, weinig gebruikt ƒ 1200,-. Tel.: 01615-1488 (regio Tilburg), na 17.00 uur.
■ A2545 **2 x Spectrum 48 K** (wv. een ingeb. in groot toets.bord), Interf.-1, 3 MD's, printerinterf., 21 cartr. (wv. div. met prog.) ƒ 275,-. E. Krayenbrink, 02522-31585, na 18.00 uur.
■ A2546 **Sharp MZ-700/800** + datarec. + Q-disk + video RAM + joyst. + div. softw. en manuals voor ƒ 400,-. Tel.: 03408-84323.
■ A2547 **DEC PDP-11** compatible minicomputer + 10 Mb top- & 5 Mb frontloader dr. + compl. doc. Kosten een ton. Nu t.e.a.b. Zelf ophalen (zwaar). Tel.: 070-271110.
■ A2548 **Philips MSX 8280** + kl.mon. 8852 + printer 1421 + datarec. 6450 + cass. + div. programma's en boeken + tijdschriften. E. v/d Wetering, tel.: 05206-70305.
■ A2549 **Wang professional computer,** div. softw., o.a. tekstverwerkomg, 20 Mb HDU. Prijs ƒ 975,-. H. Gast, tel.: 04185-532.
■ A2550 **Sharp PC-7000 port.** MS-DOS comp. 2 x 360 Kb. Compl. met dr. tas, doc. en

MICROMARKT

software, 704 Kb mem. IBM comp. Prijs ƒ 1400,-. Tel.: 010-4833479.
■ A2551 **ZX-81** met normaal toetsenbord, cass.rec., busbuffer, 164 K RAM, Epromkrt. en Speach krt. in een kast met veel software en doc. T.e.a.b. Tel.: 01823-7044.
■ A2552 Org. **IBM-PC, 640 Kb,** 2 x 360 Kb, 30 Mb HD, V-20,

HCC Reparatieservice

Ieder lid van de HCC kan op vertoon van zijn lidmaatschapskaart gebruik maken van de HCC Reparatieservice, die wordt uitgevoerd door Geveke Electronics Service. Vanzelfsprekend krijgen HCC-leden hierbij korting op de tarieven, die gebruikelijk zijn.

De gang van zaken

- Ieder type microcomputer, printer of beeldscherm kan in beginsel worden aangeboden voor test, afregeling of reparatie.
- De werkzaamheden worden uitgevoerd op basis van nacalculatie, tegen de volgende tarieven: f 66,– per uur (exclusief BTW) voor homecomputers en de goedkopere printers en beeldschermen; f 91,– per uur (exclusief BTW) voor IBM PC's en klonen,alle multi user microcomputers en alle microcomputers, printers en beeldschermen.
- Voor microcomputers van Apple gelden vaste reparatietarieven per board etc. Er zijn aparte tarieflijsten verkrijgbaar. Op deze tarieven wordt voor HCC-leden een vaste korting van 15% gegeven.
- Als er niets wordt gerepareerd of afgeregeld en alleen een diagnose wordt gesteld, wordt 1 werkuur in rekening gebracht.
- Bij zeer grote reparaties wordt in overleg met de opdrachtgever eem offerte gedaan.
- Als apparatuur niet voor reparatie of diagnose wordt geaccepteerd is geen tarief verschuldigd.
- Betaling contant bij aflevering.
- Geveke Eelectronics Service geeft een garantie van 30 dagen op de uitgevoerde werkzaamheden.
- De computer moet compleet worden aangeboden, dus met voeding, toetsenbord, monitor en eventueel systeemdiskette.
- Geveke Electronics Service kan aangeboden apparatuur weigeren als er sprake is van eigenbouw, eigen modificaties of moeilijk verkrijgbare onderdelen.
- De reparatie duurt nooit langer dan 14 dagen, tenzij anders is overeengekomen.

Voor de verdere bepalingen geldt de CRC-regeling, die is in te zien bij alle vestigingen van Geveke Eelectronics Service.

Aanbieden

Op de volgende adressen kan apparatuur worden aangeboden:
Amsterdam: Donauweg 10, telefoon 020-5861446
Apeldoorn: Wilmersdorf 1, telefoon 055-427053
's-Hertogenbosch: De Hambaken, Hambakenwetering 20, telefoon 073-427172
Rotterdam: Kleinpolder, A. van Stolkweg 88, telefoon 010-4153399
Assen: 't Sticht 30A, telefoon 05920-52339
Beek: Horsterweg 1, telefoon 043-649310

Openingstijden: werkdagen van 9.00-17.00 uur.

Meer informatie kunt u vragen bij het HCC kantoor, 03403-78788.

mouse, multifunc. card, ƒ 4500,-. Tel.: 053-310948, vragen naar Daniel.

■ A2553 **C-64** + datarec. + 1541 + mon. + joyst. + softw. + GEOS + boeken + 80 kol. krt., ƒ 500,-. HCC Nieuwsbrief vanaf nr. 61, ƒ 50,-. Wegens vertrek. Trompert, Tel.: 05443-76917.

■ A2554 **XT kloon 640 Kb**, met: 2 x 5,25", 1 x nieuwe 21 Mb HD (met garantie), RS-232, Herc., gr. monitor, veel softw., prijs ƒ 1895,-. Tel.: 085-513489.

■ A2555 **Printer Star NL-10** met sheetfeeder (IBM interf.), 2 linten + evt. Genius muis. ƒ 500,-. Tel.: 080-229969.

■ A2556 Org.**IBM XT, 640 Kb** main, 512 K EMS, RTC, game, 2 x com., 1 x LPT, HD 10 Mb , 1 x FDD, EGA krt., CGA scherm, FDC voor 360/720/1M2/1M44. 04998-90255 (9-16), 01880-18620 >19.00.

■ A2557 **PC-XT 640 Kb**, turbo 10 Mhz, 2 x 360 Kb, 20 Mb HD, CGA + kl.mon., muis, div. softw., ƒ 2150,-. Tel.: 02550-33169, na 18.00 uur.

■ A2558 **Digitial decwriter I** La 180 parallel printer ƒ 200,-. Microline U84 par. printer, ƒ 300,-. Visual 200 terminal, ƒ 100,-. Bellen na 18.00 uur, 035-834625, H. v/d Poel.

■ A2559 **IBM PC Expansion Unit** (10 Mb HD), type 5161 incl. 62 pins kabel. (PC uitbreiding met harddisk). ƒ 200,-. Tel.: 01880-32999.

■ A2560 **Tandy 1000 SL** (IBM comp.) + A: 360 Kb + ingeb. MS-DOS 3.3 + progr. (o.a. Deskmate) + muis + joyst. + monochr. scherm (Herc. + CGA) + 1 jr. gar. ƒ 2000,-. Tel.: 080-447643.

■ A2561 **Schneider PC 1512**, 2 drives, kl. mon., IBM/Epson comp. printer DMP-3000, alles z.g.a.n., ref. guide, software, ƒ 2000,-. Tel.: 013-350487.

■ A2562 **TQS 80**, veel informatie!! 2 joyst., diskdrive, software (veel) met en zonder programma's. Tel.: 05960-18807.

■ A2563 **Laser XT/3**, 640 Kb, 5,25 + 3,5" met amber monitor (Tandon), Herc./CGA. Slechts 8 mnd. oud, voor tweederde nieuwprijs ƒ 1800,-. Tel.: 01819-17970.

■ A2564 **Atari 800 XL**, incl. manual + 1050 Atari diskdrive + Philips monitor type 80. T.e.a.b. Tel.: 079-312211 of 079-314704.

■ A2565 **Sharp MZ-700/800** + QD + RAM krt. + cass.rec. + joystick + Commodore mon. + literatuur en software, (cass./disk) i.z.g.st. vr.prijs ƒ 800,-. Tel.: 04405-2946.

■ A2566 **Enterprise**, 64 K + toebehoren en programma's. ƒ 150,-. Tel.: 085-234624, na 18.00 uur.

■ A2567 **5,25" drives**, 360 Kb voor XT/AT à ƒ 95,-. p.st. 5,25" Drives voor Sharp MZ-700/800, 360 kB à ƒ 80,-. p.st. Tel.: 030-201479.

■ A2568 Zeer begr. vr. **ledenadministr.** progr. voor elke vereniging. Lijsten, labels, acc.giro's, boekh., aut. incasso, etc. Prijs ƒ 307,50. Tel.: 02510-37742.

■ A2569 **Booter!** Opstart Utility voor CGA programma's op een PC met Herc.- of EGA krt. ƒ 10,- voor 5,25", ƒ 12,50 voor 3,5". Frans Hoens, Rumpsterweg 1, Bunnik. Giro: 4942584.

Gevraagd

■ G504 Wie helpt mij aan een **Public Domain programma voor de Bondwell 14** om MS-DOS floppy disks te kunnen lezen en beschrijven. Tel.: 030-717017, na 19.00 uur.

■ G505 **RS 232 interface voor CPC 6128.** Tel.: 013-552818.

■ G506 **Floppy disk die werkt op een Acorn Electron.** Reacties vanaf 18.00 uur, telefoon 05454-73853. (Theo).

■ G507 **Seriële interface voor Schneider** CPC-6128. Tel.: 03420-14367, na 18.00 uur.

■ G508 Voor de school van 2 naar Zimbabwe uitgezonden docenten zoek ik enige gebruikte **BBC's met diskinterface**, 80-tr. drive en event. beeldscherm. A. Bakker, tel.: 02286-2127.

■ G509 **Z-80 cartr. voor C-64** en evt. andere cartr. voor schoolgebruik. J. Clemens, Willibrodusschool, Paradijsln. 12, 2405 CC Aplhen a/d Rijn. Tel.: 01720-73115,(school)/30038,(hs).

■ G510 **KIJKERS GEZOCHT** Voor de Muurkrant-databank. 24 Uur per dag bereikbaar volgens het Viewdata-protocol. Tel.: 070-648909. Adres: Postbus 10387, 2501 HJ Den Haag.

■ G511 **Handleiding Epson LQ-800 printer.** t.e.a.b. Evt. kopieren tegen vergoeding. Tel.: 03480-20441, na 18.30 uur.

■ G512 **PC met min. 512 K**, 10 Mb HD, Hercules, MS-DOS 3.2 en AT keyboard. Tel.: 08367-61682.

■ G513 **IBM PC/Convertible Snap On Printer** of complete set. Aanbiedingen op tel.:03240-34374.

■ G514 **Philips MSX-2, NMS-8280** of andere computer met mogelijkheid van digitalizeren, mixen enz. J. Reekers, Almere. Tel.: 03240-35646.

■ G515 **Boeken over extra's voor ZX-81/Timex comp.** Schema van Hongaarse MC-3810 datarec. Aanbod aan tel.: 02230-20213.

■ G516 **Sheetfeeder voor Olympia ESW 102** of Nagajim ALL NP-2200. Jan van Berkum. Wasperveen. Tel.: 05213-1480.

■ G517 Wie kan mij helpen aan **Byte nrs. okt. 85 t/m febr. 86**, evt. ter inzage. Tel.: 01728-7161, na 19.00 uur.

■ G518 Wie kan mij helpen aan een **128 of 256 K RAM krt.** voor mijn DEC Rainbow 100-B. Een def. krt. of schema is ook welkom. Tevens zoek ik de service Guide. Zadelhoff, 08330-22036.

■ G519 Wie ruilt mijn Tulip compact 2, 640 Kb, 2 x 360 Kb, DGA krt., mon., muis, manuals en veel software voor een **Atari Mega**? (Geen 1040). Tel.: 05703-1403.

■ G520 **Wizz-Kidd(s)**, Vr./Man, voor het ontwikkelen van spelletjes. Met hogere wiskunde. Op winstbasis. Verwachte winst: zeer groot. Inl.: 03434-56211 of F. Brandenburg, postbus 17, 3956 ZR Leersum.

ADVERTEERDERS

Inhoudsopgave van de laatste 11 HCC-Nieuwsbrieven

Hardware:

Printers:

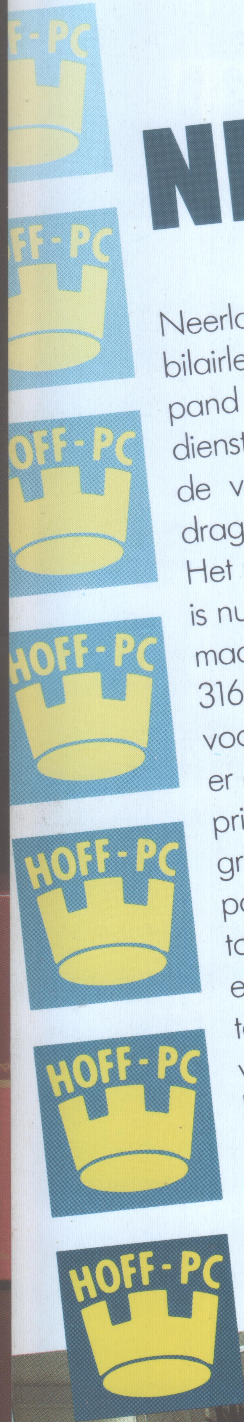
Software:

Modems:

DIVERSEN:

VASTE RUBRIEKEN:

HOFFSCHLAG, HÈT HARDWARENHUIS VAN MIDDEN NEDERLAND

In hartje Utrecht vindt u één van Neerlands ruimst gesorteerde computer- en meubilairleveranciers. In het pas geheel verbouwde pand is aan alles gedacht om u nog meer van dienst te kunnen zijn. Ook de parkeerplaatsen en de vele bushaltes voor de deur dragen hun steentje daartoe bij. Het postordernummer 030-313268 is nu optimaal te bereiken en helemaal nieuw is de direkte lijn 030-316094 met de technische dienst voor nóg betere service. U vindt er een ruim assortiment computers, printers en randapparatuur. Een grote sortering fax- en dicteerapparatuur, kopieermachines en kantoor- en direktiemeubelen. Ook is er nu een uitgebreide lijn computertafels. Alles is uit voorraad leverbaar! Kijk bijvoorbeeld eens naar de HOFF-PC's. Vele mogelijkheden en altijd getest als veel waar voor weinig geld. Kortom, Hoffschlag maakt verder zoeken overbodig.

HOFF TOWER AT-386 ALS GOEDKOOPSTE GETEST IN PCM-OKTOBERNUMMER!

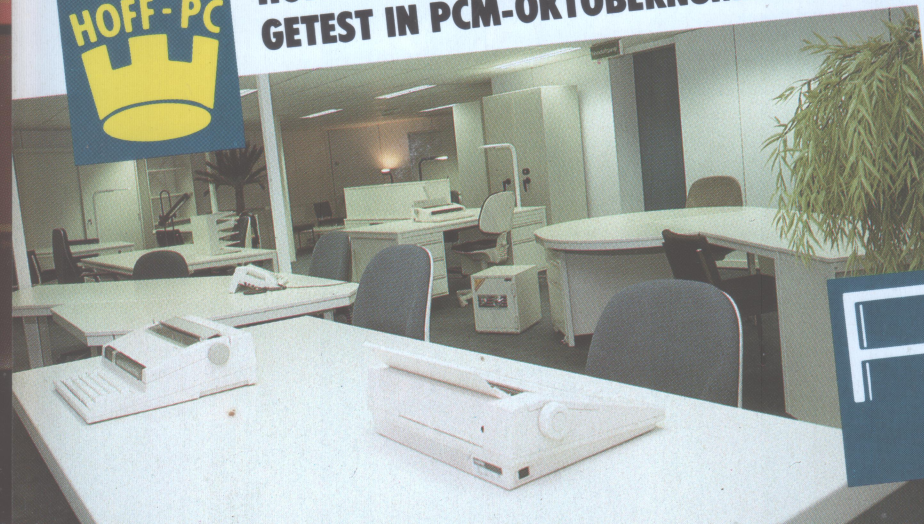
BOVEN: DE UITGEBREIDE SHOWROOM MET COMPUTERS, PRINTERS EN RANDAPPARATUUR.

LINKS: DE MARKANTE GEVEL VAN HARDWARENHUIS HOFFSCHLAG.

ONDER: EEN RUIME SORTERING KANTOORMEUBILAIR EN MACHINES.

LINKS ONDER: MEUBILAIR OP DIREKTIENIVEAU.

QUALIFIED DEALER VAN TULIP, TEVENS DEALER VAN: PHILIPS, LASER, COMMODORE, AMSTRAD, BROTHER, EPSON, NEC, STAR, CANON, HP.

HET JUISTE ADRES VOOR KANTOORMACHINES, MEUBELEN EN COMPUTERS

FRANS HOFFSCHLAG B.V.

Janskerkhof 5, 3512 BK Utrecht. Telefoon 030-313268*.
Telefax 030-341464. Postordernr. 030-313268.
NIEUW - T.D. 030-316094.

Frankeren
als
briefkaart

Afzender:

Naam..

Adres..

Postcode ....

Woonplaats..

Telefoon...

HCC

Postbus 149

3990 DC HOUTEN

HCC Ledenadministratie

☐ Hierbij geef ik mij op als lid van de **HCC**

Ik ben reeds lid.
lidnummer

☐☐☐☐☐☐

Wilt u de aangekruiste wijzigingen aanbrengen.

Naam en voornaam: .... ☐

Straat en huisnummer: .... ☐

Postcode/ Woonplaats: .... ☐

Telefoon- nummer: .... ☐☐☐☐☐☐☐☐☐ ☐

Giro- of bankrekeningnummer

☐ Ik wens **niet** voor te komen op commerciële mailinglijsten

Bij mutatie van gebruikersgroep, alle groepen waarvan men lid wil zijn vermelden.

Ik meld mij aan voor de volgende gebruikersgroep(en):

.... ☐

.... ☐

Handtekening: ....

Stuur geen geld, wacht op ontvangst van de acceptgirokaart

Afzender:

Naam ....

Adres ....

Postcode ....

Woonplaats ....

Telefoon ....

Afzender:

Naam..

Adres..

Postcode ....

Woonplaats..

Telefoon..

Frankeren
als
briefkaart

HCC

Postbus 149

3990 DC HOUTEN

HCC Bestelservice

lidnummer

artikelnummer							aantal	omschrijving artikel	bedrag
9	9	9	9	0	1	3		administratiekosten	
								Totaalbedrag	

Stuur geen geld, wacht op ontvangst van de acceptgirokaart.

Afzender:

Naam ....

Adres ....

Postcode ....

Woonplaats ....

Telefoon ....